

ماهنامه فرهنگی - مذهبی هیأت رزمندگان اسلام

سال یازدهم شماره ۱۱۵ ربیع الاول ۱۴۳۸
آذر ۱۳۹۵ قیمت: ۳۰,۰۰۰ ریال

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ

امام صادق عليه السلام

سنگ های زیربنای اسلام سه چیز است: نماز،
زکات و ولایت که هیچ یک از آنها بدون دیگری
درست نمی شود.

۵۲	مصاحبه	۵	تبیین بیانات رهبر معظم انقلاب .....
۶۳	بصیرت سیاسی	۱۰	سیره اهل بیت (علیهم السلام) .....
۶۷	مسائل و رویدادهای سیاسی بین المللی ...	۱۷	اخلاق در اسلام .....
۷۰	حماسه ۹ دی	۲۵	سبک زندگی اسلامی .....
۷۲	دفاع مقدس و فرهنگ مقاومت	۳۰	اخبار و گزارش هیات ها .....
۷۸	معرفی آثار و منابع	۴۳	اشعار آئینی .....
۸۱	احکام شرعی	۴۷	اندیشه و کلام امام خمینی(ره) .....

نشانی: تهران، میدان فاطمی، نبش خیابان فلسطین و زرتشت، جنب بانک صادرات، پلاک ۵۵۴، واحد ۵، معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان اسلام
 تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۶۰۴۳
 نمابر: ۰۲۱-۸۹۷۸۰۳۱۳
 سامانه پیام کوتاه: ۲۰۰۹۵۱۶
 صندوق پستی: ۱۱۱-۱۵۷۱۵
 نشانی الکترونیکی: info@ehayat.com
 پایگاه اینترنتی: www.ehayat.com

علاقه‌مندان می‌توانند نظرات و مطالب خود را به ایمیل ماهنامه ارسال کنند.
 ماهنامه هیأت در ویرایش و تلخیص مطالب دریافتی آزاد است.

ماهنامه فرهنگی - مذهبی هیأت رزمندگان اسلام
 سال یازدهم، شماره ۱۱۵، ربیع الاول ۱۴۳۸، آذر ۹۵
 قیمت: ۳۰،۰۰۰ ریال
 صاحب امتیاز: هیأت رزمندگان اسلام
 مدیرمسئول: محمداصداق آهنگران
 رئیس شورای سیاست‌گذاری:
 حجت الاسلام والمسلمین اسماعیل سعادت‌نژاد
 سردبیر: دکتر علی مرادزاده
 مدیر اجرایی: مصطفی حاجی‌خانی
 طراح گرافیک و صفحه‌آرا: محمدجواد روشن روان
 همکاران این شماره: قاسم صرافان، دکتر عبدالله گنجی
 دکتر شیرمحمدی، عباس حاجی‌نجاری
 دکتر علی‌امینی، تیمور امین‌نصری، مصطفی قربانی
 محمدابراهیم ساور
 مدیریت سایت: علی استاد رمضان و همکاران سایت هیأت

دکتر علی مرادزاده

واجب مظلوم

امر به معروف و نهی از منکر تقدس و جایگاه بسیار بالایی در آموزه‌های دینی دارد و تاثیر آن در سرنوشت جامعه بشری بیش از هر عبادت دیگر است. امر به معروف و نهی از منکر اولین وظیفه انبیاء در دعوت به بزرگ‌ترین معروف «یکتاپرستی» و بزرگ‌ترین منکر «نهی از پیروی از طاغوت»؛ نشانه بهترین امت «کنتم خیر امه»؛ برتر از هر نوع جهاد؛ ضامن برپاداشتن همه فرایض اسلامی «بها تُقَامُ الْفَرَائِضُ»؛ تمام کارهای خیر در برابر آن مثل رطوبت دهان نسبت به آب دریا «كَنْفُثَةُ فِي بَحْرِ لَجِي»؛ شرط قوام نظام اسلامی و حاکمیت اخیار؛ یکی از ارکان هندسه نظام اسلامی؛ راه رسیدن به جامعه کاملاً اسلامی، نقش آفرینی مردم برای ایجاد تمدن اسلامی، تکلیف همیشگی مسلمانان؛ فراموشی آن دوری از رحمت خدا و لعنت و نفرین الهی و بالاخره عامل تسلط و پیروزی اشرار و دشمنان مطرح شده است. احیای این فریضه همه آرمان‌های اشاره شده را برآورده می‌کند و ترک آن خسران دنیا و آخرت را در پی خواهد داشت.

باید دید چرا مسلمانان در طول تاریخ کارنامه قابل قبولی در اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر نداشته‌اند؟ پاسخ به این

سؤال را در دو عرصه شناختی و پیامدی مورد بررسی قرار می‌دهیم. اولاً در عرصه شناختی و تبلیغی، به تناسب فرهنگ‌سازی نماز، روزه، حج و دیگر واجبات الهی، امر به معروف و نهی از منکر، نه در فقه و رساله‌های عملیه، و محافل عمومی، مساجد، مدارس و دانشگاه‌ها، جایگاه و اهمیت آن و وظایف اقشار مختلف متناسب با محیط‌های گوناگون: بازار، جشن‌ها، امور پزشکی، رسانه‌ها و فضای مجازی و امثالهم به خوبی تبیین نگردید. ثانیاً از منظر پیامدگرایی مقید بودن به نماز، روزه، حج و امثال این فرایض باعث محبوبیت و عزت عاملان آن در بین مردم گردیده، در حالی که متأسفانه با رواج برخی شعارهای غلط و غیر اسلامی مانند: عیسی به دین خود، موسی به دین خود، دل باید پاک باشد، هر کس را داخل قبر خود می‌گذارند، فضولی موقوف، فرهنگ بابا و لش کن و نیز با تذکرات آمران به معروف و ناهیان از منکر، افراد واکنش منفی نشان داده و بر عکس چهره‌های نماز شب خوان و اهل روزه و روضه که مردم آنان را با دیده عزت و تکریم نگاه می‌کنند، آمر و ناهی را با این دید نگاه نمی‌کنند و چه بسا با درگیری با آنان زمینه ضرب و شتم و حتی شهادت آنان را ایجاد نمایند.

فرهنگ عاشورا و نهضت کربلا به مامی آموزد که «کل یوم عاشورا، کل ارض کربلا و کل شهر محرم» است. بنابراین در شرایط حاضر احیاء و نهادینه‌سازی فریضه امر به معروف و نهی از منکر، تنها راه جلوگیری از کمرنگ شدن اسلام و انقلاب اسلامی و عدم فراموشی ارزش‌های دینی و انقلابی؛ مانع اصلی تسلط ناهلان و نامحرمان در انقلاب و نظام؛ عامل احیای معنویت و عدالت و رادع فضای اشرافی‌گری، فساد و تبعیض و بی‌عدالتی و حقوق‌های نجومی، سد کننده سونامی ابتذال اخلاقی، ولنگاری فرهنگی و جنگ نرم؛ عامل احیای جهاد کبیر و نفی تبعیت از دشمنان عنود و پیروی از صراط مستقیم رهبری انقلاب و در یک کلام پایداری، پیشرفت و تعالی ارزش‌های دینی

و انقلابی در کشور است. در این زمینه چند نکته قابل توجه می‌باشد:

۱- تا چه حد باید هزینه پرداخت؟ امام حسین علیه السلام همه هستی خود را در این راه فدا کرد و بدین وسیله راهبرد احیاءگری اسلامی و نجات جامعه بشری را به همه نشان داد. اگر مسلمانان در مسیر اسلام خواهی تا آخر دنیا سختی بکشند و هزینه بدهند با هزینه‌هایی که امام حسین علیه السلام پرداخت نمی‌رسد. بنابراین انسان در تحمل سختی‌ها در این راه آرام می‌گیرد و می‌گوید من که هنوز به اندازه امام حسین علیه السلام و زینب کبری سلام الله علیها و شهدا و اسیران کربلا سختی نکشیده‌ام.

۲- تا کی و کجا باید در برابر دشمن مقاومت کرد؟ نهضت حسینی علیه السلام چشم انداز ایستادگی و مقاومت را ترسیم کرده است؛ بنابراین تا پیروزی یا شهادت باید مقاومت کرد. در عصر حاضر بر اثر نهضت عاشورا و الهام بخشی انقلاب اسلامی؛ فرهنگ مقاومت به گفتمان غالب در جهان اسلام تبدیل شده است و باید آن را تبیین و گسترش داد.

۳- روش مدیریت و رفتار چگونه باشد؟ روش جهادی و روحیه انقلابی در فرهنگ عاشورا موج می‌زند. شور و شعور کارساز است. در برابر دشمن با کالجبل الراسخ بود. ترس و تسلیم و وادادگی در فرهنگ عاشورا توجیه ندارد.

۴- تکیه گاه نظام اسلامی در اسلام خواهی چیست؟ ایمان به قدرت لایزال الهی و اعتماد به وعده‌ها و نصرت خداوند بزرگ‌ترین تکیه گاه مومنان است. ان تنصر الله ینصرکم. اگر ادعای ایمان بکنیم و در برابر موانع و مشکلات مقاومت داشته باشیم تنتزل علیهم الملائکه یعنی هرگاه با خدا باشیم خدا با ماست پس از غیر خدا چه باک داریم.

۵- منشا اصلی قدرت چیست؟ بر اساس نصوص دینی به هر اندازه قدرت خدا در چشم و فکر ما قوی تر و بزرگ تر باشد؛ قدرت‌های مادی و غیر خدایی در چشم و فکر ما کوچک و حقیر و مانند تار عنکبوت سست و ناپایدار است.

مهم ترین محورهای بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هزاران نفر از بسیجیان سراسر کشور

آگاهی و تجربه ای فراتر از جوانان اول انقلاب در میدان حضور دارند رهبر انقلاب اسلامی، بسیج را از پدیده های شگفتآور دوران انقلاب اسلامی برشمردند و افزودند: امام بزرگوار ما با تعلیم و الهام الهی، این شجره طیبه را پایه گذاری کرد و سرنوشت انقلاب را به دست جوانان سپرد. ایشان با اشاره به امانت داری جوانان در انتقال نسل به نسل «روحیه انقلابی»، گفتند: باوجود آنکه جوانان امروز، دوران انقلاب و امام (ره) را درک نکرده اند اما با همان روحیه انقلابی و با بصیرت، آگاهی و تجربه ای فراتر از جوانان اول انقلاب، در میدان حضور دارند که این نشان دهنده پیشرفت انقلاب اسلامی است.

حفظ و پاسداشت انقلاب، وظیفه و مأموریت
آحاد ملت است

حضرت آیت الله خامنه ای راهپیمایی باشکوه اربعین را «پدیده های تاریخی» و نشان دهنده «دست قدرت الهی» خواندند و خاطر نشان کردند: در پدیده ها و خیزش های ماندگار و عظیمی همچون راهپیمایی اربعین یا نمونه هایی نظیر تسخیر لانه جاسوسی، ۹ دی ۸۸ و اعتکافها که برخاسته از تبلیغات نیستند، دست خداوند روشن تر از هر جای دیگری دیده میشود. رهبر انقلاب اسلامی، حضور میلیونی مردم در پدیده الهی راهپیمایی اربعین را نشانه «عشق و جاذبه همراه با بصیرت» دانستند و افزودند: به زائران که موفق به این کار بزرگ شدند، خوش آمد و زیارت قبول می گوئیم و از مردم عراق که این جمعیت عظیم را با محبت، پذیرایی و اداره کردند، تشکر می کنیم

جوانان امروز باروحیه انقلابی و با بصیرت،

رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هزاران نفر از بسیجیان، بسیج را «لشکر انقلاب» و «مظهر مردم سالاری دینی» و متکی بر بصیرت خواندند و با تأکید بر لزوم برنامه ریزی دقیق و مبتنی بر تشکیل هیأت های اندیشه ورزی برای هم افزایی لایه های مختلف بسیج به منظور حضور پر قدرت و تأثیرگذار در عرصه های گوناگون جامعه، فرمودند: روحیه بسیجی یعنی خدا را همواره در کنار و همراه خود دیدن و دچار ناامیدی و افسردگی و بن بست نشدن؛ بنابراین در پاسخ افراد ضعیف النفس که دچار ترس از دشمن و روحیه «نمی توانیم» شده اند، می گوئیم با اتکا به قدرت الهی و باور به قدرت حضور مردم، می توان بر همه مشکلات فائق آمد و از هیچ قدرتی هم نهراسید.

راهپیمایی اربعین نشانه عشق و جاذبه همراه
با بصیرت است

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر اینکه حفظ و پاسداشت انقلاب، وظیفه و مأموریت آحاد ملت است، جوانان را پیشران و موتور محرکه این حرکت بزرگ دانستند و افزودند: قطعاً حرکت بسیجی در کشور ما پیروز است اما شرط تحقق این پیروزی، پیشه کردن تقوای فردی و گروهی و انجام عمل صالح است که این دو عامل مهم، موجب جلب نصرت و همراهی خداوند خواهد شد.

لازمه حفظ همراهی خداوند، تقوا و عمل صالح است

رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به نمونه قرآنی معارضه و مبارزه حضرت موسی (علیه السلام) و برادرش هارون، با دست‌خالی علیه قدرت عظیم فرعون، خاطر نشان کردند: خداوند به موسی (علیه السلام) فرمود: «ترسید که

من با شما هستم و می‌شنوم و می‌بینم» و پس‌از آن نیز موسی (علیه السلام) در پاسخ به قوم بنی‌اسرائیل که از دیدن لشکریان فرعون هراسان شده و می‌گفتند آن‌ها ما را نابود خواهند کرد، گفت «هرگز! پروردگرم با من است و مرا هدایت خواهد کرد». ایشان، لازمه حفظ همراهی خداوند را تقوا و عمل صالح دانستند و تأکید کردند: اگر لوازم این همراهی الهی را حفظ کنیم، حتی قدرتی با ۱۰ برابر قدرت آمریکا نیز توان غلبه و تسلط را نخواهد داشت.

بسیج متکی بر فهمیدن، دانستن و بصیرت است

رهبر انقلاب اسلامی سپس به پنج سرفصل مهم که باید در برنامه‌ریزی‌ها و رویه‌سازی‌های بسیج مورد توجه جدی قرار گیرند، اشاره کردند. متکی بودن بسیج به «بصیرت» اولین سرفصلی بود که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به آن اشاره کردند و گفتند: بسیج یک حرکت احساسی صرف نیست، بلکه متکی بر فهمیدن، دانستن و بصیرت است و این جهت‌گیری باید همچنان در بسیج حفظ شود. ایشان با اشاره به برخی افراد که در اوایل انقلاب اسلامی بسیار پرشور و انقلابی بودند اما اکنون در مقابل انقلاب قرار گرفته‌اند، افزودند: این افراد به دلیل «نداشتن عمق دینی، حرکت بر اساس احساسات و هم‌نشینی با زاویه‌داران با انقلاب»، فاصله زیادی از انقلاب اسلامی گرفتند و در نهایت در مقابل انقلاب ایستادند.

اگر دوگانگی وجود داشته باشد، آن دوگانه‌ی «انقلابی» و «ضدانقلابی» است

رهبر انقلاب اسلامی، «بصیرت» را بسیار مهم خواندند و خاطر نشان کردند: علت تأکید مکرر من بر بصیرت در قضایای سال ۸۸ که البته عده‌ای هم از این تأکید ناراحت شدند، به دلیل اهمیت این موضوع در تشخیص مسیر حق و باطل است. ایشان گسترده بودن دایره بسیج برای آحاد ملت و جناحی نبودن بسیج را به عنوان دومین سرفصل بیان کردند و گفتند: بسیج لشکر انقلاب است و اگر دوگانگی هم

وجود داشته باشد، آن دوگانه‌ی «انقلابی» و «ضدانقلابی» است زیرا حتی «غیرانقلابی» را نیز می‌توان جذب کرد. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر لزوم جذب حداکثری افزودند: البته این جذب حداکثری به معنای استفاده از هر روش و اقدامی نیست، اما هر جناح یا فردی که انقلاب را قبول دارد و در خدمت انقلاب است، بسیج شامل او هم می‌شود.

بسیج مظهر مردم‌سالاری دینی است

رهبر انقلاب اسلامی خاطر نشان کردند: بسیج جزو هیچ یک از جناح‌های انقلاب نیست بلکه بسیج، جریان و رود عظیم جاری به سمت اهداف انقلاب اسلامی است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای لزوم «هم‌افزایی لایه‌های مختلف بسیج» را به عنوان سومین سرفصل حرکت بسیج، بیان کردند و افزودند: گستره بسیج شامل قشرهای مختلف مردم است و باید سازوکار مناسبی برای هماهنگی و هم‌افزایی در آن به وجود آید. رهبر انقلاب اسلامی در بیان چهارمین سرفصل برای حضور قوی‌تر و تأثیرگذارتر، به موضوع «مظهر مردم‌سالاری دینی و اسلامی بودن بسیج» اشاره کردند و افزودند: برخی تصور می‌کنند مردم‌سالاری دینی فقط شامل حضور در پای صندوق‌های رأی و انتخابات است در حالی که این موضوع، یکی از جلوه‌های مردم‌سالاری دینی است و معنی واقعی آن یعنی «مردم، سالار زندگی جامعه خود بر اساس دین اسلام»، هستند.

لزوم تشکیل هیأت‌های اندیشه‌ورز در دو سطح رأس و بدنه

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، با تأکید بر اینکه بر اساس این تعریف، بسیج مظهر مردم‌سالاری دینی در همه عرصه‌ها است، خاطر نشان کردند: با چنین دیدگاهی، اگر بسیج وارد عرصه اقتصاد مقاومتی و علم هم شود، اقتصاد مقاومتی و علم نیز مردم‌سالار خواهند شد. پنجمین و آخرین سرفصلی که رهبر انقلاب اسلامی به آن اشاره کردند: لزوم تشکیل هیأت‌های اندیشه‌ورز در دو سطح رأس و بدنه

چگونه می‌توان با سابقه‌ای که از انجام کارهای بزرگ در کشور وجود دارد و با حضور سازمانی همچون بسیج، اظهار ناامیدی کرد.

ده‌ساله در کنگره امریکا، خاطرنشان کردند: اگر این تمديد، اجرائی و عملیاتی شود، قطعاً نقض برجام است و بدانند جمهوری اسلامی ایران حتماً در مقابل آن واکنش نشان خواهد داد.

توافق هسته‌ای نباید به وسیله‌ای برای فشار بر ملت و کشور تبدیل شود

رهبر انقلاب اسلامی تأکید کردند: توافق هسته‌ای یا همان برجام نباید به وسیله‌ای برای فشار بر ملت و کشور ایران تبدیل شود.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به اظهارات مسئولان کشور و دست‌اندرکاران برجام که هدف از توافق هسته‌ای را برداشته شدن فشارها و تحریم‌ها بیان کردند، افزودند: دولت امریکا علاوه بر آن قول‌ها و تعهداتی که در قضیه برجام انجام نداده و یا ناقص عمل کرده است و مسئولان دست‌اندرکار برجام هم صراحتاً به این موضوع اشاره کرده‌اند، اکنون برجام را وسیله‌ای برای فشار مجدد بر ایران قرار داده است.

جمهوری اسلامی اتکا به قدرت الهی و باور به قدرت حضور مردم دارد

رهبر معظم انقلاب تأکید کردند: جمهوری اسلامی ایران با اتکا به قدرت الهی و با باور به قدرت حضور مردم، از هیچ قدرتی در دنیا هراس ندارد. رهبر انقلاب اسلامی در پایان خاطرنشان کردند: اگر کسانی به تقلید از روحیه‌های ضعیف بنیاسرائیل بگویند که «می‌توانیم» و از دشمن هراس داشته باشند، ما نیز به تبعیت از حضرت موسی (علیه السلام) در پاسخ به آن‌ها می‌گوییم هرگز این چنین نیست، زیرا خداوند همراه ما است و ما را هدایت خواهد کرد.

رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به اظهار ناامیدی بعضی دستگاه‌های دولتی در برخی زمینه‌ها، خاطرنشان کردند: چگونه می‌توان با سابقه‌ای که از انجام کارهای بزرگ در کشور وجود دارد و با حضور سازمانی همچون بسیج، اظهار ناامیدی کرد زیرا نام بسیج، هر انسان افسرده و ناامیدی را هم امیدوار و بانشاط می‌کند. ایشان با تأکید بر اینکه در بسیج، هیچگاه بن‌بست وجود ندارد، گفتند: یک بسیجی هم ممکن است در برهه‌ای دچار ترس یا تردید شود، اما هیچ‌گاه دچار بن‌بست نمی‌شود زیرا عناصر قدرت بخش و راهنما در بسیج، آن قدر فراوان است که همه نقاط ضعف را تبدیل به نقاط قوت می‌کنند.

باید نتیجه اقدامات اقتصاد مقاومتی، در صحنه عمل دیده شود

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به مشکلات اقتصادی کشور و نام‌گذاری امسال به عنوان «اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل» اشاره کردند و افزودند: دیروز مسئولان دولت، گزارشی از اقدامات انجام‌شده، از ابتدای امسال برای تحقق اقتصاد مقاومتی ارائه کردند که در آن آمار و ارقام کارهای انجام‌گرفته، بیان‌شده بود، اما مهم آن است که نتیجه این اقدامات، در صحنه عمل دیده شود.

دولت کنونی آمریکا تخلفات متعددی در برجام مرتکب شده است

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بخش دیگری از سخنان خود به مسائل مربوط به ایران و دولت مستکبر امریکا اشاره کردند و گفتند: ما فعلاً امکانی برای قضاوت درباره دولت جدیدی که قرار است سرکار بیاید نداریم، اما دولت کنونی، برخلاف آنچه در موضوع برجام تعهد کردند و تصمیم‌گیری‌های مشترک انجام‌شده که آن زمان مسئولین به ما اعلام کردند، عمل می‌کند و تخلفات متعددی را مرتکب شده است.

جمهوری اسلامی حتماً در مقابل تمديد تحریم‌ها واکنش نشان خواهد داد
ایشان با اشاره به تمديد قانون تحریم‌های

بسیج بود. رهبر معظم انقلاب افزودند: وظیفه این هیأت‌های اندیشه ورز در لایه‌های مختلف بسیج، طراحی برای مأموریت‌های مختلف اعم از جنگ سخت و جنگ نرم و سازندگی و خدمات‌رسانی است. ایشان با تأکید بر اینکه تشکیل این هیأت‌های اندیشه ورز موجب پویایی و خردمندی و تأثیرگذاری بیشتر و پیشرو بودن بسیج می‌شود، افزودند: در کنار مجموعه‌های اندیشه ورز، باید هیأت‌های رصدگر نیز تشکیل شوند که مأموریت آن‌ها مراقبت از نفوذ نکردن و ویروس‌ها و مورد آسیب قرار نگرفتن سازمان بسیج است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، این پنج فصل را برای تکامل و ثمر دهی مداوم شجره طیبه بسیج ضروری دانستند و تأکید کردند: این سرفصل‌ها، ناظر به عمل و واقعیت است و باید با برنامه‌ریزی دقیق، به مرحله اجرا درآیند. رهبر انقلاب اسلامی همچنین با اشاره به الگوبرداری از بسیج در برخی کشورهای منطقه و برنامه‌ریزی دشمن برای ضربه زدن به این الگو، خاطرنشان کردند: یکی از طراحی‌های دشمن موضوع بسیار مهم «نفوذ» است که از بیشتر از یک سال گذشته، بارها درباره آن هشدار داده شده است.

بسیج به عنوان یک مکمل و امیدبخش برای قوه مجریه است

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص چگونگی استفاده از «نفوذ» برای ضربه زدن به بسیج، گفتند: یکی از روش‌ها، ایجاد خطوط موازی و رقیب برای بسیج است که برخی هم‌اکنون در کشور به دنبال رقیب‌سازی برای بسیج هستند. ایشان به یک نکته دیگر در خصوص بسیج اشاره کردند و افزودند: ما نمی‌خواهیم بسیج را به عنوان یک رقیب برای قوه مجریه قرار دهیم بلکه بسیج به عنوان یک مکمل و امیدبخش می‌تواند برای جهت‌دهی صحیح به قوه مجریه و همچنین کمک در عرصه‌های عملی حضور داشته باشد.

نام بسیج، هر انسان افسرده و ناامیدی را امیدوار و بانشاط می‌کند

راه حل مشکلات اصلی کشور در بیان رهبر معظم انقلاب

دکتر فرامرزی رضوی

محصول تجربه نزدیک به چهار دهه حکومت‌داری در کشورمان نشان می‌دهد که فراتر از مسائل سیاسی، توجه به مشکلات و چالش‌هایی اولویت دارد که نظام، کشور و مردم با آن روبرو هستند که حداقل بخش‌هایی از آن به جهت غلبه مسائل سیاسی دولت‌ها مورد غفلت واقع شده است، در حالی که عدم رسیدگی به آن‌ها به اصل انقلاب و نظام لطمه زده و باید با نگاهی فراجناحی به آن‌ها رسیدگی کرد.

مهم‌ترین مشکلات کشور عبارت‌اند از:

- ۱- تهدیدات ناشی از تعادل نسبت به کید دشمنان انقلاب و کشور
- ۲- تهاجم فرهنگی و آسیب‌های ناشی از عدم باور به این تهاجم
- ۳- معضلات اجتماعی نظیر اعتیاد، طلاق، فساد اخلاقی و ...
- ۴- بیکاری و عدم توفیق دولت در ایجاد اشتغال
- ۴- تورم محسوس در کالاهای اساسی و رکود حاکم بر تولید
- ۵- رشد نقدینگی و مشکلات مالی و بانکی
- ۶- مفساد اقتصادی و عدم توفیق در مقابله با شقوق مختلف آن
- ۷- تبعیض و شکاف طبقاتی که با طرح فیش‌های نجومی ابعاد روانی جدی‌تری به خود گرفت

لزوم اولویت‌بندی مشکلات کشور

اتفاق نظر عمده کارشناسان و مسئولان کشور بر این است که از میان مشکلات فوق، ریشه‌ای‌ترین و آنی‌ترین مشکل کشور نابسامانی‌های ناشی از معضلات اقتصادی کشور از جمله اشتغال، رکود حاکم بر فرایند تولیدات صنعتی و کشاورزی و تورم در تأمین کالاهای ضروری مردم می‌باشد. دلایل این ادعا عبارت‌اند از:

۱- نام‌گذاری چندین سال با عنوان شعار اقتصادی توسط رهبر معظم انقلاب
۲- فراوانی این مشکل در کشورهای مختلف منطقه و جهان
۳- بررسی اوضاع جامعه و تأثیرگذاری مشکلات اقتصادی بر مشکلات فرهنگی و اجتماعی
۴- مراجعه به نظر نخبگان و مردم در قالب نظرسنجی‌ها و رسانه‌های ارتباط جمعی

راه حل مشکلات اقتصادی

تقریباً می‌توان ادعا کرد که هیچ کشوری در دنیا بدون مشکل اقتصادی وجود ندارد و تجربه دولت‌ها برای مقابله با آن نشان می‌دهد که در این مسیر دو رویکرد اصلی بیشتر وجود ندارد که یکی از آن‌ها استفاده از ظرفیت‌های بیرونی با استفاده از دیپلماسی تعاملی و برنامه‌ریزی درست جهت استفاده حداکثری از منابع داخلی می‌باشد.

دلایل کسانی که بر نگاه به بیرون تأکید دارند عبارت است از:

۱- معتقدند کشورهای تک‌محصولی قادر به تأمین همه مایحتاج خود نیستند.
۲- می‌گویند تکنولوژی لازم برای پیشرفت و توسعه اقتصادی کشور در اختیار غرب می‌باشد.
۳- تحریم‌های دشمن را سبب بروز مشکلات اقتصادی دانسته و مدعی هستند بدون رفع کامل تحریم‌ها امکان حل مشکلات وجود ندارد.
۴- توسعه مستقل را تلاش بیهوده برای برنده شدن در دو بدون رقیب فرض کرده و ادعا دارند که امروزه کشورهای دنیا بر سر میزان تعامل با دیگران مسابقه می‌دهند.

موانع و مشکلات نگاه به بیرون

در استفاده از ظرفیت‌های بیرونی، شناخت موانع یک ضرورت اساسی است چراکه دسترسی به آن‌ها در مقام عمل غیرممکن می‌باشد. برخی از این موانع عبارت‌اند از:
۱- در استفاده از ظرفیت کشورهای همسایه

ذکر چند نکته مهم و مفید است:

الف) در کشورهای هم‌جوار برخی دولت‌های دست‌نشانده رویکردی کینه‌توزانه و رقابت‌آمیز با جمهوری اسلامی ایران دارند که اجازه بهره‌گیری از توان آن‌ها برای ما وجود ندارد.
ب) برخی کشورهای منطقه ظرفیت بیشتری نسبت به خود ما ندارند که رابطه با آن‌ها لازم و مفید اما برای توسعه کافی نیست.
ج) پاره دیگری از دولت‌های منطقه نیز از جهات گوناگون نسبت به کشورمان ضعیف‌تر هستند که علی‌القاعده باید به آن‌ها کمک کرد.

۲- بهره‌گیری از ظرفیت سایر کشورهای دنیا نیز این محدودیت وجود دارد که لازمه مشکل‌گشایی از کشورمان این است که خود آن کشورها دارای مشکل نباشند که البته ارتباط با آن‌ها اجتناب‌ناپذیر اما تجربه نشان می‌دهد که تأثیری در حل ریشه‌ای مشکلات کشور نداشته‌اند.

۳- بنابراین فقط ظرفیت‌های بین‌المللی و کشورهای بزرگ است که علی‌الظاهر جهت کمک به حل مشکلات کشورمان می‌توانند مؤثر باشند؛ اما به دلیل حاکمیت دولت‌های سلطه‌جو و برتری طلب، استفاده از این منابع با موانعی روبروست که پاره‌ای از آن‌ها به شرح زیر قابل اشاره می‌باشند:

۱- از کمک به کشورهای مستقل خودداری می‌کنند
۲- به دلیل روحیه برتری‌طلبی و سلطه‌جویانه به فکر منافع خود بوده و هیچ مصداق تجربی از کمک بدون منفعت کشورهای بزرگ به دیگران وجود ندارد.
۳- خود دارای مشکلات و بحران‌هایی جدی هستند

۴- برای جلوگیری از پیشرفت کشورهای مستقلی چون جمهوری اسلامی اقدام به تحریم می‌کنند که برای برداشتن آن‌ها به دنبال بهانه‌هایی هستند و هرکدام را که حل کنیم به سراغ بعدی می‌روند. طرح مسائلی چون؛ حمایت ایران از تروریسم، محدودسازی توان موشکی ایران، موضوع منطقه و مباحث حقوق بشری نشان می‌دهد

که اتهام بهره‌برداری نظام از انرژی هسته‌ای تنها یک بهانه بوده و تا تضعیف کامل و تغییر رفتار دولتمردان ایران اقدام عملی جهت پایان تحریم‌هایی که به بهانه هسته‌ای وضع کرده‌اند نخواهند کرد.

رهبر معظم انقلاب در ۱۲ آبان امسال فرمودند:

اولاً طرف دروغ‌گو است، فریب‌گر است، بدعهد است، خنجر از پشت بزن است، در همان حالی که دارد با یک‌دست می‌دهد، به قول خودشان یک‌مشت سنگ در دست دیگرش است که بزند به سر طرف مقابل. طرف، این جور آدمی است.

ثانیاً آمریکا می‌خواهد مشکلات ملت ایران را حل کند؟ خود آمریکا دچار بحران است؛ این را چرا روشنفکران غرب‌زده نمی‌گویند؟ آمریکا دچار بحران است؛ بحران اقتصادی، بحران بین‌المللی، بحران سیاسی، بحران اخلاقی؛ خودش دچار بحران است. امروز قرض‌های دولت آمریکا تقریباً نزدیک به تولید ناخالص کل آمریکا است؛ این نشانه‌ی بحران است.

راهکار استفاده از ظرفیت‌های داخلی

رهبر معظم انقلاب پس از تشریح این نگاه غلط که سازش راه‌حل مشکلات کشور است، فرمودند: علاج مشکلات این کشور چه مشکلاتی که امروز داریم، چه مشکلاتی که بعدها خواهیم داشت، چه مشکلاتی که هر کشوری و هر ملتی دارد؛ بالاخره هیچ کشوری که بدون مشکل نیست- و حدّ این مشکلات، درگرو جوشیدن اراده و استقامت از درون ملت است؛ از درون ملت بایستی اراده، استقامت، عزم راسخ، ایستادگی بجوشد؛ چشم‌ها باز؛ روحیه‌ها با توکل به خدا و اعتماد به نفس، قوی. اگر به خدا توکل داشته باشیم و به خودمان اعتماد کنیم، روحیه‌هایمان قوی خواهد بود؛ هم در زمینه علمی، هم در زمینه مدیریتی، هم در زمینه اداری. آنچه من بر روی آن تکیه می‌کنم روحیه‌ی انقلابی‌گری است؛ این روحیه را باید حفظ کنید.

است گوسفندان آب نمی‌نوشتند! اسماعیل علت را از خداوند پرسید. جبرئیل نازل شد و گفت: علت را از گوسفندان بپرس. گوسفندان به زبان فصیح گفتند: فرزند پیامبر خاتم و سبط محمد صلی‌الله علیه و آله در اینجا تشنه کشته می‌شود و ما برای همدردی با حسین (ع) آب نمی‌خوریم. (بحارالانوار: ج ۴۰، ص ۲۴۳) و مشابه چنین روایاتی که برای جناب موسی (ع)، سلیمان (ع)، عیسی و... نقل شده است.

روزهای مخصوص زیارت حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام

در کنار اهتمام انبیاء و اولیاء به زیارت کربلا، روزهای معینی در طول سال مشخص شده و توصیه شده به جهت فضائل خاص، محبان حضرت سیدالشهدا بکوشند در چنین روزهایی به زیارت آن بزرگوار بروند. چراکه در این ایام «روح انبیاء» و «فرشتگان» بیشتر به زیارت حضرت اهتمام دارند و خداوند متعال برای زیارت در این ایام لطف و کرم بیشتری را به زائران حضرت خواهد داشت. چنانکه هماهنگی شیفتگان حضرت برای زیارت در چنین ایامی موجب آثار فرهنگی و اجتماعی مضاعفی می‌گردد. از ایام مورد تأکید برای زیارت حضرت سیدالشهدا در طول هفته «شب‌های جمعه» و در طول سال «شب و روز عاشورا؛ ۱۰ محرم»، «روز اربعین؛ ۲۰ صفر»، «اول و نیمه ماه رجب»، «نیمه ماه رجب»، «شب‌های قدر؛ ۱۹ تا ۲۱ ماه رمضان»، «عید فطر، اول شوال»، «روز عرفه؛ ۹ ذی‌الحجه»، «عید قربان؛ ۱۰ ذی‌الحجه» هستند.

بحثی درباره ۴۰ و اربعین

درباره اهمیت عدد «چهل» منابع مختلف اطلاعات مفیدی داده‌اند. چنانکه سن رسول خدا (صلی‌الله علیه و آله) و نیز بسیاری از انبیاء را در هنگام بعثت، ۴۰ گفته‌اند و ۴۰ سالگی، سن رشد فکری است. میقات حضرت موسی با پروردگارش ۴۰ روز بود. (اعراف: ۱۴۲) حضرت آدم ۴۰ شبانه‌روز بر روی کوه صفا عبادت کرد. (مستدرک وسائل، ج ۹، ص ۳۲۹) حضرت ختمی مرتبت (صلی‌الله علیه و آله) فرمود: «مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا ظَهَرَتْ يَنْبِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى

پیاده‌روی اربعین؛ از آغاز تا اکنون

دکتر محمد مهدی شیرمحمدی

قبله قلوب انبیا

کربلا، نه تنها پس از شهادت حضرت سیدالشهدا بلکه پیش از آن، قبله‌گاه قلب‌های انبیاء بوده است. روایات بسیاری از توجه پیامبران به این سرزمین مقدس اشاره دارد. چنانکه درباره حضرت آدم روایت شده است که «وقتی از زمین کربلا عبور می‌کرد بسیار غمگین شد و چون به قتلگاه امام حسین علیه‌السلام رسید پایش لغزید و بر زمین افتاد و خون از پایش جاری شد. گفت: خدایا! آیا گناهی از من سر زده است؟! وحی آمد که فرزندت حسین در این مکان به شهادت می‌رسد و خون تو به جهت موافقت با خون حسین (ع) است» و چون کشتی نوح به سرزمین کربلا رسید دریا طوفان شد و حضرت نوح از غرق شدن کشتی ترسید و علت طوفان را از خداوند پرسید جبرئیل

گفت: «اینجا حسین علیه‌السلام فرزندزاده محمد صلی‌الله علیه و آله؛ خاتم‌الانبیاء کشته می‌شود.» نوح از قاتل حسین (ع) پرسید. جبرئیل گفت: او نفرین شده هفت زمین و هفت آسمان است و نوح نیز ۴ مرتبه بر او نفرین کرد تا اینکه کشتی آرام گرفت. (بحارالانوار: ج ۴۴، ص ۲۴۲) چون حضرت ابراهیم (ع) از کربلا می‌گذشت، پای اسبش لغزید و افتاد روی زمین سرش شکست و خون جاری شد. گفت: «خدایا! چه گناهی از من سر زد که این گونه مبتلا شدم؟» جبرئیل نازل شد و گفت: «در این زمین زاده رسول خدا خاتم انبیاء کشته می‌شود و خون تو به جهت موافقت آن عزیز است.» (بحارالانوار: ج ۴۰، ص ۲۴۳) و چون حضرت اسماعیل (ع) گوسفندان خود را به کنار فرات برد، چوپان به او گفت: چند روز

سبب عبور طلاب علوم دینی از آن در ادوار گذشته، به‌طور خاص «طریق العلماء» خوانده می‌شود.

حزب بعث و صدام تلاش برای مبارزه با شعائر الهی و مخصوصاً فرهنگ تشیع را در دستور کار دولت عراق قرار دادند. تا چائی که نه تنها زیارت اربعین محدود و ممنوع شد، بلکه بسیاری از مراجع و علما یا از عراق اخراج شدند و یا به شهادت رسیدند. با سقوط رژیم بعث، «مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق» با محوریت خاندان حکیم، به‌عنوان منسجم‌ترین سازمان سیاسی- فرهنگی از تبعید ناخواسته در ایران، به کشور خود عراق بازگشتند و توانستند در دوره گذار از رژیم بعثی به تأسیس نظام جدید نقش مؤثری ایفا کنند. به‌ویژه تجربه گران سنگ شهید آیت‌الله سید محمدباقر حکیم در ایران اسلامی و مشاهده اثربخشی اجتماعاتی چون «روز قدس» و «روز ۲۲ بهمن» وی را بر آن داشت تا با تمرکز ویژه بر زیارت حضرت سیدالشهدا در روز اربعین، راهپیمائی و اجتماع بزرگ محبان و شیعیان آن بزرگوار را در کانون تبلیغات سیاسی- معنوی «مجلس اعلا» قرار دهد و در نخستین سال سقوط صدام همه مردم عراق را به زیارت اربعین فراخواند.

با همراهی مجلس اعلا و دیگر تشکل‌ها و سازمان‌های سیاسی شیعیان، قبایل و اقوام مختلف مردم عراق نیز به سنت دیرینه پاسداشت اربعین همت گماشتند و سنگ بنای احیای مراسم شوراگیز اربعین، مستحکم شد. البته آیت‌الله حکیم چند ماه بعد در تاریخ ۷ شهریور سال ۸۲ مصادف با میلاد امام محمدباقر (علیه‌السلام) پس از اقامه نماز جمعه در حین خروج از مرقد مطهر حضرت امام علی (علیه‌السلام) در یک عملیات تروریستی به شهادت رسید؛ اما در سال‌های بعد فراخوان او برای اقامه زیارت اربعین با توصیه دیگر مراجع و علمای عالم تشیع پرشورتر شد و در سال‌های اخیر جمعیت چند ده‌میلیونی زائران اربعین، اسباب حیرت جهانیان را برانگیخته و خود به چراغ روشنی برای هدایت قلوب آزادیخواهان جهان به فرهنگ حسینی علیه‌السلام مبدل شده است.

طول مسافت شام تا کربلا و نیز مدت اقامت ایشان در کوفه و شام، در این احتمال که آن بزرگواران همان سال ۶۱ و در اولین اربعین به کربلا رسیده باشند، اشکال می‌کنند و برخی منابع هم ذکر می‌کنند که حرکت اسرا از شام در روز اربعین آغاز گردیده است. چنانکه شیخ طوسی، بیستم صفر را آغاز بازگشت ایشان از شام دانسته است. از بزرگان معاصر مرحوم محدث نوری و شاگردش مرحوم شیخ عباس قمی و استاد شهید مطهری آمدن اسرا در اربعین سال ۶۱ به کربلا را نادرست دانسته‌اند. البته از معاصرین شهید محراب، مرحوم حاج سید محمدعلی قاضی طباطبائی (ره) در کتاب «تحقیق درباره اولین اربعین حضرت سیدالشهدا» آمدن اسرا از شام به کربلا در نخستین اربعین را بعید ندانسته و با ذکر نمونه‌هایی از گزارش سفر در این مسیر، می‌نویسد رفت‌وبرگشت بین کوفه تا شام یک هفته تا ۱۲ روز طی می‌شده و بازگشت اسرای کربلا تا اربعین سال ۶۱ دور از ذهن نیست. البته ایشان به منابع معتبر روایی برای اثبات این بازگشت اشاره نمی‌کنند.

یک شبهه تاریخی دیگر، درباره اربعین مطرح است که اشاره به آن و نیز پاسخ آن برای خوانندگان این بحث لازم می‌نماید. می‌گویند: «با توجه به اینکه شهادت حضرت در روز ۱۰ محرم واقع شده است، اربعین آن حضرت ۱۹ صفر می‌شود نه بیستم». پاسخ این است که یا احتمالاً ماه محرم سال ۶۱ ه.ق ۲۹ روز بوده و یا در شمارش ایام تا اربعین، روز شهادت را به حساب نیآورده و از ابتدا، چهلمین روز شهادت را ۲۰ صفر محاسبه کرده‌اند.

احیای زیارت اربعین

در طول قرن‌ها، شیعیان و محبان حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام زیارت آن بزرگوار و مخصوصاً زیارت در اربعین را پاس داشته و باوجود موانع و محدودیت‌های بسیار آن را زنده نگه‌داشته‌اند. به‌ویژه در ۲۰۰ سال اخیر که نجف از مهم‌ترین کانون‌های علمی و فقهی عالم تشیع بود، عزیمت از نجف به کربلا آن‌هم با پای پیاده، مورد تأکید و اهتمام بسیاری از بزرگان علما و فقها بوده است. تا جایی که امروزه باوجود تسهیل مسیر مستقیم، مسیر فرعی نجف به حله و کربلا به

لسانه هر کس ۴۰ روز خود را برای خدا خالص کند چشمه‌های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می‌شود.» (نهج الفصاحه، ج ۲۸۳۶) شاید به سبب همین روایت، توصیه به چله گرفتن و انجام اعمال عبادی خاص طی ۴۰ روز در منابع عرفانی و اخلاقی متعدد ذکر شده است و برخی از شیفتگان حضرت سیدالشهدا از روز عاشورا تا اربعین، خود را ملزم به انجام برخی از این اعمال می‌کنند.

اربعین، یعنی چهلمین روز شهادت حضرت سیدالشهدا از روزهای زیارتی مخصوص آن حضرت است و جابر بن عبدالله انصاری صحابی بزرگ پیامبر در همان سال ۶۱ ه.ق توفیق زیارت یافت. شیخ طوسی می‌نویسد: «بیستم ماه صفر... روزی است که جابر ابن عبدالله به قصد زیارت امام وارد سرزمین کربلا شد و او اولین کسی بود که به زیارت امام شتافت.» (شیخ طوسی، مصباح‌النهجد، ص ۵۵۱) حداقل دو روایت از معصومین زیارت در این روز را توصیه می‌کند. چنانکه صفوان شتردار (جَمَّال) از امام صادق (علیه‌السلام) روایت کرد: «مولای من امام درباره زیارت اربعین به من فرمود: هنگامی که روز بالا می‌آید می‌گویی: «السلام علی ولی‌الله و حبیبه... سپس دو رکعت نماز می‌گذاری و هر چه دوست می‌داری دعا کن و برگرد.» (وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۷۳)

امام حسن عسکری (علیه‌السلام) فرمود: «علامات المؤمن خمس، صلاه الخمسین و زیاره الأربعین و التختیم فی الیمین و تعفیر الجبین و الجهر بسم الله الرحمن الرحیم.» نشانه‌های مؤمن ۵ چیز است، ۵۱ رکعت نماز و زیارت امام حسین علیه‌السلام در روز اربعین و انگشتر در دست راست کردن و پیشانی را به هنگام سجده بر خاک گذاردن و بسم‌الله الرحمن الرحیم را بلند گفتن. (همان) و در کتاب کامل‌الزیارات ابن قولویه آمده است که آسمان و زمین و خورشید و ملائکه ۴۰ روز بر امام حسین (علیه‌السلام) گریستند. (اربعین شهید قاضی، ص ۳۸۶)

درباره اینکه آیا اسرای خاندان عصمت و طهارت نیز روز بیستم صفر به کربلا رسیدند یا نه بحث‌های مختلفی در منابع تحقیقی آمده است. برخی از اهل دقت، با توجه به

تحلیلی از سیره فرهنگی سیاسی امام جعفر صادق علیه السلام

دکتر سید احمد باقریان

شرایط اجتماعی و فرهنگی دوران امامت امام صادق علیه السلام کاملاً متفاوت با شرایط زمان امامان پیشین بود و چنین شرایطی در دوران گذشته وجود نداشت، این حساسیت و ظرافت و پیچیدگی جامعه به خاطر ضعف بنی امیه و قدرت گرفتن بنی عباس و آشفتگی اوضاع جامعه اسلامی بود. این دو سلسله مدت‌ها در حال مبارزه با یکدیگر بودند اما در سال ۱۲۹ وارد مبارزه مسلحانه و عملیات نظامی گردیدند. این شرایط سبب غفلت امویان و عباسیان از اهلیت شد و امام در این دوران یک نهضت علمی و جنبش روشنگری و بیدارگری به راه انداختند و کانون تعلیم و تربیت و نخبه‌پروری و کادرسازی برای جهان اسلام را فعال نمودند. امام صادق علیه السلام در فکر ایجاد یک نهضت اسلامی بزرگ و به دست گرفتن قدرت و رهبری جامعه اسلامی نیز بود و می‌خواست یک حکومت علوی توحیدی بنا شود، منتهی برای این کار، پنهانی عمل می‌کرد. بی‌جهت نیست که منصور نسبت به آن حضرت سخت گیری کرده و چند بار امام را تبعید کرد و نیز در اطراف خانه امام مامور گذاشت و رفت و آمد آن حضرت را تحت کنترل قرار داد. منصور دوانیقی امام را بارها تهدید کرد که حق نداری با مردم رو در رو حرف بزنی و تحریک کنی. یکی از سیاست‌های امام در برابر دستگاه حاکم، همکاری نکردن و وادار کردن دیگران به عدم همکاری با دستگاه ظالمانه منصور بود. تشیع همواره با ستم و با ظالم مبارزه‌ای بی‌امان داشته است. آن حضرت «یونس بن یعقوب» را از کمک به ستمگران حاکم، حتی در مورد ساختن مسجد نهی کرده است. امام روزی در جواب نامه منصور فرمود: هر کس دنیا را بخواهد تو را نصیحت نمی‌کند (از ترس) و هر کس آخرت را بخواهد با تو رفاقت نخواهد داشت.

حاکمان و خلفای معاصر امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام معاصر با تعداد پنج نفر از خلفای بنی امیه بودند که عبارتند از: هشام بن عبدالملک؛ ولید بن یزید بن عبدالملک؛ ابراهیم بن ولید بن عبدالملک؛ ابراهیم بن ولید بن عبدالملک؛ مروان بن محمد. و از خلفای بنی عباس نیز معاصر دو خلیفه بودند: ابوالعباس سفاح؛ منصور دوانیقی. توجه به حساسیت بیش از اندازه خلفای اموی و عباسی به امام صادق علیه السلام بیانگر حضور تأثیرگذار و پایگاه اجتماعی قابل توجه و فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی فوق‌العاده امام در جهان اسلام بود، رفتار سیاسی، اجتماعی و فرهنگی امام، جنبش و تحرک خاصی در میان مسلمانان پدید آورد و مخالفان و رقبا را برای مهار این نفوذ به تکیه انداخته بود؛ امام از یکسو تقیه می‌کردند تا شیعیان را حفظ کنند و زمینه صیانت از اسلام فراهم گردد و از سوی دیگر از هیچ اقدامی برای روشنگری افکار عمومی و آشکار ساختن غضب خلافت و حقانیت اهلیت دریغ نداشتند، امر به معروف و نهی از منکر، حفظ اساس جامعه اسلامی را سرلوحه کارهای خود قرار می‌دادند.

جامعیت علمی امام صادق علیه السلام مرحوم شیخ مفید (ره) دانشمند بزرگ شیعی می‌گوید: به اندازه‌ای که علمای اسلام از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در موضوعات مختلف حدیث نقل کرده‌اند از دیگر افراد اهلیت علیه السلام روایت نقل نشده است. ابوزه‌هره از دانشمندان مذهب تسنن درباره جامعیت شخصیت علمی و فرهنگی امام صادق علیه السلام اعترافات شگفت‌انگیزی دارد، از جمله این که می‌گوید:

«علمای اسلام با تمام اختلاف نظرها و تعدد مشرب‌هایشان در فردی غیر از امام صادق علیه السلام و علم و دانش او اتفاق نظر ندارند.

«دانش آن حضرت منحصر به حدیث و فقه نبود بلکه علم کلام نیز تدریس می‌نمود.

«بالاخر از همه این علوم، امام صادق علیه السلام در زمینه علم اخلاق دانش‌های ارزنده‌ای داشت.

شهرستانی دانشمند بزرگ اسلامی در کتاب ملل و نحل چنین اعتراف می‌کند: امام صادق علیه السلام از دانشی بی‌پایان و نظری بسیار عالی در حکمت برخوردار بود.

جاحظ می‌گوید: جعفر بن محمد الذی ملاء الدنيا علمه و فقهه ... جعفر بن محمد کسی بود که علم و فقهش عالم را پر کرده است.

حسن بن علی الوشاء می‌گوید: در مسجد کوفه نهصد نفر را دیده‌ام که از امام صادق علیه السلام حدیث نقل می‌کنند. برخی منابع، شمار شاگردان امام صادق علیه السلام و کسانی که از آن حضرت روایت نقل کرده‌اند را حدود چهار هزار نفر یاد کرده‌اند.

مالک بن انس و ابوحنیفه از سران علمای اهل سنت شاگرد امام صادق علیه السلام بودند و از آن حضرت روایت نقل می‌کردند.

امام صادق علیه السلام نیز مانند جدش امام علی علیه السلام می‌فرمود: هر چه می‌خواهید از من بپرسید قبل از این که مرا نیابید و بعد از من کسی نیست که چون من برای شما حدیث بگوید.

امام صادق علیه السلام شاگردان بزرگی چون هشام بن حکم، ابان بن تغلب، مؤمن طاق، مفضل بن عمر، مسلم، برید عجلی، هشام بن سالم، جابر بن حیان و ... داشت که امام درباره آنها فرمودند: خداوند آنها را رحمت کند که کسی جز آنها ولایت ما و احادیث پدرم را زنده نکرد، اینها حافظان دین و اشخاص محل اعتماد پدرم بر حلال و حرام خدا هستند. تصنیف‌های شاگردان امام که به اصول اربعمائه (۴۰۰ گانه) معروف است اساس کتاب‌های چهارگانه حدیثی شیعه یعنی کافی، من لایحضره الفقیه، تهذیب و استبصار است.

جهاد علمی و سیاسی امام صادق علیه السلام در دوران حیات امام صادق علیه السلام مذاهب، مسلک‌ها، احزاب و دیدگاه‌های الحادی، انحرافی و خرافی زیادی پدید آمدند، مواجهه با آنها که هر یک ایده‌ها و تفکرات خاصی را ترویج می‌نمودند و بساط گمراهی و انحراف را پهن می‌کردند جز از امام صادق علیه السلام که متصل به علوم الهی و عنایت غیبی بود از کس دیگری ساخته نبود. آنان اقشار

مختلف جامعه به ویژه نسل جوان را در معرض آفات و آسیب‌های فکری و اجتماعی مغشوش خود قرار می‌دادند.

امام صادق علیه السلام با آنها مناظره و مباحثه می‌کرد، استدلال آنها را با دلایل عقلی و منطقی ابطال می‌ساخت، انحراف و گمراهی‌شان را برملا می‌کرد و بدین واسطه روشنگری و شفاف‌سازی می‌نمود و حق را از باطل جدا می‌کرد. ابن مقفع، ابوشاکر دیبسانی، ابن ابی‌العوجا، عبدالملک بصری و دهها و صدها نفر دیگر از جمله سران وابسته به مکاتب الحادی و انحرافی بودند که وجود خدا و توحید و نبوت و معاد را انکار می‌کردند. آنان در مناظره با امام علیه السلام به وسعت دانش و قدرت علمی و استدلال‌های ژرف و عمیق و بصیرت اجتماعی آن پیشوای الهی به شگفتی و بن‌بست می‌افتادند و در برابرش اظهار عجز می‌کردند.

حسادت و رقابت سیاسی منصور خلیفه عباسی منصور خلیفه عباسی در دوران حکومتش بارها از نفوذ کلام و علم سرشار و جایگاه اجتماعی امام صادق علیه السلام در نزد افکار عمومی احساس خطر کرده و به ایجاد فشار و کنترل و نظارت همه‌جانبه بر آن حضرت روی آورد و بدین خاطر عباسیان همواره مراقب امام بودند و بر اطرافیانش سخت می‌گرفتند و پس از محکم کردن پایه‌های خلافت خویش امام صادق علیه السلام و علویان را در تنگنا قرار دادند و با شکنجه و زندان و تبعید و محدودیت با آنان به رقابت و مخالفت بی‌نظیری برخاستند. آموزه‌های سیاسی و حکومتی اسلام و ظهور و بروز آن در سیره و روش امام صادق علیه السلام از دیگر عوامل حسادت و رقابت خلفای عباسی با آن حضرت بود تا جایی که به شهادت امام صادق علیه السلام دست زدند. در نهایت منصور نتوانست نفوذ و محبوبیت و شخصیت امام را تحمل کند و امام را در سن ۶۵ سالگی در سال ۱۴۸ هـ. به شهادت رساندند و هم‌اکنون در قبرستان بقیع در کنار مرقد پدر و جد خویش مدفون است.

هوشیاری امام صادق علیه السلام در وصیت‌نامه

امام صادق علیه السلام با علم امامتش از نیت شوم خلیفه عباسی برای کشتن جانشین امام باخبر بود، بدین خاطر در وصیت‌نامه خود با درایت و هوشمندی بی‌نظیر پنج نفر را وصی خویش قرار داد که یکی از آنها منصور خلیفه عباسی است. ابویوب نقل می‌کند که نیمه شبی منصور عباسی مرا فراخواند و نامه‌ای به من داد خطاب به محمد بن سلیمان که از شهادت امام صادق علیه السلام خبر داده بود، در آن نامه نوشت اگر جعفر بن محمد شخص معینی را وصی خود قرار داده گردن او را بزنی. چون پاسخ نامه رسید معلوم شد پنج نفر را وصی خود کرده است، منصور خلیفه عباسی، محمد بن سلیمان، عبدالله، موسی بن جعفر، حمیده کنیز آن حضرت. منصور با دیدن این وصیت گفت اینان را نمی‌توان کشت و با این تدبیر، امام موسی بن جعفر از فتنه و توطئه منصور نجات پیدا کرد.

جریان‌شناسی فرهنگی و سیاسی

در دوران امام صادق علیه السلام جریان‌های فکری و سیاسی متعدد و مختلفی وجود داشتند و درایت و هوشمندی سیاسی امام توانست ضمن برملا ساختن و برجسته کردن وجوه انحراف آنها، شاخصه‌ها و نمادهای جریان حق را برای افکار عمومی و نخبگان جهان اسلام آشکار سازد و در اینجا به منظور مراعات اختصار به مهم‌ترین این جریان‌ها اشاره می‌رود: ۱- جریان اموی - مروانی ۲- جریان بنی‌عباس ۳- جریان غلو و غالیان ۴- اهل تفویض (مفوضه) ۵- جبرگراها ۶- مکتب فقهی قیاس ۷- قیام سیاسی زیدیان ۸- کیسانیه ۹- برخی جریان‌ها به واسطه شهادت امام صادق علیه السلام بر سر جانشینی آن حضرت بلافاصله پس از شهادتش پدید آمدند ۱۰- جریان نفاق ۱۱- جریان ولایت اهل بیت ۱۲- جریان تشیع ایرانی و ابومسلم خراسانی ۱۳- جریان اهل حدیث و مرجئه.

اصول اندیشه فرهنگی سیاسی

بدیهی است اندیشه فرهنگی سیاسی امامان اهل بیت علیهم السلام یک کل منسجم و

مجموعه‌ای است که از وحی الهی سرچشمه می‌گیرد و در سیره نظری و عملی امامان علیهم السلام هیچ تفاوتی در آن وجود ندارد، آنچه را امام علی علیه السلام فرمودند و عمل کردند و در نهج‌البلاغه انعکاس یافته است، همان است که یازده فرزند آن حضرت تا مهدی موجود عجل الله فرجه در صدد تحقق و تبیین آن هستند. اصول سیاست در این تفکر عبارتند از: ۱- اصل حاکمیت شایستگیان ۲- اصل رابطه دین و سیاست ۳- اصل ملاطفت و مهربانی ۴- اصل ارتباط متقابل و حقوق متقابل حاکمیت و مردم ۵- اصل تساوی انسان‌ها در حقوق اجتماعی.

مشروعیت در این اندیشه مشروعیت الهی است که از ناحیه وحی و توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نهادینه می‌گردد، امام علی علیه السلام و سایر امامان شیعه توسط پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله با اسم و مشخصات کامل معرفی و منصوب شده‌اند و علاوه بر آن هر امام توسط امام قبل از خود به اذن الهی منصوب و معرفی شده است. حمایت و اقبال مردم موجب تحقق حاکمیت و خلافت امامان می‌شود اما در مشروعیت و حقانیت خلافت و امامت تأثیری ندارد، از این مقبولیت و اقبال با تعبیری چون شورا، بیعت، اجتماع مردمی و ... یاد شده است.

مبانی حقوق متقابل دولت و مردم در اندیشه تشیع علوی و جعفری عبارت‌اند از: ۱- خدامحوری ۲- عدالت‌محوری ۳- مصلحت‌محوری (تأمین مصالح عموم) ۴- مردم‌محوری که در آن مقبولیت و حمایت مردم را لازمه تحقق خلافت می‌شمارد و مهم‌ترین وظیفه حاکمان را خدمت بی‌منت به مردم بیان می‌دارد. در این زمینه بر شایسته‌سالاری و شایسته‌گزینی تکیه می‌کند و به تأمین رفاه عمومی مردم، اطلاع‌رسانی شفاف به مردم، مهر و محبت و انصاف ورزیدن با مردم تأکید می‌نماید ۵- تربیت محوری و کادر سازی و نخبه پروری ۶- امنیت محوری ۷- رفاه محوری برای مردم ۸- تعادل محوری ۹-

حق‌مداری.

برای بررسی جامعه‌ زمان امامت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) ابتدا بایستی نظری بر فضای سیاسی اواخر عمر شریف امام علی بن ابیطالب (علیه‌السلام) بیان‌دازیم. زمانی که جامعه کوفه، شام و مدینه گرفتار فضای تبلیغاتی معاویه علیه خاندان پیامبر بود، از سوی دیگر کید دشمنی‌ها در سست‌عنصری دوستان رسوخ جدی یافته و تزلزل اجتماعی پایه‌های فکری جامعه را درگیر ساخته بود. از سوی دیگر باید در فصلی جداگانه رغبت یافتن مردم به دنیاگرایی و تمایل آنان به رفاه و آسودگی، احساس روانی آنان مبنی بر آرامش یافتن و آسایش دنیایی و درگیر شدن در زندگی روزمره به‌جای جهاد و مبارزه علیه دشمنان اسلام و قرآن را مورد کنکاش قرار دهیم.

برای شناخت بهتر فضای اجتماعی و روانی عصر امام مجتبی در یک تقسیم‌بندی می‌توان متنفذین و نخبگان مردم را درگیر چند جریان عمده دانست؛

جریان اول- جریانی است که وابستگی فکری و راهبردی به دستگاه معاویه داشته و علناً و عملاً از این جریان خارجی در داخل جامعه اسلامی حمایت و پشتیبانی می‌کردند.

جریان دوم- جریانی بود علی‌رغم دل‌بستگی به خاندان اهل‌البیت و مایه‌های اسلامی، از مبارزه خسته شده و دل‌داده آرامش و دوری از تنش در جامعه بودند. اینان روش امام علی (علیه‌السلام) و امام مجتبی (علیه‌السلام) را تنش‌زا و مایه در‌دسر مردم دانسته و خواهان آن بودند که با رفاهی که از ناحیه حمایت‌های معاویه به دست می‌آید، زندگی روزمره خود را به سامان نمایند. این جریان را نیز می‌توان مرددین و متزلزلینی دانست که حاضر به پرداخت هزینه برای حمایت از امام حق نبودند.

جریان سوم- یاران مخلص امام. البته جریان سومی هم در این بین بودند که آنان را می‌توان جزو یاوران خالص امام مجتبی (علیه‌السلام) ارزیابی کرد. گو آنکه این طیف در آن ایام در اقلیت محض بوده و قدرت‌مانور چندانی نداشتند.

جریان چهارم- منافقین. در این بین منافقانی هم حاضر بودند که با رویکرد نفاق آمیز در میان جامعه اسلامی، مردم را از پرداخت هزینه برای امام‌المسلمین می‌ترساندند.

اما سوای جریان داخلی، جریان بیرونی با نام معاویه قرار داشت. چنانچه پس از بسته شدن نطفه جنگ‌جمل، معاویه با یک حیلۀ زیرکانه، شعله جنگ را برافروخت. او با درگیر کردن زبیر با علی علیه‌السلام و اصحاب او و کشته شدن تعداد زیادی از مسلمین و شاید کشته شدن علی علیه‌السلام و زبیر می‌خواست تا زمینه‌ای برای حکومت خود بسازد. لذا به‌دروغ نامه‌ای به زبیر نوشت و به او گفت که از اهل شام برای او به‌عنوان خلیفه بیعت گرفته است و یادآور شد که قبل از علی علیه‌السلام عراق را بگیرد، چراکه شام نیز آماده برای پذیرش خلافت اوست و نتیجتاً علی چیزی نخواهد داشت؛ زبیر نیز از رسیدن نامه خوشحال شد و اگر هم قصد صلحی با علی (علیه‌السلام) داشت، از آن منصرف شد و در تصمیم خود مصمم‌تر گشت.

تاریخ، موارد متعددی از اعمال منافقانه معاویه را ثبت کرده است. معاویه وقتی دید که علی علیه‌السلام زمام امور را به دست گرفته است، تمام همت خود را بر آن قرارداد که وجهه آن حضرت را در میان مردم خراب کند، از این‌رو تمام تلاش خود را کرد تا علی علیه‌السلام را به‌عنوان قاتل عثمان معرفی کند. برای نمونه شرح‌بیل رهبر یکی از قبیله‌های شام را فریب داد و مانع اصلی بیعت خود با علی علیه‌السلام را قتل عثمان به دست او معرفی کرد. شرح‌بیل در صدد تحقیق در این مورد برآمد؛ اما معاویه افرادی را فرستاد تا به‌طور غیرمستقیم علی علیه‌السلام را به‌عنوان قاتل عثمان به او معرفی کنند. او پس از شنیدن این سخنان نزد معاویه برگشت و با ابراز اینکه حتماً علی قاتل عثمان است، به معاویه گفت اگر تو با او بیعت کنی، ما با تو مخالفت می‌کنیم. در جریان جنگ صفین، معاویه دائماً بر کشته‌های طرفین نوحه‌خوانی می‌کرد و از کشته شدن آن‌ها ابراز تأسف می‌کرد، اما کسی را جز اندکی یاری آن نبود که تشخیص دهد که این خود معاویه بود که طغیان کرد و تخم نفاق را در میان امت اسلامی کاشت و امروز دلسوز مسلمین شده است. او آن‌قدر نیرنگ‌باز بود که سعی می‌کرد حتی با افرادی که در صفین علیه او بودند، با رأفت و مهربانی، برخورد کند؛ اما زیاد را وامی‌داشت تا بدترین فشارها را به آن‌ها وارد کند و به او گفت: من با آنان با رأفت و محبت

سخن می‌گویم، ولی تو با ایشان با شدت و خشونت برخورد کن.

از سوی دیگر آشنایی با منافقین، آشنایی با دردهای امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام و فرزندان آن حضرت است. دستگاه تبلیغاتی معاویه در جریان نفاق از حربه اتهام علیه حضرت استفاده کرد. بزرگترین اتهام معاویه، مشارکت امام در قتل عثمان بود و حال آنکه امام میراث از همه در خون عثمان بود. نماز نخواندن اتهام دیگری بود که معاویه در شام علیه حضرت به راه انداخت. هاشم بن عتبۀ می‌گوید: در لشکر معاویه جوانی را دیدم که خیلی بانشاط می‌جنگد.

از او پرسیدم: دلیل این نشاط چیست؟ گفت: می‌خواهم کسی را بکشم که نماز نمی‌خواند و قاتل عثمان است

پس از رسیدن خبر ضربت خوردن و به شهادت رسیدن حضرت امیر علیه‌السلام در مسجد کوفه، عده‌ای از شامیان با تعجب می‌گفتند: مگر علی نماز هم می‌خواند؟ اما دردناک‌تری اتهام معاویه، اتهام برنامه‌ریزی برای قتل پیامبر صلی‌الله علیه و آله توسط حضرت بود. ضمن پرداختن به نقش جریان نفاق در دوران امام حسن علیه‌السلام باید یک شناخت کلی از وضعیت مردم عراق در آستانه امامت حسن بن علی علیه‌السلام به دست آوریم. این شناخت، راهگشای ما در تحلیل دوران امام حسن علیه‌السلام و نقش جریان نفاق در دوره آن حضرت خواهد بود.

شیخ مفید در تحلیلی درباره یاران امام مجتبی علیه‌السلام، آن‌ها را به پنج دسته تقسیم می‌کند:

گروه اول- شیعیان علی بن ابیطالب علیه‌السلام؛ گروه دوم- خوارج که در صدد مبارزه با معاویه بودند و چون امام قصد جنگ با شام را داشت، گرد او مجتمع شده بودند؛

گروه سوم؛ طمع‌کارانی که به دنبال غنائم جنگی می‌گشتند؛

گروه چهارم- مردمی که عوام بودند و قدرت تشخیص نداشتند.

گروه پنجم- کسانی که به انگیزه‌های عصبیت قبیله‌ای و بدون توجه به دین، تنها روسای قبایل خود بودند.

در این میان گروه سوم تعدادشان بیشتر بود.

پیش از آنکه امام حسن علیه السلام تمایل خود را برای صلح اعلام کند، گروهی را برای مذاکره به ساباط فرستاد. آن‌ها که پس از گفتگوهای فراوان مشاهده کردند که امام قاطعانه بر موضع جنگ پافشاری می‌کنند، برخاستند که بروند؛ امام به هنگام رفتن، درحالی که مردم جمع شده بودند تا از نتیجه مذاکرات آگاه شوند، اعلام کردند که حسن بن علی (ع) صلح را پذیرفت و خداوند به‌وسیله پسر پیامبرش از ریختن خون مردم جلوگیری کرد. بر اساس همین شایعات بود که گروهی از سپاهیان امام حسن علیه السلام شورش کردند و جراح بن سنان با خنجر جری به امام حمله برده و ایشان را زخمی کرد.

بدین ترتیب می‌توان این‌گونه جمع‌بندی نمود که با توجه به تزلزل و آشفتگی شدید درونی جامعه اسلامی و کید شدید دشمن بیرونی همچنین نفاق برجسته و بالای جریان نفاق بیرونی و درونی، راهی به‌جز تن دادن به صلح از سوی امام مجتبی (ع) نمی‌توان متصور بود. صلح امام مجتبی، جام زهری بود که در تاریخ غربت اهل‌البیت را بیش‌ازپیش نمایان ساخت. جالب آنکه پس از انعقاد صلح‌نامه، معاویه به محلی رفت که پیش از آن، لشکرگاه امام حسن مجتبی (علیه السلام) بود. وی روز جمعه، پس از اقامه نماز جمعه خطبه‌ای خواند و در آخر خطبه چنین گفت: «من با شما جنگ نکردم برای آنکه نماز به پادارید، یا روزه‌بگیرید، یا زکات بدهید؛ بلکه به خاطر این جنگ کردم که بر شما حکومت کنم و خدا هم مرا به مقصودم رساند، اگرچه شما مایل نبودید و تمام شروطی که با حسن بن علی (علیه السلام) بسته‌ام، زیر پای من است و به هیچ‌کدام از آن‌ها عمل نخواهم کرد.»

در این سخنان، باینکه معاویه تصریح کرده است که به سنت رسول خدا و احکام الهی عمل نخواهد کرد و هیچ ضمانتی برای شیعیان و یاران علی (علیه السلام) و اهل‌بیتش وجود ندارد، حتی مردم نیز هیچ اعتراضی نکردند که او با صراحت تمام، مواد قطعنامه را زیر پا گذاشته است. معاویه نیز جری‌تر شد و تنها به انعقاد قرارداد صلح اکتفا نکرد؛ بلکه از امام مجتبی (علیه السلام) می‌خواست تا آشکارا اعلام نمایند که خلافت حق او است.

معاویه نماینده‌ای را نزد «عبدالله بن عباس» فرمانده سپاه امام حسن علیه السلام فرستاد: تا به او بگوید: حسن بن علی (ع) از او تقاضای صلح کرده است. اگر امشب به‌سوی ما بیایی، فلان مقدار به تو خواهیم داد، در غیر این صورت فردا مجبور خواهی شد که از من متابعت کنی. وعده معاویه شامل یک‌میلیون درهم بود که قرار شد نصف آن را همان موقع و بقیه را پس از تسخیر کوفه بپردازد.

عبدالله بن عباس هم این مطلب را دریافت کرد که اگر امام صلح را پذیرفته بود، دیگر لزومی نداشت تا معاویه به فریب او بپردازد. البته شاید هم وعده معاویه او را فریفته و به آن سو کشانده است. پس از رفتن عبدالله، حدود دوسوم سپاه نیز به‌سوی معاویه گریختند؛ یعنی تنها حدود چهار هزار نفر باقی ماندند که «قیس بن سعد» فرماندهی این عده را بر عهده گرفت. پس از این حادثه، معاویه درصدد فریب قیس برآمد، اما او با پافشاری بر جنگ دست رد بر سینه معاویه زد.

معاویه سران قبایل را با تهدید و تطمیع به اطاعت از خود واداشت. در ضمن نامه‌ای که برای دعوت امام حسن علیه السلام به صلح فرستاد، نامه‌های روسای قبایل عراق که در آن آمادگی خود برای تحویل امام علیه السلام به معاویه را ابراز داشته بودند را هم به‌سوی امام علیه السلام فرستاد. وی همچنین در پی فریب سپاهیان امام حسن علیه السلام برآمد. جاسوسان معاویه از همان ابتدا درصدد ایجاد تفرقه در میان مردم بودند. این افراد علاوه بر رساندن اخبار عراق به شام، نقش عمده‌ای را در نشر شایعات بر عهده داشتند. شایعاتی که در مردم متزلزلی چون مردم عراق به‌راحتی و به‌سرعت کارگر می‌شد.

یعقوبی می‌نویسد: معاویه از یک‌طرف در سپاه امام منتشر کرده بود که حسن بن علی علیه السلام با وی صلح کرده است و از طرف دیگر در ساباط منتشر می‌کرد که قیس بن سعد (فرمانده سپاه امام) با معاویه صلح کرده است. این شایعه می‌توانست روحیه سپاه را به‌شدت تضعیف کند و عناصر خارجی که برای ضربه زدن به معاویه گرد امام مجتبی علیه السلام مجتمع شده بودند را نسبت به اما بدبین سازد. حيله‌گری معاویه تا حدی بود که

این گروه خود را طلبکار آل علی علیه السلام می‌دانستند؛ زیرا عراق منطقه‌ای بود که مرکز فتوحات به‌حساب می‌آمد و در تمام نبردهایی که این مردم در آن شرکت می‌کردند، غنائم زیادی نصیب آن‌ها می‌گردید؛ اما از زمانی که امام علی علیه السلام به این منطقه آمد، حکومت اسلامی درگیر جنگ‌های داخلی شد. لذا این گروه که به غنائم فتوحات عادت کرده بودند، کینه علی علیه السلام و اولادش را به دل گرفتند و دیگر نمی‌خواستند پس از جنگ نهروان در سپاه امام مجتبی علیه السلام جنگ تازه‌ای را شروع کنند.

وجود مردم خسته، مردد و بی‌بصیرت عراق، بهترین زمینه را برای جریان نفاق مستقر در شام آماده می‌کرد تا با انتشار اتهامات فراوان به وجود مبارک حسن بن علی علیه السلام، قضایا را به نفع خود به پایان ببرد. در همین راستاست که می‌بینیم از طرفی آن حضرت را بی‌بهره از تدبیر و سیاست و از طرف دیگر دنیاطلب معرفی می‌کنند و سعی می‌کنند موضع امام مجتبی علیه السلام را در مقابل امام علی و امام حسین علیه السلام قرار دهند.

یکبار می‌بینیم با جعل و تزویج اخبار پوچ تلاش می‌شود امام حسن علیه السلام را شخصیتی نشان دهند که دائماً در حال تزویج و طلاق بوده و با دیگر می‌بینیم که در اخبار مربوط به صلح این‌گونه عنوان می‌شود که امام تنها با چند تعهدی که جنبه مالی داشته حاضر شده از حکومت کناره بگیرد. در همین اخبار سعی شده تا تبلیغ شود که امام حسن علیه السلام برای خویش چنین حقی نمی‌دیده که خلافت را برای خود نگهدارد و لذا آن را تسلیم معاویه کرده است. در اتهام دیگری نیز شاهدیم که موضع عثمانی به امام نسبت داده می‌شود، به این معنی که ایشان با پدرشان مخالف بوده و خونریزی در جنگ‌های داخلی را قبول نداشته است.

معاویه برای نفوذ در سپاه امام حسن علیه السلام از دو حربه سود جست، بدین ترتیب که برای فریب سران سپاه از حربه نیرنگ، ثروت و مقام و برای فریب سپاهیان از حربه تبلیغات استفاده کرد و این در حالی بود که از همان ابتدا هم سپاه معاویه ۶۰ هزار نفر و سپاه امام ۱۲ هزار نفر بود، یعنی یک‌پنجم لشکر شام.

از افراد غالی بر حذر
باشید که جوانان شما
را فاسد نکنند، بی‌شک
افراد غالی بدترین خلق
خدا هستند، آنان عظمت
خدا را کوچک می‌کنند و
برای بندگان خدا ادعای
ربوبیت می‌نمایند.

غلو یا طرح مسائل غلوآمیز در عزاداری ها

سیدمصطفی حسینی

قبله الرسل و امه صدیقه: مسیح پسر مریم جز پیامبری نبود که پیش از او آن همه پیامبران درگذشتند و مادرش تصدیق کننده همه آیات خدا بود. (۲)

از رسول خدا (ص) روایت شده است که فرمودند: «از غلو در دین بپرهیزید چرا که گذشتگان شما با غلو در دین هلاک شدند». امیرالمومنین علی (علیه السلام) نیز در این رابطه تصریح کرده‌اند که: «دو کس در رابطه با من هلاک می‌شوند و من گناهی ندارم، یکی آن کس که در دوستی من افراط می‌کند و دیگری آن کس که در بغض من افراط می‌کند و ما از کسانی که درباره ما غلو می‌کنند و ما را از حدمان بالاتر می‌برند بیزار هستیم چنانکه بیزاری حضرت عیسی از نصاری، خدایا آنها را تا همیشه خوار کن و هیچکدام از آنها را یاری مکن» (۳)

از امام صادق (علیه السلام) در این خصوص نقل شده است که فرمودند: «از افراد غالی بر حذر باشید که جوانان شما را فاسد نکنند، بی‌شک افراد غالی بدترین خلق خدا هستند، آنان عظمت خدا را کوچک می‌کنند و برای بندگان خدا ادعای ربوبیت می‌نمایند.» به خدا قسم غلات بدتر از یهود و نصاری و مجوس و مشرکان هستند. (۴)

از قرائن تاریخی برمی‌آید که سه علت عمده

معنای غلو این است که انسان چیزی یا کسی را از آن حدی که هست بالاتر بداند، غلو حتی در عصر معصوم از سوی پیشوایان دین مردود و مذموم بوده است و غلوکنندگان به گمراهی و انحراف کشیده شده‌اند، اموری چون حسین‌اللهی شدن، زینب‌اللهی شدن، علی‌اللهی بودن و از این رهگذر، خود را مقدس جلوه دادن در عصر حاضر بالاخص در مداحی‌ها و مولودی‌خوانی‌ها دیده می‌شود و اعتراض علمای بزرگ به ویژه رهبر معظم انقلاب را نیز در پی داشته است. خط غلو یک جریان فکری انحرافی است که در طول تاریخ بشر همواره وجود داشته است.

قرآن کریم با نهی کردن اهل کتاب از غلو در دین، همگان را به پرهیز از غلو فرا خوانده است؛ و می‌فرماید: «یا اهل الکتاب لا تغلوا فی دینکم و لا تقولوا علی الله الا الحق» یعنی ای اهل کتاب در دین خود غلو نکنید (از آنچه بایسته است فراتر نروید) و در باره خدا چیزی جز حق نگویید. (۱) خداوند در برخی آیات حتی بنی اسرائیل را بخاطر اینکه حضرت عیسی را در حد خدایی بالابردند را مذمت کرده و آنها را کافر دانسته است آنجا که می‌فرماید: «لقد کفرالذین قالوا ان الله هو المسيح ابن مریم» و در ادامه می‌افزاید: ما المسيح بن مریم الا رسول قد خلت من

در پیدایش غلو درباره پیشوایان اسلام نقش اساسی داشته است:

علت اول: دشمنان ائمه علیهم السلام با هدف تکفیر شیعیان: دشمنان ائمه علیهم السلام اخباری مشتمل بر غلو درباره ائمه جعل کردند تا پیروان آنان را متهم به غلو کنند و بدین واسطه تکفیرشان نمایند و خود ائمه (علیهم السلام) را نیز از چشم مردم بیندازند و به انزوا بکشانند. (۵)

علت دوم: عشرت طلبان مفسده‌انگیز: گروهی عشرت طلب بودند که می‌خواستند گناهان را مباح کنند و شراب‌خواری و هرزگی و هم‌جنس‌بازی و آلودگی‌های دیگر را جایز شمارند و نماز و روزه و عبادات دیگر را ترک کنند ولی چون این کارها را می‌خواستند در محیط دینی مطرح کنند باید به زبان دین سخن بگویند.

علت سوم: عشق مفرط برخی دوستان دل‌باخته: عشق برخی دوستان افراطی آنان را به غلو کشانده و با توصیفات خارق‌العاده، امامان را در حد خدایی و یا به مقامی غیر از آنچه ائمه (علیهم السلام) رضایت داشته باشند تعبیر می‌کنند.

۱- نساء / ۱۷۱

۲- مائده / ۷۵ تا ۷۲ و ۱۱۶ و ۱۱۷، براءت / ۳۰

و ۳۱

۳- نهج‌البلاغه، خ / ۱۲۷

۴- اثبات الهداء، ج ۳، ص ۷۵۰

۵- عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۱، ص ۳۰۴

نیز عفو کردن خوب و پسندیده است. در مواردی نیز عفو اولویت دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

۱- فردی که قدرتش بیشتر است نیازش به مجازات کمتر هست از این رو عفو برای او اولویت دارد. کسی که مجازات می‌کند می‌ترسد که مجرم و مخالف بر او تسلط پیدا کند و با مجازات می‌خواهد زهر چشم بگیرد؛ اما کسی که مقتدر و پیروز و مسلط است از دیگران واهمه ندارد و لذا به راحتی عفو می‌کند.

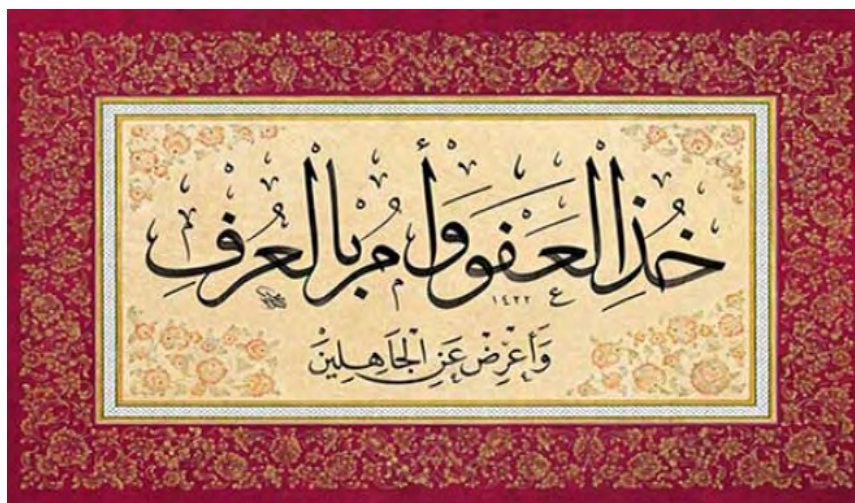
۲- کسی که تواناتر است اگر عفو کند صفا و تهذیب نفس و رحمت بیشتری در آن هست. مردم می‌گویند این فرد باین همه قدرتش او را مجازات نکرد و این نشانه شایستگی و سعه صدر اوست.

۳- کسی که مقام و موقعیت اجتماعی و سیاسی بالاتری دارد اگر عفو کند در افکار عمومی بازتاب مثبت بیشتری دارد و از شخصیت والای او حکایت می‌کند؛ مانند گذشت علی (علیه السلام) از ابن ملجم، عفو پیامبر (صلی الله علیه و آله) در فتح مکه و مواردی از این قبیل. در عین حال عفو و گذشت از سوی اهل علم و دانشمندان نیز تأثیر اجتماعی زیادی بر جای می‌گذارد و گذشت کردن اهل علم نوعی تبلیغ اسلام است و ارزش مسلمان بودن را افزایش می‌دهد.

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اولی الناس بالعفو اقدرهم علی العقوبه: سزاوارترین مردم نسبت به عفو و بخشش، تواناترین آن‌هاست به کیفر و مجازات دیگران. (نهج البلاغه، کلمات قصار، ۴۹)

عفو و گذشت در سیره نبوی

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) مصداق بارز عفو و گذشت است، سخت‌گیری‌ها، شکنجه‌ها، آزار و اذیت‌های قریش را به جان خرید و در فتح مکه از آن‌ها چشم پوشید در جریان فتح مکه چون سعد بن عباده رئیس قبیله خزرج از سپاه پیامبر با صدای بلند ندا داد که امروز روز کشتار و انتقام و تلافی است لکن رسول خدا بلافاصله فرمودند: الیوم یوم المرحمه، امروز روز رحمت و گذشت است

آثار فردی و اجتماعی عفو و گذشت در اخلاق اسلامی

دکتر علی مرادزاده

کرده و خود نیز در انجام آن از همگان پیشی گرفته‌اند.

موقعیت‌شناسی عفو و گذشت:

بر اساس آموزه‌های دینی در ۳ مورد جای عفو و گذشت نیست:

۱- در حق الله: در اجرای حدود الهی بر مجرمین، جای عفو نیست و بدون ملاحظه و مسامحه و تساهل باید حدود الهی اجرا شوند.
۲- در حق الناس: قاضی و حاکم نمی‌تواند حق الناس را بیخشد، قصاص یا دیه با رضایت صاحبان حق گرفته می‌شود، مگر اینکه اولیای دم یا صاحبان حق از حق خویش بگذرند.

۳- حق خود انسان درجایی که عفو اثر معکوس دارد: درجایی که عفو و گذشت موجب می‌شود مجرم در ادامه جرم تشویق و تحریص شود.

در سه مورد نیز عفو و گذشت نیکو و پسندیده است:

۱- در مواردی که مجرم پشیمان گردیده و در آینده مرتکب جرم و گناه نمی‌شود.

۲- درجایی که عفو موجب تنبه او می‌شود و مجرم را منقلب می‌سازد.

۳- درجایی که عفو نسبت به مجرم نه اثر مثبت دارد و نه اثر منفی، لکن برای خود فرد و یا برای جامعه تأثیر مثبت دارد، در این مورد

فضائل اخلاقی بایدهای صاحب‌شریعت برای کمال انسانی و پیمودن مراحل سیر و سلوک معنوی و کسب شخصیت ممتاز انسانی بشمار می‌روند، همان‌طور که ردای اخلاقی نبایدهای شارع مقدس می‌باشند که مانع تکامل انسان و آفت و آسیب شخصیت انسان قلمداد می‌گردند. بدیهی است فضائل و ردای اخلاقی در میزان حسن یا قبح برابر نیستند بلکه برخی به نوبه خود سرمنشأ بسیاری از کمالات و یا انحراف‌ها می‌گردند و انسان باید تلاش کند تا در عین حال که در مرحله تحلیه، خود را به فضائل و کمالات آراسته می‌کند به ریشه‌کنی ردای و پاک‌سازی وجود خویش در مرحله تخلیه نیز بپردازد تا این آسیب‌ها و آفت‌ها روح پاک و بی آلایش او را آلوده نگردانند و به ورطه سقوط و انحطاط نکشاند.

مفهوم‌شناسی عفو و گذشت:

عفو به معنای بخشش و ضد انتقام است و آن صرف‌نظر کردن از حق قصاص و یا غرامت و استمرار بخشیدن به منازعات و اختلافات و کینه‌هاست. عفو در آیات قرآن و روایات و سنت عملی پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) و پیشوایان معصوم (علیهم السلام) از جایگاه رفیع و ارزشمندی برخوردار می‌باشد و علما و اندیشمندان اسلامی به کرات بدان سفارش

عفو در آیات قرآن و روایات و سنت عملی پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله) و پیشوایان معصوم (علیهم السلام) از جایگاه رفیع و ارزشمندی برخوردار می باشد و علما و اندیشمندان اسلامی به کرات بدان سفارش کرده و خود نیز در انجام آن از همگان پیشی گرفته اند.

و پس از پاک سازی کعبه از بت ها و تسلیم شدن مشرکان قریش به آنان فرمودند همه شما آزادید. این در حالی بود که قریش بیست سال پیامبر و یارانش را آزار و شکنجه داده بودند و مسلمانان به ناچار تن به مهاجرت دادند آنان از عفو پیامبر شگفت زده شدند. (تاریخ تحلیلی صدر اسلام، محمد نصیری، ص ۱۲۸)

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: سه چیز است که به خدایی که جانم در دست اوست اگر بخواهم درباره چیزی قسم یاد کنم درباره آن ها قسم می خوردم: ۱- صدقه مال را کم نمی کند، پس صدقه بدهید ۲- هیچ کس برای خشنودی خدا ستمی را که بر او رفته نمی بخشد مگر آن که خداوند روز قیامت عزت او را خواهد افزود ۳- هیچ کس دری از سؤال (گدایی) را بر خود نگشود مگر آن که خداوند دری از فقر را به روی او می گشاید. (علم اخلاق، ج ۱، ص ۳۶۸) رسول خدا همواره تأکید می کند که عفو و گذشت موجب عزت و سربلندی بیشتر بخشنده خواهد گردید و در این زمینه می فرماید: العفو لا یزید العبد الا عزا فاعفوا یعزکم الله: گذشت و عفو جز به عزت بنده نمی افزاید پس گذشت کنید تا خداوند به عزت شما بیفزاید. (بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۴۰۱)

پیامبر اکرم در توصیف مؤمنان فرمودند مؤمن کینه توز نیست: «المومن لیس بحقود». (علم اخلاق، ج ۱، ص ۳۷۹) گذشت نکردن و به فکر انتقام گرفتن و قصاص کردن انسان را به کینه توزی و لجاجت می کشاند و ذهنش را دائماً متوجه انتقام می سازد و از عبادات و زندگی خویش لذت نمی برد و از کارهایش بازمی ماند و آرامش روانی خود را از دست می دهد. کینه، پنهان کردن دشمنی در دل و عفو نکردن است و آن از ثمرات غضب است، زیرا غضب وقتی به دلایلی فروخورده شد به باطن می رود در آنجا به صورت حقد و کینه درمی آید و کینه از مهلکات بزرگ است. (نوروزی، محمدرحیم، مبانی اخلاق، ۱۳۸۷، ص ۱۲۱)

رسول خدا تأکید فرمودند که: «الغضب یفسد الایمان کما یفسد الخل العسل: غضب ایمان را فاسد می کند همان طوری که سرکه، عسل را فاسد می کند.» (بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۶۶) و نیز درباره مفهوم آیه «خذ العفو و امر بالعرف و اعرض عن الجاهلین» (اعراف/ ۱۹۹) از جبرئیل سؤال کرد، جبرئیل فرمود: ای محمد (صلی الله علیه و آله) خداوند دستور می دهد از آن ها که به تو ستم کرده اند در گذر و به آن ها که تو را محروم ساخته اند عطا کن و با آن ها که از تو بریده اند بپیوند. (تفسیر مجمع البیان، ج ۲، ص ۵۱۲)

عفو و گذشت در سیره اهل بیت (علیهم السلام)

تاریخ زندگی فردی و اجتماعی پیشوایان معصوم به ویژه امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) دایره المعارفی مجسم از ابعاد و عرصه های عفو و گذشت است، شیعیان که ادعای پیروی از آن حضرت را دارند بیش از پیش باید به مقتدای خویش اقتدا نمایند. تاریخ گویای رقابت ها و کنایه ها و کارشکنی های برخی مسلمانان با علی (علیه السلام) حتی در دوران حیات مبارک پیامبر اکرم است و پس از رحلت آن حضرت نیز ماجراهای پیش آمده وضعیتی را ترسیم می کند که قلم از نوشتن و بیان از گفتن و فکرها از تصورش عاجز است آن امام همام هیچ گاه در صدد انتقام برنیامد و کنار آنان گذشت.

زندگی و مبارزات سایر ائمه نیز مملو از حوادث ناگوار و ستم ها و نامردمی ها است و امامان (علیهم السلام) با سعه صدر از تقصیرهای خاطیان گذشتند و تن به مظلومیت دادند. امام کاظم (علیه السلام) که به گذشت و فروبردن خشم و غضب شهرت یافتند و به کاظم یعنی فرو برنده خشم ملقب گردیدند، می فرمایند: هیچ دو گروه متخاصمی باهم برخورد نکردند مگر آنکه گذشتش بیشتر بود، به نصرت و پیروزی دست یافت. (وسایل الشیعه، شیخ حر عاملی، ج ۱۲، ص ۱۶۹) در فضیلت و ارزش عفو و گذشت همین بس که امام سجاد (علیه السلام) آن را زیباترین و بزرگ ترین صفات الهی شمرده است و فرمودند: «انت الذی سمیت نفسک بالعفو فاعف عنی: (خداوندا) تو همانی که خود را به عفو و گذشت نام نهاده ای، پس از من در گذر» و نیز در توصیف پروردگار افزودند: انت الذی عفوہ اعلی من عقابہ: تو آنی که عفویش بیش از عقاب است. (همان) امام علی (علیه السلام) فرمودند: هنگامی که بر دشمن خود پیروز شدی عفو را شکرانه این پیروزی قرار ده.

(نهج البلاغه، صبحی صالح، حکمت ۱)
امام صادق (علیه السلام) فرمودند: عفو هنگام قدرت روش فرستادگان الهی و اهل تقواست. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۲۰۷) زمانی که مکه به طور کامل به دست مسلمانان افتاد، ابوسفیان و عبدالله بن امیه که بیش از همه با پیامبر مخالفت کرده بودند اظهار ندامت کردند امام علی (علیه السلام) به آن ها فرمود بروید در مقابل پیامبر بنشینید و همان جمله ای را که برادران یوسف در مقام عذرخواهی از حضرت یوسف اظهار داشتند بر زبان جاری کنید، پیامبر شمارا خواهد بخشید. آنان نیز خدمت رسول خدا آمدند و گفتند: به خدا سوگند، خداوند تو را بر ما برتری داد و ما سخت در اشتباه بودیم. سپس از پیامبر تقاضای عفو کردند. پیامبر این آیه را تلاوت کرد و از خطای آن ها درگذشت: «قال لا تثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم و هو ارحم الراحمین: امروز هیچ ملامت و توبیخی بر شما نیست، خداوند شمارا می بخشد و او مهربان ترین مهربانان است.» (یوسف ۹۲)

ای محمد (صلی الله علیه و آله)
خداوند دستور
می‌دهد از آن‌ها که
به تو ستم کرده‌اند
درگذر و به آن‌ها
که تو را محروم
ساخته‌اند عطا کن
و با آن‌ها که از تو
بریده‌اند بپیوند.

عفو و چشم‌پوشی کرد. سنت و روش رسول خدا (صلی الله علیه و آله) این بوده است که متجاوز نسبت به حقوق الهی را مجازات می‌کرد و حدود الهی را در هر شرایطی اجرا می‌نمود و شفاعت هیچ شفاعت‌کننده‌ای را نمی‌پذیرفت. امام باقر (علیه السلام) فرمودند: ام سلمه همسر پیامبر گرامی اسلام، کنیزی داشت که سرقت کرده بود، کسانی که مال آن‌ها غارت شده بود حضور رسول خدا آمدند تا آن کنیز را مجازات کنند. ام سلمه درباره کنیز خود نزد رسول خدا شفاعت کرد، لکن آن حضرت فرمود: این حدی است از حدود الهی که نباید تعطیل شود سپس دست کنیز را قطع کرد. (وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۳۳۲) همچنین امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) در اجرای حدود و احکام الهی با قاطعیت تمام عمل می‌کردند و حتی یاران خود را نیز در هنگام تخلف و ارتکاب جرم مجازات می‌کردند.

نکته دیگر اینکه عفو و اغماض زمانی مصداق پیدا می‌کند که انسان قدرت انتقام داشته باشد، در غیر این صورت سکوتش مصداق عفو یا کظم غیظ نیست. (نقطه‌های آغاز در اخلاق عملی، آیت‌الله مهدوی کنی، ص ۵۹۷)

از گناه دیگران می‌گذرد در واقع در جدال نفسانی بر هوای نفس خود غالب گردیده است. حلم در لغت به مفهوم تأمل، تانی، درنگ و عدم شتاب در امور است. حلیم کسی است که اگر چه حق با اوست ولی در مجازات جاهلان شتاب نمی‌کند و در مقابل خشم و غضب ناشی از رفتار جاهلانه شخص مقابل، خویشتن‌داری می‌کند. (مفردات راغب، ص ۱۲۹)

در قرآن کریم بیش از ده بار از حلم به‌عنوان یکی از صفات خداوند یاد شده است که در بیش از نیمی از این موارد غفور و حلیم باهم آمده است. منزلت حلم و خویشتن‌داری در نظام اخلاق اسلامی آن‌چنان بلند است که یکی از لوازم امامت و رهبری و مدیریت بر مردم دانسته شده است، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمودند: امامت و رهبری شایسته نیست جز برای مردی که دارای سه ویژگی باشد: تقوایی که او را از نافرمانی خدا بازدارد، حلم و خویشتن‌داری که خشمش را با آن کنترل کند و حکمرانی پسندیده بر مردم به‌گونه‌ای که همچون پدری مهربان برای آنان باشد. (اصول کافی، کلینی، ج ۱، ص ۴۰۷، ح ۸)

رسول خدا در فضیلت گذشت کردن و فروبردن خشم و غضب فرموده است: از محبوب‌ترین راه‌های وصول انسان به خداوند، نوشیدن دو جرعه است، جرعه خشمی که با خویشتن‌داری فروخورده و برطرف گردد و جرعه مصیبتی که با صبر و بردباری زایل شود. (کلینی، کافی، ج ۲، باب کظم غیظ، ح ۹) امام صادق (علیه السلام) نیز در این باره می‌فرمایند: هر که خشمی را که می‌تواند ابراز کند، فروبخورد، خداوند در روز قیامت دلش را از رضای خود پر می‌کند. (همان، ح ۶)

عفو و گذشت در اجرای احکام و حدود الهی نیست

عفو و گذشت از اخلاق حمیده و کریمه الهی است، لکن نباید غفلت کرد که عفو در مسائل شخصی پسندیده است و در مسائل عمومی و حقوق و حدود الهی نه‌تنها اغماض و چشم‌پوشی پسندیده نیست بلکه نکوهیده و مذموم نیز هست و در این‌گونه موارد نباید

جملاتی از علی (علیه السلام) در مورد عفو و گذشت:

- ۱- العفو احسن الاحسان: بخشش بهترین احسان و نیکوکاری است.
- ۲- العفو زکاه الظفر: گذشت زکات پیروزی بر دشمن است.
- ۳- العفو عنوان النبیل: گذشت دلیل نجابت است.
- ۴- العفو تاج المکارم: عفو و گذشت تاج هر کار نیکویی است.
- ۵- العفو مع القدره جنه من عذاب الله سبحانه: بخشش در حال قدرت سپری است در برابر عذاب خدای سبحان.
- ۶- بالعفو تستنزل الرحمه: بوسیله عفو، رحمت خدا فرود آید.
- ۷- کمی عفو و گذشت زشت‌ترین عیب‌ها و شتاب در انتقام بزرگ‌ترین گناهان است.
- ۸- من عفی عن الجرائم فقد اخذ بجوامع الفضل: هر که از گناهان بگذرد در حقیقت به همه برتری‌ها چنگ زده است.
- ۹- لا حکم کالصفح: هیچ بردباری مانند بخشش گناهان نیست.
- ۱۰- معاجله الذنوب بالغفران من اخلاق الکرام: شتاب و عجله در بخشش گناهان دیگران از اخلاق کریمان است.
- ۱۱- مردم را ببخش همان‌طور که دوست داری خداوند ترا ببخشد.
- ۱۲- العفو افضل الاحسان: عفو برترین فضیلت‌هاست.
- ۱۳- العفو زین القدره: عفو زینت اقتدار است.
- ۱۴- العفو یوجب المجد: عفو موجب شرف و سربلندی است.
- ۱۵- العفو زکاه القدره: عفو زکات توانمندی است.
- ۱۶- العفو احسن الانتصار: عفو نیکوترین انتقام است.

(ترجمه غررالحکم، سید حسین شیبخ الاسلامی، ج ۲، ص ۹۳۹)

عفو و گذشت نتیجه سعصدر و حلم

گذشتن از تخلف یا برخورد ظالمانه دیگران در نتیجه یک کشاکش نفسانی و مجادله درونی است، نفس اماره، انسان را به انتقام و تعجیل در تقابل تحریک می‌کند و قوه حلم و سعصدر، انسان را به خویشتن‌داری، حلم، بردباری و سعصدر دعوت می‌کند. کسی که

آمده و گفت: یا رسول الله اصحاب بروند تنها با شما کاردارم، اصحاب رفتند آن زن گفت یا رسول الله گناه کردم، گناهم خیلی بزرگ است. پیغمبر فرمود: گناه هر چه باشد رحمت خدا از آن بزرگتر است معنا ندارد کسی مأیوس شود، گناهت چیست؟ گفت: یا رسول الله، زنی شوهردار هستم، زنا دادم، آبستن شدم، بچه به دنیا آمد، او را در خمره سرکه خفه کردم، بعد هم سرکه‌های نجس را به مردم فروختم، پیامبر خیلی متأثر شدند و حکم گناهش را نیز بیان فرمود. سپس اظهار داشت می‌خواهی به تو بگویم چرا در این چاه افتادی که دیگر نمی‌توانی از آن بیرون بیایی؟ چون نماز نمی‌خوانی، رابطات با خدا قطع است، عنایت خدا روی سرت نیست از این جهت در این چاه فلاکت افتادی. (تفسیر فخر رازی، ج ۳۲، ص ۸۵)

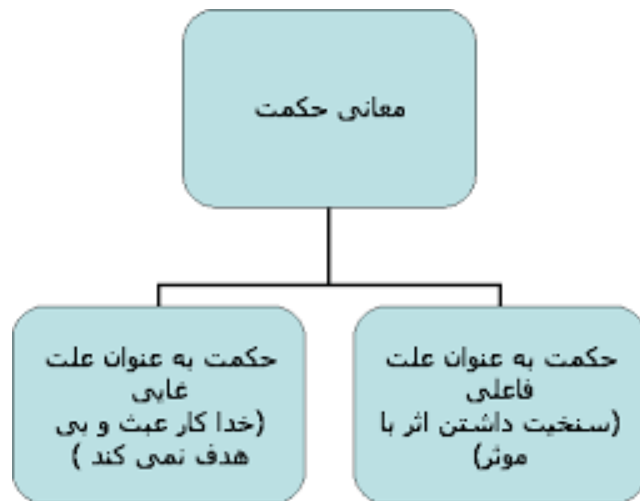
از سقراط پرسیدند: حکمت چه وقت در تو مؤثر افتاد؟ گفت آنگاه که نفس خویش را کوچک شمردم. (کشکول، شیخ بهایی، ص ۴۶۵)

از دانشمندی پرسیدند: کسی که قرآن می‌خواند و نمی‌داند که چه می‌خواند آیا هیچ اثری دارد؟ گفت: کسی که دارو می‌خورد و نمی‌داند که چه می‌خورد، اثر می‌کند چگونه قرآن اثر نکند؟ بلکه بسیار اثر می‌کند. (ماهنامه طوبی، ش ۱۹، ص ۷۱)

قناعت: حکیمی را گفتند: چیزی برتر از طلا دیده‌ای؟ گفت: بله قناعت. (کشکول، شیخ بهایی، ص ۳۳۷)

محبت تنها برای خدا

می‌گویند آنگاه که یوسف (ع) در زندان بود، مردی به او گفت: تو را دوست دارم. یوسف گفت: ای جوانمرد، دوستی تو به چه کار من آید؟ از این دوستی مرا به بلا افکنی و خود نیز بلا بینی. پدرم یعقوب مرا دوست داشت و بر سر این دوستی، او بینایی‌اش را از دست داد و من به چاه افتادم، زلیخا ادعای دوستی من کرد و به سرزنش مصریان دچار شد و من مدت‌ها زندانی شدم. اینک تو تنها خدا را دوست داشته باش تا نه بلا بینی و نه دردسر بیافرینی. (روایات گهربار، ص ۸۸)

حکمت‌ها و حکایت‌ها

پرهیز از خشم و غضب

در احوالات حضرت آیت‌الله بروجردی (رحمه‌الله علیه) آمده است که ایشان با خود عهد کرده بود که اگر با کسی تندی کرد یا با زبان، کسی را از خود رنجاند، یک سال بدون فاصله روزه بگیرد، روزی در کلاس درس ایشان، یکی از شاگردان سؤالی مطرح می‌کند و ایشان جواب می‌دهد، اما او پس از شنیدن پاسخ باز به طرح اشکال پرداخت و سؤال بی‌موردی را مطرح می‌کند، آیت‌الله بروجردی ناراحت می‌شود و با لحن آغشته به تندی می‌گوید، «وقت کلاس و سایر طلاب را نگیرید» فردای آن روز مرحوم آیت‌الله بروجردی در مقابل تمامی شاگردان از او معذرت‌خواهی کرد و مدت یک سال بدون فاصله روزه گرفتند و این‌گونه به شرط با خود عمل کردند. (بر کرانه عصمت، ص ۵۸۶)

اثر ترک گناه

مرحوم شیخ رجبعلی خیاط یکی از برجسته‌ترین بندگان بود که از آثار و برکات معجزه‌آسای مبارزه با نفس و کسب عرفان و سیر و سلوک و مشاهده ملکوت موجودات برخوردار بود. وی علت این توفیقات معنوی خویش را این‌گونه بیان می‌کند و می‌گوید: من در سن جوانی مورد آزمایش قرار گرفتم و چون پیروز شدم، مراحل سیر و سلوک به رویم گشوده شد. روزی یکی از دختران که با

ما نسبت خانوادگی داشت مرا به خود دعوت کرد تا با او درآمیزم، در آن لحظه دست به سوی آسمان بلند کردم و گفتم: خدایا تو می‌خواهی تا چهل سال دیگر مرا امتحان کنی و مورد آزمایش قرار دهی؟ به دنبال این درخواست محل مزبور را ترک کردم و سراسیمه پا به فرار گذاشتم. فردای آن روز وقتی وارد یکی از خیابان‌های تهران شدم دیدم چشم بصیرتم باز شده و چهره واقعی افراد را می‌بینم، از اول تا آخر خیابان را رفتم، حتی یک چهره آدم ندیدم. (کیمیای محبت، ص ۴۲)

اجر مهمان‌نوازی

معاذ بن جبل نقل می‌کند که روزی مهمانی بر من وارد شد و من چیزی در خانه جز مقداری نان خشک و آب‌گوشت نداشتم که با خجالت آن‌ها را نزد او گذاشتم، سپس از پیامبر (صلی‌الله علیه و آله و سلم) سؤال کردم که آیا این کار اجری هم داشته است؟ پیامبر فرمودند: اگر تمام ملائکه آسمان‌ها جمع شوند قادر نخواهند بود که ثواب این اطعام و اکرام را ذکر کنند. (گنجینه معارف، محمد رحمتی شهرضا، ج اول، ص ۷۲۷)

آثار ترک نماز

فخر رازی در تفسیرش در ذیل سوره مبارکه والعصر می‌نویسد: زنی صیحه زنان و دیوانه‌وار خدمت پیغمبر اکرم (صلی‌الله علیه و آله)

۵- دروغ در عمل: ظاهر با باطنش هماهنگ نیست، همانند کسی که حالت خشوع در نماز به خود می‌گیرد ولی در دل خشوع ندارد.
۶- دروغ در مقامات دینی: مانند ظاهرسازی و دروغ در خوف و رجا و زهد و تقوا و تعظیم و توکل و تسلیم و دیگر فضایل اخلاقی. (نوری، محمدرحیم، مبانی اخلاق، ۱۳۸۷، ص ۲۳۴-۲۳۹)

راهکار علاج و اصلاح دروغ‌گویی

بهترین راهکار این است که در آیات و احادیثی که در مذمت دروغ‌گویی وارد شده دقت کند و بداند که اگر ترک نکند هلاک ابدی نصیب او خواهد شد و اعتبارش در جامعه از دست می‌رود. به عذاب ابدی در قیامت فکر کند و به این امور باور پیدا کند، از سوی دیگر به برکات دنیوی و اخروی راست‌گویی بیندیشد و خود را به آن تمرین و عادت بدهد.

ابعاد و عرصه‌های صداقت و راست‌گویی

صداقت و راست‌گویی در تمامی عرصه‌های زندگی انسان موجب نجات و رهایی از هلاکت می‌شود، در هر یک از ابعاد سیاسی، اجتماعی، فردی، خانوادگی، اقتصادی و تجاری و ... ضرورت صداقت و پرهیز از دروغ و نیرنگ و چند چهره بودن آشکار است. کسی که در روابط خانوادگی با همسر و فرزندان خود صداقت داشته باشد زندگی سرشار از صفا و صمیمیت و خوشبختی خواهد شد و فقدان صداقت موجب نزاع‌ها و اختلافات و قهر و طلاق می‌گردد، درگیری‌های بین والدین و یا میان فرزندان با والدین در اغلب موارد بر اثر نبود صداقت در فضای خانواده است.

کسی که در عرصه ایمان، باورها و اعتقادات، صادق باشد، رستگار می‌گردد و در دوجهان سعادت‌مند خواهد بود و نبود صداقت در این زمینه‌ها موجب نفاق و کفر و انحراف می‌گردد، کسی که در ایمان خود صادق باشد به ریاکاری و دو رنگی گرفتار نمی‌شود. در فعالیت‌های اقتصادی، طرفین معامله و شرکای تجاری و همکاران که با یکدیگر سرمایه‌گذاری می‌کنند چنانچه با صداقت با یکدیگر رفتار نمایند به رونق اقتصادی و سود سرشار و رضایت شغلی دست می‌یابند و عدم صداقت موجب

راست‌گویی و دروغ‌گویی در اخلاق اسلامی

اقسام صدق و راست‌گویی

مطالعات انجام گرفته نشان می‌دهد که صدق و راست‌گویی را در شش دسته تقسیم کرده‌اند:
۱- صدق در گفتار: از چیزی که حقیقتاً واقع شده خبر بدهی و آنچه می‌گویی صحیح باشد.

۲- صدق در نیت: خالص ساختن نیت‌ها برای خدا که به اخلاص بازمی‌گردد.

۳- صدق در عزم و تصمیم در کار خیر: اگر در دل بگوید چنانچه خدا فلان چیز را به من داد فلان کار خیر یا صدقه را بدهم، باید بدان عمل کند.

۴- صدق در وفای بر عهد و تصمیم: به وعده‌هایش عمل کند. (احزاب/۲۳)

۵- صدق در عمل و رفتار: مطابقت ظاهر با باطن و آشکار با نهان.

۶- صدق در مقامات دینی: دین بالاترین مقام صدق است، مانند صداقت در صبر، شکر، توکل، حب، رجا، خوف، زهد، تعظیم، رضا و ...

انواع و اقسام دروغ

۱- دروغ در گفتار: خبر دادن برخلاف آنچه اتفاق افتاده است.

۲- دروغ در نیت و اراده: عدم خلوص نیت برای خدا.

۳- دروغ در تصمیم بر کار خیر: در تصمیم بر کار خیر نوعی سستی و ضعف دارد.

۴- دروغ در وفای بر تصمیم و عزم: گاهی نفس به آسانی تصمیم می‌گیرد یا وعده می‌دهد ولی هنگام عمل، شهوات او را منصرف می‌کنند.

فضیلت صداقت و راست‌گویی از بدیهیات است، راست‌گویی آن چنان مقدس و ارزشمند است که به دارنده‌اش ارزش و کمال و محبوبیت می‌بخشد، صداقت با فطرت پاک انسان هماهنگ است، از این رو آن را حتی دروغ‌گویان نیز تحسین می‌کنند. در قرآن کریم، صداقت و راست‌گویی مهم‌ترین نشانه ایمان و ملاک رستگاری در آخرت و معیار توفیق و سربلندی در دنیا قلمداد شده است. در آموزه‌های دینی به همان اندازه که بر صداقت تأکید و ورزیده از دروغ‌گویی نهی شده است. راست‌گویی از مهم‌ترین فضائل و معروف‌های دینی و سیاسی و اجتماعی است و دروغ‌گویی سرآمد ردایل و منکرات است. راست‌گویی سرمایه اعتماد اجتماعی و خانوادگی است و دروغ‌گویی سبب بی‌اعتمادی همگان به یکدیگر و موجب شکاف و تفرقه و شقاق اجتماعی می‌گردد.

به هر اندازه مسئولیت و جایگاه افراد مهم‌تر و حساس‌تر باشد ضرورت و آثار مثبت صداقت او سازنده‌تر و زیان‌ها و خسارت‌های دروغ‌گویی او خسارت‌بارتر و هولناک‌تر خواهد بود. از این رو ریشه‌یابی اینکه مفهوم صداقت چیست؟ آثار و پیامدهای آن کدامند؟ ارزش و جایگاه راست‌گویی در اخلاق اسلامی و قرآنی چیست؟ از اهمیت و ضرورت شایان توجهی برخوردار می‌باشد در این نوشتار برخی از ابعاد آن را به اختصار مورد بحث و اشاره قرار می‌دهیم.

بی‌اعتمادی به یکدیگر و عدم سرمایه‌گذاری شده و سبب زیان‌ها و خسارت‌های فراوان می‌گردد. افزایش شمار زندانیان ناشی از صدور چک‌های بی‌محل و چک‌های برگشتی بر اثر عدم صداقت طرفین رخ می‌دهد و بسیاری از آسیب‌ها و انحرافات و بزهکاری‌های اجتماعی را به دنبال دارد و در بسیاری از موارد کانون گرم خانواده‌ها را از هم می‌پاشد.

امام باقر (ع) می‌فرماید: بد بنده‌ای است آنکه دو چهره و دو زبانه باشد، هنگامی که برادر دینی‌اش را می‌بیند، در حضورش تعریف و تمجیدش می‌کند ولی پشت سر (با غیبت کردن) او را می‌خورد. (بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۲۰۳) زهد دروغی، طاعت و عبادت ریایی، توبه غیرواقعی، انفاق و خرج کردن‌های ریاکارانه، چرب‌زبانی‌ها و تملق‌های عوام‌فریبانه، گندم‌نمایی و جو فروشی و ... همه نشانه‌هایی از فقدان گوهر صداقت در زندگی اجتماعی است. (محدثی، جواد، اخلاق معاشرت، ۱۳۸۷، چاپ پانزدهم، ص ۲۴۰)

جایگاه انسان راست‌گو

بدیهی است انسان راست‌گو از یک‌سو در پیشگاه الهی قدر و منزلت والایی دارد و پاداش او بهشت برین و حضور در جوار اولیای الهی است و از سوی دیگر در دنیا مورد اعتماد و احترام همگان است. رسول خدا در عصر جاهلیت دوران نوجوانی و جوانی خود را به‌گونه‌ای گذراند که با دو صفت شهره عام و خاص بودند ۱- امانت‌داری ۲- صداقت. او را محمد امین صلی الله علیه و آله می‌نامیدند و حتی مخالفان نیز به صداقت و امانت‌داری آن حضرت گواهی می‌دادند. رسول خدا الگو و اسوه مسلمانان و تمامی انسان‌هاست. قرآن کریم تصریح می‌کند که «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه». (احزاب/ ۲۱)

امام علی علیه السلام در توصیف شخصیت انسان راست‌گومی‌فرماید:

- الصادق مکرم جلیل: راست‌گو گرامی و بزرگوار است.

- الصادق علی شرف منجاه و کرامه: انسان راست‌گو بر قله رستگاری و کرامت است.

- من صدق اصلح دیانت‌ه: هر که راست‌گو باشد

دین‌داری‌اش را اصلاح کرده است.

- من صدقت لهجته قویت حجت‌ه: هر که زبانش صادق باشد حجت و دلیلش محکم است.

- یکتسب الصادق بصدقه ثلاثاً: حسن الثقه به و المحبه له و المهابه عنه: راست‌گو به سبب راست‌گویی‌اش سه چیز را به دست می‌آورد: لذت اعتماد مردم به خود را، محبت و دوستی مردم به خود را، ترس از خوب‌شدن را (که مبدا علیه کسی شهادت دروغ بدهد). (غررالحکم، ج اول، ص ۷۷۸-۷۷۹)

قرآن کریم در مورد جایگاه راست‌گویان در قیامت می‌فرماید: هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم: امروز (روز قیامت) روزی است که راست‌گویان از صداقت و درستی خود سود می‌برند. (مائده/ ۱۱۹) خداوند از مؤمنان می‌خواهد که همواره با صادقان و راست‌گویان همراه و همگام باشند و با آنان دوست باشند و از دروغ‌گویان دوری گزینند. «یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و کونوا مع الصادقین: ای کسانی که ایمان آورده‌اید تقوای الهی پیشه کنید و با راست‌گویان همراه باشید». (توبه/ ۱۱۹)

جایگاه و ارزش صداقت

در کلام امام علی علیه السلام

امام علی علیه السلام آن‌چنان برای صداقت و راست‌گویی ارزش و اهمیت قائل هستند که در هر فرصتی اطرافیان را بدان سفارش می‌کردند، امیرالمؤمنین در گفتار و رفتار خویش بهترین الگوی راست‌گویی و صداقت برای مؤمنان است و می‌فرماید:

۱- الصدق اقوی دعائم الایمان: راست‌گویی استوارترین ستون‌های ایمان است.

۲- الصدق راس الایمان و زین الانسان: راست‌گویی سرایمان و زینت آدمی است.

۳- اصدق تنجح: راست‌بگو تا رستگار شوی.

۴- الصدق وسیله: راست‌گویی وسیله رسیدن به سعادت است.

۵- الصدق ینجی: راست‌گویی و صداقت رستگاری می‌بخشد.

۶- الصدق مرفعه: راست‌گویی موجب سربلندی و عزت است.

۷- الصدق اخو العدل: راست‌گویی برادر عدالت است.

۸- الصدق لباس الدین: راست‌گویی لباس و پوشش دین است.

۹- الصدق لباس الیقین (المتقین): راست‌گویی حفاظ یقین و لباس پرهیزکاران است.

۱۰- الصدق راس الدین: راست‌گویی و صداقت سر دین و دین‌داری است.

۱۱- الصدق انجح الدلیل: راست‌گویی پیروزمندترین راهنماست.

۱۲- الصدق صلاح کل شیء: راست‌گویی مصلحت هر چیزی است.

۱۳- الصدق مطابقه المنطق للوضع الالهی: راست‌گویی موافقت گفتار است با وضع الهی. (خداوند که به انسان نعمت بیان و سخنوری داده برایش راست‌گویی را به‌عنوان قانون و قاعده وضع کرده، پس دروغ برخلاف مقررات خواهد بود)

۱۴- بالصدق تکمل المروه: با راست‌گویی است که مروت کامل می‌گردد.

۱۵- علیک بالصدق فمن صدق فی اقواله جل قدره: بر تو باد به راست‌گویی زیرا کسی که در گفتارهای خود راست‌گو باشد قدر و منزلت‌ش بلند خواهد شد.

۱۶- لیکن اوثق الناس لدیک انطقهم بالصدق: باید معتمدترین و معتبرترین مردم نزد تو راست‌گوترین آن‌ها باشد.

۱۷- من صدق مقاله زاد جلاله: هر که گفتارش راست باشد بزرگی او زیاد می‌شود.

۱۸- الصدق ینجیک و ان خفته: راست‌گویی تو را نجات می‌دهد هرچند از آن بترسی.

(غررالحکم، سید حسین شیخ‌الاسلامی، ج اول، ص ۷۷۰، باب الصدق)

رسول خدا معیار نزدیکی مسلمانان به خود را صداقت و راست‌گویی آن‌ها دانسته‌اند و می‌فرمایند: اقر بکم منی غذا فی الموقف اصدقکم فی الحدیث و اداکم للامانه و اوفاکم بالعهد... نزدیک‌ترین شما به من در موقف قیامت کسی است که راست‌گوتر، امانت‌دارتر و باوفا تر به پیمان باشد. (لثالی الاخبار، ج ۵، حدیث ۲۵۳)

مسئولان و مدیران

به راست‌گویان تکیه کنند

امیرالمؤمنین در خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات

قصار خویش همواره مسئولان، فرماندهان و مدیران را سفارش می‌کنند که در انتخاب عیون و ناظران و هم‌رازهای خویش تنها به انسان‌های راست‌گو اعتماد کنند و تنها به صادقان تکیه نمایند در این زمینه می‌فرمایند: «و ابعث العیون من اهل الصدق و الوفاء: از اهل صداقت و راست‌گویی برای اطلاع پیدا کردن به وضع مردم، به‌عنوان چشمان خود قرار بده که همانند چشمان خودت حقایق را به تو نشان دهند.» (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳) بدیهی است تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها بر پایه اطلاع‌رسانی زیرمجموعه‌ها صورت می‌گیرد، هر مقدار اخبار و اطلاعات واقعی و درست به مسئولان برسد، تصمیم‌ها و برنامه‌های مناسب‌تری صورت می‌پذیرد، مدیران بر اثر صداقت زیرمجموعه می‌توانند کارآمد باشند و به‌موقع و مؤثر عمل نمایند. (حسین زاده، محمدعلی، مدیران و اخلاق اسلامی، ص ۶۷)

زبان‌های دروغ‌گویی

همان‌طور که راست‌گویی نشانه ایمان و حتی سر ایمان بشمار می‌رود، دروغ‌گویی نشانه بی‌ایمانی یا ضعف تقوا و یقین انسان است دروغ از چنان قبیح و زشتی برخوردار است که از جمله مبطلات روزه دروغ بستن بر خدا و پیامبر به‌شمار می‌رود. شیخ انصاری فرمود: ادله اربعه (کتاب، سنت، عقل و اجماع) همه بر حرمت دروغ‌گویی دلالت دارند. دروغ از رذایل اخلاقی و نشانه نفاق است. دروغ از روی شوخی نیز گناه است. بعضی تصور می‌کنند اگر کسی به‌عنوان شوخی و مزاح و جلب‌توجه و خنداندن مردم دروغ بگوید اشکالی ندارد، اما در شرع مقدس اسلام دروغ گفتن به‌طور کلی نهی شده و هرگونه دروغ اعم از شوخی و جدی منافی با ایمان شمرده شده است. (نقطه‌های آغاز در اخلاق عملی، چاپ چهارم، ۱۳۷۴، ص ۲۴۲)

امام باقر علیه السلام به فرزندان خود توصیه کردند: از دروغ بپرهیزید، خواه کوچک باشد خواه بزرگ، زیرا دروغ کوچک انسان را دلیر می‌کند که از دروغ بزرگ نهراسد. (اصول کافی، ج ۲، ص ۳۳۸) رسول خدا به اباذر فرمودند: ای

اباذر کسی که در مجلس، سخن دروغ بگوید برای اینکه اهل آن مجلس را بخنداند در جهنم سقوط می‌کند. (بحار، ج ۷۴، ص ۸۸)

امام علی علیه السلام فرمودند: هیچ بنده‌ای مزه ایمان را نمی‌چشد مگر اینکه دروغ را مطلقاً شوخی باشد یا جدی، ترک کند. (اصول کافی، ج ۲، ص ۳۴)

علامه مجلسی می‌گوید: متأسفانه یکی از گناهانی که بسیاری از مردم حتی خواص به آن مبتلا هستند تعارفات معمول است که به‌دور از واقعیت است و شائبه دروغ در آن مشهود است، مثلاً با اینکه به خوردن غذا و آشامیدن مایعات متمایل اند هنگامی که میزبان چیزی را به آن‌ها عرضه می‌دارند اظهار بی‌میلی می‌کنند و همچنین با اینکه نسبت به شخصی علاقه قلبی ندارند آن قدر اظهار اخلاص و محبت به او می‌کنند که گاهی مطلب بر خود گوینده نیز مشتبه می‌شود. گر چه این‌گونه دروغ‌ها نسبت به دروغ‌های بزرگ و مفسده انگیز کوچک است ولی در شریعت مقدس، گناه و حرام است و در صورتی که ضرورت یا مصلحت اهمی در میان نباشد باید از آن احتراز کرد. (بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۲۵۸، چاپ بیروت) رسول خدا علت روانی دروغ را عقده حقارت و خودکم‌بینی می‌دانند و می‌فرمایند: لایکذب الکاذب الا من مهانه نفسه: علت اصلی دروغ جز خودکم‌بینی و بی‌شخصیتی نیست. (اختصاص، شیخ مفید، ص ۲۳۲)

دروغ از دیدگاه قرآن

- ۱- در قرآن کریم دروغ و تزویر در ردیف شرک به خدا قرار گرفته است. (حج/۳۰)
- ۲- دروغ‌گو ایمان ندارد: قرآن دروغ‌گویان را مؤمن نمی‌داند و آنان را در ردیف کفار و منکران آیات الهی قرار می‌دهد. (نحل/۱۰۵)
- ۳- دروغ فسق است. (بقره/۱۹۷)
- ۴- دروغ‌گو از هدایت الهی محروم است. «ان الله لایهدی من هو کاذب کفار»، (زمر/۳، غافر/۲۸)
- ۵- دروغ‌گومورد لعنت خداست. (آل عمران/۶۱، نور/۷)

دروغ و دروغ‌گو در نگاه روایات

۱- دروغ از شراب بدتر است: امام باقر علیه

السلام فرمودند: خداوند متعال برای شر و بدی قفل‌هایی قرار داده و کلید آن قفل‌ها شراب است و دروغ از شراب بدتر است. (اصول کافی، ج ۲، ص ۳۳۹)

۲- امام صادق علیه السلام: سزاوار است انسان مسلمان از دوستی با سه کس دوری کند: پرروی بی‌باک و تبهکار، احمق، دروغ‌گو. (اصول کافی، ج ۲، ص ۶۳۹)

۳- امام باقر علیه السلام: دروغ ویران‌کننده ایمان است. (بحار، ج ۶۹، ص ۲۴۷)

۴- پیامبر صلی الله علیه و آله: از دروغ گفتن خودداری کنید زیرا انسان را روسیاه می‌کند. (مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۱۰۰)

۵- دروغ علامت نفاق است. رسول خدا فرمود: سه خصلت است که در هر کس باشد منافق است، هرچند روزه بگیرد و نماز بخواند و خود را مسلمان بداند: در امانت خیانت کند، در سخن دروغ بگوید، در وعده تخلف کند. (وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۲۶۹)

۶- پیامبر اکرم: دروغ روزی انسان را کم می‌کند. (جامع السادات، ج ۲، ص ۳۲۲)

۷- امام صادق علیه السلام: خداوند فراموشی را بر دروغ‌پردازان مسلط می‌سازد. (بحار، ج ۶۹، ص ۲۵۱)

۸- امام باقر علیه السلام فرمودند: به چهار کس نزدیک نشو و با آن‌ها معاشرت مکن: احمق، بخیل، ترسو، دروغ‌گو. (خصال شیخ صدوق، ج ۱، ص ۲۲۶)

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در قرآن و روایات اسلامی یکی از مهم‌ترین صفات مؤمن، راست‌گویی و صداقت دانسته شده و دروغ‌گویی از منکراتی است که بر آن وعده عذاب داده شده است. راست‌گویی وجه مشترک تأکیدات تمامی انبیا و اولیای الهی و کتاب‌های آسمانی است، دروغ‌گویی به‌طور مطلق چه جدی باشد یا به شوخی و مزاح از گناهان بزرگ است و به‌نوبه خود کلید ورود به بسیاری از گناهان و انحرافات است و انسان را به سقوط در جهنم و رسوایی در دنیا می‌کشاند. بنابراین باید از دروغ‌گویی پرهیز نمود و به صداقت و راست‌گویی در هر حال آراسته شویم.

سیمای فرزندگان

۱- حضرت آیت الله وحید بهبهانی: استاد شهید مرتضی مطهری می نویسد آقای بهبهانی دو پسر داشتند یکی به نام آقا محمدعلی و دیگر آقا محمد اسماعیل. روزی دید عروسش (همسر محمد اسماعیل) لباس های فاخر و گران قیمتی پوشیده است، به پسرش اعتراض کرد که چرا برای زنت این جور لباس ها را می خری؟ پسر در جواب می گوید: «قل من حرم زینه الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق: بگو چه کسی زینت های خداوند را که در اختیار بندگانش قرار داد و نیز روزی های پاکیزه را حرام کرد». (اعراف/۳۲). مگر این ها حرام است؟ لباس فاخر و زیبا را چه کسی حرام کرده است؟ ایشان در جواب فرمودند: فرزندانم، نمی گویم که این ها حرام است، البته که حلال است، ولی در میان مردم کسانی هستند که فقیر و غیر متمکن هستند و نمی توانند این طور لباس ها را تهیه کنند، ما که نمی توانیم این لباس ها را برای مردم فقیر بخریم و وارد زندگی آن ها بکنیم، ولی یک کار از ما ساخته است و آن، هم دردی کردن با آن هاست. طوری ببینیم که اگر بر تن ما که خانواده مورد اعتماد آن ها هستیم، لباسی دیدند، ناراحت نشوند. (تجلی عشق و عرفان، سید محمدحسین صمدی، ص ۴۶).

۲- علامه امینی: علامه امینی صاحب کتاب

ارزشمند الغدیر و از علمای بزرگ شیعه بشمار می رود. درباره ایشان دو مطلب مهم را مورد اشاره قرار می دهیم:

الف) شیر دادن با وضو: مرحوم دکتر هادی امینی فرزند علامه امینی از مادر بزرگ خود چنین نقل می کند: من بعد از اینکه ایشان متولد شد تا دو سال تمام هیچ وقت بدون وضو به ایشان شیر نمی دادم و هر وقت موقع شیر دادن ایشان می شد، مثل اینکه به من القا می شد و من می رفتم وضو می گرفتم و بعد به ایشان شیر می دادم. من به یاد ندارم، بدون وضو به ایشان شیر داده باشم. بدین ترتیب برکات زیادی در این وضو گرفتن و شیر دادن نصیبم شد. (نشریه جوان، ش ۶۴، ص ۷)

ب) آب دادن علی (ع) به علامه امینی از حوض کوثر: آیت الله چایچی از قول مرحوم حجت الاسلام محمد هادی امینی فرزند علامه امینی نقل می کند: وقتی پدرم را دفن کردیم، مرحوم علامه بحر العلوم آمد و به من تسلیت گفت و معانقه کرد. سپس فرمود: من در این فکر بودم که ببینم مولا امیرالمؤمنین (ع) چه مرحمتی برابر زحمت ها و خدمت های مرحوم امینی می نماید. بعدها در عالم خواب دیدم حوضی است و آقا امیرالمؤمنین علی (ع) بر لب آن حوض ایستاده اند. افراد می آیند و مولا از آن حوض به آن ها آب می دهند و به من گفتند: این حوض کوثر است. در این حال آقای امینی به نزدیک حوض رسید. حضرت ظرف را گذاشتند، آستین ها را بالا زده و دستان مبارکش را پر از آب کردند و به علامه آب خوراندند و خطاب به او فرمودند: بیض الله وجهک کما بیضت وجهی: یعنی خداوند روسفیدت کند همان گونه که مرا روسفید کردی. (علیرضاختمی، داستان هایی از علما، ص ۱۳)

علامه امینی فردی بود که عمری با کتاب و کتابخانه انس داشت. خودشان فرمودند: هیچ کتابخانه بزرگی یا کوچکی نبود که از دسترس استفاده من دورمانده باشد و از هیچ گونه توجه علمی و فقهی نبوده که محروم شده باشم. همچنین از معاشرت هیچ پرهیزکاری نبوده که بهره مند نشده باشم و از

استماع موعظه هیچ واعظی نبوده که استفاده نکرده باشم تا اینکه به این درجه اطلاعات علمی رسیدم. (مهدی لطفی، علامه امینی جرعه نوش غدیر، ص ۴۱).

۳- آیت الله بهاء الدینی: آیت الله بهاء الدینی از بزرگان علما و عرفای مشهور است که کرامات و الهاماتش در میان خواص زبانزد می باشد. شهید صیاد شیرازی می گوید: من هرگاه احساس می کردم نیاز به انرژی دارم، خود را به محضر آقا می رساندم، کافی است چند دقیقه آقا را ببینم تا انرژی لازم را کسب کنم و بازگردم.

یکی از شاگردان آیت الله بهاء الدینی نقل می کند: یکی از روزها نزدیک مغرب تصمیم گرفتم برای ادای نماز مغرب و عشا به حسینیه آیت الله بهاء الدینی بروم. در ابتدای خیابان منتظر تاکسی شدم. ناگهان ماشینی از کنارم عبور کرد و مقداری آب گل آلود که در گودال جمع شده بود، بر لباس من پاشیده شد. من ناراحت شدم و با عصبانیت روی به راننده کردم و فریاد زدم: آقا مگر چشم نداری؟ مراقب باشید.

ماجرا تمام شد و دقایقی بعد خدمت آقا رسیدم و پس از اقامه نماز مغرب و عشا اطراف ایشان حلقه زدیم تا از بیانات ایشان استفاده کنیم، ایشان میان سخنان خود ناگهان فرمودند: برای طلبه ای که نان امام زمان (عج) را می خورد زشت است که ناسزا بگوید گیرم که راننده تاکسی اشتباهی کرد و لباس شما آلوده شد، آیا باید به او جسارت کنید؟ باید با مردم مدارا کرد. (جمشید

غلامی نهاد، قصه های عارفان، ص ۱۴۳)

آیت الله بهاء الدینی در کسب علم و معرفت و پیمودن مراحل سیر و سلوک معنوی و عرفانی متحمل سختی ها و رنج های فراوان شدند، در عمر پربرکت خویش علاوه بر تبلیغ و ترویج علوم دینی، شاگردان شایسته و توانمندی تربیت کردند و آثار مکتوب و شفاهی ایشان گنجینه های گران بها برای طالبان طریق معرفت هستند به ویژه کمالات عرفانی آن عالم فرزانه همواره به سالکان کوی دوست ارائه طریق می کند.

نگاهی به سبک زندگی علامه طباطبایی

محمد ابراهیم ساور

مقدمه

از مهم‌ترین مباحثی که می‌تواند نقش مؤثری در شکل‌دهی باورها و رفتارهای جامعه بالأخص نسل جوان داشته باشد شناساندن و تبیین شخصیت و سبک زندگی اسوه‌ها و الگوهای موفق در دوران معاصر است. هرچه مردم بیشتر با زندگی بزرگان آشنا شوند به لحاظ باورهای دینی، اخلاق، رفتار و روش‌های زندگی تحول بیشتری در آن‌ها ایجاد می‌شود. آشنا شدن با زندگی انسان‌های بزرگ و پیروز و دانستن راز و رمز پیروزی آنان، راه‌های موفقیت و سربلندی را به ما نشان می‌دهد. سبک زندگی فرهیختگان دینی، به ما هوشیاری و روحیه عزت جو می‌دهد. علامه طباطبایی یک از این چهره‌هایی است که می‌تواند برای جامعه فرهیخته ما الگو باشد.

رهبر معظم انقلاب درباره ایشان می‌فرماید: این چشمه جوشان و فیاض دانش و عرفان و تقوای اسلامی علامه طباطبایی در راه تعلیم و تربیت شاگردانی که هر یک در عالم اسلام دانشمندی برجسته‌اند، توقیفی کم مانند داشته است. شهید مطهری نیز که از شاگردان

ممتاز مکتب فلسفی ایشان بود درباره علامه می‌گوید: این مرد واقعاً یکی از خدمتگزاران بسیار بزرگ اسلام است، او به‌راستی مجموعه تقوا و معنویت است، در تهذیب نفس مقامات بسیار عالی طی کرده... کتاب تفسیر المیزان ایشان یکی از بهترین تفاسیری است که برای قرآن مجید نوشته شده است... من می‌توانم ادعا کنم که بهترین تفسیری است که در میان شیعه و سنی از صدر اسلام تا امروز نوشته شده است.

سیره و سبک زندگی علامه در خانواده

رفتار در خانواده

بنا بر روایت خانم نجمه السادات طباطبایی دختر علامه: پدر با وجود حجم زیاد کارهایش، هیچ‌وقت از خانواده خود غافل نمی‌شد. همیشه در برنامه روزانه‌اش ساعتی را به خانواده‌اش اختصاص می‌داد و آن را بهترین اوقاتش می‌دانست و می‌گفت: این ساعت تمام ناراحتی‌هایم را برطرف می‌کند. علامه در خانه هم مثل بقیه جاها هرگز عصبانی نمی‌شد و اعضای خانواده‌اش صدای بلند حرف زدنش را نشنیده بودند. اخلاق و رفتار ایشان در منزل محمدی بود، بچه‌هایش را بسیار دوست داشت، با آن‌ها مهربان و خوش‌رفتار بود و تاندازه‌ای که می‌توانست وقتش را صرف بازی با آن‌ها و سرگرم کردنشان می‌کرد. دخترها را تحفه‌های ارزنده و نعمت‌های خداوندی می‌دانست و می‌گفت: این‌ها امانت خدا هستند هر چه به این‌ها بیشتر احترام بگذاریم، خدا و پیغمبر خوشحال‌تر می‌شوند. حتی نام آن‌ها را هم با پسوند سادات صدا می‌زد و با آن‌ها با احترام و محبت بیشتری رفتار می‌کرد تا در زندگی آینده‌شان همسران خوب و بانشاط و مادران شایسته و لایقی باشند. وقتی دخترهایش به خانه بخت رفتند، هر هفته به انتظار دیدنشان می‌نشست خودش از آن‌ها پذیرایی می‌کرد و حتی نمی‌گذاشت آن‌ها برایش چای بیاورند. می‌گفت: شما مهمان هستید و سید، من نباید به شما دستور بدهم.

رفتار با همسر

رفتارهای علامه در خانه با همسرشان یکی از الگوها و نمونه‌های زیبای رفتاری است که

می‌تواند سرمشق مردان جامعه امروز ما باشد. دختر علامه و همسر شهید قدوسی درباره رابطه علامه با همسر خود می‌گوید: رفتار پدرم با مادرم بسیار احترام‌آمیز و دوستانه بود. همیشه طوری رفتار می‌کردند که گویی مشتاق دیدار مادرم هستند. ما هرگز بگومگو و اختلافی بین آن دو ندیدیم. به قدری نسبت به هم مهربان و فداکار و باگذشت بودند که ما گمان می‌کردیم این‌ها هرگز باهم اختلافی ندارند آن‌ها واقعاً مانند دو دوست باهم بودند.

رفتار با فرزندان

احترام و محبت وافر علامه به فرزندان که برگرفته از مکتب اهل‌بیت است از رفتارهای به‌یادماندنی ایشان برای فرزندان‌شان بود. خانم نجمه السادات طباطبایی، در بیان خاطره‌ای شیرین می‌گوید: علامه طباطبایی مدام بچه‌ها را به آرامش و راستی دعوت می‌کرد، میل داشت آوای صوت قرآن در گوش کودکان طنین‌انداز شود. برای همین منظور قرآن را با صدای بلند تلاوت می‌کرد؛ با کودکان بسیار مهربان و خوش‌رفتار بود و گاه می‌شد که وقت زیادی را صرف بازی و سرگرم کردن آنان می‌کرد، در رفتارشان با دخترها احترام و محبت افزون‌تری مشاهده می‌شد و می‌گفت به این‌ها باید محبت بیشتری شود تا در زندگی آینده بانشاط باشند و بتوانند همسری خوب و مادری شایسته باشند، حتی نام دختران را با پسوند سادات صدا می‌کرد و اظهار می‌داشت: حرمت دختر، مخصوصاً سیده، باید حفظ شود.

سبک و سیره تربیتی و اخلاقی

سبک اخلاقی علامه همان اخلاق محمدی (صلی الله علیه و آله) بود که وی در کتاب سنن النبی آن را به رشته تحریر درآورد. شاگردان این مرد الهی که همگی شیفته و دل‌باخته اخلاق الهی او بودند اخلاق ایشان را این‌چنین توصیف می‌کنند:

۱. آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی: علامه مردی بود بسیار متواضع، فوق‌العاده مهربان، من‌یادم نمی‌آید، یک‌بار در درس عصبانی شده باشد و یک‌بار از گل نازک‌تر به یکی از شاگردانش گفته باشد و اگر خشن هم می‌گفت شاگردان عاشقش به جان می‌خریدند، ولی از گل نازک‌تر

برخی از ویژگی‌های مربوط
به تدریس علامه طباطبایی
را می‌توان در پرهیز از
پراکنده‌گویی؛ بیان مطالب عالی
با عبارات کوتاه و رسا؛ تکریم
مقام دانشمندان و احترام به
مقام علمی آنان؛ توجه کامل
به اشکال شاگردان و رعایت
احترام آنان؛ فروتنی و متانت
در پاسخ به پرسش‌ها و شتاب
نکردن در جوابگویی و نکاتی
مانند آن، بیان کرد.

هم‌نمی‌گفتند.

۲. آیت‌الله جوادی آملی: اخلاق علامه، اخلاقی
قرآنی بود... هر آیه‌ای که خداوند در قرآن نصب
العین انسان کامل می‌داند ما در حد انسانی
که بتواند مبین و مفسر قرآن باشد در این
مرد بزرگ می‌یافتیم. مجلس ایشان، مجلس
ادب اسلامی و خلق الهی بود و ترک اولی
در ایشان کم‌تر اتفاق می‌افتاد. نام کسی را به
بدی نمی‌برد. بد کسی را نمی‌خواست و سعی
می‌کرد خیر و سعادت همگان را مسئلهت کند.
۳. آیت‌الله مصباح یزدی: علامه طباطبایی
مظهر متانت، وقار، طمأنینه، عزت‌نفس، توکل،
اخلاص، تواضع، عطوفت و دیگر مکارم اخلاقی
بودند. آثار عظمت روح و نورانیت دل و ارتباط
با ماورای طبیعت در سیمای ملکوتی ایشان
هویدا بود. بر مجلس ایشان چنان هیبتی سایه
می‌افکند که حضار را در سکوتی ژرف و پر
تأمل فرومی‌برد.

۴. آیت‌الله ابراهیم امینی: استاد علامه بسیار با
عاطفه و مهربان بود؛ دوستانش را از یاد نمی‌برد
و همواره با آنان در ارتباط بود؛ با شاگردان
مخصوص خود با مهربانی و عطوفت برخورد
می‌کرد و انس و الفت می‌گرفت و از احوال
آن‌ها که به شهرستان‌ها منتقل شده بودند،
جویا می‌شد، هیچ‌گاه ندیدم که به خود بیبالد
و از خویش‌تن تمجید کند، در تعلیم و تربیت
بخل نداشت.

سبک و سیره علمی

از مهم‌ترین ابعاد رفتاری علامه که بزرگ‌ترین
درس‌ها را به شاگردان خود داد و مطالعه و
آشنایی با آن نیز می‌تواند برای همه درس آموز
باشد بعد علمی ایشان است که باید گفت
سبک انسان‌ساز و تحول‌آفرینی است. سبکی
که اگر اساتید حوزه و دانشگاه از آن الگو بگیرند
می‌تواند خروجی‌های گران بهایی را در بعد
تربیت انسانی تحویل جامعه دهند. اینک به
برخی از این رفتارها اشاره می‌کنیم.

۱. سبک تحصیل و مطالعه؛ علامه طباطبایی
می‌نویسد: پایان تحصیل که تقریباً هجده سال
طول کشید، هرگز نسبت به تعلیم و تفکر
احساس خستگی و دل‌سردی نکردم و زشت و
زیبای جهان را فراموش کردم، بساط معاشرت
با غیر اهل علم را به کلی برچیدم و در خورد و
خواب و لوازم دیگر زندگی به حداقل ضروری
قناعت نموده باقی را به مطالعه می‌پرداختم،
بسیار می‌شد که شب را تا طلوع آفتاب به
مطالعه می‌گذارندم و همیشه درس فردا شب
را از پیش مطالعه می‌کردم، اگر اشکالی پیش
می‌آمد با هر خودکشی بود حل می‌نمودم.
وقتی که به درس حضور می‌یافتم از آنجه استاد
می‌گفت قبلاً روشن بودم. هرگز اشکال و
اشتباه درس را پیش استاد نبرده‌ام.

۲. سبک و روش تدریس؛ برخی از ویژگی‌های
مربوط به تدریس علامه طباطبایی را می‌توان
در پرهیز از پراکنده‌گویی؛ بیان مطالب عالی
با عبارات کوتاه و رسا؛ تکریم مقام دانشمندان
و احترام به مقام علمی آنان؛ توجه کامل به
اشکال شاگردان و رعایت احترام آنان؛ فروتنی
و متانت در پاسخ به پرسش‌ها و شتاب نکردن
در جوابگویی و نکاتی مانند آن، بیان کرد.

۳. نظم و انضباط در تحصیل و تدریس؛ یکی
از شاگردان علامه طباطبایی درباره نظم
استادشان می‌گوید: علامه طباطبایی بسیار
منظم بود. غالباً قبل از شاگردان در کلاس
درس حاضر می‌شد. دقیقه‌ای تخلف نمی‌کردند
و تا دقیقه آخر هم درس می‌دادند و این برنامه
دائمی ایشان بود. در برف و سرما، در طول ده
و دوازده سال یادم نمی‌آید که ایشان یک‌دفعه
هم درس را تعطیل کند. اتفاق می‌افتاد که

ساعت‌ها مطالعه یا فکر می‌کرد و یا می‌نوشت.
نظم و پشتکار زیادی داشت.

۴. اهل تفکر و اندیشیدن
آیت‌الله جوادی آملی که از شاگردان و شیفتگان
علامه است در این باره می‌گوید: از مشخصات
بارز سیره فلسفی علامه (ره) زیاد اندیشیدن
و قسمت مهم وقت را به تفکر پرداختن و
کم‌سخن گفتن و سؤال را بدون دقت جواب
ندادن و قبل از تأمل حرف نزدن بود لذا نه
بی‌جا سخن می‌گفت و نه سخن بی‌جا داشت
و نیز در بیان درسی و بنان تدوینی آن چنان
گزیده گوی و پخته نویس بود که نشانه‌های
رنج درون‌بینی به‌صورت گنج‌های گران‌مایه در
تمام ابعاد نقد و تحلیل فلسفی معظم له کاملاً
مشهود بود و هست.

۵. تحقیق و مطالعه

استاد حسینی همدانی، مترجم تفسیر
المیزان درباره روحیه تحقیق و مطالعه علامه
می‌گوید: علامه طباطبایی از هرماه چندین
شب را تا صبح بیدار مانده و به مطالعه و
نوشتن می‌گذرانید. بسیار اهل مطالعه بودند،
یادم هست که آن فیلسوف معمولاً در حوالی
غروب به تلاوت قرآن مشغول می‌شدند. عرض
کردم، آقا چرا این موقع قرآن می‌خوانید، هوا
تاریک است و چشمتان خسته می‌شود، ایشان
فرمود: قرائت قرآن نور چشم را زیاد می‌کند،
همان‌گونه که بر بصیرت دل می‌افزاید. آیت‌الله
حسن‌زاده آملی در رابطه با پیگیری و استمرار
روحیه تحقیق در علامه طباطبایی می‌فرماید:
حضرت علامه طباطبایی شب قدر را به بحث
و تحقیق آیات قرآنی احیاء می‌کرد و تفسیرش
در این شب فرخنده به پایان رسید.

سبک و سیره معنوی

۱. توسل به اهل بیت

یکی از ویژگی‌های علامه طباطبایی، ارادت و
احترام ویژه نسبت به اهل بیت علیهم‌السلام
بود. یکی از شاگردان ایشان در این باره می‌گوید:
علامه، نسبت به اهل بیت، به‌ویژه حضرت علی
علیه‌السلام تاسر حد عشق دل‌بستگی داشتند.
هنگامی که از تبریز به‌قصد ادامه‌ی تحصیل
علوم اسلامی به جوار بارگاه مقدس آن امام
مظلوم، یعنی نجف عزیمت کرد، در لحظه‌ی

علامه مقید بود که شب‌های رمضان دعای سحر را با افراد خانواده بخوانند و پیش از فرارسیدن ماه رمضان از همسایه‌ها اجازه می‌گرفتند که اگر برای سحر خواب ماندند، آن‌ها را بیدار کند.

همواره فعال بود و حتی در مورد لزوم کمک به مردم فلسطین، ایشان اعلامیه‌ای را همراه شهید مطهری و مرحوم سید ابوالفضل موسوی زنجانی منتشر ساخت که در آن ضمن افتتاح حساب بانکی در بانک‌های ملی، صادرات و بازرگانی، مردم را به یاری مردم ستمدیده فلسطین فراخوانده بودند.

منابع:

۱. جرعه‌های جان‌بخش، غلامرضا گلی زواره، تهران، ۱۳۷۴ ش.
۲. آن مرد آسمانی، مرتضی نظری، سایت جامع ویرایش (خاطره هائی از زندگی آیت‌الله علامه طباطبائی) سایت پرسمان دانشجویان
۳. در آسمان معرفت، آیت‌الله حسن‌زاده آملی، انتشارات تشیع، ۱۳۷۵
۴. یادنامه مفسر کبیر استاد علامه طباطبائی، نشر: قم: شفق، - ۱۳۶۱.
۵. علامه طباطبائی از منظر بزرگان، پایگاه جامع اطلاع‌رسانی استاد شهید مرتضی مطهری
۶. مقاله آشنایی با سیره عملی عرفا. <http://www.ooraafa.blogfa.com/post>
۷. مقالات پیرامون زندگی علامه از سایت تبیان. <http://www.tebyan.net>

اواخر شب که می‌خواستند بخوابند، یک مقدار قابل ملاحظه‌ای قرآن می‌خواندند و این معلوم بود که یکی از عادات ایشان در موقع خواب، خواندن قرآن است و بعد هم از یاد خدا غافل نبود و انسان توجه می‌کرد که آن موقع که صحبت و بحث می‌کند، خب ضرورت حال اقتضا می‌کند ولی تا این نبود، آن حالت حضور و توجهشان هیچ‌گاه ترک نمی‌شد.

علامه شخصیتی جامع و منطقی

دریای بیکران شخصیت این حکیم الهی و عارف واصل چیزی نیست که بتوان در یک نوشتار مختصر آن را توصیف کرد. چراکه دارای شخصیتی جامع و فراگیر است علامه در همه عرصه‌های کمال، مدارج بالا و والایی را طی نمود، ایشان حتی در ورزش‌هایی همچون اسب‌سواری و تیراندازی مهارت فراوانی داشت. در عرصه هنر و شعر فرزند علامه می‌گوید: علامه بهروش‌های ورزشی و دفاعی علاقه‌ی وافر داشت و لذا برای خودش اسلحه‌ی کمری و تفنگ برنو تهیه کرده بود و بعدها مرا برای آموزش تیراندازی به صحرا می‌برد و آموزش نظامی و تیراندازی می‌داد، در پیاده‌روی و در انواع شنا بدی طویل داشت، در هیچ کاری از خستگی خبری نبود، همیشه خوش‌اخلاق، برخورد آرام و منطقی، هشیاری و بیداری فوق‌العاده، تشخیص بهترین‌ها و خصوصاً توجه دائم به ذات احدیت را به همراه داشت.

در مسائل سیاسی نیز ایشان به‌ویژه پس از حوادث ۱۵ خرداد، دخالتی می‌نمود علامه پیش از حوادث ۱۵ خرداد و در مسائل مربوط به انجمن‌های ایالتی ولایتی و پس از فاجعه قتل عام مردم در ۱۵ خرداد، استاد علامه همیشه طرف مشورت مراجع عظام بود و در جلسات این بزرگان شرکت می‌کرد و حتی در بعضی از اعلامیه‌های مشترک مراجع عظام قم، امضای ایشان هم هست. اغلب روحانیون مبارز از شهید مطهری و بهشتی و مفتاح و قدوسی و غیر هم همه شاگردان علامه طباطبائی بودند و بدون شک تربیت فکری - معنوی این آقایان، توسط علامه طباطبائی، نقشی اساسی در حرکت آن‌ها داشت. درباره مسائل جهان اسلام، از جمله مسئله فلسطین، استاد علامه

ورود خطاب به قبه و مرقد امیرالمؤمنین چنین گفت: ای علی علیه‌السلام من برای ادامه‌ی تحصیل به محضر شما شرفیاب شده‌ام، ولی نمی‌دانم چه روشی را پیش گیرم و چه برنامه‌ای را انتخاب کنم؛ از شما می‌خواهم که در آنچه صلاح است، مرا راهنمایی کنید.

شهید مطهری دلیل علاقه وافر خود به علامه را این‌گونه وصف می‌کند: احترامم به این جهت است که او عاشق و دلباخته اهل بیت است. علامه در ماه رمضان، روزه خود را با بوسه بر ضریح مقدس حضرت معصومه افطار می‌کرد. ابتدا پیاده به حرم مطهر مشرف می‌شد، ضریح مقدس را می‌بوسید، سپس به خانه می‌رفت و غذای خورد. این ویژگی اوست که مرابه‌شدت شیفته ایشان نموده است. شدت علاقه‌ی علامه به امام حسین علیه‌السلام به حدی بود که درس و بحث معظم له در هیچ روزی از ایام سال تعطیل نمی‌شد و تنها روز عاشورا ایشان تحقیق و پژوهش و کارهای علمی خود را ترک می‌کرد؛ و در دستورات اخلاقی خود به نقل از اساتیدشان می‌فرمودند: هیچ‌کس به هیچ مرتبه‌ای از معنویت نرسید و گشایش و فتح بایی نکرد مگر در حرم مطهر امام حسین علیه‌السلام و یا در توسل به آن حضرت.

۲. عبادت و بندگی

علامه به معنای واقعی کلمه عبد صالح و مخلص خدا بود. او اهل مناجات و قران و دائم‌الذکر بود. علاوه بر واجبات، به نوافل یومیه، قرائت قرآن و تهجد و دعاها و عبادات دیگر فوق‌العاده مقید بود؛ اگر ضرورتی پیش می‌آمد، او روح بسیار حساس و متعالی داشت؛ وقتی از خدا صحبت می‌شد یا در برابر شگفتی‌های جهان آفرینش قرار می‌گرفت، آن‌قدر حالات عجیب از خود نشان می‌داد که انسان متحیر می‌شد که واقعاً در این مواقع در کدام عالم سیر می‌کنند.

حجت‌الاسلام دکتر احمدی نقل می‌کند: علامه مقید بود که شب‌های رمضان دعای سحر را با افراد خانواده بخوانند و پیش از فرارسیدن ماه رمضان از همسایه‌ها اجازه می‌گرفتند که اگر برای سحر خواب ماندند، آن‌ها را بیدار کند. او اضافه می‌کند: وقتی در لندن خدمتشان بودم،

نقش سبک زندگی در استقلال فرهنگی

به کوشش: مسعود خوش طینت و احسان کرمی

است از عدم وابستگی فکری و ارزشی به کشورهای بیگانه، به تربیتی که کشور بتواند با افکار و تمایلات و خصیصه‌های فکری خود زندگی کند.

دیدگاه رهبر معظم انقلاب در مورد سبک زندگی و استقلال فرهنگی

سبک زندگی از مسائل مهمی علوم اجتماعی است که دانشمندان آن علم در مورد آن به بحث پرداخته‌اند. مقام معظم رهبری در خصوص اهمیت سبک زندگی اسلامی از سال‌های پیش‌سخنان و فرمایشات مهمی را مطرح کرده‌اند، ایشان در زمینه‌ی اهمیت سبک زندگی می‌فرمایند: «یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن، رفتار اجتماعی، شیوه‌ی زیستن (این‌ها عبارتاً اخرای یکدیگر است) این یک بُعد مهم است. ما اگر از منظر معنویت نگاه کنیم (که هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است)، باید به سبک زندگی اهمیت بدهیم؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است؛ بنابراین مسئله، مسئله‌ی اساسی و مهمی است.» (۱۳۹۱/۷/۲۳) سبک زندگی

سبک زندگی اسلامی: زندگی در لغت به معنی زنده‌بودن و زیست کردن است. (عمید، ۱۳۸۹، ص ۶۰۸) سبک در لغت به معنای طرز و روش می‌باشد. (همان، ص ۶۲۹) سبک زندگی در اصطلاح علوم اجتماعی، به فرایند جامعه‌پذیری، آگاهی و گزینش-گری محدود از میان الگوهای موجود در فضای اجتماعی مبتنی است. (مهدوی کنی، ۱۳۸۷، ص ۱۲۶) به عبارت ساده‌تر روش و الگویی که فرد یا جامعه از میان روش‌های متنوع زیستن و زندگی کردن، می‌پذیرند که او را در شیوه‌ی زندگی از دیگر انسان‌ها و جوامع متمایز می‌نماید، سبک زندگی می‌گویند. سبک زندگی اسلامی نیز عبارت است از روش و شیوه‌ای از زیستن برای فرد یا جامعه که بر مبانی فکری و عملی دین مبین اسلام مبتنی است.

استقلال فرهنگی: واژه‌ی استقلال به معنای آزادی، آزادی داشتن و با آزادی و بدون مداخله کسی کاری را انجام دادن است. (عمید، ۱۳۸۹، ص ۱۱۸) فرهنگ هم در لغت به معنای علم، دانش، ادب، معرفت و تعلیم و تربیت است. (همان، ص ۷۹۵) با توجه به این معانی؛ استقلال فرهنگی عبارت است از حفظ فرهنگ و ارزش‌های جامعه از تهاجم فرهنگ بیگانه. به تعبیر دیگر، استقلال فرهنگی عبارت

در همه‌ی شئون زندگی بشر در شیوه‌ی برخورد با دیگران، پوشش و ... تأثیر دارد. همچنین ایشان در مورد تلاش غرب در زمینه‌ی گسترش فرهنگ غربی می‌فرمایند: یکی از عرصه‌ها مسئله‌ی رواج فرهنگ غربی و سبک زندگی غربی است که اگر در یک کشوری سبک زندگی مورد قبول و مورد ترویج غربی‌ها یا آمریکایی‌ها رواج پیدا نکند، نخبگان آن جامعه تبدیل می‌شوند به بره‌های رامی در مقابل سیاست‌های آمریکا و غرب و همان قدرت مقابل؛ اصرار دارند که این اتفاق بیفتد و جمهوری اسلامی می‌خواهد نگذارد این اتفاق بیفتد. (۹۵/۲/۱)

مطلب دیگر استقلال فرهنگی است. استقلال فرهنگی یکی از مقوله‌هایی است که رهبر معظم انقلاب به‌طور مکرر بر آن تأکید داشته و آن را لازمه‌ی داشتن انواع دیگر استقلال، مانند استقلال سیاسی، استقلال اقتصادی و ... می‌دانند و اهمیت خاصی برای آن قائل هستند: «چیزی که به مراکز سلطه‌ی جهانی، اقتدار حقیقی و تضمین شده می‌بخشد، سلطه‌ی فرهنگی است.» (۱۳۷۸/۱۱/۴) «فرهنگ، مثل آب‌وهواست. فرهنگ، یعنی همین رسوم و آداب که بر زندگی من و شما حاکم است. فرهنگ، یعنی باورها و اعتقادات ما و چیزهایی که زندگی شخصی و اجتماعی و داخل خانه و محیط کسب یک جامعه با آن‌ها روبه‌روست. جمهوری اسلامی، فرهنگ غربی را رد کرد و گفت ما فرهنگ مستقل

سبک زندگی در اصطلاح علوم اجتماعی، به فرایند جامعه‌پذیری، آگاهی و گزینش-گری محدود از میان الگوهای موجود در فضای اجتماعی مبتنی است.

سرمایه‌داری غرب، نباید مورد قبول هیچ ملت
مستقلی باشد.» (۱۳۸۸/۲/۲۷)

راهکارهای برون‌رفت از وابستگی فرهنگی

نکته‌ای که در مورد راهکارها و اقداماتی که
باید صورت گیرد یادآور شویم، این است که:
«مبارزه برای استقلال فرهنگی، از همه‌ی
انواع استقلال‌ها سخت‌تر است. من یک‌وقت
گفتم دشمنان «شبیخون فرهنگی» می‌زنند.
این ادعا راست است و خدا می‌داند که راست
است. بعضی نمی‌فهمند؛ یعنی صحنه را
نمی‌بینند. کسی که صحنه را می‌بیند، ملتفت
است که دشمن چه کار می‌کند و می‌فهمد که
شبیخون است و چه شبیخونی هم هست.»
(۱۳۷۰/۲/۱۵)

راهکار دیگری که از سخنان مقام معظم
رهبری برای دفع تهاجم فرهنگ بیگانه
می‌توان استخراج نمود، مسئله‌ی نظارت
خوب و صحیح است. در زمینه نظارت و
کنترل درباره‌ی ابزارهای جدید می‌فرمایند:
«سلطه‌ی دشمن را از این ابزارها بایستی
سلب کرد. نمی‌توانید شما برای اینکه مثلاً
فرض بفرمایید رادیو و تلویزیون داشته باشید،
رادیو تلویزیونتان را بدهید در اختیار دشمن؛
اینترنت هم همین‌جور است، فضای مجازی
هم همین‌جور است، دستگاه‌های اطلاعاتی و
ابزارهای اطلاعاتی هم همین‌جور است، این‌ها
را نمی‌شود در اختیار دشمن قرار داد؛ امروز
در اختیار دشمن است؛ وسیله و ابزار نفوذ
فرهنگی است؛ ابزار سلطه‌ی فرهنگی دشمن
است.» (۱۳۹۵/۳/۱۴)

علاوه بر سبک‌های متفاوت زندگی که توسط
افراد انتخاب می‌شوند، فرایند جهانی‌شدن
موجب تغییر در منابع هویتی و هویت‌گزینی
افراد نیز شده است. (خواجه‌نوری و همکاران،
۱۳۸۹، ص ۱۲۹) امروزه هویت ایرانی تحت
تأثیر عواملی مانند پیشینه تاریخی، اجتماعی
و فرهنگی، پارادایم جدید فکری، انسان مدرن
و فرا مدرن و نظام جهانی و تهاجم فرهنگی
غرب است. ایرانی‌ها هم مسلمان هستند و هم
جهانی، در عین حال که هم‌مذهبی‌اند و هم
مدرن. (آزاد ارمکی، ۱۴۸۶، ص ۱۳۶)

رهبر معظم انقلاب تأکید می‌کند: از آنجایی که
نسل جوان در مقایسه با سایرین، روابط
اجتماعی گسترده‌ای دارند و با مظاهر و وسایل
تجدد و نوسازی، جهانی‌شدن و نیز اندیشه‌ها
و هویت‌های جدید، آشنایی و برخورد
بیشتری دارند، بیش از دیگران در معرض
تغییرات هویت اجتماعی قرار می‌گیرند.
(کلانتری و حسنی، ۱۳۸۷، ص ۱۲۰) این
تغییر هویت که در سایه جهانی‌سازی رخ
می‌دهد بارها مورد توجه رهبر معظم انقلاب
قرار گرفته است: امروز «جهانی‌شدن» یا به
تعبیر دقیق‌تر «جهانی‌سازی» یکی از مسائل
مهم و مورد بحث در دنیا است؛ هرچند
تئوریسین‌های وابسته به قدرت‌های سلطه‌گر
جهانی تلاش می‌کنند جهانی‌شدن را به‌عنوان
پدیده‌ای جذاب به بشریت و به‌خصوص ملت‌ها
و دولت‌های مستقل معرفی کنند، امروز
تئوریسین‌ها و تبلیغاتچی‌های غربی درصددند
خط ارتجاع به غرب خط برگشت به همان
تحمیل‌پذیری غربی- را دوباره برگردانند...
تحت عنوان یک تئوری شبه روشن‌فکرانه؛
به‌عنوان یک حرف نو؛ تئوری جهانی‌شدن؛ اما
حقیقت این است که: «جهانی‌شدن، گفتمان
واقع‌بینی، گفتمان پیوستن به نظم نوین
جهانی؛ یعنی سیاهی‌لشکر آمریکا شدن! این
جهانی‌شدن، اسمش جهانی‌شدن است؛ اما
باطنش آمریکایی‌شدن است.» (۱۳۷۹/۱۲/۹)
«جهانی‌شدن، اسم خیلی قشنگی است و
هر کشوری فکر می‌کند بازارهای جهانی به
رویش باز می‌شود. اما جهانی‌شدن به معنای
تبدیل شدن به یک پیچ و مهره‌ای در ماشین

اسلامی داریم.» (۱۳۶۹/۱/۱۰) مسئله مهم
دیگر این است که ایشان سبک زندگی و
استقلال فرهنگی را دو مقوله‌ی وابسته به
یکدیگر می‌دانند و می‌فرمایند: استقلال
فرهنگی به اعتقاد بنده از همه‌ی این‌ها مهم‌تر
است. استقلال فرهنگی در این است که سبک
زندگی اسلامی- ایرانی را انتخاب بکنیم. سبک
زندگی از معماری، از زندگی شهری، از زیست
انسانی، از پیوندهای اجتماعی تا همه‌ی مسائل
گونگون را شامل می‌شود. تقلید از غرب و از
بیگانه در سبک زندگی، درست نقطه‌ی مقابل
استقلال فرهنگی است. (۱۳۹۵/۳/۱۴)

مصادیق وابستگی فرهنگی

باید بگوییم برتری فرهنگی غرب از طریق
فرایند رضایت و اقتناع و فریب سعی کرده
است ارزش‌های سیاسی، اخلاقی و فرهنگی
خود را بر جهان تحمیل کند. مؤلفه‌هایی که
در سبک زندگی سرمایه‌داری در حال ترویج
بوده و چالش‌هایی را برای سبک زندگی در
جوامع اسلامی و ایران ایجاد کرده‌اند، عبارت
است از اینکه انسان در این تمدن تنها انسان
نیست، بلکه سوژه است. (آجیلی و مهدی
بیک، ۱۳۹۲، ص ۴-۱۰)

مسئله‌ی دیگر موضوع جهانی‌سازی است
که در چند دهه‌ی اخیر از طرف کشورهای
سلطه‌گر مطرح شده است. «غربی‌سازی
جهان» پروژه یا فرایند مدیریت‌شده‌ای است
که غرب با رهبری آمریکا در حال پیگیری
آن است. جهانی‌شدن پدیده‌ای است که
بر جوانب گوناگون زندگی فرهنگی، اعم
از نگرش جنسیتی دانش، آموزش رسمی،
هویت و سبک زندگی مردم تأثیر می‌گذارد.
(لطف‌آبادی و نوروزی، ۱۳۸۳، ص ۹۱) در
واقع، این تحولات که در قالب جهانی‌شدن
فرهنگی رخ می‌دهد، علاوه بر ذوق، سلیقه،
گذران اوقات فراغت و در نهایت سبک زندگی
افراد، بر نگرش به خود، جامعه و هویت
اجتماعی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. به‌عبارت‌دیگر
در جامعه مدرن، نوع و سبک رفتار و کنش‌های
مصرفی یا سبک زندگی، هویت‌های فردی و
اجتماعی را شکل می‌دهد. (کفاشی و همکاران،
۱۳۸۹، ص ۱۱۸) در چنین فضای اجتماعی،

مراسم عزاداری ۲۸ صفر در مصلاهی تهران
مراسم عزاداری به مناسبت رحلت حضرت
محمد صلی الله علیه وآله و شهادت امام
حسن مجتبی علیه السلام در مصلی بزرگ
تهران برگزار شد.

مراسم عزاداری به مناسبت رحلت حضرت
محمد صلی الله علیه وآله و شهادت امام
حسن مجتبی علیه السلام دوشنبه مورخ
۸ آذرماه از ساعت ۹ صبح در مصلی بزرگ
تهران برگزار گردید. حجت الاسلام علیرضا
پناهیان به عنوان سخنران و حاج مرتضی
طاهری و حاج امیر عباسی مداحان و نغمه
سرایان این مراسم بودند. حمیدرضا برقی
نیز در قسمتی از این مراسم اشعار زیبایی را
در وصف خاتم الانبیاء و کریم اهلبیت علیهم
السلام سرود. این مراسم که بطور همزمان از
شبکه سوم سیما در حال پخش بود با حضور
نیروهای مسلح جمهوری اسلامی و بسیجیان
و آحاد مردم در شبستان اصلی برگزار شد.

گزارش همایش ساله های حسینی تهران

به گزارش خبرنگار پیروان عترت هیأت رزمندگان اسلام:

به همت پیروان عترت هیأت رزمندگان اسلام و مشارکت سازمان بسیج مستضعفین، سازمان بسیج جامعه زنان، سپاه سیدالشهدا علیه السلام و شهرداری حرم امام خمینی رحمه الله علیه و بهشت زهرا تهران، سازمان بهزیستی تهران و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، همایش سه ساله های حسینی علیه السلام روز ۱۵ آبان ماه همزمان سالروز شهادت حضرت رقیه سلام الله علیها در حرم مطهر حضرت امام خمینی رحمه الله علیه برگزار گردید.

مدعوین همایش: این همایش عظیم با حضور خانواده های معظم شهدای مدافع حرم و شرکت کودکان زیر هشت سال از کودکانستان ها، مهد کودک ها، مهدهای قرآن و دبستان های مناطق مختلف شهرستانهای تهران بزرگ (دختر و پسر) به همراه مادران برگزار شد.

سردار علی فضلی جانشین محترم سازمان بسیج مستضعفین، سردار مداحی مدیر محترم ستاد مرکزی هیأت رزمندگان اسلام، سرهنگ غلامرضا بوربورثانی جانشین محترم فرماندهی سپاه حضرت سیدالشهدا علیه السلام استان تهران، هدایت الله جمالی پور فرماندار شهرری و دیگر مسئولان لشکری و کشوری، مسئولین سازمان بهزیستی کشور و اداره کل بهزیستی تهران بزرگ خانواده شهدا، جانبازان و مسئولین آموزش و پرورش نیز حضور داشتند.

شرح برنامه:

این همایش راس ساعت ۹ صبح الی ۱۱:۳۰ ظهر همزمان با شروع برنامه در حدود ۷۰۰ نقطه در کشور و ۲۲ منطقه در تهران، در مکان حرم مطهر حضرت امام خمینی رحمه الله علیه با هدف آشنایی کودکان از سنین پایین با اهداف و ارزش های مکتب عاشورا و گسترش فرهنگ عاشورایی و ادامه دادن راه سید الشهداء علیه السلام و نهادینه کردن روحیه استکبار ستیزی و دفاع از مظلوم در کودکان برگزار شد.

محتوای همایش

همایش با قرائت قرآن توسط قاری ممتاز بین المللی آقای علی اسلامی و اجرای کارشناس توانمند حوزه ی کودک، استاد حوزه و دانشگاه و مجری شبکه افق کودک حجت الاسلام و المسلمین مهدی زاده و کارشناس حوزه کودک حجت الاسلام غزالی و در ادامه نمایش مدافع حرم توسط گروه اتل متل یه بابا، با محتوای (شرح زندگی فرزندان شهدای مدافع حرم و صبر و ایستادگی این کودکان در برابر مصائب و پرداختن به جریان شهادت حضرت رقیه سلام الله علیها و چرایی حضور پدران این کودکان در کسوت مدافعین حرم، با بیانی کودکانه)، به همراه درد و دل کودکانه فرزند شهید مدافع حرم حنانه کریمی با حضرت رقیه سلام الله علیها و قرائت میثاق نامه توسط فرزند شهید مدافع حرم یاسمین زهرا علوی اجرا گردید و در نهایت با مداحی ذاکرین و نواغان حسینی علیه السلام آقایان سالار عظیمی و محمد حسن قمی مراسم به پایان رسید.

* از برکات این همایش خبر برگزاری بین المللی همایش بزرگ سه ساله های حسینی علیه السلام از سال آینده می باشد که انشاءالله در کشورهای منطقه از جمله عراق، سوریه و لبنان برگزار خواهد گردید.

مادیات، مقام و... مبارزه می‌کنند و نه چندان امیدوار هستند که از صحنه نبرد زنده برگردند، این‌ها همان عاشقان و دلباختگان اباعبدالله الحسین (ع) هستند که حضورشان در صحنه‌های نبرد و عشقشان به مبارزه و رفع پلیدی تمام معادلات و حساب‌و‌کتاب‌های مادی را زیر سؤال برده است. اینان ادامه‌دهندگان همان راهی‌اند که در سال ۶۱ هجری توسط مولایشان حسین (ع) در کربلا آغاز شد و انوار نورانی آن در هشت سال دفاع مقدس تابیدن گرفت و کشور را از فتنه صدامیان نجات داد و اکنون نیز با حضور در صحنه‌های نبرد در عراق و سوریه؛ حلب، فلوجه، نبل و الزهراء و... تداوم‌بخش راه مولایشان در مبارزه با ظلم، فساد، جهالت و پلیدی هستند. در این زمینه، سردار سرلشگر پاسدار حاج قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران، در مراسم سالگرد سردار شهید حسین همدانی با اشاره به تأثیرات فرهنگ کربلا و عاشورا در جبهه‌های عراق و سوریه، تأکید کرد که فرهنگ امام حسین (ع) همواره ما را پیروز کرده است. این فرهنگ دیرپوز فقط یک شعبه ایران را داشت و امروز شعبات دیگری دارد و انصارالله یمن و همین‌طور حشدالشعبی به امام حسین (ع) تأسی می‌کنند.

درواقع، اگر نبود راه حسین (ع) و مجاهدت عاشقان امام حسین (ع) در دفاع از حرم اهل‌بیت در عراق و سوریه، امروز هم کل منطقه و هم کل دنیا درگیر فتنه تکفیری‌ها بود. بنابراین، بر ماست که فرهنگ حسینی و عاشورایی را که فرهنگ عزت، اقتدار و صلابت است پاس بداریم و آن را به‌عنوان فرهنگ نجات‌بخش بشریت به دنیا معرفی کنیم.

در پایان قابل‌ذکر است که راه حسین (ع) نسخه تمام دردهای بشریت است و اگر امروز بشریت می‌خواهد برای درمان دردهای خود و رهایی از چنگال ظلم، ستم، استکبار و طاغوت رهایی یابد، چاره‌ای جز تأسی به حسین (ع) ندارد. کما اینکه این مسأله در ایران، عراق، سوریه، یمن، بحرین و... چاره‌سازی خود را به نحو احسن به اثبات رسانده است.

از کربلا تا شلمچه و حلب «مدافعان حرم؛ عاشوراییان امروز»

محمد حقیقت‌پور

می‌کنند، حاوی چه ویژگی‌ها و خصایصی هستند و الگوی آن‌ها کیست؟ چرا این رزمندگان علی‌رغم آنکه نبرد در درون مرزهای سرزمین آن‌ها در جریان نیست، با تمام مظاهر و زرق‌وبرق دنیا خداحافظی کرده و حاضر شده‌اند کیلومترها دورتر از خانه و آشیانه خود در سخت‌ترین شرایط با دشمن پلیدی بجنگند؟

طبیعی است که حضور در جبهه نبرد با تکفیری‌ها نه آن‌چنان آورده مادی دارد که کسی حاضر شود به خاطر مادیات جان خود را به خطر اندازد و نه آن‌چنان صحنه نبرد آسانی است که همه‌کسی به خود اجازه دهد وارد این صحنه شود. به‌عبارت‌دیگر، صحنه نبرد با تکفیری‌ها آن‌چنان پیچیده است که امکان جان سالم به در بردن از این نبردها بسیار دشوار است. پس این مدافعان حرمی که این چنین عاشقانه به نبرد با این حرامیان می‌پردازند، انگیزه و روحیه خود را از کجا می‌گیرند؟!

انگیزه و محرک مدافعان حرم چیزی فراتر از همه این‌ها است؛ زیرا این‌ها نه به خاطر

شاید آن روزی که جبهه عبری - عربی - تکفیری جنایات خود را در سوریه شروع کرد تصور نمی‌کرد که نبرد و مقاومت در سوریه به این میزان تداوم داشته باشد و آن‌ها این‌گونه در سرزمین شام زمین‌گیر شوند. اکنون حدود پنج سال از آغاز فتنه تکفیری‌ها در سوریه می‌گذرد، مزدورانی که تاریخ از دیدن جنایات‌های آن‌ها به حیرت درآمده است؛ زیرا هرگز این‌گونه خباثت‌هایی را به خود ندیده است. فتنه‌ای که یک جبهه وسیع منطقه‌ای و بین‌المللی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم از آن حمایت می‌کند.

درواقع، برنامه‌ریزان و صحنه‌گردانان این فتنه، آنگاه که این فتنه را طراحی می‌کردند، شاید هرگز در مخیله آن‌ها نمی‌گنجید که با مقاومتی جانانه مواجه شوند، به‌گونه‌ای که علی‌رغم همه توانایی‌های مادی و عملیاتی، این فتنه متوقف شود و به‌تدریج زمینه‌های ضعف و زوال آن آشکار شود. با این وجود، حال جا دارد که بپرسیم به‌راستی جبهه مقاومت و رزمندگانی که اکنون در سوریه و عراق مقابل فتنه تکفیری‌ها مردانه ایستادگی

افزود: منحرف نگشتن پیام عاشورا یکی از مهم ترین وصیت هایی بود که امام حسین علیه السلام در آخرین روزهای عمر خود به خواهر بزرگوارشان حضرت زینب (سلام الله علیها) داشتند که این بانوی بزرگوار نیز با عشق و علاقه وافری که به اباعبدالله (علیه السلام) داشتند توانستند این پیام را به نحو احسن و شایسته منتشر و ترویج کنند.

برزگر با اشاره به اینکه واقعه عاشورا دارای ۲ بعد مبارزه و فرهنگی است، اظهار داشت: حضرت زینب (سلام الله علیها) توانست با تمام جسارت و با تمام قوا از آرمان های فرهنگی قیام عاشورا به خوبی دفاع و محافظت کرده و در برابر مستکبران و ظالمان ایستادگی کنند.

وی با بیان اینکه بانوان باید در مقام یک زن باید با الگو گرفتن از حضرت زینب (سلام الله علیها) در برابر فتنه های دشمنان ایستادگی کنند، خاطرنشان کرد: مادران، همسران و بانوان شهیده با ایستادگی و مقاومت خود در برابر ظلم مستکبران به ما آموختند که تنها راه پیروزی در مقابل دشمن مقاومت و ایستادگی است و این یعنی همان درسی که باید از مکتب عاشورا و حضرت زینب (سلام الله علیها) بیاموزیم. مسئول پیروان عترت هیأت زیندگان اسلام خراسان شمالی خاطرنشان کرد: حضرت زینب (سلام الله علیها) به عنوان بانوی اسوه مقاومت، ایمان، پایداری و شجاعت، مفسر پیام کربلا، الگوی عشق و وفاداری و ایمان بوده که الگوگیری از زندگانی آن حضرت توسط بانوان امروزی در تقویت باورهای اعتقادی و اصلاح الگوهای رفتاری جامعه مفید خواهد بود.

گفتنی است، در همایش خطبه خوانی حضرت زینب (سلام الله علیها) در خراسان شمالی مداحان و ذاکران اهل بیت (علیه السلام) به مداحی و سخنرانی پرداختند.

مراسم اربعین حسینی علیه السلام در هیأت پیروان عترت، فاطمیه خواهران شهرستان سلطانیه برگزار گردید. این مراسم با قرائت زیارت عاشورا، قرائت زیارت اربعین، سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین نوری و مدیحه سرایی مادحین اهل بیت علیهم السلام همراه بود.

برگزاری آئین خطبه خوانی حضرت زینب سلام الله علیها در بجنورد

همایش خطبه خوانی حضرت زینب (سلام الله علیها) با حضور بانوان بسیجی و طلبه به مناسبت هفته بسیج در محل امامزاده سید عباس بن موسی بن جعفر (علیه السلام) بجنورد برگزار و خطبه های حضرت زینب (سلام الله علیها) بازخوانی شد. مسئول پیروان عترت هیأت زیندگان اسلام خراسان شمالی گفت: همایش خطبه خوانی حضرت زینب (سلام الله علیها) با هدف معرفی رسالت آن حضرت بعد از واقعه عاشورا و ایستادگی در برابر کفر و استکبار برگزار شده است.

زهرا برزگر اظهار داشت: تبیین نقش حضرت زینب (سلام الله علیها) در واقعه کربلا در پایداری قیام کربلا به عنوان الگوی رفتاری زنان مسلمان از دیگر اهداف برگزاری این همایش به شمار می رود.

وی با بیان اینکه حضرت زینب (سلام الله علیها) یکی از زنان برجسته تاریخ اسلام است که می تواند الگویی مناسب برای همه زنان عالم در تمام عرصه های زندگی قرار بگیرد،

همایش سه ساله های حسینی علیه السلام در دزفول برگزار شد

همزمان با شهادت حضرت رقیه (سلام الله علیها) و همنا با مصائب حضرت زینب (سلام الله علیها) ویژه برنامه شهادت فرزند سه ساله حضرت سیدالشهدا (علیه السلام)، همراه با تعزیه "خرابه شام" در دزفول برگزار شد. این آیین همزمان با شهادت دخت سه ساله امام حسین علیه السلام در محل آستانه متبرکه امامزاده سبز قبا (علیه السلام) دزفول به همت ستاد مردمی اربعین حسینی و هیأت رزمندگان و عاشقان ثارالله این شهرستان، و با حضور پرشور مادران و کودکان سه تا هفت ساله و خانواده های معزز شهدای مدافع حرم دزفول در فضایی معنوی برگزار شد. یک ساعت قبل از شروع مراسم به دختران خردسال مقنعه اهدا شد و آن ها هم با سر کردن مقنعه های سبز و پیشانی بندهای یا رقیه به صورت یکدست ارادت خود را بیشتر به نازدانه اباعبدالله (علیه السلام) به تصویر کشیدند.

در این مراسم بعد از تلاوت قرآن توسط سید مهدی عالمشاه، نامه فرزند شهید قرائت شد. این نامه درد دل دختر شهید "آتنا سعد" خطاب به پدرش، شهید مدافع حرم "عادل سعد" بود که به یاد رقیه سه ساله سیدالشهدا (علیه السلام) قرائت شد.

میهمان ویژه این مراسم حجت الاسلام والمسلمین «راستگو» کارشناس تربیتی کودکان بود که در بخش اول سخنان خود علاقه حضرت رقیه (سلام الله علیها) به پدرشان را یادآوری کرد و سپس توضیحاتی پیرامون خرابه شام و مجلس یزید و نحوه شهادت مظلومانه حضرت رقیه (سلام الله علیها) را برای کودکان بیان کرد. کارشناس

برنامه با بیان شعر، داستان و مسابقه، نکاتی دینی - تربیتی را به کودکان آموزش داد. حجت الاسلام والمسلمین راستگو به دختران توصیه کرد که با پدر و مادر خود مهربان باشید، همانطور که خداوند در قرآن می فرماید: "و بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا". همچنین وی سه توصیه برای مادران داشت: دختر، رحمت و هدیه الهی است، با او تندی نکنید. پدر و مادر یک روش تربیتی داشته باشند. برای فرزندان خود زمینه انجام فرائض دینی را فراهم آورید.

در بخش بعدی این آیین از مقام شامخ شهدای مدافع حرم دزفول تجلیل شد و از خانواده های محترم آنان (شهیدان امیرعلی هیودی، سید مجتبی ابوالقاسمی، محمد زلفی، علیرضا حاجیوند قیاسی و عادل سعد) تقدیر شد.

به گزارش روناش، نقطه عطف این مراسم اجرای نمایش آیینی (تعزیه) "خرابه شام" بود که به روایت گری ظلم یزد و مظلومیت آل الله و نحوه شهادت نازدانه حضرت سید الشهدا (علیه السلام)، حضرت رقیه (سلام الله علیها) پرداخته شد. نمایش آیینی خرابه شام به همت ستاد مردمی اربعین دزفول و به کارگردانی ابراهیم نصراللهی و محمد حسین دهقان برنجهی برگزار شد. در پایان تعزیه مداح اهل بیت "لطفی خلف" در رثای شهادت مظلومانه حضرت رقیه (سلام الله علیها) نوحه سرایی کرد. اجرای این برنامه را حسن آراسته و لیلیا آراین فر عهده دار بودند.

همایش سه ساله های حسینی در بندرعباس همایش سه ساله های حسینی با حضور کودکان و مادران و مربیان مهدهای کودک در بندرعباس برگزار و در این همایش کودکان

سه تا پنج ساله پسر و دختر با سربندهای مزین به نام یا رقیه بنت حسین و با لیبیک یا رقیه لیبیک یا حسین است، به یاد دخت سه ساله امام حسین علیه السلام عزاداری کردند. در این همایش مداحان اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام نیز با ذکر گوشه هایی از مصایب شهدای کربلا به ویژه حضرت رقیه سلام الله علیها به این مراسم جلوه ای دیگر بخشیدند.

همایش سه ساله های حسینی علیه السلام در سروستان

همزمان با سالروز شهادت حضرت رقیه (سلام الله علیها) دختر سه ساله ی امام حسین (علیه السلام)، همایش سه ساله های حسینی در حسینیه ثارالله مسجد امام حسین علیه السلام سروستان برگزار شد. در این مراسم حجت الاسلام زارع، کارشناس تربیت کودکان در صدا و سیمای مرکز فارس ضمن اجرای برنامه ای مخصوص نونهالان به روایت گری در مورد واقعه عاشورا و بویژه حضرت رقیه (سلام الله علیها) پرداخت که این برنامه با استقبال بسیار زیاد مدعوین و نونهالان همراه بود.

در ادامه این مراسم باشکوه جمعی از کودکان با خواندن دکلمه، سرود و نواهایی با مضمون شهادت و جایگاه حضرت رقیه به این مراسم زیبایی خاصی بخشیدند. مرثیه خوانی دکتر قاسم فتحی و برپایی برنامه سینه زنی از دیگر برنامه های این همایش بود.

خاطر نشان می شود این همایش به همت هیئت عترت خواهران رزمندگان اسلام، مقاومت بسیج خواهران فاطمه الزهرا سلام الله علیها و با همکاری مهدهای کودک شهرستان سروستان برگزار شد.

کننده در این آیین معنوی و مذهبی خبر داد. مسئول پیروان عترت هیأت رزمندگان اسلام شهرستان جیرفت با تقدیر از همه کسانی که در فراهم نمودن زمینه برگزاری همایش سه ساله ها همکاری کرده اند، بیان داشت: این آیین با همکاری پیروان عترت واحد خواهران هیأت رزمندگان شهرستان جیرفت و بسیج جامعه زنان سپاه ناحیه جیرفت برگزار می شود.

همایش سه ساله های حسینی علیه السلام در گیلانغرب مراسم همایش سه سالگان حسینی علیه السلام با حضور مادرانی همراه با فرزندان کودک خود در سالن مجموعه شهدای گمنام گیلان غرب به همت دفتر امام جمعه، هیأت رزمندگان اسلام، بسیج خواهران و بسیج مداحان شهرستان برگزار شد.

برگزاری همایش سه ساله های حسینی علیه برگزاری همایش سه ساله های حسینی علیه السلام در جیرفت

مسئول پیروان عترت واحد خواهران هیأت رزمندگان اسلام جیرفت از برگزاری همایش سه ساله ها به مناسبت شهادت حضرت رقیه (سلام الله علیها) خبر داد. شفیقه شفیعی در حاشیه آیین آماده سازی زمینه برگزاری همایش سه ساله ها به مناسبت شهادت حضرت رقیه (سلام الله علیها)، گفت: همایش سه ساله ها در راستای همدردی با سه ساله دشت کربلا و با هدف ترویج فرهنگ عاشورایی برای کودکان و خردسالان برگزار می شود.

وی در ادامه اظهار داشت: همایش سه ساله ها روز شنبه پانزدهم آبانماه در محل حسینیه شهدای شهر جیرفت روبروی فرمانداری برگزار خواهد شد. وی همچنین از اهدای بسته فرهنگی شامل پیشانی بند، چفیه و لباس مخصوص به سه ساله های شرکت

امام جمعه موقت شهرستان گچساران خاطرنشان کرد: پیامبر برای اینکه آیندگان اجازه سوءاستفاده فامیل را در ساختار حکومت ندهند به گونه‌ای دیگر عمل کردند و فرمودند زکات بر من و بنی‌هاشم حرام است و اجازه سوءاستفاده به بستگان خود را نداد. در این مراسم قرائت زیارت از بعید پیامبر اکرم، مداحی و نوحه‌سرایی توسط مداحان این شهرستان برگزار شد.

ارومیه

مراسم عزاداری رحلت پیامبر اکرم (صلی‌الله علیه و آله وسلم) و شهادت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) در حسینیه اعظم عاشقان ثارالله ارومیه با حضور و سخنرانی حجت‌الاسلام مجتهد شبستری نماینده مردم آذربایجان غربی در مجلس خبرگان رهبری برگزار شد.

بوشهر

هیئت‌های مذهبی در قالب دسته‌های سینه‌زن، زنجیرزن و سوگوار در خیابان‌های بوشهر به راه افتاده و در سالروز رحلت نبی مکرم اسلام (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و شهادت امام حسن (علیه‌السلام) به عزاداری پرداختند. گستراندن سفره‌های نذری از دیگر برنامه‌ها و مراسم مردم مسلمان و دین‌دار استان بوشهر است که ارادت خود را نسبت به مقام شامخ نبوی و علوی ابراز کردند. مردم متدین بوشهر با برپایی مجالس عزاداری در مساجد، تکایا، حسینیه‌ها و مصلی‌ها عشق و ارادت وافر خود را به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و خاندان عصمت و طهارت (علیهم‌السلام) ابراز داشتند.

شهرستان‌های دشتستان، تنگستان، گناوه، دیلم، دشتی، دیر، جم، عسلویه و کنگان مردم همیشه در صحنه این شهرستان‌ها در

اجرا شد.

سخنران این مراسم سردار ابوالقاسم فروتن رئیس دفتر رئیس ستاد کل نیروهای مسلح بود و مرتضی خلیلی از هیأت رزمندگان اسلام تهران در این مراسم مدیحه‌سرایی نمودند. یادواره شهدای منطقه باغین کرمان هر سال هم‌زمان با شب رحلت نبی مکرم اسلام (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و شهادت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) در این شهر برگزار می‌شود.

خرم‌آباد

همایش «لبیک یا رسول‌الله صلی‌الله علیه و آله» با پیاده‌روی «حرم تا حرم» شهرستان خرم‌آباد برای سومین سال در سطح شهرستان خرم‌آباد برگزار شد. این مراسم روز دوشنبه، هشتم آذر مصادف با ۲۸ صفر سالروز رحلت نبی مکرم اسلام و شهادت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) با همکاری تعدادی از هیئت‌های مذهبی و مشارکت رزمندگان اسلام شهرستان خرم‌آباد برگزار شد. این همایش که با حضور عموم خواهران و برادران مؤمن و عزادار از مقابل حرم مطهر امامزاده زید بن علی علیه‌السلام آغاز و بعد از طی مسافت تقریبی ۱۰ کیلومتر به حرم مطهر امامزاده عبدالله (علیه‌السلام) انجام شد، با قرائت زیارت پیامبر اعظم (صلی‌الله علیه و آله) از راه دور، سخنرانی، مداحی و در حرم مطهر امامزاده عبدالله (علیه‌السلام) تا اقامه نماز جماعت ظهر و عصر ادامه داشته است.

گچساران

مراسم سالروز رحلت پیامبر اکرم (صلی‌الله علیه و آله) و زیارت از بعید پیامبر در مسجد صاحب‌الزمان شهرستان گچساران برگزار شد. امام جمعه موقت شهرستان گچساران افزود: خداوند سبحان یک الگو را به ما معرفی کرده است و در قرآن نیز آمده است. وی با بیان اینکه چگونه پیامبر برای ما الگو شده است، تصریح کرد: آن حضرت ویژگی‌های فردی، اجتماعی، سیاسی و حکومتی داشته‌اند که منحصر به فرد بود.

یزد / شهرستان بافق

قرائت زیارت اربعین و عزاداری در شهرستان بافق برگزار شد. در این مراسم که با حضور پرشور مردم عزادار بافق رنگ و بوی حماسی حسینی داشت پس از قرائت زیارت حجت‌الاسلام دلآوری خطیب موقت نماز جمعه زارچ به سخنرانی پرداخت.

رحلت پیامبر اعظم (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) در بافق

مراسم سوگواری و عزاداری رحلت پیامبر بزرگ اسلام (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و شهادت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) در بافق برگزار شد. مردم ولایت مدار شهرستان بافق هم‌زمان با سالروز رحلت نبی اکرم (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و شهادت کریم اهل بیت همدوش با دیگر شهرهای کشورمان به عزاداری پرداختند. به همین مناسبت مراسم روضه‌خوانی و عزاداری در آستان مقدس امامزاده عبدالله (علیه‌السلام) بافق برگزار شد. در خاتمه مراسم سینه‌زنی توسط هیأت‌ها انجام گرفت.

کرمان / شهرستان باغین

هشتمین یادواره ۵۵ شهید منطقه باغین کرمان و دو شهید گمنام مدفون در این شهر، هفتم آذرماه جاری هم‌زمان با شب رحلت نبی مکرم اسلام (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و شهادت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) در مصلای صاحب‌الزمان (عجل‌الله فرجه) این شهر برگزار شد. این مراسم بعد از نماز مغرب و عشا و با آیین مهمانی لاله‌ها آغاز و ویژه‌برنامه‌های مختلف فرهنگی من جمله روایتگری، مدیحه‌سرایی، سرود و پرده‌خوانی

شهر و روستا با برپایی مراسم عزاداری عشق و ارادت خود را به خاندان نبی مکرم اسلام حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله و سلم) و سبط بزرگوارش نشان دادند. برپایی مجالس عزاداری و سوگواری در مساجد، تکایا و حسینیه‌ها و عرض ارادت به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت ائمه اطهار (علیهم السلام) در استان بوشهر تا آخر ماه صفر ادامه داشته است.

کرمان

مراسم بزرگداشت ارتحال پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و شهادت حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام در حسینیه ثارالله کرمان برگزار شد.

یزد/ شهرستان خاتم

با حضور امام جمعه و جمعی از عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) مراسم سوگواری رحلت پیامبر عظیم الشان اسلام و شهادت امام حسن مجتبی (علیه السلام) در مسجد جامع هرات برگزار شد. مردم مؤمن شهرستان خاتم با تشکیل دسته‌های عزاداری در ماتم شهادت و غربت کریم اهل بیت، امام حسن مجتبی (علیه السلام) و رحلت جان سوز خاتم نبوت حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم)

(سلم) سوگواری کردند.

دسته‌های عزاداری سینه‌زنی و زنجیرزنی از خیابان امام به طرف مسجد جامع به حرکت درآمدند عزاداران در صفوفی منظم در خیابان‌ها به عزاداری پرداختند و از راه دور زیارت قبر پیامبر اکرم را به جا آورده و در غم غربت قبر بی بقعه بارگاه امام حسن مجتبی (علیه السلام) گریستند.

تهران

مراسم عزاداری به مناسبت رحلت نبی اکرم اسلام حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و همچنین شهادت امام حسن مجتبی و علی بن موسی الرضا علیهما السلام به مدت سه شب در حسینیه شهدای بسیج برگزار شد. در شب نخست حجت الاسلام والمسلمین علی ثمری به ایراد سخنرانی پرداختند و حاج محمد فراهانی ذاکر اهل بیت علیهم السلام مداح این مجلس و محفل بودند. روزهای دوشنبه و سه‌شنبه نیز این مراسم با حضور حجت الاسلام حیدر مصلحی و نغمه‌سرایی مداحانی چون حاج مجید بادکوبه و حاج علی مهدوی نژاد برگزار شد.

اربعین/ شهر مقدس قم

در شام اربعین حسینی و در شهر کربلای

معلا و جوار بارگاه مطهر حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) مراسم عزاداری و مدیحه‌سرایی در محل موبک ستاد اجرایی فرمان حضرت امام خمینی رحمه الله علیه با اجرای هیئت رزمندگان اسلام قم برگزار شد. در ابتدای این جلسه تلاوت آیات نورانی کلام الله مجید و سپس سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین معین شیرازی و مدیحه‌سرایی و مرثیه‌خوانی برادر ابودر بیوکافی انجام شد که با حضور باشکوه زائرین حسینی علیه السلام همراه بود.

اربعین/ شهرستان طارم

حرکت دسته عزاداری و مراسم عزاداری هیئت رزمندگان اسلام شهرستان طارم به تاسی از پیاده‌روی میلیون‌ها عاشق اباعبدالله الحسین (علیه السلام) در کشور عراق در این شهرستان برگزار شد. گفتنی است حرکت دسته عزاداری هیئت رزمندگان اسلام شهرستان طارم از مقابل سپاه ناحیه طارم به سمت مسجد جامع شهر آبر و آستان مقدس امامزادگان هاشم و عوف (علیهما السلام) انجام شد.

مراسم عزاداری روز بیست و هشتم صفر در مصلاهی بزرگ امام خمینی رحمه الله علیه تهران

گزارش راهپیمایی اربعین ۹۵

متن زیارت عاشورا و اربعین و اقلام متناسب و موردعلاقه کودکان و خردسالان از جمله گل سرزئینی.

بررسی‌های صورت گرفته حاکی از استقبال گرم و پرشور زائرین و مخاطبین از اقدامات فوق‌الذکر بوده است.

هیأت احباب الرضا علیه‌السلام با توجه به تجارب به‌دست‌آمده طی سال‌هایی که در برپایی تظاهرات میلیونی شیفتگان و دلدادگان حضرت اباعبدالله علیه‌السلام در اربعین حسینی حضورداشته و معتقد به لزوم توجه بیشتر به انجام امور فرهنگی - تبلیغی هنری است که با محتوای فزون‌تر و غنای ارزنده‌تر تقدیم زائران گردد.

بی‌شک این خدمات هرچند به‌مثابه‌بال‌مگسی در برابر دریای بی‌کران فیض‌سرمدی است بلکه خود به سبب توفیق و منتهی است که خداوند بر این بندگان ناچیز ارزانی داشته است، لذا متضرعانه از درگاه کبریایی‌اش خلوص با اخذ کلام را درخواست می‌نماییم، باشد تا به لطف و کرمش ذخیره قبر و قیامت‌مان گردد.

کمیته فرهنگی ستاد اربعین
هیأت رزمندگان اسلام

نوکری خاندان عصمت و طهارت علیهم‌السلام افزود.

رویکرد غالب در این موکب‌ها اقدامات و فعالیت‌های فرهنگی تبلیغی و ارتباط نزدیک و چهره‌به‌چهره با زائرین بود که در کنار سایر خدمات، از جمله اسکان و پذیرایی از زوار و ارائه خدمات بهداشتی - درمانی به آنان صورت می‌گرفت.

دیگر فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغی که تقدیم زائرین و راهپیمایان حرکت عظیم اربعین حسینی علیه‌السلام می‌شد، عبارت بودند از: فضاسازی تبلیغی موکب‌ها، ارائه خدمات ماهواره‌ای و فضای مجازی، اقامه نماز جماعت در پنج نوبت، برگزاری مراسم دعا، نیایش و مناجات، ایراد سخنرانی و انجام روضه‌خوانی، پاسخ باسؤالات شرعی زائرین توسط روحانیون مجرب و مسلط به زبان‌های فارسی و عربی و انگلیسی، همکاری و مشارکت با موکب داران محلی و بومی و عرب منطقه در ارائه خدمات و فعالیت‌های مذهبی، توزیع اقلام تبلیغی مناسب و زیبا اعم از پیشانی‌بند، پرچم، برچسب مذهبی، کتابچه‌های ادعیه، نقشه مسیر حرکت کاروانیان عاشورایی اربعین،

حرکت عبادی سیاسی امت اسلام به ویژه شیعیان سراسر جهان در راهپیمایی عظیم مردمی به‌مناسبت اربعین حسینی علیه‌السلام، امسال نیز با شور و شوق زائدالوصفی نسبت به سال‌های قبل برگزار شد. میلیون‌ها عاشق و شیفته سرور و سالار شهیدان، حضرت اباعبدالله الحسین علیه‌السلام که از مرزهای تعیین‌شده ایران اسلامی خود را به نجف اشرف رسانده بودند با شعار برآمده از شعور حضرت ابوالفضل العباس علیه‌السلام «انی احامی ابداعن دینی» با پای پیاده به سمت قبله عشق، کربلای معلای حرکت و با دیگر زائرین حضرت خامس آل عبا از دیگر کشورهای جهان همراه و همسو شدند. حضور فعال هیأت احباب الرضا علیه‌السلام از هیأت مرکزی رزمندگان اسلام، همگام با سایر هیأت‌ها و دسته‌جات عزاداری و همدوش با عموم راهپیمایان با دایر نمودن ۸ موکب از نجف اشرف (مقبره شهید حکیم) و در طول مسیر عمده‌های ۴۰۳ استان قزوین، ۶۵۵ استان خراسان شمالی، ۷۵۳ شهیدای گمنام ولایت تهران، ۸۴۰ ورامین و شهر کربلا به لطف پروردگار خوش درخشید و برگ زرین دیگری بر خدمت‌گزاری هیأت نسبت به

اشعار آئینی

میلاد پیامبر(ص) / رحمان نوازی

وقتی کنار اسم خودت لا گذاشتی
قبلش هزار مرتبه الا گذاشتی
هر چیز را به غیر خودت نفی کردی و
خود را یکی نمودی و تنها گذاشتی
اول خودت برای خودت جلوه کردی و
خود را برای خود به تماشا گذاشتی
نوری شبیه نور خودت آفریدی و
در او شکوه ذات خودت را گذاشتی
این نور را به پهنه عرش خودت زدی
خورشید را به عالم بالا گذاشتی
حمد تو را که خواند تو گفتی که احمدی
به به! چه خوب رسم مسمما گذاشتی
نوری از آفتاب جدا کردی و سپس
یک ماه آفریدی و آنجا گذاشتی
تسبیح گفت ماه برای تو و تو هم
او را "علی" صدا زدی؛ اما گذاشتی
چندین هزار سال بگذرد از سر عاشقی
تا اینکه عشق را تو به اجرا گذاشتی
یعنی که عشق، عشق علی و محمد است
یعنی برای عشق دو لیلا گذاشتی
اما دو عشق صادره مینا نداشتند
پس روی عشق پایه و مینا گذاشتی
مینای عشق چیست به جز عشق فاطمه
پس عشق را حضرت زهرا گذاشتی
اینگونه بود خلقت عالم شروع شد
خلقت از این سه نور معظم شروع شد
تنها تویی که تکیه به باغ ارم زدی
بین حیاط خلوتی حق قدم زدی

تو بجای سیم و زر احسان و عدل اندوختی
تو نگاه مرحمت حتی به دشمن دوختی
تو برای خلق همچون شمع سوزان سوختی
تو ز حکمت در دل انسان چراغ افروختی
تو به جای اضراب، اقرأ بر بشر آموختی
می درخشد عِلْمُ الْقُرْآنِ به الرَّحْمَنِ تو
آمدی ای تا ابد در سینه ها نور، آمدی
آمدی ای موسی برگشته از طور، آمدی
آمدی ای رایبت پیوسته منصور، آمدی
آمدی ای ملک هستی از تو معمور، آمدی
آمدی ای چشم بد از عارضت دور، آمدی
خنده کن ای صبح مشتاقان لب خندان تو
کیست تا مثل تو سلمان و ابوذر پرورد
کیست تا مرد دو عالم همچو حیدر پرورد
کیست تا در بوستان وحی، کوثر پرورد
کیست تا چون لؤلؤ و مرجان دو گوهر پرورد
یا چو زینب دختری در حدّ مادر پرورد
ای امیرالمؤمنین پرورده ی دامان تو
حکمت از اسلام ناب توست جاری بیشتر
دانش از حکم و کتاب توست ساری بیشتر
سرفرازان را به کویت خاکساری بیشتر
از تو می خواهند جن و انس یاری بیشتر
آنچه کل انبیا دارند داری بیشتر
ای نبیین میهمان سفره ی احسان تو
عترت و قرآن تو دو مشعل تابان ماست
دو سپهر معرفت دو کفّه ی میزان ماست
کل دین ما همانا عترت و قرآن ماست
حفظ این دو با تو از روز ازل پیمان ماست
پیروی زین دو امانت عزت و ایمان ماست
کیست «میثم» مدح خوان عترت و قرآن ت

در مدح پیامبر اسلام / غلامرضا سازگار

ای تمام آفرینش خشتی از ایوان تو
علم شرق و غرب عالم سطری از قرآن تو
آسمانی ها زمینی ها همه مهمان تو
گل کند جان مسیح از غنچه ی خندان تو
خنده ی خورشیدها از گوهر دندان تو
عقل ها مبهوت تو مجنون تو حیران تو
آسمانی ها همه مرهون ارشاد تو آند
دستگیران جهان محتاج امداد تو آند
شهرباران بنده ی سلمان و مقداد تو آند
چار آم و هفت آب در خط اولاد تو آند
انبیا یکسر بشیر صبح میلاد تو آند
نورها بر قلبشان تابیده از فرقان تو
انبیا یک کاروان تو کاروان سالارشان
خوب رویان مشتری تو یوسف بازارشان
خالق و خلقت درود حضرت تو کارشان
کل انسان ها تویی تنها تویی غمخوارشان
مسلمین در خواب غفلت خفته تو بیدارشان
بی خبر از دشمنان عترت و قرآن تو
تو سراپا جان جان امتی امت چو تن
تن شود بی تاب اگر یک لحظه جان بیند مَحَن
با اهانت بر تو، امت شد چو بحری موج زن
در خروش آمد بسی پیر و جوان و مرد و زن
رهروان تو سزد مانند چوپان قَرَن
بکشند دندانشان، چون بشکند دندان تو
ای که کرده ذات معبودت حبیب خود خطاب
ای فروغت جلوه گر چون مهر از ابر حجاب
گر جسارت کرد بر تو ابله‌ی حیف از جواب
تو به وسعت فوق اقیانوس و او کم از سراب
با صدای سگ نگرده کم فروغ آفتاب
می درخشد تا قیامت نور بی پایان تو
از فروغ رحمتت لبریز ظرف عالم است
چون تو قامت بر فرازی قامت گردون خم است
لیله ی میلاد تو عید کمال آدم است
خاصه در سالی که آن سال رسول اعظم است
پایه ی توحید تو همچون کتاب محکم است
ثبت گشته بر جبین آسمان عنوان تو
چارده قرن است دنیا محو عدل و داد توست
آه مظلومان عالم بانگی از فریاد توست
بردگی محکوم تو آزادی آزاد توست
تا خدایی خدا مُلک خدا آباد توست
هفته ها و روزها و لحظه ها میلاد توست
بسکه جوشد گوهر علم از یم عرفان تو

غیر از بهشت فاطمه که در سینه تو بود
در سیزده مزار بهشتی حرم زدی

لوح و قلم که دست نگارین تو رسید
ای خوش نگار! نام علی را قلم زدی

گاهی خودت علی شدی و روی دوش خود
تا بر فراز کعبه احمد قدم زدی

از رحمت خودت گرفتی و از هیبت علی
آن را به دست فاطمه خود به هم زدی

تا یک حسن درست شد و یک حسین؛ عشق
تا اینکه هی بریزد از این عالمین؛ عشق

میلاذ امام صادق (ع) / وحید قاسمی

پیربزرگ طایفه بود و کریم بود

در اعتلای نهضت جدش سهیم بود

مسندنشین کرسی تدریس علم ها

شایسته صفات حکیم و علیم بود

نوح و خلیل جمله مریدان مکتبش

استاد درس حکمت و پند کلیم بود

بر مردمان تب زده ی شهر شرحی اش

عطر مبارک نفسش چون نسیم بود

ز حمت کشید و باغ تشیع شکوفه داد

مسئول باغبانی باغی عظیم بود

قلبش شبیه شیشه ی تنگ بلور بود

عمری به فکر نان شب هر یتیم بود

از ابتدای کودکی اش تا دم وفات

ز ندیکی محله ی زهرا مقیم بود

منت نهاد و آمد و ما پیروش شدیم

امروز اگر نبود شرایط وخیم بود!!!

تازه سروده ام غزل مدحتش ولی

یادش میان قافیه ها از قدیم بود

امام صادق (ع) / قاسم رسا

چون از افق برآید انوار صبح صادق
در پای سبزه بنشین با همدمی موافق

شد موسم بهاران پر لاله کوهساران
بستان پر از ریاحین صحرا پر از شقایق

بلبل که در غم گل می کرد بی قراری
شکر خدا که معشوق آمد به کام عاشق

یک سو نشسته خسرو در بزنگاه شیرین
یک سو نهاده عذرا سر در کنار وامق

ابر بهار گسترده دیبای سبز در باغ
باد از شکوفه افکند بر روی آب قایق

بر آستان معشوق تسلیم شو که آن جا
صاحبدلان نهادند پا بر سر علایق

زد بلبل سحرخیز فریاد شورانگیز
کای مست خواب غفلت و ای بنده ی منافق

شد وقت آن که خوانند حمد و ثنای معبود
شد گاه آن که نالند در پیشگاه خالق

از بوستان احمد بگذر که بلبل آن جا
بر شاخ گل سراید وصف جمال صادق

نور جمال صادق چون از افق برآمد
شد صبح عالم آراش بر شام تیره فایق

از شرق و غرب بگذشت نور فضایل او
چون آفتاب علمش طالع شد از مشارق

تن پیکر فضایل، جان گوهر معانی
دل منبع عنایات رخ مطلع شوارق

همچون صدف ز دریا دُرهای حکمت
اندوخت چون گوهر وجودش شایسته بود و لایق

بر پایه کمالش محکم اساس توحید
از پرتو جمالش روشن دل خلایق

خورشید برج ایمان، شمشاد باغ امکان
گنجینه کمالات، سرچشمه حقایق

هادی شوند یکسر گر لحظه ای بتابد
نور هدایت او بر جسم های عایق

بر لوح سینه اوست آیات حق هویدا
وه وه عجب سوادى است با اصل خود مطابق

افکار تابناکش روشن تر از کواکب
اندیشه های پاکش خرم تر از حدایق

آیین جعفری را بگزین که دردمندان
درمان خویش جویند از این طیب حاذق

شاهها «رسا» ندارد جز اشتیاق رویت
بنمای رخ که خلقی است بر دیدن تو شایق

در عرصه قیامت دست از تو بر نداریم
کاندر شفاعت توست ما را رجاى واثق
شهادت امام عسکری (ع) / سید حمید برقعی

یازده بار جهان گوشه ی زندان کم نیست

کنج زندان بلاگریه ی باران کم نیست

سامرائی شده ام، راه گدایی بدم

لقمه نانی بده از دست شما نان کم نیست

قسمت کعبه نشد تا که طوافت بکند

بر دل کعبه همین داغ فراوان کم نیست

یازده بار به جای تو به مشهد رفتم
بپذیرش به خدا حج فقیران کم نیست
زخم دندان تو و جام پر از خون آبه
ماجرائی است که در ایل تو چندان کم نیست
بوسه ی جام به لب های تو یعنی این بار
خیزران نیست ولی روضه ی دندان کم نیست
از همان دم پسر کوچکتان باران شد
تا همین لحظه که خون گریه باران کم نیست
در بقیع حرمت با دل خون می گفتم
که مگر داغ همان مرقد ویران کم نیست

شهادت امام عسکری (علیه السلام) / سیدهاشم وفایی

سلام ما به تو و سامرای اطهر تو
سلام ما به حرمخانهٔ منور تو
سلام بر تو و بر حرمتت که جبرائیل
جبین گذاشته بر آستانهٔ در تو
سلام ما به تو ای عسکری لقب که خدا
نهاده خیل ملک را معین و عسکر تو
سلام ما به شکوه و به شوکت و قدرت
که آگه ست از این قدر و جاه داور تو
قسم به عمر کمت ای گل بهشت رسول
دوباره زنده شده یاد عمر مادر تو
سلام ما به دل پاره پاره ات هر دم

سلام اهل سماواتیان به پیکر تو
سلام ما به تو و آن گلی که از داغت
شرر گرفته دل او کنار بستر تو
ز بس که رعشه بجانت افتاده بود از زهر
به دست او شده سیراب لعل اطهر تو
صدای آیهٔ امن یحیی می آید
بیاس آن گل درد آشنا و مضطر تو
برای روز ظهورش تو خود دعائی کن
که مستجاب شود هر دعا ز محضر تو
به روز حشر "وفائی" کجا غمی دارد
اگر که ثبت شود نام او به دفتر تو

شهادت امام عسکری (علیه السلام) / یوسف رحیمی

در نگاهت غروب دلتنگی
آسمانی پر از شفق داری
گرد پیری نشسته بر رویت
ای جوان غریب حق داری

خاطری خسته و پریشان از
شهر دلگیر سایه ها داری
ماه غربت نشین سامرا
در دل خود گلایه ها داری

هر دوشنبه غبار دلتنگی
کوچه کوچه دیار دلتنگی
قاصدکها خبر می آوردند
از تو و روزگار دلتنگی

ندبه هایی که در قنوت بود
بگو آقا بگو کدام اندوه
راز تنهایی و سکوت بود
روز جمعه به وقت دلتنگی

می روی از دیار غم اما
صبح یک جمعه می رسد از راه
وارث سرخی شقایقها
امامت امام زمان / رضا باقریان
آقا مبارک است ردای امامتت

ای غایب از نظر به فدای امامت
می خواستند حق تو را هم قضا کنند
کذآبها کجا و عبای امامت
ما زنده ایم از برکات ولایت
ما عهد بسته ایم به پای امامت
از روز اولی که رسیدیم زین جهان
گشتیم آشنا به صدای امامت
این روزها هوای تو را کرده ام بیا
ماییم یا کریمِ هوای امامت
آقا بیا تقاص شهیدان به پای توست
آقا فدای کربلای امامت
تا روز بازگشت تو سیدعلی شده
پرچم به دوش، زیر لوای امامت

امامت امام زمان / سید محمد میر هاشمی

یک شب که عشقت باز از دل درگذر شد
نام تو را بر دم پیاپی تا سحر شد
تا صبحدم آن شب به یادت گریه کردم
هر قطره اشکم در پی تو در سفر شد
قابل نبودم تا جمالت را ببینم
اما قسم بر تو که شوقم بیشتر شد
شد علت دوری من از تو، عُیوبم
دل مبتلا هر روز بر عیب دگر شد

هر بار آهم شد مؤثر بر دل تو
کار بدی کردم که آهم بی اثر شد
خود واقفم یاری ز من بدتر نداری
دست ولایت از سر من بر نداری
زاده شدم تا با غم خوبان بمیرم
زشتم، به پایت، خوبتر از جان بمیرم
خواهم به محرابم به هنگام نماز
یا در تلاوت کردن قرآن بمیرم
من دوست دارم در میان شورِ یاران
با ذکر نامت در صفِ خوبان بمیرم
آلوده باشد دیده‌ام اما مدد کن
در موقع جان دادنم گریان بمیرم
سلطان عشق آید به بالینم بگوید
خوش آمدی، با دیدنش عطشان بمیرم
من دوست دارم مرگ را با دیدن تو
هر غصه را با لحظه‌ای خندیدن تو
من دوست دارم تا حضورت را ببینم
مستی ایام ظهورت را ببینم
ای عابر پس کوچه‌های دل کجایی؟
خواهم متانت در عبورت را ببینم
عالم اگر ظلمت شود باکی ندارم
ای فاطمی سیرت چو نورت را ببینم

من دوست دارم در شعاع نور پاکت
سرخوردگی خصم کورت را ببینم
منت کش عالم نگردم لحظه‌ای من
در خانه‌ی دل گر حضورت را ببینم
ای حاضر و ناظر به اعمالم، کجایی؟
گریه مکن دیگر به افعالم، کجایی؟

امامت امام زمان / محمود مریوبی

فوج ملک دور و برش دارد نگارم
یک آسمان زیر پرش دارد نگارم
باید تمام عرشیان چاوش بخوانند
تاج ولایت بر سرش دارد نگارم
صبرش علی، رویش حسن، خویش حسینی ست
خُلقی چو جد اطهرش دارد نگارم
نامی دگر از حاتم طائی نمانده
از بس گدا در محضرش دارد نگارم
حتی من پیمان شکن را هم دعا گوشت
الحق که ارث از مادرش دارد نگارم
از اول غیبت به شیعه بوده معلوم
فکری برای آخرش دارد نگارم
یعنی به سر فکر تقاص خون جدّ و
ششماهه طفل پرپرش دارد نگارم
وقت فرج، شمشیر حیدر را به دستی
قرآن به دست دیگرش دارد نگارم
کوری چشم دشمنان، لطفی مداوم
بر این نظام و رهبرش دارد نگارم

می‌شد از «انتظار» در اذهان مردم جا داده شود، بسیار فاصله دارد.

ب) انتظار و تکلیف در عصر غیبت
جان‌مایه اندیشه امام راحل و موضوعی که همواره در نظر و عمل، مورد توجه ایشان بود، عمل به وظیفه و ادای تکلیف الهی است و همین موضوع، دیدگاه ایشان را در زمینه انتظار فرج از دیگر دیدگاه‌ها متمایز می‌سازد. امام راحل فرمود: من امیدوارم که ان شاء الله برسد روزی که آن وعده مسلم خدا تحقق پیدا کند و مستضعفان مالک ارض بشوند. این مطلب، وعده خداست و تخلف ندارد. منتها آیا ما درک کنیم یا نکنیم، آن به دست خداست. ممکن است در یک برهه کمی وسایل فراهم شود و چشم ما روشن بشود به جمال ایشان. این چیزی که ما در این وقت، در این عرصه، وظیفه داریم، این مهم است. همه انتظار داریم وجود مبارک ایشان را؛ لکن با انتظار تنها نمی‌شود، بلکه با وضعی که بسیاری دارند، انتظار نیست. ما باید ملاحظه وظیفه فعلی شرعی - الهی خودمان را بکنیم و باکی از هیچ امری از امور نداشتیم.

ج) نقد دیدگاه‌های موجود
امام راحل در سخنان خود، دیدگاه‌های متفاوتی را که در زمینه «انتظار فرج» وجود دارد، دسته‌بندی و به شرح زیر نقد و بررسی می‌کند:

نخست - دیدگاه کسانی که تکلیف مردم در زمان غیبت را تنها دعا برای تعجیل فرج حضرت می‌دانند: بعضی‌ها انتظار فرج را به این می‌دانند که در مسجد، در حسینیه و در منزل بنشینند و دعا کنند و فرج امام زمان علیه‌السلام را از خدا بخواهند. اینها مردم صالحی هستند که یک همچو اعتقادی دارند، بلکه بعضی از آنها را که من سابقاً می‌شناختم، بسیار مرد صالحی بود. یک اسبی هم خریده بود، یک شمشیری هم داشت و منتظر حضرت صاحب بود. اینها به تکالیف شرعی خودشان هم عمل می‌کردند و نهی از منکر هم می‌کردند و امر به معروف هم می‌کردند، لکن همین، دیگر غیر از این کاری ازشان نمی‌آمد و فکر این مهم که یک کاری بکنند،

فلسفه و جایگاه انتظار در اندیشه امام خمینی (ره)

دگرگون کردن وضع موجود و حرکت به سوی آینده موعود به کار گرفته شد. برای آشنایی هر چه بیشتر با مفهوم «انتظار» در فرهنگ واژگان امام راحل و درک نقش عظیمی که آن فرزانه دوران در احیای اندیشه انتظار داشت، اکنون بخشی از سخنان ایشان را که در این زمینه ایراد شده است، بررسی می‌کنیم.

الف) انتظار، زمینه‌ساز قدرت اسلام

حضرت امام با ژرف‌اندیشی تمام، احیای فرهنگ انتظار را وسیله‌ای برای تحقق دوباره قدرت و شوکت گذشته مسلمانان در جهان می‌دانست. ایشان در یکی از سخنان خود که در اولین سال استقرار نظام اسلامی ایراد کرد، با بیان مفهوم «انتظار فرج»، وظیفه منتظران حضرت صاحب‌الامر (عج) را چنین برشمرد: همه ما انتظار فرج داریم و باید در این انتظار، خدمت کنیم. انتظار فرج، انتظار قدرت اسلام است و ما باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور آن شاء الله تهیه بشود. در مفهومی که امام از «انتظار» ارائه داد، نه تنها از سکون و سکوت خیری نیست، بلکه سخن از کوشش برای تحقق قدرت اسلام و آماده شدن زمینه ظهور است که این با مفهومی که سال‌ها تلاش

برای شناخت جایگاه باور مهدوی در اندیشه سیاسی حضرت امام خمینی (ره) و تأثیری که فرهنگ انتظار در اهداف کلان و استراتژی بلندمدت ایشان گذاشته بود، بخش‌هایی از رهنمودهای ایشان را که در دوره‌های مختلف انقلاب اسلامی بیان شده است، بررسی می‌کنیم. بررسی این رهنمودها می‌تواند ما را در شناخت اصول اساسی اندیشه امام راحل رحمه‌الله در سیاست داخلی و خارجی و شناسایی دلیل کینه و عناد استکبار جهانی نسبت به امام و انقلاب اسلامی و درک انگیزه تلاش‌های بی‌پایانی که برای استحاله نظام اسلامی صورت می‌گیرد، یاری رساند.

۱. احیای مفهوم انتظار

در میان مفاهیمی که امام خمینی (ره) مطرح کرد، واژه‌هایی چون ایثار، جهاد، شهادت، امر به معروف و نهی از منکر و... که سال‌ها به فراموشی سپرده شده بودند، حیات دوباره یافتند. همچنین واژه «انتظار» که سال‌ها با سکون و سکوت، تحمل ستم و دم فروبستن و در یک کلمه، ماندن و در جا زدن به امید برآمدن دستی از غیب، مترادف شمرده می‌شد، مفهومی دیگر یافت. این بار «انتظار»، نه به عنوان عاملی برای خاموش ساختن روح سرکش اجتماع، بلکه به عنوان ابزاری برای

نمودند.

دوم - دیدگاه کسانی که وظیفه فرد مسلمان نسبت به جامعه خود را به فراموشی سپرده‌اند و حتی از امر به معروف و نهی از منکر هم غفلت می‌ورزند: یک دسته دیگری بودند که انتظار فرج را می‌گفتند این است که ما کار نداشته باشیم به اینکه در جهان چه می‌گذرد، بر ملت‌ها چه می‌گذرد، بر ملت ما چه می‌گذرد، به این چیزها ما کار نداشته باشیم. ما تکلیف‌های خودمان را عمل می‌کنیم. برای جلوگیری از این امور هم خود حضرت بیايند ان شاءالله درست می‌کنند. دیگر ما تکلیفی نداریم، تکلیف ما همین است که دعا کنیم ایشان بیايند و کاری به کار آنچه در دنیا می‌گذرد یا در مملکت خودمان می‌گذرد، نداشته باشیم. اینها هم یک دسته‌ای، مردمی بودند که صالح بودند.

امام در نقد و بررسی دو دیدگاه یاد شده می‌فرماید: ما اگر دستمان می‌رسید، قدرت داشتیم، باید برویم تمام ظلم‌ها و جورها را از عالم برداریم. تکلیف شرعی ماست. منتها ما نمی‌توانیم. اینکه هست، این است که حضرت عالم را پر می‌کند از عدالت؛ نه شما دست بردارید از این تکلیفتان، نه اینکه شما دیگر تکلیف ندارید.

سوم - یک دسته‌ای می‌گفتند که خب، باید عالم پر معصیت بشود تا حضرت بیايد. ما باید نهی از منکر نکنیم، امر به معروف هم نکنیم تا مردم هر کاری می‌خواهند بکنند؛ گناهان زیاد بشود که فرج نزدیک بشود.

چهارم - یک دسته‌ای از این بالاتر بودند. می‌گفتند باید دامن زد به گناهان، دعوت کرد مردم را به گناه تا دنیا پر از جور و ظلم شود و حضرت تشریف بیاورند. این هم یک دسته‌ای بودند که البته در بین این دسته، منحرف‌هایی هم بودند؛ اشخاص ساده لوح هم بودند، منحرف‌هایی هم بودند که برای مقاصدی به این دامن می‌زدند.

امام امت از دو دیدگاه اخیر به شدت انتقاد می‌کند و در ادامه سخنانشان می‌فرماید: یعنی خلاف ضرورت اسلام، خلاف قرآن

نیست. این معنا که ما دیگر معصیت بکنیم تا حضرت صاحب بیايد! حضرت صاحب که تشریف می‌آورند، برای چه می‌آیند؛ برای اینکه گسترش دهند عدالت را، برای اینکه حکومت را تقویت کنند، برای اینکه فساد را از بین ببرند. ما بر خلاف آیات شریفه قرآن، دست از نهی از منکر برداریم، دست از امر به معروف برداریم و توسعه بدهیم گناهان را برای اینکه حضرت بیايند؟ حضرت می‌آیند، می‌خواهند همین کارها را بکنند. الان دیگر ما هیچ تکلیفی نداریم؟ دیگر بشر تکلیفی ندارد، بلکه تکلیفش این است که دعوت کند مردم را به فساد؟ به حسب رأی این جمعیت که بعضی‌هایشان بازیگرند و بعضی‌هایشان نادان، این است که ما باید بنشینیم دعا بکنیم. ما باید دعاگوی امریکا باشیم و دعاگوی اذناشان باشیم و امثال اینها تا اینکه اینها عالم را پر کنند از جور و ظلم و حضرت تشریف بیاورند! بعد حضرت تشریف بیاورند، چه کنند؟ حضرت بیايند که ظلم و جور را بردارند، همان کاری که ما می‌کنیم و ما دعا می‌کنیم که ظلم و جور باشد. حضرت می‌خواهند همین را برش دارند.

پنجم - دیدگاه کسانی که هر اقدامی برای تشکیل حکومت در زمان غیبت را خلاف شرع می‌دانند و عقیده دارند این کار با نصوص روایات مغایر است: یک دسته دیگری بودند که می‌گفتند هر حکومتی اگر در زمان غیبت محقق بشود، این حکومت باطل است و برخلاف اسلام است. آنها مغرور بودند، آنهایی که بازیگر نبودند، مغرور بودند به بعضی روایاتی که وارد شده است بر این امر که هر علمی بلند شود قبل از ظهور حضرت، آن علم، علم باطل است. آنها خیال کرده بودند که نه، هر حکومتی باشد، در صورتی که آن روایات که هر کس علم بلند کند، علم مهدی به عنوان مهدویت بلند کند. حالا ما فرض می‌کنیم که یک همچو روایاتی باشد، آیا معنایش این است که ما تکلیفمان دیگر ساقط است؟

ایشان نتایج چنین دیدگاهی را بررسی می‌کند و می‌فرماید: اینکه می‌گوید حکومت

لازم نیست، معنایش این است که هرج و مرج باشد. اگر یک سال حکومت در یک مملکتی نباشد، نظام در یک مملکتی نباشد، آن طور فساد پر می‌کند مملکت را که آن طرفش پیدا نیست. آن که می‌گوید حکومت نباشد، معنایش این است که هرج و مرج بشود، همه هم را بکشند، همه به هم ظلم کنند برای اینکه حضرت بیايد، حضرت بیايد چه کند؟ برای اینکه رفع کند این را. این یک آدم اگر سفیه نباشد، اگر مغرض نباشد، اگر دست سیاستی این کار را نکرده باشد که بازی بدهد ماها را که ما کار به آنها نداشته باشیم، آنها بیايند هر کاری بخواهند انجام بدهند، این باید خیلی آدم نفهمی باشد.

ایشان در ادامه می‌افزاید: اینهایی که می‌گویند که هر علمی بلند بشود... خیال کردند که هر حکومتی باشد، این برخلاف انتظار فرج است. اینها نمی‌فهمند چی دارند می‌گویند. اینها تزریق کردند بهشان که این حرف‌ها را بزنند. نمی‌دانند دارند چی چی می‌گویند. حکومت نبودن؛ یعنی اینکه همه مردم به جان هم بریزند، بکشند هم را، بزنند هم را، از بین ببرند، برخلاف نص آیات الهی رفتار بکنند. ما اگر فرض می‌کردیم دویست تا روایت هم در این باب داشتند، همه را به دیوار می‌زدیم برای اینکه

خلاف آیات قرآن است. اگر هر روایتی بیايد که نهی از منکر را بگوید نباید کرد، این را باید به دیوار زد. این گونه روایت قابل عمل نیست و این تفهیم‌ها نمی‌دانند دارند چی می‌گویند. حضرت امام در پایان بررسی دیدگاه‌های یاد شده، دیدگاه خود را درباره مفهوم انتظار فرج به صراحت چنین مطرح می‌کند: البته این پر کردن دنیا را از عدالت، این را ما نمی‌توانیم بکنیم. اگر می‌توانستیم، می‌کردیم، اما چون نمی‌توانیم بکنیم، ایشان باید بیايند. الآن عالم پر از ظلم است. شما یک نقطه هستید در عالم، عالم پر از ظلم است. ما بتوانیم جلوی ظلم را بگیریم، باید بگیریم؛ تکلیفمان است. ضرورت اسلام و قرآن تکلیف ما کرده است که باید برویم همه کار را بکنیم، اما نمی‌توانیم بکنیم. چون نمی‌توانیم، باید او بیايد تا بکند،

ولی باید فراهم کنیم کار را. فراهم کردن اسباب این است که کار را نزدیک بکنیم، کار را همچو بکنیم که مهیا بشود عالم برای آمدن حضرت.

۲. ارائه برداشتی متفاوت از مفهوم حجت ایشان با بیان مفهومی عمیق و بدیع از «حجت بودن امام معصوم» اعلام می‌دارد چون خداوند در روز قیامت به سبب وجود امام زمان و پدران بزرگوارش، بر بندگان، احتجاج و نسبت به عمل بر اساس سیره، رفتار و گفتار این بزرگواران از مردم بازخواست می‌کند، بر آنان لازم است همه تلاش خود را برای تحقق سیرت امامان معصوم علیهم‌السلامدر جامعه به کار بندند و در این زمینه هیچ عذر و بهانه‌ای از آنها پذیرفته نمی‌شود.

حضرت امام در کتاب البیع خود، هنگام بررسی ادله ولایت فقیه، توقیع شریف حضرت صاحب‌الامر علیه‌السلام را نقل می‌کند: وَأَمَّا الْوَأْدُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةٍ حَدِيثَنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ. و اما در رویدادهایی که برای شما پیش می‌آید، به روایان حدیث ما مراجعه کنید؛ زیرا آنها حجت من بر شما هستند و من حجت خدا بر ایشان هستم.

آن‌گاه می‌فرماید: مقصود از حجت خدا بودن امام معصوم این نیست که فقط بیان‌کننده احکام است؛ زیرا گفته بزرگانی چون زراره و محمد بن مسلم نیز حجت است و هیچ کس حق مردود دانستن و عمل نکردن به روایات ایشان را ندارد و این امر بر همگان آشکار است، بلکه منظور از حجت بودن امام زمان و پدران بزرگوارش - صلوات الله علیهم اجمعین - این است که خداوند تعالی به سبب وجود ایشان و سیره و رفتار و گفتار آنان در تمام شئون زندگی‌شان، بر بندگان احتجاج می‌کند. از جمله شئون امامان، عدالت آنان در همه زمینه‌های حکومت است. به عنوان مثال، وجود امیرمؤمنان علیه‌السلامبرای تمام فرمانداران و حاکمان ستم‌پیشه، حجت است؛ زیرا خداوند به واسطه سیرت آن بزرگوار، باب عذر و بهانه را بر همه آنان در تعدی از حدود الهی و تجاوز به اموال مسلمانان و سرپیچی

از قوانین اسلامی بسته است. همین‌گونه‌اند دیگر حجت‌های خداوند، به ویژه حضرت ولّی عصر علیه‌السلام که عدل را در میان مردم می‌گستراند و زمین را از قسط پر می‌کند و بر اساس نظامی عادلانه بر مردم حکم می‌راند. ما باید خودمان را مهیا کنیم از برای اینکه اگر چنانچه موفق شدیم ان شاء الله به زیارت ایشان، طوری باشد که روسفید باشیم پیش ایشان. تمام دستگاه‌هایی که الان به کار گرفته شده‌اند در کشور ما، [...] باید توجه به این معنا داشته باشند که خودشان را مهیا کنند برای ملاقات حضرت مهدی سلام الله علیه.

۳. تلاش برای تحقق عدالت در عصر غیبت حضرت امام خمینی رحمه‌الله، تلاش برای تحقق عدالت و جلوگیری از ستم در عصر غیبت را تکلیف الهی می‌داندست و همه مسلمانان را دعوت می‌کند تا سرحد توان خود، این تکلیف الهی را به انجام رسانند: ما اگر دستمان می‌رسید، قدرت داشتیم باید برویم تمام ظلم‌ها و جورها را از عالم برداریم. تکلیف شرعی ماست. منتها ما نمی‌توانیم. اینکه هست، این است که حضرت، عالم را پر می‌کنند از عدالت؛ نه شما دست بردارید از این تکلیفتان، نه اینکه شما دیگر تکلیف ندارید. البته این پر کردن دنیا را از عدالت، این را ما نمی‌توانیم بکنیم. اگر می‌توانستیم می‌کردیم، اما چون نمی‌توانیم بکنیم، ایشان باید بیایند.

۴. زمینه‌سازی برای ظهور امام مهدی (عج) از سخنانی که حضرت امام در دوره‌های مختلف انقلاب اسلامی ایراد فرمودند، به خوبی استفاده می‌شود که ایشان برپایی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی در ایران را دو منزلگاه در طریق رسیدن به سر منزل مقصود و تشکیل حکومت عدل مهدوی می‌دانست و بر این باور بود که باید با اجرای کامل احکام اسلامی در عصر غیبت، زمینه را برای ظهور امام مهدی علیه‌السلامفراهم آورد. در اینجا برخی از این سخنان را مرور می‌کنیم: امیدوارم که این انقلاب یک انقلاب جهانی بشود و مقدمه برای ظهور حضرت

بقیه‌الله - ارواحنا له الفداء - باشد.

امید است که این انقلاب جرقه و بارقه‌ای الهی باشد که انفجاری عظیم در توده‌های زیر ستم ایجاد نماید و به طلوع فجر انقلاب مبارک حضرت بقیه‌الله - ارواحنا لمقدمه الفداء - منتهی شود. من امیدوارم که ما به مطلوب حقیقی برسیم و متصل بشود این نهضت به نهضت بزرگ اسلامی و آن نهضت ولی عصر علیه‌السلام هست. ان شاءالله اسلام را آن طور که هست در این مملکت پیاده کنیم و مسلمین جهان نیز اسلام را در ممالک خودشان پیاده کنند... و زور و ظلم و جور از دنیا برطرف بشود و مقدمه باشد برای ظهور ولّی عصر - ارواحنا له الفداء - . مسئولان ما باید بدانند که انقلاب مردم ایران نقطه شروع انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت - ارواحنا فداء - است. خداوند همه ما را از قیدهای شیطانی رها فرماید تا بتوانیم این امانت الهی را به سر منزل مقصود برسانیم و به صاحب امانت، حضرت مهدی موعود - ارواحنا لمقدمه الفداء - رد کنیم.

۵. برائت‌جویی از کافران و مشرکان امام راحل رحمه‌الله در سراسر دوران مبارزه خویش، بر شعار «نه شرقی، نه غربی» به‌عنوان یکی از اصول اساسی انقلاب اسلامی پای می‌فشرد و تا آخرین لحظه حیات پرپرکت خود هم حاضر به عقب‌نشینی از این شعار اصلی انقلاب نشد. آنچه امام امت را وا می‌داشت این‌گونه بر این اصل پافشاری کند، احساس عزتی بود که او در پرتو ولایت ائمه معصومین علیهم‌السلامبه ویژه امام عصر علیه‌السلام بدان دست یافته بود.

ایشان نمی‌توانست بپذیرد که مردم مسلمان ایران در عین پذیرش ولایت آخرین حجت خدا، امام زمان علیه‌السلامسر در گرو ولایت طاغوت‌های شرق و غرب داشته باشند. این بود که قاطعانه اعلام می‌کرد: هیهات که امت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله و سیراب‌شدگان کوثر عاشورا و منتظران وراثت صالحان به مرگ ذلت‌بار و اسارت غرب و شرق تن در دهند. از این بالاتر، التزام به اصل «نه شرقی، نه غربی» را وظیفه مسلمانان جهان می‌شمرد

و پشت کردن به این اصل را پشت کردن به آرمان مکتب اسلام و خیانت به رسول خدا و ائمه هدی و پذیرش آن را «شرط ورود به صراط نعمت حق» می‌دانست: شعار «نه شرقی و نه غربی» ما شعار اصولی انقلاب اسلامی در جهان گرسنگان و مستضعفین بوده و ترسیم‌کننده سیاست واقعی عدم تعهد کشورهای اسلامی و شوریهایی است که در آینده نزدیک و به یاری خدا، اسلام را به عنوان تنها مکتب نجات‌بخش بشریت می‌پذیرند و ذره‌ای هم از این سیاست عدول نخواهد شد. و کشورهای اسلامی و مردم مسلمان جهان باید نه وابسته به غرب و اروپا و آمریکا و نه وابسته به شرق و شوروی باشند، که ان شاءالله به خدا و

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله و امام زمان علیه‌السلام وابسته‌اند.

۶. احیای هویت اسلامی مسلمانان

حضرت امام این وعده قرآن کریم را که می‌فرماید: هُوَالَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. او کسی است که پیامبرش را با هدایت و دین درست فرستاد تا آن را بر هر چه دین است، پیروز گرداند، هر چند مشرکان خوش نداشته باشند. با جان و دل پذیرفته بود. از این‌رو، با صلابت تمام بیان می‌داشت: من با اطمینان می‌گویم اسلام، ابرقدرت‌ها را به خاک مذلت می‌نشانند. اسلام موانع بزرگ داخل و خارج محدوده خود را یکی پس از دیگری برطرف و سنگرهای کلیدی جهان را فتح خواهد کرد. من به صراحت اعلام می‌کنم که جمهوری اسلامی با تمام وجود برای احیای هویت اسلامی مسلمانان در سراسر جهان سرمایه‌گذاری می‌کند و دلیلی هم ندارد که مسلمانان جهان را به پیروی از اصول تصاحب قدرت در جهان دعوت نکند و جلو جاه‌طلبی و فزون‌طلبی صاحبان قدرت، پول و فریب را نگیرد.

۷. گسترش نفوذ اسلام در جهان

اعتقاد به حقانیت اسلام و ایمان به بطلان دیگر مکتب‌ها و مسلک‌ها، به صورت بالقوه این توان را دارد که هر فرد مؤمن و معتقدی

را به تلاش برای گسترش بیشتر اسلام و دارد. در این میان، امام خمینی به عنوان رهبری که افق‌های دیدش همه جهان را درمی‌نوردید و به چیزی کمتر از حاکمیت جهانی اسلام دل نمی‌بست، به این موضوع با دیدی دیگر نگاه می‌کرد.

امام راحل با صراحت اعلام می‌کرد که در پی نابودی همه نظام‌های استکباری و گسترش نظام اسلامی در سراسر جهان است: البته ما این واقعیت و حقیقت را در سیاست خارجی و بین‌المللی اسلامی مان بارها اعلام نموده‌ایم که درصد گسترش نفوذ اسلام در جهان و کم کردن سلطه جهان‌خواران بوده و هستیم. حال اگر نوکران آمریکا نام این سیاست را توسعه‌طلبی و تفکر تشکیل امپراتوری بزرگ می‌گذارند، از آن باکی نداریم و استقبال می‌کنیم. ما درصد خشکانیدن ریشه‌های فاسد صهیونیسم، سرمایه‌داری و کمونیسم در جهان هستیم. ما تصمیم گرفته‌ایم به لطف خدا و عنایت خداوند بزرگ، نظام‌هایی را که بر این سه پایه استوار گردیده‌اند، نابود کنیم و نظام اسلام رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله را در جهان استکبار ترویج نماییم.

ایشان در پیامی دیگر، تلاش برای گسترش اسلام راستین در جهان و مبارزه با سلطه جهان‌خواران را اقدامی برای زمینه‌سازی ظهور منجی و مصلح کل می‌داند و می‌فرماید:

ما با خواست خدا، دست تجاوز و ستم همه ستمگران را در کشورهای اسلامی می‌شکنیم و با صدور انقلابمان که در حقیقت، صدور اسلام راستین و بیان احکام محمدی است، به سیطره و ظلم جهان‌خواران خاتمه می‌دهیم و به یاری خدا، راه را برای ظهور منجی و مصلح کل و امامت مطلقه حق، امام زمان - ارواحنا له الفداء - هموار می‌کنیم.

امام راحل در بخش دیگری از همین پیام، روشن‌فکران جهان اسلام را به تلاش آگاهانه برای دگرگون کردن جهان سرمایه‌داری و کمونیسم فرا خوانده است و چنین می‌فرماید: روشن‌فکران اسلامی همگی با علم و آگاهی باید راه پر فراز و نشیب دگرگون کردن جهان سرمایه‌داری و کمونیسم را بیمایند و تمام آزادی‌خواهان باید با روشن‌بینی و روشن‌گری، راه سیلی‌زدن بر گونه ابرقدرت‌ها و قدرت‌ها خصوصاً آمریکا را بر مردم سیلی خورده کشورهای مظلوم اسلامی و جهان سوم ترسیم کنند.

۸. ایجاد حکومت جهانی اسلام

تشکیل حکومت اسلامی در ایران هیچ گاه سبب نمی‌شد امام از حرکت باز ایستد و حکومت جهانی مهدی موعود را به فراموشی بسپارد. امام فرمود: جنبشی که از طرف مستضعفان و مظلومان جهان علیه مستکبران و زورمندان شروع شده و در حال گسترش

است، امید بخش آتیه‌ای روشن است و وعده خداوند تعالی را نزدیک و نزدیک‌تر می‌نماید. گویی جهان مهتیا می‌شود برای طلوع آفتاب ولایت از افق مکه معظمه و کعبه آمال محرومان و حکومت مستضعفان. از پانزدهم خرداد ۴۲ که حکومت مستکبران جبار در این سرزمین به اوج خود رسیده بود و می‌رفت تا عربده شوم «أنا ربکم الأعلى» از حلقوم فرعون زمان طنین افکند، تا ۲۲ بهمن ۵۷ که پایه حکمرانی جباران عصر در این مرز و بوم فرو ریخت و تخت و تاج دو هزار و پانصد ساله فرعون‌گونه ستم‌شاهی به دست توانای زاغه‌نشینان و ستمدیدگان تاریخ بر باد رفت و طومار تاراج‌گری‌ها و حکم‌فرمایی‌های شیطان بزرگ و شیطانک‌های وابسته و پیوسته به آن درهم پیچیده شد، ایامی معدود بیش نبود، ولی تحوّل‌ی که کمتر از صدسال بعید به نظر می‌رسید با تقدیر خدای بزرگ در این ایّام معدود و ساعات محدود تحقق یافت و جلوه‌ای از وعده قرآن کریم نورافشانی کرد و چه بسا که این تحول و دگرگونی، در مشرق زمین و سپس در مغرب و اقطار عالم تحقق یابد: «ولیس من الله بمستنکر» که دهر را در ساعتی بگنجاند و جهان را به مستضعفان، این وارثان ارض بسپارد و آفاق را به جلوه الهی ولیّ الله الأعظم، صاحب العصر - ارواحنا له الفداء - روشن فرماید و پرچم توحید و عدالتی الهی را در عالم بر فراز کاخ‌های سپید و سرخ مراکز ظلم و الحاد و شرک به اهتزاز درآورد. «و ما ذلک علی الله بعزیز».

امام راحل با ژرف‌اندیشی تمام و با پشتوانه عظیم اعتقاد به انقلاب جهانی امام، مسئولان نظام را از اینکه تنها به ایران بیندیشند، بر حذر داشت و فرمود: مسئولان ما باید بدانند که انقلاب ما محدود به ایران نیست. انقلاب مردم ایران، نقطه شروع انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچم‌داری حضرت حجّت - ارواحنا له الفداء - است که خداوند بر همه مسلمانان و جهانیان منت نهد و ظهور و فرجش را در عصر حاضر قرار دهد، مسائل اقتصادی و مادی اگر لحظه‌ای مسئولین را از وظیفه‌ای که بر عهده دارند، منصرف کند، خطری

بزرگ و خیانتی سهمگین را به دنبال دارد. باید دولت جمهوری اسلامی تمامی سعی و توان خود را در اداره هر چه بهتر مردم بنماید و این بدان معنا نیست که آنها را از اهداف عظیم انقلاب که ایجاد حکومت جهانی اسلام است، منصرف کند.

از این رهنمود به خوبی استفاده می‌شود که امام خمینی رحمه‌الله، انقلاب اسلامی را زمینه‌ساز انقلاب جهانی مهدی موعود (عج) می‌دانست. از همین رو، معتقد بود که مسئولان نظام جمهوری اسلامی باید همه تلاش خود را بر ایجاد آمادگی برای ظهور دولت کریمه امام عصر قرار دهند و متوجه باشند پرداختن به برنامه‌های توسعه، حتی یک لحظه، آنها را از این هدف بزرگ باز ندارد؛ چون غفلت از آن، «خطری بزرگ و خیانتی سهمگین را به دنبال دارد».

رهبر کبیر انقلاب اسلامی، دلایل دشمنی شرق و غرب با انقلاب اسلامی را این‌گونه تشریح می‌کند: امروزه غرب و شرق به خوبی می‌داند که تنها نیرویی که می‌تواند آنان را از صحنه خارج کند، اسلام است. آنها در این ده سال انقلاب اسلامی ایران ضربات سختی از اسلام خورده‌اند و تصمیم گرفته‌اند که به هر وسیله ممکن، آن را در ایران که مرکز اسلام ناب محمدی است، نابود کنند. اگر بتوانند با نیروی نظامی، اگر نشد با نشر فرهنگ مبتذل خود و بیگانه کردن ملت از اسلام و فرهنگ ملی خویش و ...

خداوند! بر ما منت بنه و انقلاب اسلامی ما را مقدمه فروریختن کاخ‌های ستم جباران و افول ستاره عمر متجاوزان در سراسر جهان گردان و همه ملت‌ها را از ثمرات و برکات وراثت و امامت مستضعفان و پابرهنگان برخوردار فرما.

. صحیفه نور (مجموعه رهنمودهای امام خمینی رحمه‌الله)، تهران، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹، ج ۷، ص ۲۵۵

. همان، ج ۱۹، ص ۱۵۴.

. همان ج ۲۰، ص ۱۹۶.

. همان.

. همان، ص ۱۹۷.

. همان، ص ۱۹۶.

. همان، صص ۱۹۶ و ۱۹۷.

. همان، ص ۱۹۷.

. همان.

. همان.

. همان، ص ۱۹۸.

. همان.

. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه،

قم، موسسه النشر الاسلامی، بیتا، ج ۲، ص

۴۸۳، ح ۴.

. سید روح‌الله موسوی خمینی رحمه‌الله،

کتاب البیع، نجف، مطبعة الآداب، ۱۳۹۴ هـ

. ق، ج ۲، صص ۴۷۴ و ۴۷۵؛ سید روح‌الله

موسوی خمینی رحمه‌الله، شئون و اختیارات

ولی فقیه ترجمه مبحث ولایت فقیه از کتاب

البیع، چاپ اول: تهران، وزارت ارشاد اسلامی،

۱۳۶۵، ص ۴۶.

. صحیفه نور، ج ۱۲، صص ۲۰۸ و ۲۰۹.

. همان، ص ۱۹۸.

. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۷.

. همان، ج ۱۶، ص ۸۸.

. همان، ج ۱۵، ص ۷۵.

. همان، ج ۱۲، ص ۱۷۵.

. همان، ج ۱۵، ص ۱۷۰.

. همان، ج ۲۱، ص ۱۰۸.

. همان، ج ۱۹، ص ۱۱.

. همان، ج ۲۰، ص ۱۱۳.

. همان، ص ۱۱۴.

. سوره توبه (۹)، آیه ۳۳؛ سوره صف (۶۱)،

آیه ۹؛ رک: سوره فتح (۴۸)، آیه ۲۸.

. صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۱۸.

. همان، ص ۲۳۸.

. همان، ج ۱۰، ص ۲۳۲.

. همان، ج ۲۰، ص ۱۱۸.

. همان.

. همان، ج ۱۸، صص ۱۱ و ۱۲.

. همان، ج ۲۱، ص ۱۰۸.

. همان، صص ۱۰۷ و ۱۰۸.

. همان، ج ۲۰، ص ۱۱۸.

مصاحبه ماهنامه هیأت رزمندگان اسلام

با خواهر رقیه کفیل الناس مدیر هیأت پیروان عترت خاوران استان یزد

ماهنامه هیأت: با عرض سلام و تسلیت ایام عزای حسینی علیه السلام از این که وقت خود را برای مصاحبه در اختیار ماهنامه هیأت قرار دادید صمیمانه تشکر می‌کنم و برای شما و همه خاوران هیأت پیروان عترت استان یزد آرزوی توفیق روزافزون داریم. لطفاً خلاصه از روند شکل‌گیری و اهداف هیأت پیروان عترت برای خوانندگان نشریه توضیح بفرمایید.

خواهر کفیل الناس: بنده هم از عنایت دست‌اندرکاران ماهنامه هیأت تشکر می‌کنم و امیدوارم این مصاحبه برای مخاطبان قابل‌استفاده باشد. هیأت پیروان عترت خاوران رزمندگان اسلام استان یزد در سال ۱۳۸۱ فعالیت خود را به‌طور رسمی آغاز کرد. فعالیت هیأت برای این بود که با سرلوحه قرار دادن فرمایشات مقام معظم رهبری و در نظر گرفتن نیازهای فرهنگی جامعه بخصوص دختران جوان و بانوان در عرصه معنویات و رفع آسیب‌های اخلاقی جامعه تمام توان خود را به کار گیرد. هیأت می‌خواهد گام مثبتی در جهت پیاده کردن آرمان‌های انقلاب بردارد و این کار را با تلاش جمعی از بانوان و فرهیختگان و صاحب‌نظران و کارشناسان دینی شروع نمود. خط و مشی و فعالیت هیأت از آغاز، گسترش فرهنگ اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و اشاعه تعالیم غنی اسلام و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و زندگی جهادی در پرتو ولایت محوری که درس اصلی مکتب ماست بوده است. معرفی بهترین نمونه‌ها در تاریخ تشیع بانوی مجاهده و شهیده گمنام ولایت حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها و فرزند گران‌قدرشان سیدالشهدا که اوج مرتبه ایثار و شهادت را در کربلا به منصف ظهور آورد سرلوحه کار هیأت قرار گرفت.

ماهنامه هیأت: از توضیحات خوب شما که حاکی از انگیزه الهی و ایمان درونی شما و همکارانتان می‌باشد تشکر می‌کنم. فکر می‌

کنید مهم‌ترین الزامات کار در این فرایند چه بوده است؟

خواهر کفیل الناس: برای اهدافی چنین بزرگ الزامات بسیار زیادی وجود دارد و اهمیت و حساسیت کار به حدی است که خیلی از ملاحظات را باید در نظر گرفت. دقت در انتخاب مداحان و سخنرانان به‌ویژه ارتباط مستمر با روحانیون در هیأت بسیار حساس و مهم بوده است که ما همواره از این امر غافل نبودیم.

ماهنامه هیأت: فکر می‌کنید محرک اصلی خاوران در این فعالیت‌ها چه بوده و چه چشم‌انداز بلند مدتی را در نظر دارند و باید داشته باشند؟

خواهر کفیل الناس: افق فکری هیئت پیروان عترت تربیت سرباز برای امام زمان عجل الله فرجه و زمینه‌سازی برای ظهور منجی عالم بشریت و تحقق منویات و رهنمودهای نایب برحق آن حضرت امام خامنه‌ای است. هیأت تلاش می‌کند این مهم را در حد بضاعتش انجام دهد و آن را به‌طور مستمر با شور و شعور پیگیری نماید.

ماهنامه هیأت: فکر می‌کنید چگونه می‌توان به این مهم دست پیدا کرد؟

خواهر کفیل الناس: با این نگاه سخنرانی‌ها و مراسمات هیأت باید بصیرت بخش و روشنگر باشد و در کنار گریه برای اهل بیت و ابراز محبت و عشق به خاندان پیامبر خاتم شعور افزایی و ترویج تفکر و اندیشیدن از کارهای مهم است که باید به آن توجه شود و در حد توان این کار انجام‌شده و ما فراموش نمی‌کنیم که انقلاب اسلامی پیروزی‌اش را از حرکت‌های هیئتی‌ها و فعالیت‌های هیئتی به دست آورد، پس نباید چنین سرمایه‌ای را از دست بدهیم، بلکه باید در غنی کردن و پر بار کردن برنامه‌های هیأت‌ها بکوشیم و عرصه را برای جوانان در این مسیر فراهم کنیم.

به همین دلیل در همه مناسبت‌های مذهبی

و ملی مثل ایام محرم و صفر و رمضان ایام شهادت و میلاد ائمه اطهار، دهه فجر، نهم دی، هفته بسیج و مناسبت‌های مشابه از جمله مراسم ویژه هفته زن و میلاد حضرت زهرا سلام الله علیها و حضرت زینب سلام الله علیها و حضرت معصومه برنامه‌های زیادی اجرا می‌شود، برگزاری کلاس‌های اخلاقی و مشاوره و سبک زندگی اسلامی و... توسط اساتید حوزه و دانشگاه را داریم، اجرای برنامه‌های متنوع و جذاب در مناسبت‌های مختلف جوانان را در اولویت کاری خود قرار داده ایم و با روشنگری و پاسخ به شبهات تلاشمان این است که در حد توان آنان را از دام دشمنان قسم‌خورده جمهوری اسلامی نجات دهیم.

ماهنامه هیأت: این توضیحات نشان می‌دهد برنامه‌ریزی و فعالیت‌های هیأت بسیار متعدد و تاثیر گذار بوده است و استقبال مخاطب باعث استمرار این گونه برنامه‌های می‌باشد برای شما و همکارانتان آرزوی توفیق بیش از پیش داریم اگر ممکن است نمونه‌های بیشتری از برنامه‌هایتان را توضیح دهید.

خواهر کفیل الناس: برای تحقق چنین اهداف و ایده آل‌هایی قطعاً باید خیلی تلاش کرد و ما در این زمینه برنامه‌های زیادی را اجرا کرده ایم. اجرای مراسم فرهنگی و مذهبی در دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها را داشته ایم، با برگزاری همایش‌های و برنامه‌های فصلی برای جوانان و هدایت آن‌ها به سمت اجرا و برگزاری برنامه‌های مفید و سازنده اردویی و زیارتی را داشته ایم، مسابقات قرآنی و دوره آموزشی قرآن و تفسیر، شرح زیارت عاشورا که استقبال بی‌نظیری از آن شده است. جلسات توجیهی و آموزشی و معرفتی را در آستانه ماه محرم و ماه مبارک رمضان و دیگر برنامه‌های متعدد و متنوعی برای خادمان هیأت برگزار می‌کنیم. اتاق فکری با حضور کارشناسان حوزه‌های مختلف و بهره‌گیری از نظرات آن‌ها در اجرای برنامه‌ها

ماهنامه هیأت: خداوند به شما توفیق بدهد، در این فرصت کوتاه حق مطلب را ادا کردید و

علیه السلام و امام صادق علسه السلام و امام باقر علیه السلام که موردتوجه بانوان و شیفتگان اهل بیت قرار گرفت. یکی از برنامه‌های بسیار جالب و تأثیرگذار بر توریست‌های خارجی میهمان در استان یزد که در ایام سوگواری سالار شهیدان در آستان مقدس امامزاده شاهزاده فاضل با همکاری میراث فرهنگی و موسسه جامعه المصطفی قم و دبیرخانه یزد حسینیّه ایران انجام گرفت، تعداد ۳۰۰ نفر از توریست‌ها مهمان هیات پیروان عترت در امامزاده شاهزاده فاضل محل هیات پیروان عترت بودند که پس از ورود با استقبال گرم خادمین وارد دفتر هیات می‌شدند و پس از دیدن فیلم مختار و ترجمه توسط مترجمین و بیان مطالبی راجع به عاشورا و امام حسین علیه السلام به زبان‌های انگلیسی و اسپانیایی و چینی به محل مراسم می‌رفتند و بعد از پایان مراسم؛ شام مهمان سفره سیدالشهدا بودند که کتاب و شال مشکی به آن‌ها اهدا می‌شد که با خوشحالی زیاد می‌پذیرفتند و حتی با عزاداران حسینی علیه السلام سینه می‌زدند و عرض ارادت می‌کردند. این برنامه بیشتر از هر برنامه‌ای تحت تأثیر مهمانان خارجی قرار گرفته و در دفتر پیشنهادها نوشته بودند که بسیار تحت تأثیر قرار گرفته‌ام و سعی می‌کنم که سال‌های

۳- مشتری مداری و بازارگرایی در تشکیل جلسات
۴- توجه به کمیت بجای کیفیت
۵- در نظر نگرفتن ضرورت‌ها و مسائلی که توسط امام خامنه‌ای به‌عنوان کارشناسی‌ترین مسئول دینی در عصر غیبت مطرح می‌کنند
۶- بررسی نکردن دقیق و عمیق مسائل اعتقادی و ریشه‌ای؛ خدایاوری را فراموش کردن
۷- دنبال اسم و رسم بودن بجای خدمت کردن. یادش به خیر آن راد مردی که می‌گفت ما تشنگان خدمتیم نه شیفتگان قدرت
ماهانمه هیات: لطفا بفرمایید که چه راه کارهایی برای برطرف کردن آسیب‌ها بهتر است و زودتر به نتیجه می‌رسد.
خواهر کفیل الناس: برای رفع آسیب‌ها چند اقدام مهم ضروری و لازم است:
با توجه به فعالیت رسانه‌های دشمن برای هنجارشکنی و از هم پاشیدن نظام خانواده و دغدغه‌های امام جامعه و نایب ولی عصر و برنامه جامع ۱۶ بندی توسط ایشان ارائه شده باید سرفصل برنامه‌های هیات‌ها بخصوص هیات‌های رزمندگان در شاخه برادران و خواهران به این امر اختصاص یابد. هرچند که هیات پیروان عترت یزد در گذشته نیز دوره‌های آموزش خانواده داشته و دغدغه‌اش بوده اما از این‌پس با عنایت و توجه به سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری بازنگری در نحوه اجرای این برنامه‌ها نموده و ان شاء الله در آینده با شیوه‌های بهتر و کارآمدتر اجرا خواهد نمود و الان برنامه کارگروه افاق فکر در این زمینه فعال است.
ماهانمه هیات: اگر حضور ذهن دارید چند نمونه از کارهای شاخص هیات را ذکر نمایید.
خواهر کفیل الناس: برنامه‌ها و فعالیت‌های زیادی را انجام داده این و بنده هم می‌توانم به تفصیل آنها را توضیح بدهم اما برای نمونه می‌توانم چند فعالیت شاخص را اشاره کنم.
نمونه مراسم سوگواری ائمه اطهار علیهم السلام با هدف آشنایی با زندگی سیاسی اجتماعی امامان و برگرفته از کتاب انسان ۲۵۰ ساله حضرت آقا که امام موس کاظم

زحمات همکارانتان را خوب منعکس کردید. لطفا بفرمایید که چه پیشنهادهایی برای دیگر هیات‌ها دارید و کدام یک از برنامه‌ها را قابل تکثیر و الگوبرداری می‌دانید؟
خواهر کفیل الناس: در این زمینه بحث‌های زینتادی وجود دارد و این رویکرد ماهنامه هیات برای تبادل تجربیات خیلی می‌تواند در ارتقای کیفیت برنامه‌ها موثر باشد. در این زمینه چند نکته مهم را قابل توجه می‌دانم:
۱- بکارگیری نیروهای زبده و آشنا با فناوری‌های نوین و تولید محتوای جذاب و تأثیرگذار در موضوعات مختلف برای رده‌های سنی مختلف بسیار مهم است.
۲- فراخوان تولید فیلم و کلیپ کوتاه با موضوعاتی که در افاق فکر هیات مشخص می‌شود و انتشار کلیپ‌های برگزیده در فضای مجازی.
۳- بکارگیری افراد کارشناس در مسائل دینی جهت آشنایی با مشکلات و مسائل مبتلابه مخاطبین بخصوص نسل جوان و نوجوان و بررسی پاسخ‌گویی به آن‌ها و قرار دادن پاسخ شبهات در اختیار دیگر هیات‌ها.
۴- برگزاری جلسات ماهیانه با گروه‌ها هیات مذهبی بانوان و تشکل‌های همسو در راستای بصیرت‌افزایی
۵- فعال نمودن واحد قرآن و عترت در هیات با بهره‌گیری از آموزه‌های قرآنی.
ماهانمه هیات: از پیشنهادها سازنده و قابل توجه شما تشکر می‌کنم لطفا در این قسمت از مصاحبه چنانچه آسیب‌هایی را در مسیر فعالیت هیات‌ها قابل توجه می‌دانید برای تکمیل مصاحبه و جامعیت گفتگو با نشریه به آنها هم اشاره بفرمایید.
خواهر کفیل الناس: قطعاً در هر فعالیتی آسیب‌های خاصی وجود دارد. هیات هم از این قاعده مستثنی نیست. به نظر می‌رسد چند آسیب را بیشتر باید مورد توجه قرار داد:
۱- بیان سخنان تکراری توسط سخنرانان
۲- توجه نکردن به مسائل موردنیاز جامعه (نیاز واقعی مخاطب) که ممکن است مخاطب به موضوعی اقبال نشان دهد اما نیاز واقعی‌اش نباشد

مصاحبه ماهنامه هیأت رزمندگان اسلام
سید روح‌الله حسینی مدیر هیأت ثارالله جوانان و نوجوانان رزمندگان اسلام استان یزد

ماهنامه هیأت: خدمت جنابعالی عرض سلام دارم و از این که در این مصاحبه شرکت کردید صمیمانه سپاس گذارم. لطفاً ضمن معرفی خودتان درباره فعالیت‌های هیأت جوانان و نوجوانان یزد توضیح مختصری بفرمایید.

سید روح‌الله حسینی: بنده سید روح‌الله حسینی مدیر هیأت ثارالله جوانان و نوجوانان رزمندگان اسلام استان یزد هستم. ابتدا از این که فرصت مصاحبه با ماهنامه هیأت را در اختیارم قرار دادید تشکر می‌کنم و برای همه دست‌اندرکاران ماهنامه آرزوی توفیق دارم. این هیأت حدود چهار سال است که تشکیل شده است، اهداف و مقاصد تأسیس هیأت جوانان و نوجوانان همان اهدافی است که هیأت مرکزی رزمندگان اسلام پیش‌بینی و اعلام کرده است. به‌صورت هفتگی برنامه‌های متنوعی داریم و مورد استقبال مخاطبان قرار می‌گیرد.

ماهنامه هیأت: با تشکر از توضیحاتی که دادید لطفاً بفرمایید که استقبال جوانان و نوجوانان از این گونه هیأت‌ها چگونه بوده است و در هر برنامه شما به‌طور میانگین چند نفر شرکت می‌کند؟

سید روح‌الله حسینی: استقبال جوان‌ها و نوجوان‌ها خیلی خوب بوده است، هیأت جوانان جذابیت زیادی دارد. در هر هفته برنامه داریم و در هر برنامه هفتگی حدود ۳۰۰ تا ۴۰۰ نفر اعم از برادر و خواهر شرکت می‌کنند. البته نیروی ثابت حدود ۶۰ نفر داریم. باید اضافه بکنم که در یک سال اخیر به‌ویژه وقت بیشتری برای نوجوانان گذاشته‌ایم و با عنایت الهی نتایج خوبی هم گرفته‌ایم و روز بروز استقبال بیشتر می‌شود. در یک سال اخیر به مدارس رفتیم، در مراسم صبحگاه آن‌ها و در کلاس‌ها حتی برنامه اجرا کردیم و حتی خود دانش‌آموزان خیمه برپا کردند و برنامه‌های خوبی اجرا شد و به اذعان خود دانش‌آموزان تأثیر زیادی داشته است. وقتی هیأت برنامه دارد معمولاً افراد به‌صورت خانوادگی شرکت می‌کنند، همچنین در کنار حسینی برای نوجوانان برنامه مستقل اجرا می‌کنیم، مراسم عزاداری مستقل برای بچه‌های ۱۰ تا ۱۴ ساله داریم و برای آن‌ها برنامه تخصصی ویژه برگزار می‌کنیم. کودکان را هم می‌آورند و در مهد کودک برایشان برنامه ویژه داریم. در این زمینه کارشناسانی از قم می‌آیند و با شناخت و تخصصی که دارند برنامه‌های جالب برای کودکان اجرا می‌کنند.

ماهنامه هیأت: ان‌شاءالله موفق باشید، واقعاً کار فرهنگی و مذهبی برای جوان و نوجوان و خصوصاً

بعد هم شرکت کنیم.

یک گردشگر خارجی می‌گفت من مهمان این خانه هستم و توریست نیستم. گردشگر دیگری بنام رابین ژو از یونان می‌گفت من خیلی بیشتر در مورد امام حسین علیه السلام یاد گرفتم، من عاشق او شدم، البته در مورد مردم و مذهب شما خیلی چیزها یاد گرفتم از زحمات شما ممنون هستم.

در دهه اول ماه صفر جهت پیاده‌روی اربعین، خادمین هیأت فعال شدند و در جمع‌آوری نذورات مردمی و آماده‌سازی سبزیجات و لوبیا و پیاز و سیب‌زمینی جهت پخت غذا برای ایام اربعین در مکتب الرضا در کربلای معلی که این مکتب روزانه ۳۰ هزار پخت و توزیع به زائرین پیاده اربعین داشته است.

یکی از برنامه‌های شاخص ما واحد آموزش است که با مجوز رسمی از اداره تبلیغات اسلامی وابسته به هیأت می‌باشد که از سال ۸۹ شروع به فعالیت نموده و در حال حاضر ۷۰ فراگیر مداحی مشغول به تحصیل هستند و به‌صورت کلاسیک و ترمی واحدی آموزش می‌بینند.

همایش دردانه‌های حسینی علیه السلام با حضور سه‌ساله‌های حسینی علیه السلام که با همکاری آموزش و پرورش و بسیج جامعه زنان توانستیم برنامه‌ها را توسط خود کودکان و به زبان خودشان برگزار کنیم که مورد توجه مسئولین استان قرار گرفت و همان همکاری با سازمان‌ها و نهادها و... می‌تواند اثرات مطلوبی را داشته باشد.

گاهی در دیگر برنامه‌های شهرستان‌های استان شرکت نموده و شیوه اجرای مراسم سخنران و مداح و... را مورد ارزیابی قرار می‌دهیم و در صورت لزوم تذکر و پیشنهاد و انتقادات لازم داده می‌شود و انجام راهکارهای پیشنهادی را پیگیری نموده در آینده نیز ان شاء... به‌طور گسترده‌تر انجام شود.

ماهنامه هیأت: از صبر و حوصله جنابعالی و توضیحات خوب و سازنده شما کمال تشکر را داریم امیدواریم در شماره‌های دیگر ماهنامه هم بتوانیم از توضیحات شما استفاده کنیم.

تازه‌ای به خرج داده شود. زمینه فراهم است و از خود اهل بیت علیهم‌السلام باید مدد جست، خود این بزرگواران کمک می‌کنند. ما هم در برنامه‌ها باید با اخلاص تمام در هیات فعال باشیم تا تأثیرگذاری برنامه بیشتر مشهود و ملموس باشد. در عین حال چند راهکار به نظر می‌رسد:

۱- برنامه‌ها حتماً تخصصی و با برنامه‌ریزی منظم انجام شود. اگر برنامه بد اجرا شود جوان و نوجوان حساس هستند فوراً جلسه را ترک می‌کنند و بار دیگر شرکت نمی‌کنند، بدین خاطر جذابیت برنامه از بین می‌رود.

۲- برنامه‌ها باید متناسب با شور و حال جوانی باشد و روح داشته باشد تا روح و روان جستجوگر جوان و نوجوان را سیراب کند.

۳- در برنامه‌های هیات‌ها باید از افراط و تفریط پرهیز شود. سن جوانی حساس است و باید ملاحظه بشود.

۴- تبادل تجربیات خیلی تأثیرگذار است حتماً باید از تجربیات موفق دیگر هیات‌ها استفاده کرد. ما سعی کرده‌ایم از افراد تأثیرگذار و هیات‌های موفق جاهای دیگر مشورت بگیریم که چگونه می‌توانیم نظر جوان و نوجوان را بیش از پیش جلب نماییم.

۵- نیت افراد باید صرفاً برای جلب رضایت امام حسین علیه‌السلام باشد. نیت خیلی مهم است. تأثیر و جذابیت برنامه‌ها به مقدار زیادی بستگی به نیت مجربان برنامه و متولیان دارد. باید نیت‌ها را بیشتر خالص کرد و بر خود مراقبت نمود تا کلام و برنامه ما تأثیر بگذارد.

۶- هدف ما باید تربیت افراد باشد، صرف برگزاری برنامه مهم نیست، این برنامه‌ها هزینه‌هایی دارد و وقت افراد هم گرفته می‌شود پس باید تأثیر تربیتی داشته باشد. باید به افراد شعور حسینی علیه‌السلام بدهد و افراد قبل و بعد از برنامه تغییری کرده باشند.

ماهنامه هیات: توضیحات شما خیلی کاربردی و تعیین‌کننده است و همه باید به این نکات توجه داشته باشیم. در بخش پایانی مصاحبه هستیم هر چند وقت شمارا زیاد گرفتیم باین حال اگر آسیب‌هایی را در برنامه هیات‌ها احساس می‌کنید لطفاً مطرح نمایید تا بشود

کودک از حساسیت و اهمیت زیادی برخوردار است و اگر درست و سنجیده کار بشود بیش از برنامه برای بزرگسالان تأثیر می‌گذارد چون در زمانی است که شخصیت آن‌ها در حال شکل‌گیری است. لطفاً در این زمینه توضیح دهید که علت اصلی جذابیت این گونه برنامه‌ها برای جوان و نوجوان چه بوده است؟

سید روح‌الله حسینی: علت تأثیرگذاری برنامه برای جوان و نوجوان در عوامل مختلفی است و در این فرصت می‌شود به برخی از آن‌ها اشاره کرد:

۱- امام حسین علیه‌السلام و حادثه عاشورا برای جوان و نوجوان که قلب پاکي دارد و آمادگی بیشتری برای پذیرش حقایق دارد بیشترین جذبه و تأثیر را دارد و خود اهل بیت کمک می‌کنند، اگر برنامه به درستی اجرا بشود حتماً تأثیر می‌گذارد.

۲- برنامه باید متناسب با نیاز خود جوان و نوجوان و کودک باشد تا تأثیر بگذارد. در این سن خصوصاً با شرایط امروزی باید نیازهای مخاطب را به خوبی شناخت و متناسب با آن برنامه اجرا کرد، نمی‌شود یک برنامه را به صورت کلیشه‌ای برای همه سنین اجرا کرد. ما تلاش کرده‌ایم محتوای هر برنامه متناسب با نیاز مخاطب هر جلسه باشد.

۳- استفاده از کارشناسان روان‌شناس که برنامه‌ها را متناسب با هر طیف سنی پیشنهاد می‌دهند. یکی از نوجوانانی که در برنامه شرکت کرده و تحت تأثیر برنامه قرار گرفته بود می‌گفت وقتی این کارشناس را دیدیم و در برنامه‌اش شرکت کردم دید من نسبت به کارشناسان عوض شد و خیلی مشتاق شدم و سخنانش روی من تأثیر زیادی گذاشت و اصولاً نگاهم نسبت به مداحی و روضه‌خوانی عوض شد.

۴- استمرار برنامه‌ها خودبه‌خود تأثیر برنامه را بالا می‌برد و نهادینه می‌کند.

ماهنامه هیات: به عوامل مهمی اشاره کردید و هیات‌ها باید به این گونه نکات و ملاحظات توجه ویژه داشته باشند تا ضریب تأثیرگذاری برنامه‌ها بیش از پیش افزایش پیدا کند و هیات جوانان و نوجوانان بیش از گذشته بتوانند برای مخاطبان خود جذابیت داشته باشد. در این بخش از مصاحبه لطفاً اگر ممکن است برخی از مهم‌ترین برنامه‌های هیات جوانان و نوجوانان استان یزد را معرفی نمایید.

سید روح‌الله حسینی: هیات جوانان و نوجوانان استان یزد برنامه‌های زیادی را تاکنون اجرا کرده است و در این فرصت برخی از آن‌ها را مورد اشاره قرار می‌دهم:

۱- برنامه احلی من العسل که هر ساله اجرا می‌کنیم و مورد استقبال قرار می‌گیرد. این برنامه به علت استقبال جوان‌ها و نوجوان‌ها و جذابیت برنامه، از طریق شبکه‌های استانی تلویزیون پخش شده است.

۲- تعزیه حضرت علی اکبر و شهدا و مدافعان حرم را داشتیم که خیلی جذاب بود و مردم در حد گسترده شرکت کردند. خود جوان‌ها و نوجوان‌ها آمدند و عزاداری کردند، این برنامه از شور و شعور بالایی برخوردار بود.

۳- برنامه‌های دهه فاطمیه سلام‌الله‌علیها را پیوسته اجرا می‌کنیم و خواهران و برادران خوب استقبال می‌کنند و هر بار جمعیت بیشتری نسبت به قبل حضور پیدا می‌کنند.

۴- برنامه غدیر خم را هر ساله برگزار می‌کنیم و از معنویت بالایی برخوردار است.

۵- برنامه‌هایی در ایام ولادت باسعادت اهل بیت علیهم‌السلام و شهادت این بزرگواران را در طول سال برگزار می‌کنیم و این گونه برنامه‌ها باید همیشه مورد توجه قرار گیرند.

۶- کلاس آموزش مداحی دایر کرده‌ایم و هر هفته یکشنبه‌شب‌ها این کلاس‌ها فعال است. در این زمینه لازم است اضافه کنم که افراد فراگیر را ما خودمان انتخاب و گزینش می‌کنیم و حتی از آن‌ها آزمون هم گرفته می‌شود.

ماهنامه هیات: با تشکر از توضیحات خوب شما که از زحمات ارزشمند جنابعالی و همکارانتان حکایت می‌کند و عرض خسته نباشید لطفاً بفرمایید که اگر این برنامه بخواهد در سطح هیات‌ها در سراسر کشور با محتوا و روش‌ها و کیفیت بهتری نسبت به گذشته برگزار شوند چه باید کرد؟ چه راهکاری را برای ارتقای کمی و کیفی برنامه‌ها بهتر و مؤثرتر می‌دانید؟

سید روح‌الله حسینی: در این زمینه باید به‌طور مستمر بازنگری کرد و در هر برنامه ابتکار و خلاقیت

مصاحبه ماهنامه هیأت

با حاج عباس دهقان مسئول هیأت امنای هیأت رزمندگان اسلام استان یزد

شرکت می‌کنند حتی ادارات و دستگاه‌ها و مسئولین هم به هیأت اعتماد دارند امیدوارم به همین حالت بتوانیم خدمات بیشتری از لحاظ معنوی انجام دهیم.

ماهنامه هیأت: لطفاً برخی از مهم‌ترین فعالیت‌ها و کارهای شاخص و برجسته هیأت در استان یزد را برای خوانندگان ماهنامه هیأت توضیح دهید.

آقای دهقان: هیأت در سطح استان یزد کارهای زیادی را مطابق برنامه و زمان‌بندی منظم انجام می‌دهد که عبارت‌اند از:

۱- برگزاری دعای ندبه در مرکز استان هر هفته در کنار مزار بیش از ۸۰۰ شهید استان از کارهای بسیار خوب هیأت است که تاکنون به‌طور منظم و مستمر انجام‌شده است.

ماهنامه هیأت: با عرض سلام و تشکر از این‌که وقت خود را در اختیار ماهنامه هیأت رزمندگان اسلام قرار دادید لطفاً ضمن معرفی خودتان گزارشی از وضعیت هیأت در استان را برای خوانندگان نشریه ارائه بفرمایید.

آقای دهقان: بنده هم از بذل توجه دست‌اندرکاران ماهنامه هیأت به این‌جانب تشکر می‌کنم و برای شما آرزوی توفیق دارم. هیأت رزمندگان اسلام در استان یزد از تأثیرگذاری بسیار بالایی برخوردار است. در همه شهرستان‌های استان فعال است و از نظر کار و فعالیت تاکنون موفقیت‌های زیادی داشته است. مردم استان به هیأت رزمندگان اسلام اعتماد و توجه ویژه‌ای دارند. در برنامه‌های ما در حد گسترده

برایش راهکاری پیدا کرد.

سید روح‌الله حسینی: در برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی به‌ویژه هیأت‌ها آسیب‌های زیادی وجود دارد و باید به‌طور مستمر آسیب‌شناسی صورت بگیرد. بنده با تجربیاتی که دارد و وضعیت هیأت‌ها را مشاهده می‌کنم آسیب‌های زیادی را می‌بینم برخی از این آسیب‌ها عبارت‌اند از:

۱- در سطح جوان و نوجوان بیش از هر طیف سنی و هر قشر دیگر آسیب وجود دارد که در جای خود باید مورد بحث و بررسی قرار گیرد. سبک‌های جدیدی که می‌آید و بیشتر دنبال شور و هیجان هستند و احساسی عمل می‌کنند و چنین سبک‌هایی هم با اقبال بیشتر جوان‌ها و نوجوان‌ها مواجه می‌شود، آسیب‌های زیادی را با خود دارد و باید برای آن‌ها برنامه داشته باشیم. مداحان جوان هم باید در این زمینه مراقبت بیشتری بکنند.

۲- جوان و نوجوان بیشتر حاضر است سینه بزند و سخنرانی و روضه گوش نمی‌دهند.

۳- برخی سخنرانان هم چندان به شرایط کشور و به نیاز جوان و نوجوان توجه نمی‌کنند و مطالب آن‌ها قابل استفاده برای جوانان نیست. آن‌ها باید بیشتر مطالعه بکنند و به نیاز مخاطب توجه داشته باشند، نمی‌شود که یک مطالب آماده شود در جلسات مختلف تکرار شود چون نیازها و اقتضائات هر سن و طیف و قشری متفاوت است.

۴- جدا کردن هیأت‌ها از حکومت و سیاست هم آسیب بزرگی است و مردم هم گاهی اوقات از چنین هیأت‌ها و سخنرانانی استقبال می‌کنند که از سیاست و حکومت حرف نزنند و می‌خواهند سینه بزنند و بروند. برای این مهم باید فکری کرد. مقام معظم رهبری هم در این زمینه چند بار تذکر داده‌اند. نباید از تذکرات رهبری غفلت بشود.

علی‌اکبر، برنامه سه‌ساله‌های حسینی علیه‌السلام را هم به‌طور مستمر داریم. برنامه پیروان حضرت زینب به نحو بسیار مطلوب برگزار می‌شود.

۱۰- در دهه اول ماه محرم حسینیه بچه‌ها را راه‌اندازی کردیم و ۶ تا ۷ کارشناس از قم دعوت کردیم و مردم اعم از زن و مرد از این برنامه خوب، استقبال کردند و حضور گسترده داشتند.

ماهانمه هیات: با تشکر از توضیحات مبسوط جنابعالی و عرض خسته نباشید و خدا قوت خدمت شما و همکارانتان، در خصوص زیرساخت‌های فرهنگی هم اگر از سوی هیات تلاش‌ها و پیگیری‌هایی شده است هم بفرمایید.

آقای دهقان: یک کار خیلی بزرگ را شروع کرده‌ایم که اگر به‌زودی به نتیجه نهایی برسد زیرساخت بسیار خوبی برای برنامه‌های ما بشمار می‌رود. ساخت فاطمیه بزرگ یزد را در محله خلد برین در مجاورت مزار شهدای بزرگوار در دست‌ساخت داریم، محلی که انتخاب‌شده از هر جهت مناسب و جذاب است امیدوارم به کمک مردم و خیرین بتوانیم آن را تکمیل کنیم.

ماهانمه هیات: لطفاً بفرمایید که این

کرده‌ایم، برای پخت غذا از ۲۲ آبان در کربلا شروع کرده‌ایم و تا چند روز پس از اربعین هم پخت غذا ادامه دارد. محل طبخ غذا در کنار رایزنی فرهنگی ایران در شهر کربلا قرار دارد. اخیراً ۳۵ تن سبزی را در این مدت با کمک خواهران تمیز کرده و طبخ و فریز کرده‌ایم و به کربلا ارسال شده است. اکیپ پزشکی داریم و تا حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون تومان دارو و تعدادی پزشک و پرستار به کربلا فرستاده‌ایم. البته سال‌های قبل هم این خدمات به زائرین ارائه می‌شده است.

۷- شب‌های ایام فاطمیه را به مدت ۴ شب در کنار شهدای امیر چخماق برنامه برگزار می‌کنیم و حضور مردم بسیار خوب و گسترده است.

۸- دعای عرفه را هرساله برگزار می‌کنیم.

۹- برنامه شیرخوارگان حسینی علیه‌السلام در ۱۵۰ نقطه استان توسط هیات رزمندگان اسلام برگزار می‌شود و در سایر نقاط استان هم توسط مردم به‌صورت خودجوش انجام می‌شود که برنامه بسیار جذاب و مردمی است و تأثیرات خوبی روی نوجوانان و جوانان دارد.

برنامه احلی من العسل، برنامه تولد حضرت

۲- قرائت حدیث شریف کساء به‌صورت هفتگی در چهارشنبه‌شب‌ها در محل حسینیه سید محمد آقا هم با استقبال مردم به‌طور مستمر انجام می‌شود.

۳- هرساله ظهرهای عاشورا راهپیمایی گسترده و منحصر به فرد به سمت مزار شهدا را داریم.

۴- برگزاری مراسم در خلد برین را همه‌ساله داریم و حدود ۱۰ تا ۱۵ هزار نفر در آن شرکت می‌کنند.

۵- شب‌های احیا هرساله در ماه مبارک رمضان را داریم که سه شب در کنار مزار شهدا با حضور و استقبال گسترده مردم برنامه داریم.

۶- در ایام اربعین حسینی علیه‌السلام امسال سومین سال است که راهپیمایی برگزار می‌کنیم. در کربلا موبک داریم، حدود ۲ میلیارد تومان برای برنامه اربعین امسال با کمک‌های خدایسندانه مردم یزد هزینه کرده‌ایم. معمولاً از دو ماه قبل وسایل موردنیاز این برنامه را مهیا می‌کنیم و تاکنون با استفاده از ۳۵ دستگاه خودرو به کربلا منتقل شده است. در این مراسم امسال ۱۵ هزار نفر را با همکاری ستاد بازسازی عتبات برای اسکان زائرین امکانات فراهم

تلاش‌ها و خدمات گسترده هیأت را و توفیقات معنوی که مصادیق آن را به خوبی توضیح دادید مدیون چه چیزهایی می‌دانید و رمز موفقیت خود را در چه اموری بیشتر احساس می‌کنید؟

آقای دهقان: یکی توکل به خدا و ایمان و باور به عنایات الهی را مهم‌ترین عامل می‌دانم. استعانت از امام حسین علیه‌السلام و عنایات اهل بیت علیهم‌السلام به بچه‌های هیأت و عزاداران عزیز هم از جمله مهم‌ترین عوامل موفقیت ما بوده است. همکاری خوبی که بین مجموعه اعضای هیأت و کسانی که در هیأت نقش و تأثیر دارند و به‌ویژه هماهنگی خوبی که بین هیأت‌های رزمندگان در سطح استان وجود دارد به توفیقات ما و پیشبرد کارها بسیار کمک می‌کند.

مساعدت و همکاری بسیار خوب مردم و اعتماد آن‌ها به هیأت سرمایه بسیار ارزشمندی برای ما است. ما برای هر برنامه در طول سال یک حامی و واقف خاص داریم که هزینه‌های مراسم را تأمین می‌کند. این‌ها با عشق و ارادت به اهل بیت و با اخلاص برنامه‌ها را پشتیبانی می‌کنند. ما

راضی هستیم و همین حمایت‌های مردمی و حضور مردم انگیزه ما را در استمرار برنامه‌ها تقویت می‌کند.

ماهنامه هیأت: برای سایر هیأت‌ها چه توصیه‌هایی دارید و کدام یک از کارها و فعالیت‌های خود را قابل تکثیر در سطح دیگر هیأت‌ها می‌دانید؟
آقای دهقان:

-یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های ما جلب همکاری و اعتماد مردم است که معمولاً هیأت‌ها از چنین اعتمادی برخوردار هستند و امیدوارم این پشتوانه اعتماد مردمی را روز بروز تقویت کنند.

-همکاری و انجام برنامه‌های مشترک با سایر هیأت‌های استان را خیلی تأثیرگذار می‌دانم، باید با سایر هیأت‌های عزاداری تعامل بیشتری داشته باشیم.

-همکاری بسیار خوبی که ما با صداوسیما و سپاه پاسداران داریم در پوشش و انعکاس برنامه‌ها و حضور مردم در برنامه‌ها بسیار تأثیرگذار است، باید هر چه بیشتر با این دستگاه‌ها و سایر نهادها تعامل داشته باشیم. ماهنامه هیأت: در خصوص برخی آسیب‌های

احتمالی در حین عزاداری و یا مداحی و سخنرانی معمولاً مباحثی مطرح می‌شود، اگر آسیب خاصی را با این رویکرد در نظر دارید لطفاً توضیح دهید.

آقای دهقان: در عزاداری هم مانند هر کار فرهنگی و اجتماعی و معنوی دیگر ممکن است آسیب‌هایی وجود داشته باشد، باید پیوسته آسیب‌شناسی شود و آسیب‌ها و آفت‌ها را برطرف کرد. به نظر می‌رسد که اگر کارهای نمایشی و تصنعی در عزاداری‌ها انجام نشود تأثیرگذاری برنامه‌ها بیشتر می‌شود. کارها باید با اخلاص انجام شود و اگر خدای نکرده در کاری اخلاص کم باشد مردم از آن برنامه دور می‌شوند و ارزش کار از بین می‌رود. خداوند هم به کارهای که اخلاص در آن‌ها نباشد پاداش نمی‌دهد.

ماهنامه هیأت: از این‌که وقت خود را در اختیار ماهنامه هیأت قرار دادید سپاسگزارم و برای شما و همکارانتان در هیأت رزمندگان اسلام استان یزد آرزوی توفیق روزافزون داریم.

الله له» اگر کسی برای خدا اقدام کرد خدا هم برای او اقدام خواهد کرد. در واقع خداوند است که سخن می‌گوید اگرچه در ظاهر از زبان پیامبر و یا خطیب پاکباخته صادر شده باشد. خداوند فرمود «قل انما انا بشر مثلكم» بگو من هم بشری مثل شما هستم، بدن پیامبر تا حدی نفوذ دارد و صدای او به تعداد معدودی از انسان‌ها می‌رسد اما خداوند که قلوب انسان‌ها را در دست دارد قلوب را به سمت سخن پیامبر هدایت می‌کند. اگر حلقوم پیامبر، خدایی شد و صدا و سخن حق از حلقوم پیامبر درآمد، در این صورت از قدرت خداوند انرژی می‌گیرد، چنین سخنی اثر می‌گذارد، جذب می‌کند، هدایت می‌کند و مردم به او اعتماد می‌کنند. خداوند فرمود «قل لا اسئلكم عليه اجرا» بگو من اجر و مزدی از شما نمی‌خواهم و محبت اهل بیت را هم برای خودتان می‌خواهم چون هدایت بشر در آن نهفته است. با این توصیف هدف سخنران باید تنها برای خدا باشد و انرژی معنوی تأثیرگذاری منبر ما از ناحیه خداوند خواهد بود.

دومین عامل) مخاطب شناسی است پیامبر حدود را رعایت می‌کردند. «نحن معاشر الانبياء نكلم الناس على قدر عقولهم» پیامبران ظرفیت مخاطبین را در نظر می‌گرفتند و متناسب بافهم و درک و ظرفیت آن‌ها سخن می‌گفتند. پیامبر اسلام هم این‌طور بودند و از طرفی هم پیامبر تلاش می‌کرد دست مردم را بگیرد و بالا ببرد؛ بنابراین، سخنران و نویسنده باید مخاطبین خود را به‌خوبی بشناسد و متناسب سطح فکر و درک و نیاز مخاطبان سخن بگوید. باید جامعه‌شناس باشند.

سومین عامل) دردشناسی است سخنران باید بداند الآن درد مخاطب و مشکلات اصلی مخاطبان چیست؟ سؤالات آن‌ها چیست؟ و باید محتوای سخنرانی و منبر خود را متناسب با دردها و مشکلات و نیازهای مردم تنظیم کند. استاد ما می‌فرمود روزی در مجلس ختم نشسته بودیم آیت‌الله بروجردی و مرحوم آقای فلسفی هم حضور

مصاحبه ماهنامه هیات با حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی طائب

است و ما در حقیقت در منبرها و سخنرانی‌ها و یا در نوشته‌ها و جلسات و عظم روی زمین همان مأموریت پیامبر را دنبال می‌کنیم. ماهنامه هیات: لطفاً ویژگی‌های اصلی این مأموریت که آن را رمز موفقیت خود می‌دانید را توضیح دهید.

حجت‌الاسلام والمسلمین طائب: باید ببینیم پیامبر اسلام چگونه بودند تا ما همان‌گونه عمل بکنیم. به فرموده قرآن کریم، پیامبر الگو و اسوه بودند «لکم فی رسول الله اسوه حسنه» پیامبر چه شد که موفق شدند و توانست حرف خود را بر تاریک‌ترین دل‌ها بتاباند و آن‌چنان تأثیر بگذارد که مردم را از جهالت محض به نور الهی بیاورد؟

اولین عامل) قیام لله بود پیامبر می‌فرمود من برای خدا کار می‌کنم خداوند فرمود: «ان تقوموا لله» یعنی برای خدا کار کنید. سخنرانی و منبر و قلمتان برای خدا باشد. وقتی برای خدا بود انرژی آن از ناحیه خداوند خواهد بود. «من كان لله كان

ماهنامه هیات: خدمت جنابعالی عرض ادب و سلام داریم، از اینکه وقت شریف خود را علیرغم مشغله‌های زیادی که دارید در اختیار ماهنامه هیات قرار دادید صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنیم و برایتان آرزوی سلامتی و توفیق روزافزون داریم. عملکرد جنابعالی در عرصه بیان و قلم تاکنون از تأثیرگذاری بالایی برخوردار بوده و با شور و شعور در زمینه تبیین مسائل دینی و انقلابی و دفاع از انقلاب اسلامی و تدابیر رهبر معظم انقلاب پرتلاش هستید لطفاً بفرمائید چه چیزهایی باعث موفقیت شما بوده و تأثیرگذاری بیان و قلم را مدیون چه اموری می‌دانید؟

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی طائب: بنده هم از اینکه لطف کردید و این فرصت مصاحبه را در اختیارم قرار دادید از همه دست‌اندرکاران ماهنامه هیات تشکر می‌کنم. به نظرم مأموریتی که پیامبر گرامی اسلام بر دوش داشتند پخش شده است و اکنون این مأموریت بر دوش علما و خطبا قرار گرفته

داشتند، سخنران به منبر رفت و سخنرانی اش را به حرمت شرب خمر اختصاص داد. بعد از اتمام مجلس آقای فلسفی به او گفت من و آقای بروجردی که شراب نمی‌خوریم این افراد که اکنون در مجلس هستند هم همین‌طور هستند، این مطلب شما چه تناسبی با این مجلس داشت؟ پس منبری باید توجه داشته باشند در چه شرایط اجتماعی و برای چه طیفی از مردم و در چه سطحی دارد سخن می‌گوید، متن سخنرانی اش را متناسب با آن‌ها تنظیم کند.

عامل چهارم) اهل مطالعه بودن
اگر پزشک بی‌سواد به طبابت بپردازد بیماری بیماران را بیشتر می‌کند، دردها را درمان نمی‌کند. منبری هم باید اهل مطالعه باشد، زیاد مطالعه بکند، باید بداند چه می‌گوید و برای چه کسانی سخن می‌گوید. پزشک ماهر، بیمار خود را معاینه می‌کند و برایش آزمایش‌های مختلف می‌نویسد. سخنران و منبری هم باید متناسب با مأموریت و هدف خود بیمارش را معاینه بکند و آزمایش برایش در نظر بگیرد چه بسا باید از دیگران کمک بگیرد.

عامل پنجم) روش سخنوری است
سخنران و منبری باید بداند چگونه سخن بگوید، باید بداند با چه روشی نسبت به این طیف مخاطب در این شرایط خاص حرف بزند یا مطلب بنویسد. روش‌های خوب، تأثیرگذاری مطلب را بالا می‌برد. البته محبت‌های فنی در این زمینه زیاد است.

ماهنامه هیات: با تشکر از ویژگی‌های خوبی که فرمودید امیدواریم همه به این دغدغه‌ها و نیازها توجه بکنند تا روزبه‌روز تأثیر بیشتری برای افکار و رفتار مردم بگذارند. اشاره کردید که سخن فنی در این زمینه دارید اگر امکان دارد مختصری در این باره توضیح بفرمائید.

حجت‌الاسلام والمسلمین طائب: سخن فنی ما این است که می‌گوییم به دلیل شرایط خاص زندگی در عصر سرعت فوق‌العاده ارتباطات و اطلاعات به نظر می‌رسد حوصله‌ها کم شده و مردم سخنرانی‌های طولانی را گوش نمی‌دهند و مطالب طولانی را نمی‌خوانند،

بنابراین باید منبرها و سخنرانی‌ها را کوتاه و مفید ارائه دهند. پیام اصلی خود را در کمترین زمان ممکن انتقال بدهند و حواشی و زوائد را حذف کنند. سخن فنی دیگر اینکه نام و یاد و روضه امام حسین علیه‌السلام نمک مجلس و منبر است و روضه امام حسین علیه‌السلام دل‌ها را نرم می‌کند و زمینه پذیرش مطلب را در دل‌ها و فکرها افزایش می‌دهند. حتماً به روضه کوتاه در آخر مجلس اهمیت بدهند.

ماهنامه هیات: دقیقاً به ویژگی کلیدی عصر حاضر اشاره کردید، الان مردم بیشتر به مطالب و پیام‌های کوتاه توجه می‌کنند. لطفاً در بخش پایانی مصاحبه چنانچه آسیب خاصی در سخنرانی‌ها و منبرها احساس می‌کنید برای خوانندگان نشریه مطرح نمایید.

حجت‌الاسلام والمسلمین طائب: هر کار بزرگ و هر سخن ممکن است آسیب‌هایی داشته باشد، آسیب‌ها و آفت در منبر و سخنرانی هم دیده می‌شود. فاصله گرفتن از هر کدام از عوامل یادشده نوعی آسیب به شمار می‌رود. اگر کسی برای خدا تبلیغ نکند و هدفش از سخنرانی و منبر جلب رضایت خداوند نباشد این آفت بزرگی است. چنانچه کسی به مشهور شدن فکر بکند به گونه‌ای سخن بگوید تا دفعات دیگر هم از او دعوت بکنند این آفت است. اگر کسی به درآمدزایی و کاسب‌کاری فکر بکند این هم آفت بزرگی است و کلام او تأثیر نمی‌گذارد، البته حق‌الزحمه گرفتن با قصد اخلاص منافات ندارد چون سخنران هم مثل بقیه مردم باید زندگی بکند اما هدف از سخنرانی و تبلیغ نباید سود و درآمد باشد یعنی بر انگیزه و نیت خود باید مراقبت داشته باشد.

باید توجه کرد که خدای نکرده کسی به ریاکاری گرفتار نشود. نداشتن شناخت صحیح و دقیق از مخاطب هم آسیب قابل توجهی است. برخی ممکن است برای اینکه مردم پای منبر بیایند به جعلیات روی بیاورد این روش اثر معنوی کلام را از بین می‌برد. گاهی ممکن است کسی تصور کند برخی مطالب حق را لازم است بگوید اما اگر

بگوید دیگر او را دعوت به سخنرانی نمی‌کنند در این صورت باید حق را بگوید و اگر با این محاسبه از گفتن سخن حق صرف‌نظر کند کاری برای خدا نکرده است.

برخی افراد که دعوت‌کننده هستند بنا به گرایش‌ها و منافع خود می‌خواهند کسی به مسائل سیاسی اشاره نکند، باین حال، سخنران باید به مسائل سیاسی روز بپردازد، برای سلامتی و طول عمر رهبری معظم انقلاب دعا بکند، مردم را به حضور در صحنه‌های سیاسی کشور ترغیب کنند؛ مانند عمار یاسر روشنگری بکند، منبر و سخنرانی برای امام حسین (علیه‌السلام) است پس باید به گونه‌ای سخن بگویند که مورد رضایت و خوشحالی اهل بیت باشد و نباید به گونه‌ای تبلیغ شود که مورد نارضایتی و خشم و غضب امام حسین (علیه‌السلام) و اهل بیت (علیهم‌السلام) باشد. ماهنامه هیات: تشکر می‌کنم واقعاً به اصلی‌ترین آسیب‌های ممکن در سخنرانی و منبر اشاره کردید و توضیحات شما بسیار گویا و واقع‌بینانه بود. تجارب جنابعالی البته در مصاحبه‌های طولانی‌تری و به شکل مبسوط‌تر پرداخته شود. ما هم در این فرصت کوتاه خیلی استفاده بردیم؛ لطفاً بفرمائید که در ابتدا چطور شد که به سخنرانی و منبر پرداختید و نخستین سخنرانی‌ها را در کجا داشتید؟

حجت‌الاسلام والمسلمین طائب: بنده از کودکی به طلبگی علاقه‌مند بودم و بر همین اساس هم طلبه شدم اما نخستین سخنرانی‌های ما به دوران دفاع مقدس بازمی‌گردد. وقتی به جبهه رفتیم دیدیم که انتظار از ما بیش از هر چیز به سخنرانی و منبر است. شروع کردیم به سخنرانی و خداوند هم کمک کرد از اهل بیت استعانت می‌جستیم و خداوند این توفیق را به ما داد. ماهنامه هیات: از صبر و حوصله جنابعالی بی‌نهایت سپاس گزارم و امیدوارم در فرصت‌های دیگر هم برای شماره‌های آینده ماهنامه از تجارب ارزشمند جنابعالی استفاده کنیم و برایتان آرزوی سلامتی و توفیق داریم.

عزاداری می‌شنیدیم. من خودم را در این زمینه مدیون پدرم می‌دانم و پدران امروز هم باید فرزندانشان را به این‌گونه مجالس ببرند و به هیات امام حسین علیه‌السلام بسپارند، به دست زینب کبرا سلام‌الله علیها بسپارند، به دست ابوالفضل العباس بسپارند.

۴-علاقه قلبی خودم: من از کودکی که با عزای حسینی علیه‌السلام آشنا شدم به مداحی و شعر علاقه‌مند شدم، همیشه تلاش می‌کردم خودم شعر بگویم تا اینکه اشعار دیگران را حفظ کنم و بخوانم. با اینکه عروض و قافیه نخوانده بودم ولی به لطف خداوند شروع کردم به سرودن شعر و به تدریج اشعاری که سرودم با همه قواعد شعری هماهنگ بود.

ماهنامه هیات: از چه زمانی به شعر و مداحی روی آوردید و در این زمینه چه توفیقی داشته‌اید؟

حاج غلامرضا سازگار: از ۱۵ سالگی برای اهل‌بیت علیه‌السلام شروع کردم به سرودن شعر و مداحی کرده‌ام و تاکنون ۶۰ سال است که سرودن شعر و مداحی را ادامه داده‌ام و حدود بیش از ۳۰ جلد کتاب در این زمینه شعر سروده‌ام و هنوز هم به لطف خداوند ادامه می‌دهم و امیدوارم بیش از این تلاش کنم و توفیق داشته باشم.

ماهنامه هیات: با تشکر از توضیحات شما لطفاً بفرمایید چه توصیه‌هایی به مداحان و شاعران دارید و چه انتظاری از آن‌ها دارید؟

حاج غلامرضا سازگار: شاعر خون‌جگر می‌خورد تا این گوهر شعر را به دست بیاورد، زحمت زیادی می‌کشد، شاعران و مداحان باید این گوهر شعر را به پای کسی بریزند که لیاقت آن را داشته باشد، کسی را مخاطب قرار دهند که تشنه شنیدن اشعار مدح اهل‌بیت باشد. برخی می‌گویند شعر ساده بگویید. من می‌گویم:

املا باید سطح شعر و مدح را بالا ببریم تا حق اهل‌بیت را ادا بکنیم، شعر را باید به پای شهدا بریزیم، شعر را به پای خاندان عصمت و طهارت بریزیم و به پای انقلاب اسلامی بریزیم، برای هدایت مردم کار بکنیم، در تراز اهل‌بیت و انقلاب اسلامی شعر بگوییم

مصاحبه ماهنامه هیات

با مداح و شاعر اهل‌بیت علیه‌السلام حاج غلامرضا سازگار

ماهنامه هیات: با سلام و قدردانی از اینکه وقت خود را در اختیار ماهنامه هیات قرار دادید، برایتان آرزوی توفیق و سلامتی داریم، لطفاً بفرمایید که تا چه حد از مداحی و شعر و شاعری لذت می‌برید و از آن رضایت دارید؟

حاج غلامرضا سازگار: من عاشق اهل‌بیت علیه‌السلام هستم و دوستداران اهل‌بیت علیه‌السلام را هم دوست دارم. دعا می‌کنم برای همه کسانی که در راه کربلا هستند و زائر امام حسین علیه‌السلام هستند. مردم باید بیشتر به کربلا بروند. برخی می‌گویند چرا مردم پیاده به کربلا می‌روند؟ در جواب آن‌ها می‌گویم اجر و پاداش رفتن به کربلا بی‌شمار است. جابر ابن عبدالله انصاری وقتی پیاده می‌رفت به سمت حرم مطهر امام حسین علیه‌السلام قدم‌هایش را بسیار کوتاه برمی‌داشت، با آرامش راه می‌رفت، عطیه از او پرسید چرا این‌طور قدم‌ها را کوتاه برمی‌داری؟ جابر گفت هر قدمی که در راه زیارت امام حسین علیه‌السلام برداری بسیار حسنه دارد.

ماهنامه هیات: از انگیزه و شور و شعور جنابعالی سپاسگزاریم و امیدواریم که همیشه با همین شور و نشاطی که دارید برای جلسات امام حسین علیه‌السلام شور آفرین باشید و همه از نفس گرم و معنوی شما بهره‌مند شوند. لطفاً بفرمایید که موفقیت خود را در چه اموری می‌دانید؟

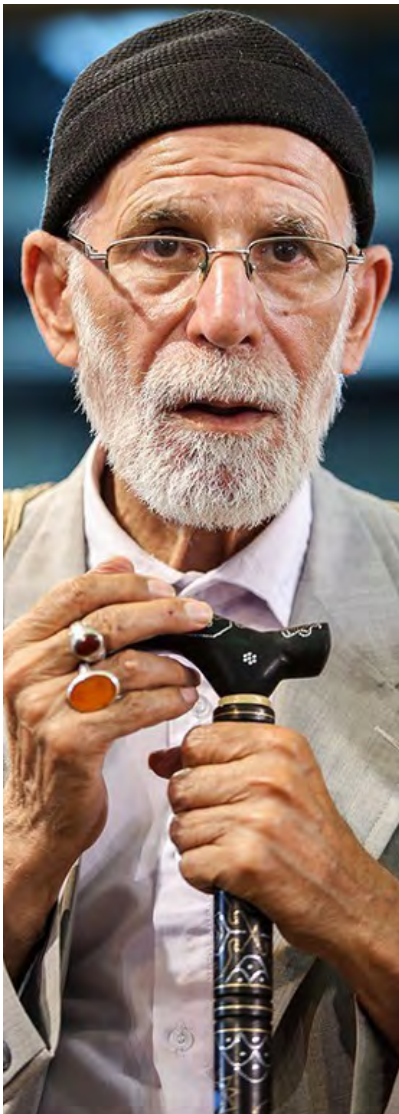
حاج غلامرضا سازگار: توفیق و اثرگذاری در هر حرفه و رشته‌ای الزامات خاص خود را دارد، در مداحی و شعرخوانی که یک کار معنوی و فرهنگی است و به مدح اهل‌بیت علیه‌السلام مربوط می‌شود ارتباطات معنوی و خلوص نیت خیلی تعیین‌کننده است. بنده احساس می‌کنم که چند عامل و موفقیت ما تأثیر داشته است.

۱- عنایت خداوند متعال: لطف و عنایت الهی نخستین عاملی است که ما را کمک می‌کند، به ما انگیزه می‌دهد و نورانیت در قلب و ذهن ایجاد می‌کند، اشعار و مداحی را به زبان ما جاری می‌سازد و ما هم شکرگزار این عنایت هستیم. باید کاری کنیم که این عنایت الهی روز بروز افزایش پیدا کند.

۲- لطف اهل‌بیت عصمت و طهارت علیه‌السلام: ما مدح اهل‌بیت می‌گوییم و اگر آمادگی و شایستگی درونی داشته باشیم لطف اهل‌بیت نصیب می‌شود. من لطف اهل‌بیت را عامل موفقیت خود می‌دانم. اهل‌بیت یک سرمایه و تکیه‌گاه مطمئن و پشتوانه ماندگار برای ما و همه مداحان و شاعران هستند. خداوند ما را از اهل‌بیت جدا نکند.

۳- اهتمام پدرم: پدرم از دوران کودکی بنده را به مجلس عزای امام حسین علیه‌السلام می‌برد و با عزای حسینی آشنا می‌کرد و به هیات انس می‌گرفتم. اکنون هرچه دارم از آن اهتمام پدرم دارم. شخصیت ما آن زمان در همان جلسات عزاداری شکل می‌گرفت و نام و یاد اهل‌بیت را در مراسم

شاعر خون جگر می خورد
تا این گوهر شعر را به
دست بیاورد، زحمت
زیادی می کشد، شاعران و
مداحان باید این گوهر شعر
را به پای کسی بریزند که
لیاقت آن را داشته باشد

و مداحی کنیم تا تأثیر بگذارد.
ثانیاً شعری بگوییم که خداوند متعال پسند بکند و انگیزه ما جلب رضایت خداوند باشد تا کار و تلاش ما خیروبرکت بیشتری پیدا بکند و تأثیر بیشتری بگذارد.
ثالثاً سعی بکنیم با اشعار سخیف و سبک به تهاجم فرهنگی دشمن کمک نکنیم، ما در عصر تهاجم فرهنگی دشمنان قرار داریم، باید با شعر و مداحی با این تهاجم دشمن مقابله بکنیم و دشمن را ناکام سازیم.
رابعاً همان طور که بزرگان ما و پیشکسوتان شعر و مداحی در جامعه رشد ایجاد کردند ما هم باید رشد ایجاد بکنیم. باید تحول ایجاد بکنیم و این رشد و تحول هم باید در شعر و مدح خودمان ایجاد بشود.

ماهنامه هیات: با این دغدغه و سوزوگدازی که دارید چه راهنمایی هایی برای جوان ها دارید؟
حاج غلامرضا سازگار: من جوان ها را خیلی دوست دارم، مخصوصاً جوان هایی که در مجالس و محافل امام حسین علیه السلام و بهتر بگویید که در خانه امام حسین علیه السلام می آیند و عزاداری می کنند و به شعر و مداحی و سخن ما گوش می دهند. در روایات می خوانیم که در روز قیامت خداوند به بسیاری از جوان ها می گوید به بهشت وارد شوید. برخی می پرسند خدایا مگر این ها چکار کرده اند که بی حساب وارد بهشت می شوند؟ خداوند می فرماید این ها در جوانی به مجلس امام حسین علیه السلام آمده اند، در خانه امام حسین علیه السلام حضور پیدا کرده اند.

ماهنامه هیات: توصیه شما به هیات های عزاداری چیست؟

حاج غلامرضا سازگار: من وجودم می گوید همان طور که به امام حسین علیه السلام احترام می گذاری به زمندگان اسلام، به هیات هایی که زمندگان اسلام در آن هستند هم احترام بگذاری و من به آن ها عشق می ورزم. اطمینان دارم که راه زمندگان اسلام از راه امام حسین علیه السلام جدا نیست. شعار و هدف زمندگان اسلام در جبهه های جنگ حق علیه باطل در دوران دفاع مقدس این بود که باید حرم امام حسین علیه السلام را آزاد کنیم، آن ها روی لباس های خود می نوشتند زائر امام حسین علیه السلام هستیم، ما به کربلا می رویم، بنابراین امیدوارم همیشه پای مجلس اهل بیت علیه السلام و عزاداری امام حسین علیه السلام پایدار بمانند و فعالیتشان را در این زمینه بیشتر بکنند.

ماهنامه هیات: با تشکر از توضیحات خوب و سازنده جنابعالی اگر سروده جدیدی دارید که ما و خوانندگان نشریه از آن بهره مند شویم در اختیار نشریه قرار دهید.

حاج غلامرضا سازگار: من به تازگی شعری سروده ام که به مدافعین حرم می پردازد و فکر می کنم هدیه خوبی برای نشریه شما باشد. این قطعه شعر را تقدیم می کنم:

مدافعین حرم، اهل بیت یار شما	خدا به موج خطرها نگاهدار شما
هماره نصر من الله نقش پرچمتان	همیشه نعره تکبیر، ذوالفقار شما
سپاهیان خدا پشت هر ابرقدرت	شکسته زیر قدم های اقتدار شما
سزد که حضرت عباس آفرین گوید	به عزم و همت و ایثار و اعتبار شما
مدافع حرم زینبید و می بینم	نشسته دختر زهرا در انتظار شما
بهار فتح شما از خزان به دور	که نشسته گلشن فتح و ظفر بهار شما
قدم نهاده به چشم شما امام زمان	که گشته خاک رهش تاج افتخار شما
عجیب نیست به حق حق ای حسین یون	اگر حسین شود زائر مزار شما
برای یار دل بی قرار آوردید	مگر نبوده همین از ازل قرار شما
روا بود که امامت کنید بر دل ها	که روح پاک امام امت هم جوار شما
مدافع حرم زینب و حسین شدید	درود ما صلوات خدا نثار شما
هماره تا که زخون چهره شرف سرخ است	خداست یار شما و خدا یار شما.

کرده و بر مبنای اصول، برنامه‌ها و تکنیک‌های نرم و طی مجموعه‌ای از فرایندهای منسجم، تغییرات ساختاری، هویتی و بنیادین را ایجاد می‌کند.

رساترین تعبیر از جنگ نرم را در بیان مقام معظم رهبری می‌توان یافت. ایشان می‌فرمایند: در جنگ روانی و آنچه امروز به او جنگ نرم گفته می‌شود در دنیا، دشمن به سراغ سنگرهای معنوی می‌آید که آن‌ها را منهدم کند. به سراغ ایمان‌ها، معرفت‌ها، عزم‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و یک کشور، دشمن به سراغ این‌ها می‌آید که این‌ها را منهدم بکند و نقاط قوت را در تبلیغات خود به نقاط ضعف تبدیل کند، فرصت‌های یک نظام را به تهدید تبدیل کند.

جنگ نرم به‌عنوان یک راهبرد

جوزف نای نظریه‌پرداز مشهور آمریکایی مقاله‌ای تحت عنوان قدرت نرم POWER SOFT در فصلنامه آمریکایی FOREIGN POLICY در سال ۱۹۹۰ انتشار داده که دیدگاه جدیدی را به مخاطبان ارائه کرد که بر اساس آن ایالات متحده به‌جای آن‌که از طریق به‌کارگیری آنچه قدرت سخت می‌نامند به انجام کودتای نظامی در کشورهای رقیب اقدام کند تلاش خود را بر ایجاد تغییرات در کشورهای هدف از طریق تأثیرگذاری بر نخبگان متمرکز می‌کند. در این مقاله نویسنده دیدگاه خود را درباره ایجاد تغییرات از طریق به‌کارگیری دیپلماسی عمومی در کنار به‌کارگیری قدرت نرم در میان نخبگان جامعه هدف مطرح کرده. بعدها نظرات او تکمیل تر شد و به‌عنوان دستورالعمل سیاست خارجی آمریکا با عنوان به‌کارگیری قدرت هوشمند SMART POWER به‌مورد اجرا گذارده شد.

مهم‌ترین ابعاد سیاسی جنگ نرم

۱- تضعیف فرهنگی یک جامعه در جهت تأثیرگذاری شدید بر افکار عمومی مورد هدف با ابزار خبر و اطلاع‌رسانی هدفمند و کنترل‌شده.

۲- تضعیف سیاسی کشور موردنظر به‌منظور ناکارآمد جلوه دادن نظام مورد هدف و

جنگ سایبری

شیعه باید مدرن‌ترین شیوه‌های تبلیغ را برای رساندن پیام حق خود به دیگران مورد استفاده قرار دهد. امام خامنه‌ای

ابعاد سیاسی جنگ نرم دشمن و راهبردهای مقابل

عباس حاجی نجاری

جنگ سخت WAREFARE HARD است. جان کالینز ثنورسین دانشگاه ملی جنگ آمریکا جنگ نرم را این‌گونه تعریف کرده است: استفاده طراحی‌شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن، برای نفوذ در مختصات فکری دشمن با توسل به شیوه‌هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می‌شود. تعریف جنگ نرم در آیین رزمی ارتش ایالات متحده آمریکا نیز عبارت است از اینکه جنگ نرم، استفاده دقیق و طراحی‌شده از تبلیغات و دیگر اعمالی است که منظور اصلی آن تأثیرگذاری بر عقاید، احساسات، تمایلات و رفتار دشمن، گروه بی‌طرف و یا گروه‌های دوست است به‌نحوی که برای برآوردن مقاصد و اهداف ملی پشتیبان باشد. بنابراین جنگ نرم را می‌توان الگوی تهاجمی استراتژیک، سازمان‌یافته و هدفمند دانست که مبتنی بر اقدامات سیاسی، فرهنگی و اطلاعاتی، منابع داخلی و خارجی را علیه کشور هدف بسیج

بهره‌گیرنده از ظرفیت‌های روانی و تبلیغی برای اثرگذاری بر افکار و اعمال دیگران اگرچه قدمتی متناسب با عمر زندگی اجتماعی انسان‌ها دارد اما واژه جنگ نرم و بهره‌گیری از ظرفیت‌های آن برای ایجاد تغییر در محیط‌های جوامع هدف به‌عنوان یک الگوی راهبردی، پس از آن مطرح می‌شود که الگوهای سنتی تغییر؛ نظیر جنگ‌ها، کودتاها، نظامی و یا تروریسم که الگویی غالب در دوران جنگ سرد و پیش از آن بود، کارایی خود را از دست داده بودند. آنچه در دوران معاصر به این الگوی جدید برای تغییر اهمیت بیشتری می‌دهد، تحولات نوین سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و آثار آن در تغییر سبک زندگی و به همین دلیل است که الگوی تغییر از طریق جنگ نرم به محور اصلی تغییرات در آغاز قرن بیست و یکم تبدیل می‌شود.

مفهوم شناسی جنگ نرم

جنگ نرم SOFT WAREFARE در جبهه مقابل

تخریب و سیاه نمایی ارکان آن نظام.

۳- ایجاد رعب و وحشت در مواردی همچون فقر جنگ یا قدرت خارجی سرکوبگر.

۴- اختلاف افکنی در میان مردم و برانگیختن اختلاف میان مقام‌های نظامی و سیاسی کشور.

۵- ایجاد روحیه یاس و ناامیدی در اجتماع به‌جای نشاط اجتماعی و احساس بالندگی از پیشرفت‌های کشور.

۶- بی‌تفاوت کردن نسل جوان به مسائل مهم کشور.

۷- کاهش روحیه و کارایی در میان نظامیان و ایجاد اختلاف میان شاخه‌های مختلف نظامی و امنیتی.

۸- ایجاد اختلاف در سامانه‌های کنترلی و ارتباطی کشور هدف.

۹- تبلیغات سیاه به‌وسیله شایعه‌پراکنی و جوسازی از راه پخش شب‌نامه‌ها و روش‌ها و ابزارهای مشابه.

۱۰- تقویت ناراضی‌های ملت به دلیل مسائل مذهبی، قومی، سیاسی و اجتماعی.

۱۱- تلاش برای بحرانی و حاد نشان دادن اوضاع کشور از راه ارائه اخبار نادرست و نیز تحلیل‌های نادرست و اغراق‌آمیز.

چرایی بهره‌گیری دشمنان از جنگ نرم علیه ایران

پس از ناکامی دشمن در جنگ تحمیلی ۸ ساله علیه ایران، از آنجا که ایران به لحاظ وسعت سرزمینی، کمیت جمعیت، کیفیت نیروی انسانی، امکانات نظامی، منابع طبیعی سرشار و موقعیت جغرافیایی ممتاز در منطقه خاورمیانه و نظام بین‌الملل به قدرتی کم‌نظیر تبدیل شده است لذا از دید کارشناسان سیاسی کشورهای غربی، دیگر نمی‌توان با یورش نظامی و جنگ سخت آن را سرنگون کرد بلکه تنها راه سرنگونی نظام جمهوری اسلامی پیگیری مکانیسم‌های جنگ نرم و به‌کارگیری تکنیک‌های عملیات روانی با استفاده از سه راهبرد دکترین مهار، نبرد رسانه‌ای و سامان‌دهی و پشتیبانی از نافرمانی مدنی بود.

در فرایند جنگ نرم، عوامل براندازی یا از

زمینه‌های موجود در جامعه برای پیشبرد اهداف خود بهره می‌برند یا به‌طور مجازی سعی در ایجاد ناراضی‌تی در نزد افکار عمومی و سپس بهره‌برداری از آن دارند.

استفاده از مشکلات اقتصادی، تنوع کثرت قومی ایران، ایجاد و دامن زدن به نافرمانی مدنی در تشکل‌های دانشجویی و نهادهای غیردولتی و صنفی، تلاش در نزدیکی به مردم تحت پوشش حمایت از حقوق بشر و دمکراسی در ایران، ایجاد شبکه‌های متعدد رادیو تلویزیونی فارسی‌زبان حمایت از گروه مخالف (سفر فعالان جوان خارجی از کشورهای متحد با آمریکا به ایران تحت عناوین جهانگرد که در صورت نیاز، به جنبش‌های مدنی و نافرمانی‌ها بپیوندند)، تسهیل فعالیت ان.جی.ا. آمریکایی در ایران، دعوت فعالان جوان ایرانی به خارج برای شرکت در سمینارهای کوچک این افراد باید از سوی مقامات آمریکایی انتخاب شوند نه نهادهای ایرانی استفاده از سفارتخانه‌های کشورهای دیگر و به‌طور کلی تضعیف ستون‌های حمایتی حکومت ایران از جمله راهکارهای اجرای این استراتژی به شمار می‌آیند.

راهکارهای مقابله با جنگ نرم

۱- تبدیل جنگ نرم دشمن به فرصتی برای افزایش قدرت نرم

هر ملتی و کشوری دارای منابع قدرت نرم است که شناسایی و تقویت و سازمان‌دهی آن‌ها می‌تواند بر اساس یک طرح جامع تبدیل به یک فرصت و هجوم به دشمنان طراح جنگ نرم شود. به‌عنوان مثال، منابع قدرت نرم در ایران را می‌توانیم «ایدئولوژی اسلامی»، «قدرت نفوذ رهبری»، «حماسه‌آفرینی‌ها» و «درجه بالای وفاداری ملت به حکومت» و وجود افراد دانشمند، خلاق و باهوش و نسل جوان تحصیل‌کرده بدانیم که پیشرفت‌های اخیر کشور در عرصه‌های هسته‌ای، دفاعی و... محصول آن است. در عرصه اجتماعی و سیاسی نیز حضور در راهپیمایی ده‌ها میلیونی و عرصه‌های انتخابات و... نمادی از تجلی قدرت نرم نظام است

۲- تقویت اتحاد و انسجام ملی

دشمنان نظام همواره سعی کرده‌اند با ایجاد اختلاف، چنددستگی و تقابل و نهایتاً درگیری بین اقوام و مذاهب گوناگون و همچنین تنش بین جریان‌های سیاسی، هم در بعد ملی و هم در سطح جهان اسلام به اهدافشان برسند. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرمایند: «دشمن در جنگ نرم تلاش دارد با استفاده از ابزارهای فرهنگی و ارتباطاتی پیشرفته و با شایعه و دروغ‌پراکنی و استفاده از برخی بهانه‌ها، میان آحاد مردم تردید، بدبینی و اختلاف ایجاد کند ... در قضایای پس از انتخابات، به بهانه انتخابات، ایجاد تردید و اختلاف کردند تا دل‌های مردم نسبت به یکدیگر و نسبت به مسئولان چرکین شود و در چنین فضای مشوش و شلوغی، عناصر مغرض، خائن و دست‌آموز خود را برای کارهای اخلاک‌گرانه وارد صحنه کنند اما به دلیل بصیرت مردم به نتیجه نرسیدند...» (دیدار با هزاران نفر از بسیجیان سراسر کشور، ۱۳۸۸)

۳- تقویت روح امید به آینده همراه با اعتمادبه‌نفس

نقطه اتکای اصلی دشمنان در جنگ نرم، سلب اعتماد مردم به‌نظام و ایجاد یأس و ناامیدی در آن‌ها در نسبت به توفیق و کارآمدی نظام است. مقام معظم رهبری، امید و اعتمادبه‌نفس را سبب ناامیدی مخالفان دانسته و به‌طور صریح در دیدار با نخبگان می‌فرمایند: «عزیزان من! شرط اصلی فعالیت درست شما در این جبهه جنگ نرم، یکی نگاه خوش‌بینانه و امیدوارانه است. نگاهتان خوش‌بینانه باشد. ببینید، من در مورد بعضی‌تان به‌جای پدر بزرگ شما هستم. من نگاهم به آینده، خوش‌بینانه است؛ نه از روی توهم، بلکه از روی بصیرت. شما جوانید - مرکز خوش‌بینی - مواظب باشید نگاهتان به آینده، نگاه بدبینانه نباشد؛ نگاه امیدوارانه باشد، نه نگاه نومیدانه. اگر نگاه نومیدانه شد، نگاه بدبینانه شد، نگاه «چه فایده‌ای دارد» شد، به دنبالش بی‌عملی، به دنبالش بی‌حرکتی، به دنبالش انزوا است؛ مطلقاً دیگر حرکتی

وجود نخواهد داشت؛ همانی است که دشمن می‌خواهد». (دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی، ۱۳۸۸)

۴- بصیرت آحاد جامعه و به‌ویژه نخبگان: یکی از مهم‌ترین راهبردهای مقابله با جنگ نرم، ارتقاء بصیرت آحاد جامعه و به‌ویژه نخبگان است. مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرماید: «بصیرت قطب نمای حرکت صحیح در اوضاع اجتماعی پیچیده امروز است به‌گونه‌ای که اگر کسی این قطب‌نما را نداشت و نقشه‌خوانی بلد نبود ممکن است ناگهان خود را در محاصره دشمن ببیند. اگر بصیرت نباشد، انسان حتی با نیت خوب ممکن است گمراه شود و در راه بد قدم بگذارد.» (در جمع مردم خونگرم چالوس و نوشهر، ۱۳۸۸)

معظم له دلیل تمرکز دشمن روی خواص را نفوذ آن‌ها در میان مردم دانسته و می‌فرماید: «امروز به گمان من هدف و آماج دشمن خواص است. می‌نشینند طراحی می‌کنند تا ذهن خواص را عوض کنند، برای اینکه بتوانند مردم را بکشانند، چون خواص تأثیر می‌گذارند و در عموم مردم نفوذ کلمه دارند. یکی از وظایف اصلی امروز من و شما همین است. ما بصیرت خودمان را در مسائل گوناگون تقویت کنیم و بتوانیم ان‌شاءالله بصیرت مخاطبان و مستمعان خودمان را هم زیاد کنیم.» (دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸)

۵- خلع سلاح روانی اپوزیسیون دشمنان داخلی و بیرونی نظام اسلامی همواره در پی آن هستند تا با شعارهای جذاب و وعده بهبود شرایط زندگی، توده مردم را جذب کنند. چنانچه نظام حاکم با کارآمد سازی و تکیه بر ظرفیت‌های ملی چنین شرایطی را بر شهروندان فراهم سازد، زمینه جذب مردم توسط اپوزیسیون را از میان برداشته و جنگ روانی دشمن خنثی می‌شود.

۶- گسترش دامنه و شمول فعالیت‌های فرهنگی و افزایش محصولات فرهنگی تأثیرگذار بر جامعه و جوانان یکی از عرصه‌های جهاد که امروز همه نخبگان

فکری، هنرمندان، روشنفکران و بسیجیان بایستی وارد آن شوند، عرصه جهاد و مقابله با افکار و فرهنگ غلط انحرافی است. از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، نیروهای فرهنگی نقش بسیار حساس و مهمی در باور سازی وجود تهاجم فرهنگی و مقابله با آن را دارند. ایشان با بیان اینکه حرکت عظیم انقلاب اسلامی هنوز در اوایل راه خود است، با تأکید بر تأثیر هنر می‌فرماید: جنگ نرم؛ راست است، این‌یک واقعیت است؛ یعنی الآن جنگ است. البته این حرف را من امروز نمی‌زنم، من از بعد از جنگ - از سال ۶۷ - همیشه این را گفته‌ام؛ بارها و بارها. علت این است که من صحنه را می‌بینم؛ چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! ... این تمام نشده. چون تمام نشده، همه وظیفه‌داریم. وظیفه مجموعه فرهنگی و ادبی و هنری هم وظیفه مشخصی است: بلاغ، تبیین، بگویند، خوب بگویند. من همیشه تکیه بر این می‌کنم: بایستی قالب را خوب انتخاب کنید و هنر را بایستی تمام‌عیار توی میدان بیآورید؛ نباید کم گذاشت تا اثر خودش را بکند. (دیدار با جمعی از شعراء فرهیختگان و اهالی فرهنگ، ۱۳۸۸)

۷- پاسداشت ارزش‌ها و یاد و نام شهدا حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار اعضای ستاد کنگره‌ی شهدای استان‌های کهگیلویه و بویراحمد و خراسان شمالی که در تاریخ ۵ مهر ۱۳۹۵ برگزار شده بود، هدف از جنگ نرم و پنهان دشمن را «دور کردن مردم از عرصه‌ی جهاد و مقاومت، بی‌اعتنا کردن آن‌ها به آرمان‌ها و تصرف فضای فکری و روحی کشور» دانستند و خاطر نشان کردند: ملت ایران با مقاومت و ایستادگی خود، قدرت‌های جهانی را در بسیاری از اهدافشان ناکام کرده و سلطه‌گران با ابزارهای فراوان، تبلیغات هنگفت و گویندگان سخن به‌مزد و همچنین فشارهای اقتصادی، سیاسی و امنیتی، در تلاش برای مایوس و از صحنه خارج کردن ملت هستند. رهبر انقلاب اسلامی، ترویج یاد و نام شهیدان را یکی از عوامل مهم در مقابله با این برنامه‌ی دشمن و حفظ مقاومت توأم با شوق و طراوت در ملت خواندند و افزودند:

امروز نگاهبانی یاد شهدا یک وظیفه است. ۸- عملیات روانی متقابل در مقابله با جنگ نرم بایستی منفعلانه عمل کرد. عاملان تهدید نرم از انواع تبلیغات، فنون مجاب سازی روش‌های نفوذ اجتماعی و عملیات روانی به‌منزله روش‌های تغییر نگرش‌ها، باورها و ارزش‌های جامعه هدف استفاده می‌کنند. انجام تبلیغات هوشمندانه، سریع با قدرت منطق و اندیشه و احاطه ذهنی بر مخاطبان جنگ نرم می‌تواند یکی از روش‌های مقابله باشد.

۹- ایستادگی و عدم سازش در برابر دشمنان انقلاب و نظام اسلامی:

صلابت و ایستادگی حضرت امام، مقام معظم رهبری و ملت ایران اسلامی را بر سر ارزش‌ها، در برابر فتنه‌ها، فزون‌خواهی‌ها، فشارها و تهدیدهای دشمنان جمهوری اسلامی را می‌توان رمز موفقیت نظام در مهار جنگ نرم دشمنان دانست. ایشان در کوران فتنه ۸۸ که نقطه اوج جنگ نرم دشمن بود، مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تاریخی ۲۹ خرداد ۱۳۸۸ در این رابطه می‌فرماید: «به‌صراحت اعلام می‌کنیم ما با استکبار و نظام سلطه و تسلط چند کشور بر جهان مخالفیم و نخواهیم گذاشت این چند دولت با سرنوشت دنیا بازی کنند.» (دیدار با هزاران نفر از مردم آذربایجان، ۱۳۸۸)

ایشان در همان سال در دیدار مردم مازندران، حجت را بر استکبار جهانی و جریان مصلحت‌اندیش، سازش‌کار و تحمیل‌گر داخلی تمام کردند و فرمودند: «در مقاطعی برخی طراحی‌های دشمن برای وادار کردن نظام اسلامی به باج دادن بوده است؛ اما امام (ره) بزرگوار هیچ‌گاه باج ندادند و همه بدانند ما نیز از طرف ملت ایران و از طرف خود به هیچ‌کس باج نخواهیم داد. ملت ایران می‌خواهد ملتی مستقل، پویا، حرکت‌کننده به جلو، عامل به احکام اسلامی و قدرتمند برای دفاع از حقوق و عقاید خود باشد. آیا این خواسته به‌حق جرم است؟» (دیدار با هزاران نفر از مردم مازندران، ۱۳۸۸)

ظهور و بروز کاپیتولاسیون در ایران

کاپیتولاسیون یک لغت فرانسوی است که برگردان آن را قضاوت‌سپاری می‌گویند؛ اما معنای اصطلاحی آن را مصونیت قضایی اعلام کردند. مصونیت قضایی بدان معنا است که اتباع یک کشور که در کشور دیگر مشغول کار غیر دیپلماتیک هستند در صورت انجام عمل مجرمانه نباید مورد تعقیب قضایی قرار گیرند. مصونیت قضایی رهاورد استعمار است و معمولاً مستشاران غربی که در شرق و جوامع استعماری حضور داشتند مشمول این قاعده می‌شدند. ابداع‌کننده این قاعده قدرت‌های غربی مسلط در قرن ۱۹ میلادی می‌باشند که کاپیتولاسیون یکی از راه‌های اعمال قدرتشان در جوامع هدف بوده است. تجربه نشان می‌دهد این قاعده معمولاً به کشورهایایی تحمیل می‌شده است که از ضعف اقتدار در مقابل قدرت‌های غربی رنج‌برده‌اند به همین دلیل کاپیتولاسیون در ایران تا قبل از شکست ایران از روسیه و تا سال ۱۳۴۳ قمری وجود نداشت. شکست خفت‌بار ایران در جنگ‌های دوگانه، روسیه را بر آن داشت که کاپیتولاسیون را به‌عنوان بخشی از معاهده ترکمن‌چای به ایران تحمیل کند؛ بنابراین پس از برقراری رابطه دو کشور و پایان جنگ‌ها، کاپیتولاسیون بر ایران تحمیل شد و حکومت ایران نیز چاره‌ای جز پذیرش آن نداشت، همین موضوع موجب جسارت روس‌ها در ایران شده بود به صورتی که در سال ۱۲۴۳ مردم تهران علیه تهدیدات و خودسری‌های روس‌ها قیام کردند و بیش از ۴۰ نفر از کارکنان سفارت روسیه در تهران را به قتل رساندند. روس‌ها صرفاً به کاپیتولاسیون اکتفا نکردند بلکه مسئله دیگری بر ایران تحمیل کرد و آن «تحت‌الحماگی» بود. بدین معنا که مصونیت ناشی از کاپیتولاسیون شامل حال ایرانیان وابسته به روسیه (و بعدازآن انگلیس) نیز می‌باشد، هرگاه حکومت ایران اراده می‌کرد فردی را محاکمه کند به سفارت

روسیه یا انگلیس پناهنده می‌شد و به معنی امروزی تابعیت دوگانه داشت تا پایان دوران قاجاریه کاپیتولاسیون در ایران ادامه داشت و قدرت‌های غربی مانع از محاکمه اتباعشان در ایران بودند این تحقیر ملی بارها سرباز می‌کرد تا اینکه علاوه بر کشتار روس‌ها در تهران، سه نفر از اتباع آمریکا نیز که در تهران به مقدسات توهین کرده بودند در خیابان شیخ‌هادی تهران کشته شدند.

مرحله دوم کاپیتولاسیون نیز مانند دوران قاجاریه به ضعف مجدد حکومت ایران بعد از کودتای ۱۳۳۲ برمی‌گردد. شاه بعد از کودتای ۱۳۳۲ تاج‌وتخت خود را مدیون آمریکا و انگلیس می‌دانست و همین نقطه‌ی ضعف باعث اعطای امتیازات زیادی به این دو کشور شد. شاه از ضعف مشروعیت رنج می‌برد و خود نیز از این آگاه بود؛ بنابراین بر پرستیژ مدرنیزاسیون تأکید داشت و توسعه‌ی غربی را وجهه همت خود کرد تا بتواند با نمادهای نوسازی و توسعه ضعف مشروعیت ناشی از کودتا را مخفی نماید. به همین دلیل دست به اقدامات ساختاری زد و از اصطلاحات ارضی تا حق رأی برای زنان را مورد تأکید قرار داد. توسعه‌ی نظامی نیز روی دیگر سکه ضعف مشروعیت بود که شاه آن را نیز در اولویت توسعه قرارداد. به‌صورت طبیعی انجام این تغییرات گسترده که از آن به‌عنوان انقلاب سفید شاه و ملت یاد می‌شد نیاز به مستشاران خارجی داشت و این‌چنین ۴۳ هزار نفر آمریکایی وارد ایران شدند. اختلافات فرهنگی این افراد با جامعه ایرانی و روحیه سلطه‌طلبی آن‌ها تا آن حد مسخره‌کننده بود که مسئله «حق توحش» را طرح کردند و پارامتری به همین نام به‌ردیف حقوقی آنان اضافه شد.

با شروع اصلاحات ارضی آمریکایی‌ها با فشار بر امینی - نخست‌وزیر وقت - خواستار تصویب کاپیتولاسیون در مجلس ایران شدند که امینی جرئت آن را نداشت و کار به منصور

کشید. با ترور منصور توسط فدائیان اسلام هویدا وارد این موضوع شد و کار در حال سروسامان دادن بود که غیرت امام به جوش آمد و این کار را لکه‌نگ حاکمیت و بازگشت استعمار به ایران و توهین به قوانین قضایی کشور دانست. بدون تردید کاپیتولاسیون نقطه‌ی عطف در شروع جرقه‌های یک انقلاب سراسری در ایران شد و دودمان پهلوی را بر باد داد، شاه با سفر به قم و سخنرانی که در آن روحانیت را «ارتجاع سیاه» خواند نیز نتوانست جلوی موج مخالفت با این طرح را بگیرد و مجبور به دستگیری و تبعید امام شد. حوادثی همچون ماجرای قتل‌عام مدرسه فیضیه قم و مردم ورامین باعث تثبیت شعله‌های قیام شد و ماجرای مخالفت‌ها از حیز انتفاع ساقط نشد. کاپیتولاسیون لغو شد اما در عمل اجرا می‌شد. از سوی دیگر شعله‌های قیام جوانه‌زده بود و هیچ توجیهی مانع آن نمی‌شد. با تکامل انقلاب اسلامی برای همیشه کاپیتولاسیون از ایران رخ بربست و هویت ملی به جایگاه واقعی خود بازگشت. بعد از انقلاب اسلامی به دلیل نبود کارشناسان خارجی از یکسو و حاکمیت روح اسلام انقلابی، هیچ کشوری چنین مطالبه‌ای را از نظام طرح نکرد و روح عزت خواهی و بیگانه‌ستیزی ایرانیان به آبخور واقعی خود وارد شد و انشاء الله تا انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی در ایران حاکم است خواب کاپیتولاسیون در این کشور تعبیر نخواهد شد. هم‌اکنون این قانون در کشور همسایه و مسلمان یعنی افغانستان اجرا می‌شود و مجلس این کشور نیز به‌ناچار به آن رأی مثبت داد و به همین دلیل آمریکایی‌ها به خاطر بمباران عروسی‌ها هم به دادگاه برده نمی‌شوند و دولت افغانستان حق محاکمه آن‌ها را ندارد. رئیس‌جمهوری قبلی افغانستان وقتی با کشتار بی‌گناهان در کشورش مواجه می‌شد چاره‌ای جز گریه در تریبون‌های رسمی نداشت و صرفاً به انتقاد از سربازان آمریکایی اکتفا می‌کرد. اگر انقلاب اسلامی در ایران به وقوع نمی‌پیوست بدون تردید سرنوشتی بهتر از افغانستان نداشتیم و همان روال ادامه پیدا می‌کرد.

انگیزه مدافعین حرم از حضور در سوریه

وحید ادیبی

و تروریست‌های تکفیری پرداخته‌اند. ده‌ها هزار نفر از عراقی‌ها در قالب یگان‌های رزم ابوالفضل العباس، ده‌ها هزار نفر از افغانی‌ها در قالب یگان‌های رزم «فاطمیون» و ده‌ها هزار نفر از پاکستانی‌ها در قالب یگان‌های رزم زینبیون و نیز هزاران رزمنده مدافع حرم از یمن، کراچی، لبنان، ایران و دیگر کشورها امروز در دفاع از حرم حضرت زینب (سلام الله علیه) و دیگر افراد اهل بیت به رویارویی با دشمن سراپا مسلح و مجهز به جنگ ابزارهای مدرن غربی روی آورده‌اند. شاید در این ارتباط به نسبت جمعیت کشورهای عمدتاً شیعی سهم ما ایرانی‌ها نسبت به دیگر کشورها در اعزام رزمندگان مدافع حرم کمتر باشد. این کاهش وزن به دو دلیل است. اول اینکه رسانه ملی و خطبای آن‌طوری که باید وضعیت و صحنه میدانی نبرد را برای مخاطبان خود

(صلی‌الله علیه و آله) به‌صورت خودجوش پا به عرصه کارزار نهادند تا بر اساس وظیفه اسلامی و تکلیف الهی خود از حریم پیامبر و حرم اهل بیت دفاع کنند. آنان آزادگانی از کشورهای اسلامی هستند که بدون توجه به ملیت خود به‌صورت انفرادی و یا در قالب هسته‌ها و گروه‌های رزمی، خود را به سوریه، سامرا، کربلا و نجف می‌رسانند تا در مقابل حرامیان خبیث ایستادگی کنند و از هتک حرمت اماکن مربوط به اهل بیت و تخریب آن‌ها توسط جانیان تکفیری جلوگیری کنند. مدافعین حرم اگرچه در ابتدا در قالب گروه‌ها و هسته‌های کوچک و به‌صورت غیرسازمان‌دهی شده با خصم دون می‌جنگیدند اما امروز پس از قریب شش سال در قالب یگان‌های بزرگ عملیاتی در منطقه شامات به رویارویی با مزدوران وهابی

نام رزمندگان، شهدا و یگان‌های مدافع حرم و حریم چند سالی است که به‌صورت گسترده وارد ادبیات و اصطلاحات رایج سیاسی، فرهنگی و نظامی شده است. نامی مقدس، زیبا و دل‌پذیر و آرام‌بخش. از اسفند سال ۱۳۸۹ که جریان‌های تروریستی تکفیری توسط امریکا، رژیم صهیونیستی و حکام سعودی در سوریه و عراق و برخی دیگر از کشورهای منطقه شکل گرفتند و فریب‌خوردگانی از سراسر جهان با طراحی نظام سلطه و صهیونیسم بین‌الملل، حمایت مالی آل سعود و مشارکت ترکیه و اردن و قطر مثل مور و ملخ به منطقه شامات گسیل داشته شدند تا اقدام به جنایت کنند و فتنه‌های مذهبی را در جامعه اسلامی ایجاد کنند، در عمل رزمندگان و یگان‌های رزمی مدافع حرم و حریم اهل بیت پیامبر

تبیین و تشریح نکرده‌اند. دوم اینکه برخی ملاحظات سیاسی و مذهبی مانع آن شده تا به صورت رسمی و فراگیر نسبت به جذب و اعزام رزمندگان شیفته اهل بیت به منطقه نبرد اقدام گردد.

در کشور هشتاد میلیون می‌باشد، میلیون‌ها جانباز و فدایی اهل بیت آماده هستند تا در راه اهل بیت پیامبر هستی خود را ایثار کنند اما برخی از محدودیت‌ها و ملاحظات، آن‌ها از نقش آفرینی مستقیم در مصاف با تروریست‌های تکفیری در منطقه شامات و عراق بازداشته است.

در خصوص انگیزه‌های متعالی رزمندگان مدافع حرم در برخی محافل گاه حرف و حدیث‌هایی مادی مطرح می‌شود که عمدتاً عاری از حقیقت است. چنین حرف و حدیث‌هایی در دوران دفاع مقدس از سوی منافقین و کذابان برای دلسرد کردن خانواده‌های رزمندگان اسلام نیز مطرح می‌شد اما کسی به چنین حرف‌های بی‌ارزشی واقعی نمی‌نهاد. در ارتباط با انگیزه چنین مردان بزرگی که خود را «مدافع حرم اهل بیت» خوانده‌اند از زبان خود آن‌ها نکاتی اشاره می‌شود که امید می‌رود از سوی حامیان و دوستداران مدافعین حرم بیشتر مورد مذاقه قرار گیرد:

۱. جلوگیری از فتنه مذهبی فراگیر: آمریکایی‌ها، صهیونیست‌ها و وهابیان تلاش دارند تا با هتک حرمت اهل بیت و تخریب اماکن مذهبی متعلق به برخی از فرقه‌های اسلامی و تکفیر آن‌ها احساسات شیعیان را برانگیزند تا زمینه‌های یک فتنه مذهبی و شکاف دینی در میان امت اسلام را فراهم کنند. فتنه‌ای که به تضعیف امت اسلامی و تجزیه کشورهای اسلامی و سلطه هر چه بیشتر غیرمسلمان بر مسلمان خواهد شد. مدافعین حرم یکی از هدف‌های خود را در نبرد با تروریست‌های تکفیری جلوگیری از فتنه فراگیر در میان امت اسلامی می‌دانند.

۲. جلوگیری از تکرار یک تجربه تلخ تاریخی: جریان فتنه و نفاق وهابیت که به دروغ خود را به عنوان یکی از فرقه‌های اسلامی به اهل

سنت گره زده است با برداشت انحرافی از اسلام به تخریب اماکن اسلامی و هتک حرمت اهل بیت پیامبر اسلام و صحابه آن حضرت در مکه و مدینه روی آورد و به لشکرکشی به کربلا و نجف اقدام نمود. این جریان انحرافی استعمار ساخته با جنایات بی‌شمار خود احساسات میلیون‌ها مسلمان را جریحه‌دار کرد. امروز پس از دهه‌ها سال از آن واقعه تاریخی که هیچ‌گاه داغ آن بر قلب و روح معتقدین اهل بیت پاک نخواهد شد، افراد و گروه‌های اسلامی که خود را مدافعان حرم نامیده‌اند تصمیم گرفته‌اند که از حرم اهل بیت در مقابل جنایان تکفیری دفاع کنند.

۳. دفاع از مظلوم در مقابل ظالم: ملت سوریه و دولت آن که یک نظام مردمی و دموکراتیک است مظلومانه هدف نظام سلطه و متحدیم منطقه‌ای آن قرار گرفته است. مردم در انتخابات سال ۱۳۹۳ بار دیگر یکپارچه در انظار جهانیان به بشار اسد رأی دادند و دوره ریاست جمهوری او را برای چهار سال دیگر تمدید کردند. بدین ترتیب حمایت مدافعین حرم از سوریه حمایت از یک ملت و نظام مورد ستم قرار گرفته از سوی ظالمان و مستکبرین جهانی است.

۴. دفع توطئه‌های غربی‌ها و نظام سلطه: مدافعین حرم بر این اعتقاد هستند که جنگ سوریه طرحی از پیش طراحی شده از سوی صهیونیست‌ها و نظام سلطه است تا با متلاشی کردن نظام سوریه و تجزیه آن توان راهبردی مسلمانان در رویارویی با دشمن صهیونیستی را از بین ببرند و جبهه مقاومت را از هم بپاشند. از این رو مدافعین حرم حضور خود در نبرد سوریه را در واقع دفاع از حریم و مرزهای اسلامی و جلوگیری از تجزیه آن می‌دانند.

۵. دفاع از عمق راهبردی جهان اسلام: سوریه برخلاف اکثر کشورهای اسلامی و همه کشورهای عربی که به سازش با رژیم غاصب صهیونیستی روی آورده‌اند در طول تاریخ حیات سیاسی این رژیم همواره در خط مقدم مقاومت بوده است. هم حافظ اسد و هم بشار اسد در مبارزه با رژیم صهیونیستی

و کمک به مبارزان لبنانی و فلسطینی هیچ‌گاه کوتاهی نکرده‌اند. در جنگ‌های ۳۳ روزه حزب‌الله با رژیم صهیونیستی و پس از آن جنگ ۲۲ روزه، ۷ روزه و اخیراً ۵۱ روزه مقاومت اسلامی فلسطین با اشغالگران صهیونیستی نظام سیاسی دمشق با تمام توان از مبارزین مقاومت در نبرد با صهیونیست‌ها دفاع کرد. لذا نظام سیاسی سوریه عمق راهبردی جهان اسلام در مصاف با اشغالگران صهیونیستی است و مدافعان حرم بر اساس منطق و نه احساس از نظام سوریه حمایت و دفاع می‌کنند.

۶. مقابله با طرح انتقام‌گیری نظام سلطه: مدافعان حرم بحران سوریه را نتیجه یک طرح از پیش تهیه شده در بیرون از مرزهای این کشور می‌دانند و گسیل داشتن تروریست‌های استیجاری بین‌المللی و حمایت همه‌جانبه غرب و مزدوران منطقه‌ای آن‌ها از آنان را در واقع انتقام‌گیری از نظام سوریه به خاطر حمایت از حزب‌الله لبنان و مقاومت اسلامی فلسطین، ارتباط راهبردی با جمهوری اسلامی ایران، حمایت از ایران در جنگ هشت‌ساله تحمیلی در مقابل دیکتاتور بعث عراق می‌دانند. لذا دفاع از نظام سوریه و مقابله با حرامیان تکفیری را وظیفه و رسالت انسانی و اسلامی برای خود قلمداد می‌کنند. با توجه به موارد فوق مشاهده می‌شود که اقدام مدافعین حرم در دفاع از حرم اهل بیت عصمت و حمایت از نظام سوریه در مقابل مهاجمان بین‌المللی دفاعی مقدس شبیه دفاع مقدس رزمندگان اسلام در طول دوران جنگ تحمیلی است که حضرت امام خمینی (ره) آن را نبرد حق و باطل و اسلام با کفر اعلام کردند. این نبرد یک نبرد ارزشی است و رزمندگان اسلام و مدافعین حرم رویارویی خود با دشمن خبیث را یک اقدام ارزشی، متعالی و هدفمند و مرضی رضای خداوند می‌دانند و به همین دلیل همه آزادمدان جهان به آن‌ها و نبرد مقدس آن‌ها افتخار می‌کنند.

موصل، چالش منطقه‌ای ترکیه، عربستان و آمریکا

محمدباقر مهدوی

با آغاز عملیات آزادسازی موصل، گمانه‌های مربوط به نقش بازیگران مختلف و نیز تحولات پس از شکست داعش، زبازد محافل مختلف شده است. اکنون موصل به کانون چالش میان قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای تبدیل شده است.

یکی از مهم‌ترین موانع و چالش‌ها بر سر راه آزادسازی موصل، سیاست‌های ایالات متحده آمریکا است که از مدت‌ها پیش طرح‌هایی برای موصل تدارک دیده است. در همین راستا یکی از اعضای ارشد دستگاه اطلاعاتی آمریکا گفته است: عملیات آزادسازی موصل بسیار پیچیده است، لذا بسیار بعید می‌رسد که در سال ۲۰۱۶ عملیات نظامی به رهبری عراق برای پاک‌سازی کامل شهر موصل در نینوا به نتیجه برسد. این اظهارات مقام عالی‌رتبه اطلاعاتی آمریکا حاکی از سیاست این کشور مبنی بر تلاش برای به تأخیر انداختن آزادسازی موصل است.

ظاهراً اصرار در تأخیر در عملیات به منظور آماده‌سازی طرح آمریکا برای مرحله بعد از آزادی موصل صورت می‌گیرد. خلاصه این طرح ناظر به تجزیه و تقسیم عراق است. توجیه این طرح بر اساس حل مشکلات فرقه‌ای و طایفه‌ای عراق انجام می‌گیرد. به عبارتی آمریکایی‌ها معتقدند حل مشکلات درونی عراق تنها در سایه تقسیم و تجزیه امکان‌پذیر است. این طرح هرچند به شکل جدی از سوی واشنگتن دنبال می‌شود، اما تحقق آن به این سادگی نیست و مخالفت شدید دولت مرکزی و نیز جمهوری اسلامی به‌عنوان متحد بغداد را به دنبال دارد.

در همین جهت در اوایل سپتامبر گذشته، طرحی از سوی نمایندگان جمهوری خواه و دموکرات به کنگره ارائه شد که خواستار تبدیل نینوا به استانی مستقل و غیر متنازع بود. آمریکا برای تسهیل در اجرای این طرح بر حقوق سریانی‌ها، آشوری‌ها، کلدانی‌ها و ایزدی‌ها و دیگر اقلیت‌ها تأکید می‌کند تا بتواند سایر عرب‌ها و اهل تسنن را نیز در زمینه تعیین سرنوشت به آن ملحق کند. مخالفت با حضور نیروهای مردمی در عملیات موصل که غالباً شیعه هستند، در همین چهارچوب انجام می‌گیرد. البته حیدر العبادی نخست‌وزیر عراق با توجه به تجربه موفق این نیروها در عملیات‌های قبلی تأکید کرده است هیچ‌کسی نباید از من بخواهد که واحدهای بسیج مردمی را از دخالت در عملیات بازپس‌گیری موصل منع کنم.

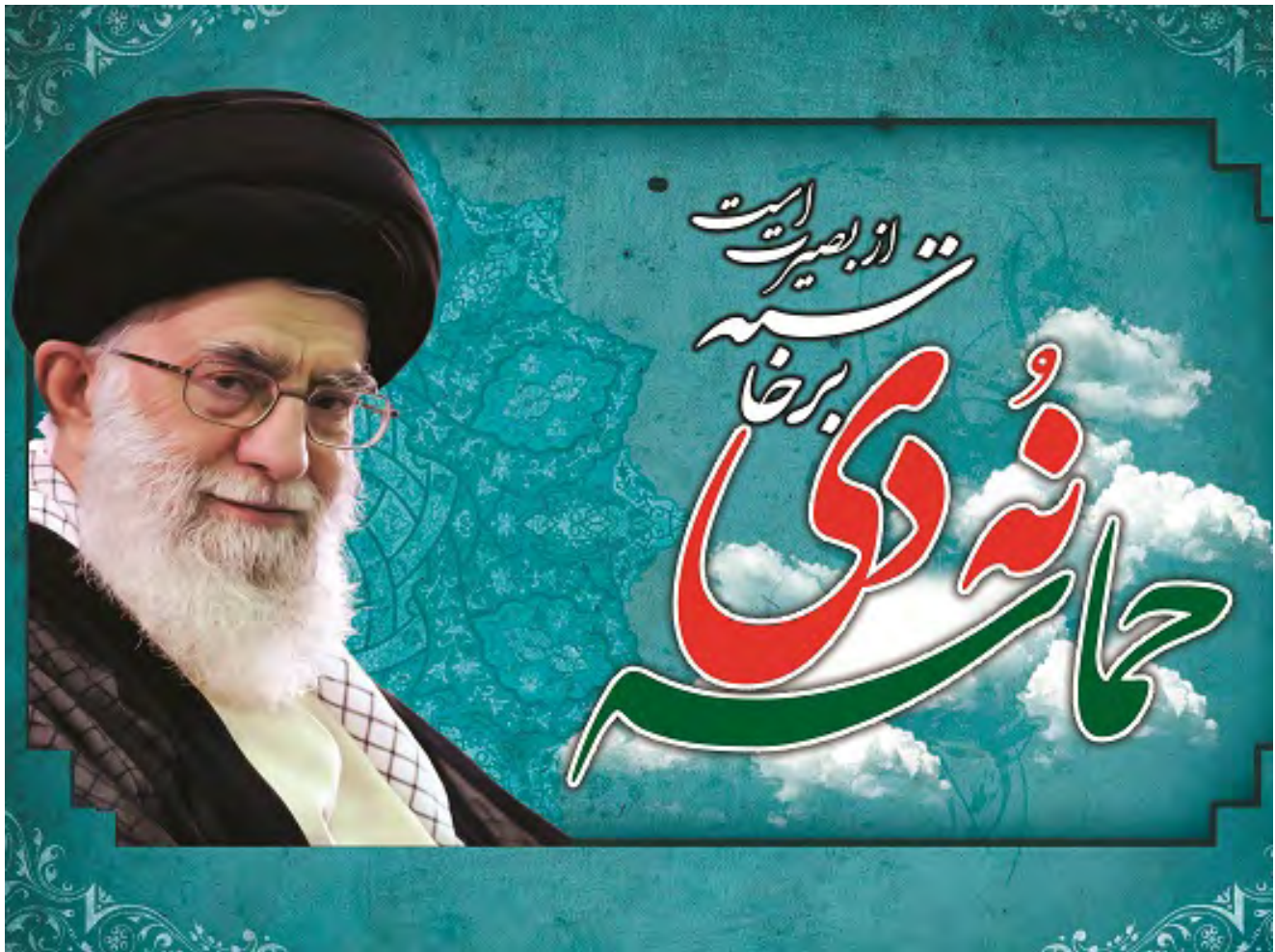
اما از طرف دیگر، از سوی برخی از محافل داخلی آمریکا به‌ویژه در حزب دموکرات، زرمه‌های تسریع عملیات موصل به گوش می‌رسد که قطعاً هدف از آن مشارکت جدی آمریکا در این عملیات و کسب دستاورد مهمی در کارنامه اوباما در واپسین دوران ریاست جمهوری است.

از سوی دیگر ترکیه از دیرباز به شهر موصل چشم طمع داشته است. از زمانی که حدود دو هزار سرباز ارتش ترکیه در منطقه بعشيقه در نزدیکی شهر موصل در شمال عراق مستقر شدند، روابط بغداد و آنکارا دچار تنش شده است. آنکارا ادعا می‌کند اعزام این نیروها با تجهیزات سنگین به نقطه‌ای در شمال عراق یک جابه‌جایی عادی نیروهای ارتش در اردوگاهی است که حدود دو سال پیش بنا بر درخواست استانداری نینوا و با هماهنگی بغداد ایجاد شده است.

اما در آستانه آزادسازی موصل به نظر می‌رسد ترکیه اهدافی را فراتر از چهارچوب غرب و ناتو دنبال می‌کند. ترکیه به‌هیچ‌وجه مایل نیست در موصل که اکثریت آن اهل سنت هستند، نفوذ خود را از دست بدهد. آنکارا سعی دارد از طریق اقلیم کردستان عراق و قبایل سنی مذهب، یک مرکز قدرت سنی در شمال عراق ایجاد کند؛ به همین دلیل مخالف مشارکت نیروهای شیعه «الحشد الشعبی» در حمله به موصل است.

همچنین سه دولت عربستان، قطر و امارات حامی ایجاد اقلیم سنی‌های عراق هستند. اما آیا عربستان از تجزیه عراق و ایجاد یک دولت مستقل سنی در این کشور خشنود خواهد شد؟ واقعیت این است که این امر را باید در چارچوب منطقه‌ای و در پیوند با سایر پرونده‌های منطقه مورد بررسی قرارداد. پیش‌ازاین و در زمانی که عراق تحت اشغال آمریکا بود، عربستان مخالف ایجاد یک دولت مستقل سنی بود. شکل‌گیری چنین دولتی به معنای این بود که شیعیان نیز چنین دولتی را در جنوب عراق ایجاد می‌کنند و دارای مرزهای مشترک مهمی با عربستان خواهند شد. این امر برای ریاض، سنگین تمام می‌شد و پیامدهای امنیت ملی سختی برای او در برداشت. از سوی دیگر، با استقلال سنی‌های عراق، فرایند تجزیه در منطقه، احتمالاً فرایندی دومینووار پیدا می‌کرد که با توجه به ویژگی‌های درونی و گسل‌های هویتی فعال در عربستان، می‌توانست تهدیدی برای ریاض هم تلقی شود. لذا عربستان ضمن مخالفت با تجزیه عراق در آن سال‌ها، از شیوه‌های دیگری برای تقویت اهل سنت و بی‌ثبات‌سازی دولت مرکزی عراق بهره می‌برد. اما آیا اکنون نیز نگاه ریاض به مساله تجزیه عراق، این‌گونه است؟ به نظر می‌رسد تغییر معناداری در نگاه عربستان به مساله تجزیه عراق رخ نداده است. البته او همچنان یک عراق بی‌ثبات و درگیر در مسائل داخلی را می‌پسندد و برای این امر به تقویت کردها و اهل سنت همسو با خود می‌پردازد.

در این میان، موصل از منظر عربستان، قطر و امارات، کانونی تلقی می‌شود که توان بحرانی نگاه‌داشتن عراق را داراست. لذا نگاه این سه کشور و به‌خصوص عربستان به موصل، بیشتر از این که مبتنی بر پایتختی کشور مستقل سنی باشد، مرکزی است برای ادامه بحران و یا حداکثر مرکزی برای اقلیم سنی در نظام فدرال عراق. طبیعی است که با چنین نگاهی، عربستان هم سعی خواهد کرد تا در عملیات آزادسازی موصل، اهل سنت را تقویت کرده و مانع از حضور حشدالشعبی شود.

شکل‌گیری و پیام‌های حماسه بصیرت در ۹ دی

احمد حیاتی

آن در برخی مقاطع تاریخی سرنوشت‌ساز شده است. در حال حاضر نیز می‌توان تبعات بی بصیرتی را در پاره‌ای از کشورهای اسلامی مشاهده کرد. آنچه اکنون در مصر سبب تبرئه مبارک و محاکمه مرسی گردیده ریشه در بی بصیرتی انقلابیونی دارد که رژیم سوریه را به جای آمریکا دشمن شماره یک خود خواندند و با عملکرد ناصحیح خود زمینه سوءاستفاده غرب را فراهم ساختند؛ اما بصیرت در عراق مانع موفقیت آمریکا در تجزیه این کشور و سوءاستفاده از اختلاف داخلی این کشور شد. در ایران اسلامی اما اگر بصیرت نبود ۱۹

واکنشی از سوی مسلمین بروز نیافت؟ آیا در گذشته هیچ‌گاه امنیت ملی در این اندازه آسیب‌نندیده بود؟ آیا تا به حال هنجارشکنی و تشنجات خیابانی در این حد نبوده است که مردم با تمام قوا به دفاع برخیزند؟ پاسخ این سؤال‌ها مثبت است و تجربه تاریخی جهان اسلام نشان می‌دهد که در ادوار مختلف وقوع چنین رویدادهای تلخی مسبوق به سابقه است؛ اما یک چیز به عنوان «علة العلل» «حلقه مفقوده‌ای» بوده که فقدان آن مانع حضوری میلیونی و حداکثری ملت‌ها شده است و آن همان بصیرت است که تحمل

در بیان علل شکل‌گیری حماسه ۹ دی در سال ۱۳۸۸ به موارد مهمی از جمله قانون‌شکنی، ناامنی، زیر سؤال بردن حیثیت ملی، حمله به ارکان نظام اسلامی، اهانت به مقدسات به ویژه عاشورا و ... اشاره شده است که به مخاطره انداختن حاکمیت و به تبع آن آسیب دیدن دین از مهم‌ترین آن‌هاست. حال سؤال این است که آیا در گذشته هیچ‌گاه دین اسلام تا این اندازه به مخاطره نیفتاده بود که به شکل‌گیری حماسه‌های مشابهی بینجامد؟ آیا اهانت به عاشورا از خود واقعه عاشورا مهم‌تر بوده که در آن زمان چنین

دی ۵۶ مردم قم در واکنش به اهانتی که وزیر ارشاد طاغوت علیه روحانیت داشت پای به خیابان نمی‌گذاشتند و در چهلیم شهدای این حادثه هیچ رخدادی در تبریز به وقوع نمی‌پیوست، لذا نطفه انقلاب اسلامی هم بسته نمی‌شد. اگر بصیرت مردم ایران نبود در ۱۵ خرداد ۴۲ که امام امت علیه کاپیتولاسیون خروشید، نهضت اسلامی علیه رژیم طاغوت شکل نمی‌گرفت. همین بصیرت بود که مردم انقلابی کشورمان را در بهمن ۵۷ علی‌رغم همه تهدیدات رژیم طاغوت، به خیابان‌ها کشاند تا انقلاب اسلامی به پیروزی برسد.

بصیرت مردم مسلمان و انقلابی ایران پس از شکل‌گیری نظام اسلامی بارها و بارها، خطر انحراف از آرمان‌ها و مسیر انقلاب را دور ساخته که برخی از موارد آن عبارت‌اند از:

۱- در دولت موقت همان ملتی که پس از اعلام نخست‌وزیری بازگان به خیابان‌ها آمدند و فریاد «نخست‌وزیر ایران، شد مهدی بازگان» در حمایت از او سردادند، روزی که تلاش او برای بازگرداندن آمریکا و خروج وی از حاکمیت که در اعتراض به اشغال لانه جاسوسی صورت گرفت را مشاهده کردند، از جبهه ملی و نهضت آزادی عبور کرده و به حمایت از انقلابشان پرداختند.

در ماجرای بنی صدر خائن همان مردمی که او را به رئیس‌جمهوری رسانده بودند و در حمایت از وی «بنی‌صدر، صد درصد» می‌گفتند، پس از برملا شدن پیوند وی با منافقین و اتخاذ مسیری خلاف منویات حضرت امام (ره)، وی را خائن به ملت نامیدند و با رأی خود به مرحوم شهید رجایی که در نقطه مقابل وی قرار داشت، پیام دندان‌شکنی به او دادند.

این رفتار بصیرت مدارانه ملت در غائله منتظری به شکل بزرگ‌تر و گسترده‌تری نمایان شد. میلیون‌ها انسانی که از وی با شعار «قائم‌مقام رهبری، حسینعلی منتظری» حمایت کرده بودند، پس از عزل وی از اقدام امامشان دفاع کرده و از همه خطراتی که ممکن بود انقلاب اسلامی در دوره رهبری

منتظری را تهدید کند، نجات دادند.

عبور ملت ایران از چهره‌های موردعلاقه‌شان که روزی به آن‌ها رأی داده بودند بیانگر بصیرت بالای آن‌ها بود که در واقع «حقیقت محوری» را جانشین «شخصیت محوری» می‌کرد. مردم مسلمان ایران عبرت گرفته‌اند از تاریخ اسلام که در آن شمشیر فردی به فرموده رسول خدا صلی الله علیه و آله سیف الاسلام بود و روزی همان فرد در مقابل امام علی علیه السلام قرار می‌گیرد.

در فتنه ۸۸ هم بصیرت این ملت مانع گردید تا نقش دشمنان اسلام پشت حوادث تلخ پس از انتخابات ریاست جمهوری دهم نادیده گرفته شود. بصیرت سبب شد تا موضوع انتخابات با غائله‌های خیابانی تفکیک شود، مطالبات غیرقانونی اپوزیسیون به جای مطالبات خودی‌ها مطرح نشود. لذا صف کسانی که حتی برای اصل اسلام و مقدساتی چون عاشورای حسینی علیه السلام حرمتی قائل نبودند، جدا شد و حضور میلیون‌ها انسان دغدغه مند، مسلمان و روشن‌ضمیر سبب شد تا حماسه‌ای تحت عنوان ۹ دی شکل بگیرد.

نهم دی‌ماه ۸۸ مانور بصیرت ملت ایران بود که با خنثی‌سازی تلاش بازیگران متعدد داخلی و خارجی مانع دستیابی بدخواهان اسلام و ملت به اهدافشان گردید و نقطه پایانی گردید بر ۸ ماه جنگ نرم، انقلاب رنگی و کودتای سبز.

۹ دی روز بصیرت و تجدید میثاق امت با ولایت است.

۹ دی سالروز اثبات دوباره ولایت مداری و پایداری ملت غیور ایران در مسیر حفظ آرمان‌ها و ارزش‌های والای نظام مقدس جمهوری اسلامی و روز میثاق با ولایت و رهبری تا ظهور حضرت مهدی عجل الله فرجه است.

۹ دی‌ماه حماسه به رخ کشیدن بصیرت و آگاهی امت مسلمان و آگاه ایران اسلامی به تمام دشمنان نظام مقدس جمهوری

اسلامی و بدخواهان دین و آیین از فتنه گران و غافلان داخلی گرفته تا استکبار جهانی به سرکردگی آمریکای جنایتکار، انگلیس خبیث، صهیونیست خون‌خوار و سایر فتنه گران و منافقان است.

۹ دی‌ماه روز افتخارآفرین پایان دادن به فتنه‌گری آشوبگرانی است که با خیال واهی خود درصدد خدشه‌دار نمودن ارتباط معنوی و پایدار مردم و رهبری بودند.

۹ دی‌ماه سالروز افتخارآفرین دل سپردن به بیانات و رهنمودهای ولایت‌فقیه و رهبری هوشمندانه و دشمن ستیز رهبر معظم انقلاب است.

۹ دی‌ماه تجدیدعهدهی دوباره با حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام و رهبر فرزانه انقلاب است تا بدین‌سان دشمنان دین و آئین و کوردلان بدانند ایرانیان با اقتدا به ائمه اطهار و وارث به حق ایشان حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (دام عزه) اجازه نخواهند داد کوچک‌ترین خدشه‌ای به دین و آئین و شرف اسلامی این امت وارد شود.

۹ دی‌ماه نشانگر قدرت و عظمت ملت غیور ایران در مقابله با هرگونه فتنه‌گری و آشوب‌گری بدخواهان داخلی و خارجی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران بوده و خواهد بود.

۹ دی‌ماه حماسه‌ای جاودان است که بصیرت و آگاهی ایرانیان و امت اسلامی را در پیروی از اصل مترقی و مؤثر ولایت‌فقیه به عنوان عامل اساسی در اقتدار و پایداری نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران را بیش از پیش نمایان ساخت.

و از این‌رو باید هر سال این روز بزرگ گرامی داشته شود تا مردم بصیر بر این حد از بلوغ خود افتخار کنند و فراموش نکنند که اگر این بصیرت با لطف الهی نبود امروز انقلاب اسلامی چه حکایتی داشت؟

بیداری اسلامی Islamic Awakening الصحوۃ الاسلامیة

آثار و پیامدهای فرهنگ مقاومت در بیداری اسلامی

حجت الاسلام والمسلمین مسعود حیدری

چکیده بحث

بیداری اسلامی عنوانی است که توسط حضرت آیت‌الله خامنه‌ای برای سلسله قیام‌های کشورهای عربی وضع شد. این قیام‌ها از نیمه دوم سال ۱۳۸۹ شمسی آغاز گردید. اولین آن در تونس بود و پس از آن در مصر، لیبی، یمن و بحرین ادامه یافت. نتیجه آن سرنگونی حکومت‌های مستبد و ظالمانه بود. البته این نام‌گذاری توسط حضرت آقا با تحلیل ماهیت این قیام‌ها صورت گرفت زیرا مردم این کشورها به دنبال تحقق خواسته‌های خود بر اساس اسلام بوده و مبنای حرکت خود را اسلام قرار داده‌اند.

مقدمه

در هشتم دسامبر ۱۹۹۱ رهبران روسیه، اوکراین و بلاروس در جنگ‌های بلاروس با یکدیگر دیدار و پیمانی را امضا کردند که بر اساس آن کشورهای مستقل مشترک‌المنافع به وجود آمدند. روسیه خود را به عنوان جانشین اتحاد جماهیر شوروی معرفی کرد. میخائیل گورباچف از سمت خود کناره‌گیری کرد و اتحاد شوروی به طور رسمی در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۱ از هم پاشیده شد. یک روز پس از آن، پارلمان اتحاد جماهیر شوروی اعلامیه انحلال این کشور را تصویب کرد. (۱) پس از فروپاشی شوروی و به فاصله اندکی کمونیسم در اکثر مناطق رو به انحلال و نابودی رفت و نوبت به یک‌تازی نظام سرمایه‌داری و هژمونی (۲) تفکر لیبرالیسم رسید، به خیال آن‌ها دیگر

جهان دوقطبی یک کدخدا بیشتر نداشت. غافل از اینکه چند سال قبل حرکتی ضد استعماری به نام انقلاب اسلامی آغاز شده که در سال‌های بعد توانست تهدیدی جدی برای هژمونی لیبرالیسم باشد.

الف - مبانی نظری

فرهنگ مقاومت ریشه در باورهای دینی مسلمانان بخصوص سیره و فرمایشات معصومین و بالأخص آیات نورانی قرآن کریم دارد. آیاتی چون؛ «فاستقم كما امرت» (۳) «اهدنا الصراط المستقیم» و روایاتی نظیر؛ «المومن کالجبل الراسخ لا تحرکه العواصف». (۴) تامس کوهن (۵) در کتاب خود «ساختار انقلاب‌های علمی» بسیاری از پیش‌فرض‌های قدیمی علم را به چالش کشید و درک جدیدی از چگونگی پیشرفت علم ارائه کرد. بنا بر عقیده کوهن علم هر دوره، با حاکمیت پارادایم‌های (۶) خاصی همراه است که خود متشکل از مفاهیم بنیادی و گاه نظریه‌ها هستند. به این ترتیب با فرسایش تاریخی و تغییر شرایط، پارادایم‌های علمی دچار بحران شده، توان پاسخ‌گویی را از دست می‌دهند و نظریه‌های نوین رقیب، جای آن‌ها را می‌گیرند. گفتمان مقاومت نیز بعد از ۱۴۰۰ سال مفهوم امروزی خود را توسط امام خمینی (ره) پیدا کرد و به مرور تفکرات نخ‌نمای پست‌مدرنیسم و لیبرالیسم در کشورهای مذکور را کنار زد. ب - زمینه‌های شکل‌گیری گفتمان مقاومت ۱ - فضای پست‌مدرن در غرب و دیکتاتوری

در خاورمیانه

کشورهای بلوک غرب پست‌مدرنیسم (۷) را تجربه می‌کردند و با موزی‌گری خاصی پشتوانه اقتصاد خود را در دیکتاتوری کشورهای نفت‌خیز جستجو می‌نمودند، نهایت پیش‌بینی آن‌ها از تحولات منطقه حرکت به سوی پست‌مدرنیسم بود، چراکه بعد از فروپاشی بلوک شرق، تنها خود را الگوی جهان‌سومی‌ها و یا حتی رو به توسعه‌ها می‌دیدند. غافل از اینکه تفکر دیگری به اسم اسلام شیعی یا به تعبیری دیگر اسلام اصیل انقلابی و اسلام ناب محمدی (ص) رو به گسترش است. ژان فرانسوا لیوتار (۸) در کتاب «وضعیت پست‌مدرن» در آستانه دهه ۱۹۸۰ میلادی، چنین چرخشی را پیش‌بینی کرده بود. لیوتار از واژگونی پست‌مدرن به منزله بی‌اعتقادی و عدم ایمان به ماوراء سخن گفت.

۲ - جنبش پسا استعمارگرایی (۹)

تجربه تاریخ نشان داده که عموماً جمهوریت از دل دیکتاتوری خارج می‌شود، در صورتی که این دو، قطب‌های بسیار دور از هم هستند. پست کلنیالیسم یا همان پسا استعمارگرایی به‌طور طبیعی قابل پیش‌بینی بود اما با طعم لیبرالیسم و از نوع غربی آن ولی ناگهان خدا خواست و عدو سبب خیر شد چراکه رسانه‌های نوین مبلغ فرهنگ امام خمینی (ره) و گفتمان آیت‌الله خامنه‌ای شدند و مردم این کشورها آنچه را اراده کردند، ملت ایران ارائه داده بود. خلاصه آنکه شمول‌گرایی و فراگیر شدن تفکرات رهبری حتی تحلیل‌گران داخل ایران را هم شگفت‌زده کرد.

۳ - انقلاب اسلامی و تحولات جهان اسلام

در سال‌های بعد از جنگ سرد (۱۰) مؤلفه‌های فرهنگی نقش محوری در سیاست قدرت ایفا کردند. از جمله این مؤلفه‌ها می‌توان به رشد جنبش مقاومت و همچنین گسترش نیروهای ضد ساختاری در منطقه اشاره کرده. در این میان، انقلاب اسلامی در مقام مهم‌ترین سازه شناختی - اخلاقی گفتمان غالب مقاومت، از شاخص‌های ضد نظام استعماری محسوب می‌شود که پیکره

نظام جهانی مسلط را به چالش کشاند، بنابراین تحولات ژئوکالچر (۱۱) نمادی از سیاست فرهنگی انقلاب اسلامی محسوب می‌شود که چرخه‌های نظام جهانی را دچار اختلال می‌سازد.

ج - الگوواره مقاومت در بیداری اسلامی

۱ - امامین انقلاب و بسط فرهنگ مقاومت مهم‌ترین و تأثیرگذارترین بیانات و رفتارها را در این زمینه بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و خلف صالحشان امام خامنه‌ای داشته‌اند؛ به‌عنوان آخرین نمونه از لحاظ تاریخی می‌توان به بیانات رهبر معظم انقلاب در جمع ائمه جماعات استان تهران اشاره کرد که فرمود: مقاومت وقتی گفته می‌شود، فوراً ذهن می‌رود به مقاومت نظامی و امنیتی و امثال این‌ها. آن‌هم قطعاً مقاومت است، اما بالاتر از آن، مقاومت فرهنگی است. حصار فرهنگی، خاک‌ریز فرهنگی در کشور اگر سست باشد، همه‌چیز از دست خواهد رفت.» (۱۲) از این سنخ گفتارها ضمن تعالی ملت ایران سرمشق حرکت دیگر ملت‌ها هم شده است.

۲- پست‌مدرنیسم و تنوع در گفتمان‌های جهان اسلام

زمانی که شاخص‌های اجتماعی و بین‌المللی دگرگون می‌شوند و از سوی دیگر، پدیده‌های جدیدی در حوزه نظام جهانی ظهور می‌یابد، نظام‌های ایدئولوژیک، بقای خود را از طریق نوآوری تفسیری تضمین می‌کنند. به‌طور کلی، مجموعه‌هایی که فاقد نوآوری در بازنمایی قالب‌های تفسیری و ایدئولوژیک باشند، موقعیت خود را در رقابت با دیگران از دست می‌دهند؛ درحالی‌که اسلام سیاسی آن‌هم با قرائت متعالی امامین انقلاب اسلامی ایران در راستای نوآوری، تفسیری است که از مفاهیم سنتی برآمده؛ تازه‌ترین و کامل‌ترین تفسیر را از دین اسلام ارائه می‌دهد. پست‌مدرنیسم هم تجدیدگرا و هم تنوع‌طلب است اما در گستره این تنوع‌ها گفتمان تئوریسین‌های جمهوری اسلامی ایران بیشترین خریدار را پیدا کرد که نتیجه آن بیداری اسلامی را خلق کرد.

۳ - تأثیرات پارادایم انقلاب اسلامی بر

گسترش بیداری اسلامی

فوکویاما (۱۳) عصر حاضر را پایان تاریخ می‌نامد و بر پیروزی لیبرال دموکراسی تأکید دارد، طبیعی است که گستره جدال مقاومت اسلامی در مقابل هژمون غرب (همان گفتمان لیبرال دموکراسی) به گونه قابل توجهی افزایش خواهد یافت. در این ارتباط، جدال‌ها می‌تواند ماهیت ایدئولوژیک، ژئوپلیتیک، ژئوکالچرال و استراتژیک داشته باشد. روند بیداری جهان اسلام، مسلمانان را به این نتیجه رسانده که تمدن و ارزش‌هایشان در مقایسه با داشته‌های غرب، ویژگی‌ها و ارزش خاصی دارد. این امر به مقاومت‌گرایی نیروهای اسلام‌گرا در برابر موج‌های هژمون‌گرایی جهان غرب منجر می‌شود. آنان تمامی تلاش و قابلیت‌های خود را برای حداقل سازی هژمونی غرب به کار گرفته و از این طریق تلاش همه‌جانبه‌ای می‌رسانند که اول، مانع اعمال هژمون‌گرایی غرب می‌شود. دوم، با چالش‌هایی که به وجود می‌آورند، عمر هژمونی جهان غرب را کاهش داده و از مدیریت تک‌قطبی در سیاست بین‌الملل جلوگیری به عمل آورند. به این ترتیب، هژمون‌گرایی جهان غرب به‌عنوان زمینه‌ای برای رشد مقاومت‌گرایی اسلامی تلقی می‌شود. تلاش هم‌زمان غرب برای جهانی کردن بنیادها و ارزش‌های خود، حفظ تفوق نظامی و اقتصادی و دخالت و درگیری‌های موجود در جهان اسلام، در میان مسلمانان نارضایتی عمیقی ایجاد کرده است. این امر نشان می‌دهد که هرکجا برای اعمال قدرت و به‌کارگیری سیاست‌های هژمونیک تلاش وجود داشته باشد، مقاومت‌گرایی نیز امری اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

محیط‌هایی که از موقعیت و شاخص‌های بهینه اقتصادی، فرهنگی و سیاسی برخوردارند، زمینه‌ساز مداخله و نقش‌آفرینی قدرت‌های بزرگ هستند. هم‌اکنون کشورهای غربی تلاش می‌کنند تا هژمونی خود را بر جامعه جهانی اعمال کنند. این شرایط، بازیگران قدرتمند وضعیت موجود را به‌صورت دو فاکتور پذیرش کرده‌اند، اما

چالش در برابر هژمون‌گرایی جهان غرب از سوی حوزه‌های پیرامونی، به‌ویژه کشورهای اسلام‌گرای خاورمیانه آغاز شده است. این امر اهداف استراتژیک آمریکا و جهان غرب را تعدیل می‌کند. اگرچه هم‌اکنون نظام بین‌الملل فاقد نیروهای قدرتمندی است که بتواند موازنه لازم در برابر هژمون‌گرایی غرب را انجام دهند، اما شواهد نشان می‌دهد موج‌های بیداری اسلامی در این منطقه، تعادل امنیتی موردنظر جهان غرب را که مبتنی بر هژمون‌گرایی می‌باشد، با چالش روبه‌رو کرده است.

نتیجه‌گیری

۱. حفظ پویایی قرائت امامین انقلاب از اسلام به‌عنوان تئوری رو به انبساط و همیشه جذاب؛
  ۲. الگو شدن اسلام سیاسی و تشیع ناب به‌عنوان ارائه‌دهنده نظام حکومتی و مطرح‌شدن آن در سطح بین‌المللی؛
  ۳. احیا و ظهور مجدد نهضت‌های اسلامی و انقلابی؛
  ۴. طرح اندیشه اتحاد جهان اسلام (امت‌گرایی/امت واحد/ وحدت کلمه)؛
  ۵. بازبینی در رابطه جهان اسلام و غرب یک‌ه‌تاز و هژمونیک
  ۶. اعتقاد به اینکه پذیرش الگوی غیردینی و غربی جدایی دین از دولت و سیاست سرمنشأ تمام مشکلات اجتماعی، اقتصادی و نظامی و سیاسی جوامع مسلمان است؛
  ۷. اعتقاد راسخ به اینکه بازگشت قدرت و موفقیت‌های مسلمانان نیازمند برگشت به اسلام و حاکمیت دین الهی به‌جای سرمایه‌داری غربی؛
  ۸. معرفی دوباره شریعت (قانون اسلامی) به‌مثابه طرح اسلامی جامعه‌ای مطلوب که اجتماعی عادلانه و اخلاقی از مؤمنان است؛
  ۹. تمایل به نبرد (جهاد) علیه تمام ناراستی‌ها، حتی اگر لازمه آن تحمل سختی‌ها و در صورت لزوم به شهادت رسیدن در راه خدا باشد.
- منابع در دفتر نشریه موجود است.

ماه سال ۱۳۶۶ با رمز «یا محمد بن عبدالله (ص) ادرکنی، ادرکنی، ادرکنی» در منطقه عملیاتی سلیمانیه عراق آغاز شد.

اهداف عملیات نصر ۸

هدف این عملیات گسترش وضعیت خودی و نفوذ در قلب خطوط دشمن بود که با استعداد ۱۱ گردان پیاده سپاه پاسداران (از لشکرهای ۱۱ امیرالمؤمنین- ۲۱ امام رضا- ۵۷ ابوالفضل- ۱۵۵ ویژه شهید- ۱۶ قدس- تیپ ۱۲ قائم) به منظور تصرف ارتفاع «گرده رش» و در نتیجه تسلط بر بخشی از رودخانه «قلعه چولان» و تسهیل عبور نیروها در منطقه عملیاتی شمال سلیمانیه صورت گرفت. در جبهه مقابل، نیروهای بعثی عراق تحت فرماندهی سپاه یکم ارتش مسئولیت پدافند از منطقه را به عهده داشتند، نیروهای ایرانی که اکثر عملیات‌های خود را به جهت بهره بردن از اصل غافلگیری در سکوت و تاریکی شب آغاز می‌کردند با پنج تا هشت ساعت پیاده‌روی در خط زیرین مواضع دشمن و عبور از میدان مین توانستند قلعه‌های «۱۴۲۶»، «۱۴۱۸»، «۱۳۹۱» و همچنین قرارگاه تاکتیکی «تیپ ۳۹» و مقر گردان ۱ این تیپ عراق را تصرف کنند و البته در این میان، تنها مقر گردان ۲ تیپ ۳۹ در ادامه یال شمال «گرده رش» پاک‌سازی نشد. قرارگاه مهندسی «نجف» با آغاز عملیات اقدام به احداث جاده از پاسگاه پلیس به سمت رودخانه «قلعه چولان» و احداث پل لوله‌ای روی این رودخانه کرد. تا ساعت ۵ صبح همه چیز مطابق برنامه پیش می‌رفت که ناگهان با پانک عناصر باقی‌مانده از تیپ ۳۹ به لشکر «۵۷ ابوالفضل (ع)» شرایط بحرانی شد. سپاه مجبور شد زیر آتش این پاتک گسترده مقداری عقب‌نشینی کند و آنانی که با شرایط جنگ در کوهستان آشنا هستند، می‌دانند عقب‌نشینی در کوهستان به چه معناست! با وجود تمام خطرهای موجود اما لشکر حضرت ابوالفضل باید ایستادگی می‌کرد تا سایر نیروها دچار آسیب بزرگ‌تری نشوند، ابوالفضلی‌ها باید مقاومت می‌کردند تا لشکر ویژه شهیدا به یاری‌شان بشتابد. با

عملیات نصر هشت در یک نگاه

محمد رحمانی

شده بود عمده عملیات‌های هشت سال دفاع مقدس متمرکز بر جبهه‌های جنوب باشد؛ اما با قفل شدن جبهه جنوب، عملیات محدودی در جبهه غربی کشور نیز تدارک دیده شد، از جمله آن‌ها عملیات نصر هشت بود که بعد از فروکش کردن درگیری‌های مستقیم ایران با آمریکا در خلیج فارس در ۲۹ آبان

مقدمه

همواره بر سر اینکه عملیات‌ها از منطقه غرب یا جنوب باشد، اختلاف نظرهایی وجود داشت، بغداد به‌عنوان پایتخت عراق تا مرزهای غربی کشورمان تنها ۱۵۰ کیلومتر فاصله داشت، اما ویژگی جغرافیایی آن یعنی کوهستانی بودن فاصله و صعب‌العبور بودن مسیرها باعث

هزار مستشار نظامی روسی و اروپایی در جبهه‌های جنوب و غرب کشور آخرین اطلاعات سخت‌افزاری و نظامی را در اختیار فرماندهان ارشد نظامی عراق قرار می‌دادند. از سوی دیگر استخبار جهانی به سرکردگی آمریکا به‌طور مستقیم در خلیج فارس وارد درگیری نظامی با ایران شده بود، با توجه به این مسئله رزمندگان اسلام بدون توجه مسائل سیاسی کشور و جبهه متجاوز جهانی همچنان گوش به فرمان امام خمینی (ره) در راه آرمان‌ها و اهداف متعالی انقلاب اسلامی در جبهه‌ها حاضر برای جان‌فشانی بودند؛ و همین روحیه جهادی و انقلابی بود که این فرزندان راستین ملت ایران در ارتفاعات صعب‌العبور و کوه‌های سر به فلک کشیده شمال غرب کشور تا عمق جبهه دشمن نفوذ کرده و لشکر تاندان مسلح بعثی را به وحشت می‌انداخت. نصر ۸ از جمله عملیات‌هایی بود که قدرت عملیاتی رزمندگان اسلام را در مقابل دید همه مستشاران نظامی جهانی به نمایش گذاشت.

زور»، «گمالان خوارد»، «برگر بالا»، «برگر پایین» در این عملیات فتح شد. تا طعم این پیروزی شیرین تر شود. تحلیلگران نظامی عملیات نصر ۸ را فریب برای عملیات بزرگ فتح بصره می‌دانستند، ضمن اینکه تحلیل گران سیاسی نیز ارزیابی می‌کردند که هدف اصلی ایران جدا کردن جنوب عراق از مرکزیت یعنی بصره از نقاط دیگر عراق است، البته نصر ۸ را باید در راستای عملیات‌هایی همچو بیت‌المقدس ۲ و ۳، برخی از مجموعه عملیات‌های ظفر، فتح و نصر در کنار عملیات‌های کربلا ۱۰ والفجر ۱۰ دید که همگی در سال ۶۶ متمرکز بر جبهه غربی بودند. در سال‌های پایانی جنگ تحمیلی کشورهایی چون آمریکا، انگلیس، شوروی سابق، فرانسه و آلمان با تمام قدرت تسلیحاتی به پشتیبانی ماشین جنگی عراق مبادرت کردند چنانچه تعداد تانک‌های عراق به هفت هزار دستگاه، توپخانه به ۵۶۰۰ دستگاه و هواپیما به ۵۰۰ فروند ارتقا یافت ضمن اینکه چند

رسیدن نیروهای ایرانی پاتک اولیه دشمن در روز نخست خنثی شد؛ اما این تمام ماجرا نبود؛ در شب دوم، لشکر ویژه شهدا روی ادامه یال گرده‌رش، با یک گردان از لشکر ۵۷ عبور کرده و آن منطقه را نیز تصرف کرد. عراقی‌ها خشمگین از عقب‌نشینی از گرده‌رش، از روز سوم عملیات با تیپ‌های ۳۱، ۷۷ و ۸۳ از دو محور به مواضع نیروهای ایرانی در میان قله‌های ۲ و ۳ حمله کردند، اما رزمندگان ایرانی با مقاومت جانانه آن‌ها را ناکام ساختند. اما در کنار رزمندگان ایرانی، نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق نیز از روی ارتفاع «ویولان» حمله خود را در روز سوم عملیات آغاز کردند تا دشمن توجه خود را به آن محور معطوف کند و سایر مواضع تثبیت شود، بنابراین پس از چند روز درگیری اتحادیه عقب‌نشینی کرد تا در مجموع عملیات نصر ۸ پس از یک هفته با موفقیت کامل پایان یابد.

فداکاری نیروهای هوانیروز

با این حال نمی‌توان از عملیات نصر ۸ توسط سپاه پاسداران سخن به میان آورد ولی به نقش هوانیروز اشاره نکرد! مسافت زیاد و شیب تند ارتفاعات گرده‌رش، تدارک یگان‌ها از راه زمینی را بسیار دشوار کرده بود، لذا یگان‌ها از شب عملیات وسایل موردنیاز خود را در تورهای اسلینگ که ابزاری برای حمل و نقل محسوب می‌شود، آماده و از صبح با عملیات هوانیروز این وسایل تدارکاتی به آنان می‌رسید، هوانیروز در روز اول عملیات ۱۸ بار و در هر بار یک‌تن محموله را جابجا کرد و در روز دوم نیز عملیات حمل و نقل خود را به ۲۵ بار افزایش داد.

در این عملیات، دشمن ۲۲۰۰ کشته و زخمی داد تا در کنار ۲۰۰ اسیرش، متحمل آسیب بزرگی در نیروی انسانی شود. همچنین تجهیزات زیادی نابود یا به غنیمت گرفته شد و تیپ‌های ۳۹، ۷۴، ۷۷ و ۸۳ و برخی یگان‌های دیگر دشمن آسیب خوردند. «هاووت»، ارتفاعات ۱۴۲۶، ۱۳۹۱، ۱۴۲۸، چندین پاسگاه مرزی عراق بر روی ارتفاعات گرده رش روستاهای «گمالان

کجایند مردان ابدما

پیروازشان پیروز بود آنان که رفتند

آوازشان آواز بود آنان که رفتند

امام خامنه ای هستند. مروری بر وصیت نامه این شهدای مظلوم، حکایت عرفان و دلداگی عملی انسان هایی است که ظرف مادی بدنشان تحمل حفظ روح بلند پروازشان را نداشت.

شهید مدافع حرم هادی ذوالفقاری متولد سال ۶۷ بود، یعنی سالی متولد شد که رهبر انقلاب جام زهر قطعنامه را نوشید و بسیاری حسرت جاماندن از غافله شهدا بر دلشان ماند. شهید ذوالفقاری می نویسد: وصیتم به مردم ایران و در بعضی از قسمت ها برای مردم عراق این است که من الان حدود سه سال است که خارج از کشور زندگی می کنم مشکلات خارج کشور بیشتر از داخل کشور است قدر کشورمان را بدانند و پست سر ولی فقیه باشند.

او که خود طلبه جوانی بود خطاب به هم لباسان خود تاکید می کند: وصیت من به طلاب این است که اگر برای رضای خدا درس می خوانند و هدف دارند، بخوانند و اگر اینطور نیست نخوانند. چون می شود کار شیطانی و شهریه امام را هم می گیرند؛ دیگر حرام درحرام می شود و مسئولیت دارد اگر می توانند درس بخوانند البته همه اش درس نیست، عبودیت هم هست باید مقداری از وقت خود را صرف عبادت کنند، چون طلبه باتقوا کم داریم اول تزکیه نفس بعد درس، ای داد از علم شیطانی. دنیا رنگ گناه دارد، دیگر نمی توانم زنده بمانم.

شهید مدافع حرم عباس دانشگر متولد سال ۷۲ اهل سمنان و از دانشجویان دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) بود که بیستم خرداد ماه در دفاع از حریم اهل بیت (ع) توسط تروریست های تکفیری در سوریه به شهادت رسید. او در وصیت نامه ای که سراسر آکنده از حس مسئولیت است می نویسد: راستی! دردهایم کو؟ چرا من بی خیال شده ام؟ نکند بی هوشم؟ نکند خوابم؟ مثل آب خوردن چندین هزار مسلمان را کشتند و ما فقط آن را مخابره کردیم. قلب چند نفرمان به درد آمد؟ چند شب خواب

نگاهی به وصیت نامه شهدای حرم

دکتر تیمور امین ناصری

جوان را به فاصله گرفتن از دین متهم کرده و تکرار حماسه های سالیان دفاع مقدس را در حد محال فرض می کنند؛ اما در حالی که تمام مرزهای کشورمان در امنیت کامل به سر می برند، عده ای از جوانان غیور کشور برای اهداف و آرمان های والای اسلام و مکتب اهل بیت و حفظ محور مقاومت و مقابله با تروریست هایی که به نام دین وحشیانه دست به جنایت می زنند، ترک وطن کرده و در کشورهای اسلامی با عنوان مدافعان حرم دست از زندگی شسته و برای شهادت لحظه شماری می کنند. اینان جوانانی هستند که نه جنگ را دیده اند و نه انقلاب و نه حتی امام خمینی (ره) را ولی دلداه و عاشق او هستند همانگونه که عاشق جانشین بر حقش

"این وصیت نامه هایی که این عزیزان می نویسند مطالعه کنید، پنجاه سال عبادت کردید و خدا قبول کند، یک روز هم یکی از این وصیت نامه ها رو بگیرید و مطالعه کنید و فکر کنید."

آنقدر این گونه عبارات از امام خمینی (ره) معروف شده است که عموم مخاطبان با آن آشنا هستند و می دانند که چگونه ولی فقیه و مرجع بزرگ جهان اسلام با این صراحت اینگونه به کنایه به آنانی که همه عمر را عبادت کردند، خواندن وصیت نامه شهدایی را که اکثرا کمتر از ۳۰ سال داشته اند را توصیه می کنند!؟

در این بین بسیاری فضای جوانان دهه شصت را با جوانان دهه ۹۰ متفاوت دانسته و نسل

این وصیت نامه هایی که این عزیزان می نویسند مطالعه کنید، پنجاه سال عبادت کردید و خدا قبول کند، یک روز هم یکی از این وصیت نامه ها رو بگیرید و مطالعه کنید و فکر کنید.

این مردان حق گویا از خود گذشته بودند وصیت هایشان سراسر توصیه به حفظ کيان اسلام است، از جمله شهید مدافع حرم سید حسین سادات که می نویسد: در آخر حرف هایی به عنوان خدمتگذار کوچکی برای شما و به عنوان برادر حقیرتان خواهشی عاجزانه دارم که برایتان ذکر می کنم ۱- امام عزیز را در هر زمان و عباداتتان دعا کنید ۲- در راه تداوم و صدور انقلاب اسلامی تا پای جان بایستید ۳- سعی کنید در تمامی جبهه های نبرد حق علیه باطل حضور داشته باشید، چه در خط مقدم و در پشت جبهه و چه با مالتان و حتی با جانتان.

اما در کنار این جوانان برومند شهدایی بودند که محاسن و موی خود را سپید کرده بودند، فرماندهانی که یادگاری ۸ سال دفاع مقدس بودند و چه می توان گفت وقتی سردار بزرگ اسلام، شهید مدافع حرم سردار همدانی با آن همه افتخار و تجربه و فداکاری اینگونه خاشعانه می نویسد: بنده حقیر حسین همدانی شاگرد تنبل دفاع مقدس اعتراف می کنم که وظایف خودم را به خوبی انجام نادم و بعضی مواقع این نفس سرکش سراغم می آمد، وسوسه می شدم و نق می زدم، اما خدا من را متوجه می کرد و پشیمان می شدم و از خدا طلب عفو و بخشش می کردم و این اواخر هم دلم خیلی هوای رفتن کرده بود. از آقا حلالیت می طلبم که نتوانستم سرباز خوبی باشم، عشق به ولایت و تبعیت از ایشان، سعادت مندی را به همراه دارد. مثل گذشته بدهکار انقلابیم نه طلبکار.

آری اینان که سرمایه حقیقی نظام اسلامی هستند خود را بدهکار می دانند.

سجاد طاهرنیا که در زمان تولد فرزندش در جبهه بود و ۲۰ روز بعد هم به شهادت رسید، و برای پسری که نتوانست او را ببیند می نویسد: حمد حسین عزیز شما را ندیدم اما می دانم که شما هم مثل خواهرت هدیه حضرت رقیه (س) به من هستید. با اینکه خیلی دوست داشتم ببینم اما نشد. چون من صدای کمک خواستن بچه های شیعیان را می شنیدم و نمی توانستم به صدای کمک خواستن آنها جواب ندهم.

شهید مدافع حرم مهدی صابری به عنوان یکی از شهدای افغانستانی مدافع حرم تنها بیست و چهار سال داشت، اما فرمانده توانای گروهان حضرت علی اکبر(ع) از نیروی مخصوص تیپ فاطمیون بود، تیبی که امروز تبدیل به لشکر شده است. در ماجرای گرفتن «تل قرین» که اهمیت فوق العاده ای در از بین بردن کمر بند حائل رژیم صهیونیستی در بلندی های جولان داشت در اواخر سال ۹۳ به شهادت رسید. او اینگونه خانوادش را توصیه به صبر می کند: بابا، مامان، سرتان را جلوی ارباب و بی بی لیلیا بالا بگیرید. هزار تا مثل من نه که کل دنیا فدای یک نگاه ارباب به گل روی آقا علی اکبر(علیه السلام)، اینجوری تازه کمی شما شبیه اهل بیت(علیهم السلام) شدید همه تان. برایتان از خدا اجر جزیل و صبر جمیل می خواهم. یا علی اکبر(علیه السلام)، سلام من را به همه آشنا و همسایه ها برسانید.

شهید مدافع حرم امین کریمی از شهدای مدافع حرم حضرت زینب (سلام الله علیها) در عملیات محرم و در مبارزه با تروریست های تکفیری و مدافعان اسلام تکفیری و آمریکایی خون پاکش در راه جهاد فی سبیل الله به زمین ریخت و جاودانه شد. نمی توان محبت این شهیدان راه حق به خانواده هایشان را نادیده گرفت، وصیت نامه هایی سرشار از عشق و عاطفه دارند، وی می نویسد: همسر مهربان و عزیزم، ای دل آرام هستی من، ای زیباترین ترانه زندگی من، ای نازنین، از شما خواهش می کنم که باقی عمر گران را به تحصیل علم و ادامه زیبای زندگی بپردازید. (من از شما راضی هستم)، زیبای من خدا نگهدارت باد.

از چشمانمان گریخت؟ آیا مست زندگی نیستیم؟
خدایا تو هوشیارمان کن، تو مرا بیدار کن، صدای العطش می شنوم، صدای حرم می آید، گوش عالم کر است. خیام می سوزد اما دلمان آتش نمی گیرد. مرضی بالاتر از این، چرا درمانی برایش جستجو نمی کنیم، روحمان از بین رفته سرگرم بازچه دنیا بایم. مصداق «الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ» ما هستیم، مردم ما تو مرا دوباره حیات ببخش، خوابم تو بیدارم کن. خدایا! به حرمت پای خسته رقیه (س) به حرمت نگاه خسته زینب (س) به حرمت چشمان نگران حضرت ولی عصر (عج) به ما حرکت بده.

شهید مدافع حرم حیدر ابراهیم خانی؛ اما دل شکسته از تهمت ها و نیش زبان های برخی ها در وصیت نامه اش می نویسد: چیزی که مرا در این دو سه ماه گذشته بسیار اذیت کرده این بود که بسیاری از مردم و حتی دوستان و همکاران و آشنایان می گفتند که این رزمنده ها که به سوریه می روند برای پول و ارزشهای مادی است، برای اعراب می جنگند، این جنگ چه ربطی به ما دارد، مگر به کشور ما حمله کرده اند. این را به همه شما می گویم عزیزان، به فرموده حضرت آیت الله امام خامنه ای اگر ما الان در سوریه نمی جنگیدیم باید در کرمانشاه و همدان با این خدانشناس ها می جنگیدیم، از شما خواهش می کنم این حرفهارا ننید چون دل امام زمان (عجل الله فرجه) را به درد می آورید.

شهید مدافع حرم سعید مسلمی با توصیه اخلاقی به نوجوانان در وصیت نامه خود خاطر نشان می سازد: از شما عزیزان می خواهم همواره احترام به پدر و مادر و تلاش برای بالا بردن سطح علمی و رعایت ادب و اخلاق و ورزش کردن برای دفاع از اسلام را فراموش نکنید و بدانید روزی نوبت شما هم خواهد رسید و باید برای آن روز خود را آماده کنید تا بتوانید برای دفاع از اسلام و شادی دل حضرت زهرا (س) از همه چیزتان بگذرید. و عیب است حکایت شهید مدافع حرم

الگوی جهان گرایی اسلامی

خلاصه کتاب

«الگوی جهان گرایی اسلامی در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)» عنوان کتابی است به قلم آقای محمود پروانه که با حجم ۲۴۱ صفحه توسط انتشارات دانشگاه امام صادق (ع) منتشر شده است. نویسنده در این کتاب با رویکردی توضیحی تحلیلی، الگویی از رویکرد جهان گرایانه انقلاب اسلامی مبتنی بر اندیشه حضرت امام خمینی (ره)، با تمرکز بر نظریات ایشان در سه حوزه دیانت، سیاست و روابط بین الملل ترسیم نموده است. وی در این مسیر کوشیده است با مطالعه نسبت میان منافع ملی با سیاست‌های فراملی در نظام جمهوری اسلامی، عمدتاً با رویکرد درون دینی، راهی برای برون رفت از تعارض ظاهری و احتمالی میان دو حوزه یادشده ارائه نماید. مطالب کتاب در چهار فصل سازمان دهی شده است. فصل اول به کلیات پژوهش اختصاص دارد. در فصل دوم با عنوان «صورت بندی اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)» متناسب با موضوع پژوهش به تبیین مبانی اندیشه امام از جمله روش شناسی، شناخت شناسی، هستی شناسی، انسان شناسی، جامعه شناسی و غایت شناسی پرداخته است. فصل سوم با عنوان «رویکرد جهان گرایی اسلامی امام خمینی (ره)» حاوی سه بخش است. در بخش اول جهان گرایی اسلامی و

برخی تفاوت‌های آن با جهانی شدن غرب تحلیل شده و در بخش دوم، رویکردهای جهان گرایانه اسلامی مقارن با انقلاب اسلامی در ایران معرفی شده، سپس با توجه به سیره امام راحل، هر یک از آن‌ها را نقد کردند و در نهایت، رویکرد جامع جهان گرایی اسلامی امام (ره) معرفی شده است. در بخش سوم نیز نقشه راه جهان گرایی اسلامی امام در قالب صدور انقلاب تبیین شده است.

فصل چهارم نیز به معرفی و تبیین ارکان الگوی جهان گرایی اسلامی امام (ره) اختصاص دارد.

نویسنده از سه رویکرد جهان گرایی اسلامی، مقارن با انقلاب اسلامی، نام می برد؛ رویکرد ویرانگر که معتقد است با توسعه و ترویج فساد و ظلم جهانی، آنگاه که صلاح به نقطه صفر برسد، ناگاه دست غیبت از آستین بیرون آمده و حقیقت رانجات می دهد. رویکرد منفعل که اقدام به اصلاح را تنها وظیفه مصلح جهانی موعود می داند، معتقد به عدم تکلیف در قبال مسائل داخلی و بین المللی بوده و وظیفه منتظران را تنها دعا برای فرج و حداکثر امر به معروف و نهی از منکر محدود و فردی می داند. لذا قائل به همزیستی با حاکمان جور هستند. رویکردهای فعال که شامل قائلان به انتظار سازنده و فعال بوده و شکل گیری قدرت و نظام سیاسی را در رویکرد خود وارد کرده اند.

این جریان، ظهور منجی موعود را نه یک حرکت انفجاری، بلکه آخرین حلقه از حلقات مبارزه دائمی اهل حق با اهل باطل در طول تاریخ می داند که به پیروزی نهایی حق گرایان و تحقق آرمان الهی آنان می انجامد. لذا اهل حق با حضور عملی و مبارزه با فساد و تباهی در دوره غیبت، وظیفه مقدمه چینی برای ظهور مهدی موعود (عجب) دارند.

نظریه ملی گرایی اسلامی، نظریه واقع گرایی، نظریه آرمان گرایی؛ انواع رویکردهای فعال هستند. نویسنده معتقد است که امام همه رویکردهای ویرانگر، منفعل و فعال را نقد کرده و الگوی منحصر به فرد خود را دارد. نویسنده همچنین در توضیح علل

شکل گیری رویکرد جهان گرایی امام (ره) از سه علت نام می برد:

۱- باور راستین ایشان به مهدویت ۲- آینده نگری فعال امام (ره) که مبتنی بر پیش بینی حوادث قبل از رخداد آن‌ها است که نتیجه آن، عکس العمل مناسب در مقابل رخدادها و شناخت نیازهای آتی است. ۳- زمینه و زمانه‌ی حیات سیاسی اجتماعی امام (ره)؛ در واقع، شکل گیری رویکرد جهان گرایانه امام (ره) علاوه بر مایه‌های اعتقادی و نظری، متأثر از مواجهه ایشان با بحران‌های متعدد در سطح ملی، جهان اسلام و نظام جهانی است. بر این اساس ایشان نظریه خود را جامع و مبتنی بر سه رکن در سطوح ملی، جهان اسلام و نظام بین الملل ارائه کرده اند.

این سه رکن عبارتند از:

۱- تحقق یک حکومت اسلامی کارآمد در ایران و بر عهده گرفتن نقش ام‌القری و مرکزیت جهان گرایی اسلامی،

۲- تحقق وحدت مسلمانان که هم وحدت امت مسلمان و هم اتحاد دولت‌های اسلامی را شامل می شود.

۳- اصلاح طلبی در سطح نظام بین الملل و تلاش برای شکل گیری یک نظام مطلوب.

در اندیشه‌ی امام راحل (ره) در خصوص این سه رکن، یک تقدم رتبی و زمانی وجود دارد؛ بدین معنا که بدون شکل گیری این مرکزیت، پیگیری جهان گرایی نیز به نتیجه‌ی مطلوب نمی رسد. البته موفقیت این نظام در رویکرد فراملی، به اثبات کارآمدی آن در اداره‌ی جامعه و ارائه‌ی یک الگو و نمونه بستگی دارد. در رویکرد امام (ره)، صدور انقلاب به عنوان نقشه راه توسعه حوزه نفوذ اسلام و تحقق آرمان‌های بزرگ معرفی و اتخاذ شده است. در واقع، صدور انقلاب زمینه ساز قیام مصلح کل و منجی عالم و جهانگیری اسلامی است. در این راه از تبلیغات منفی و اتهامات دشمنان باکی نیست. امام (ره) معتقدند که اگر این نقطه کانونی (ام‌القری) در بسته بماند و در مرزهای جغرافیایی محبوس شود، قطعاً شکست خواهد خورد.

تحلیل گفتمان ولایت فقیه در نظام سیاسی ایران

خلاصه کتاب

«تحلیل گفتمان ولایت فقیه در نظام سیاسی ایران» عنوان اثری است به قلم فائز دین پرست که در حجم ۲۶۱ صفحه، از سوی انتشارات دانشگاه امام صادق (ع) منتشر شده است. سؤال اصلی کتاب حاضر عبارت است از اینکه «تطور ولایت فقیه در بستر نظام سیاسی معاصر ایران در چارچوب کدامین شرایط تاریخی و اجتماعی، قابل فهم است؟»

درواقع، زمینه شکل گیری و طرح این سؤال از اینجا ناشی می شود که چرا علی رغم اینکه اندیشه شیعی همواره حاکمان عصر غیبت را جائر می دانست، اما این نگرش و آموزه، در عمل، مبنایی برای بنیان گذاری نظام سیاسی مشروع قرار نگرفت؟ این کتاب با توجه به چنین زمینه ای، به بررسی چرخش گفتمانی ولایت فقیه در زمانه و زمینه جدید که به شکل گیری «انقلاب اسلامی» و زایش نظام سیاسی نوین «جمهوری اسلامی» منجر شد، می پردازد. به عبارتی، سؤال این است که چرا و چگونه مشی پیوسته کارگزاران این گفتمان از سوی امام (ره) دچار گسست می شود؟ شکل گیری این گسست چه تأثیری در صورت بندی حیات سیاسی آینده ایران بر جای نهاده است؟ فرضیه کتاب عبارت

است از اینکه «تحولات و نقش آفرینی های ولایت فقیه در نظام سیاسی معاصر ایران در چارچوب شرایط حاصل از عوامل سطح فردی سوژه ی سیاسی (ویژگی های امام خمینی (ره)) و سطح ملی (تاریخ فکری، سیاسی و اجتماعی ایران) قابل فهم است.»

کتاب در سه بخش، یک مقدمه و یک نتیجه گیری سازمان دهی شده است. بخش اول به کلیات پژوهش اختصاص دارد و دو فصل دارد؛ در فصل اول مسئله ی روش را بررسی کرده و طی آن روش مختار پژوهش تبیین شده است. در واقع، الگوی تحلیل گفتمان در این پژوهش به عنوان ابزار روشی برای درک گفتمان ولایت فقیه در بستر نظام سیاسی معاصر ایران به کار رفته است. شناخت عناصر و ویژگی های این گفتمان علاوه بر اینکه نیازمند تحلیل مفهومی است، مستلزم تحلیل شرایط امکان تحولات، نقش آفرینی ها و جنبه های خاص بودگی گفتمان است. بنابراین، این پژوهش در پی فهم چرایی و چگونگی تحولات این نظریه در حیات سیاسی معاصر ایران است.

در فصل دوم به تبارشناسی گفتمان ولایت فقیه پرداخته شده و طی آن شرایط امکان نظریه ی ولایت فقیه و تحولات آن در بستر تاریخ تا عصر مشروطه، به اجمال بررسی شده است. در صفحه ۴۷ در این باره آمده است که صورت بندی گفتمان ولایت فقیه در بستر تاریخ حاصل شده است و صورت بندی کنونی آن رانمی توان به گونه ای مجرد و انتزاعی نسبت به تبار آن تلقی کرد.

بخش دوم (انقلاب اسلامی؛ چرخش گفتمانی) سه فصل دارد. این بخش اصولاً متکفل بیان جایگاه انقلاب در گفتمان ولایت فقیه است. در فصل سوم پژوهش، امتناع مدلول سیاسی دال انقلاب، در گفتمان سیاسی سنتی ایران بررسی شده است. در فصل چهارم چرخش های زبانی در تثبیت مدلول سیاسی دال انقلاب مورد توجه بوده، در فصل پنجم، شرایط امکان انقلاب اسلامی به عنوان محصول گفتمان ولایت فقیه بررسی شده است. در این فصل آورده است

که امام (ره) تفاسیر علمای محافظه کار را نگرشی سطحی و واژگونه از دین می داند و نافرمانی و قیام عمومی برای تأسیس حکومت اسلامی را واجب می داند.

بخش سوم (ولایت فقیه و دولت مدرن) ناظر به دوران جمهوری اسلامی تا پایان حیات امام خمینی (ره) است و طی آن به مسائل مرتبط با جمهوری اسلامی به مثابه نمودی از دولت مدرن در ایران پرداخته است. در فصل ششم، از شرایط امکان جمهوری اسلامی به عنوان نظام سیاسی استقرار یافته ی گفتمان انقلابی ولایت فقیه بحث شده و در فصل هفتم نیز به زمینه های ورود دال مصلحت در گفتمان ولایت فقیه و زایش گفتمان ولایت مطلقه پرداخته شده است. در این فصل در باب مصلحت آمده است که مصلحت نظام که در اندیشه امام (ره) از امور مهم تلقی می شود، به معنای اموری است که حفظ نظام به آن وابسته است. طرح این مفهوم پیامد درک ناکافی بودن احکام اولیه و ثانویه شریعت برای حل مسائل و نیازهای زندگی سیاسی است. ولایت مطلقه نیز به عنوان راه حلی برای حل بحران های ناشی از رابطه دو گانه هایی چون شرع/قانون، مردم/خدا، اسلامیت/جمهوریت و ولایت/ارای مردم ارائه شده است.

در نتیجه گیری کتاب در باب ماهیت گفتمان ولایت فقیه امام خمینی (ره) آمده است که ایشان در عصر ناکامی کنش های اصلاحی به تفسیر مجدد متون نخستین پرداخت. در واقع، گفتمان ولایت فقیه با باز تفسیر برخی از عناصر خود مانند تقیه، قیام امام حسین (ع)، مهدویت و... ظرفیت های انقلابی خود را آشکار ساخت، خصلت اعتراضی و سلبی سیاسی علما به ویژه در مکتب شیخ انصاری مانند آخوند خراسانی، نائینی و مدرس به رویکرد ایجابی رادیکال که نافی اصل سلطنت بود، در گفتمان امام (ره) که از تبار مکتب صاحب جواهر بود، تبدیل شد. نزد امام (ره)، نظم سیاسی امری مصنوع تلقی می شود که عموم مکلفان، بازارده و اختیار به تکلیف شرعی برای تشکیل حکومت اسلامی قیام می کنند.

نرم افزار قرآنی معجزه جاوید

- ۴- امکان جستجوی پیشرفته در متن عربی، ترجمه و تفسیر
- ۵- امکان استخاره الکترونیکی با قرآن
- ۶- دارای یازده ترجمه فارسی از بهترین ترجمه‌های قرآن
- ۷- قرائت قرآن با صدای زیبای احمد المصباحی همراه با پخش ترجمه گویای فارسی
- ۸- دارای فایل‌های صوتی تکه‌تکه شده یعنی قرائت هر آیه در یک فایل صوتی (mp3) قرار گرفته است مخصوص کسانی که قصد حفظ آیات را دارند.

۹- سازگاری با نسخه‌های مختلف ویندوز برای نصب نرم‌افزار معجزه جاوید نیز می‌توان به این طریق عمل کرد: هر دو قسمت نرم‌افزار را دانلود کنید داخل یک پوشه بگذارید و قسمت اول را اجرا کنید، بعد از خارج کردن از حالت فشرده وارد فولدر نرم‌افزار شوید و فایل HELP را باز کنید به صورت فارسی و تصویری آموزش نصب داده شده است. برای دانلود نرم‌افزار قرآنی معجزه جاوید می‌توانید عنوان آن را در گوگل جستجو کرده و آن را به صورت رایگان دریافت کنید.

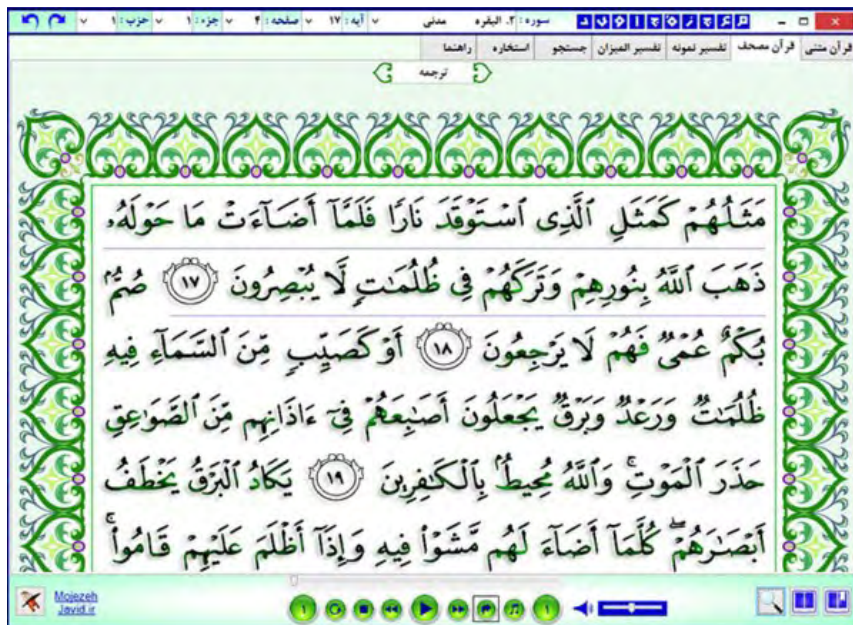
جاوید می‌باشد؛ زیرا دارای فایل‌های صوتی تکه‌تکه شده؛ یعنی قرائت هر آیه در یک فایل صوتی (mp3) قرار گرفته است و یک بخش تخصصی برای حفظان قرآن می‌باشد. به‌طور خلاصه، برخی از امکانات نرم‌افزار قرآنی معجزه جاوید شامل موارد زیر است:

- ۱- متن کامل قرآن مجید با فونت عثمان طه و سه فونت دیگر
- ۲- دارای قرآن مصحف بسیار زیبا (عثمان طه) با قابلیت بزرگ‌نمایی بر روی صفحه
- ۳- متن کامل تفسیر نمونه و المیزان

نرم‌افزار قرآنی معجزه جاوید نرم‌افزار قرآنی معجزه جاوید یکی از برترین و کامل‌ترین نرم‌افزارهای قرآنی عرضه شده است که شما با استفاده از آن قادر به مشاهده متن کامل قرآن مجید با فونت عثمان طه و سه فونت دیگر می‌باشید. هر صفحه‌ای را دوست دارید، می‌توانید بزرگ‌نمایی کنید. همچنین برای کامل شدن مجموعه، متن کامل تفسیر المیزان و تفسیر نمونه نیز در این نرم‌افزار موجود می‌باشد. موتور پیشرفته جستجوی نرم‌افزار این امکان را به شما می‌دهد تا همواره به جستجو در متن آیات و تفاسیر قرآن بپردازید.

قابلیت استخاره آنلاین در این نرم‌افزار موجود می‌باشد و با نیت و یک کلیک می‌توانید استخاره الکترونیکی بگیرید. شاید نرم‌افزارهای مشابه فقط یک ترجمه برای قرآن ارائه داده باشند ولی این نرم‌افزار ۱۱ نوع ترجمه فارسی برای نرم‌افزار قید کرده است. قرائت قرآن با صدای زیبای احمد المصباحی همراه با پخش ترجمه گویای فارسی نیز دلیلی بر برتری و پرمکانات بودن نرم‌افزار معجزه جاوید است.

بهترین پیشنهاد برای کسانی که قصد حفظ یک سوره یا کل قرآن را دارند، نرم‌افزار معجزه

احکام فقهی پوشش مرد و زن
حسب فتوای مقام معظم رهبری
امام خامنه ای مدظله العالی
برگرفته از رساله آموزشی معظم له - ج ۲
لباس شهرت:

۱. لباسی که پوشیدن آن به خاطر رنگ، کیفیت دوخت، مندرس بودن یا علل دیگر، مناسب نیست، به طوری که اگر پوشیده شود توجه مردم جلب و صاحب لباس انگشت نما شود، لباس شهرت، و پوشیدن آن حرام است. (۱۳۶۱)

۲. پوشش در مقابل نامحرم:

الف) پوشش زن
پوشش زن در مقابل نامحرم باید به گونه ای باشد که:

یک- به جز گردی صورت و مچ دست به پایین (بدون آرایش و زیورآلات) آشکار نباشد.
دو- برجستگی ها و زیبایی های بدن زن، با وجود پوشیدن آن، آشکار نباشد.

سه- رنگ و خصوصیات آن به گونه ای نباشد که جلب توجه کند و موجب تحریک اطرافیان شود.

ب) پوشش مردان
یک- پوشش مرد در مقابل زن باید به گونه ای باشد که موجب مفسده نشود. (۴۴۳)

دو- کشیدن سرمه برای مردان به خودی خود جایز است. (۴۴۷)

سه- پوشیدن لباس آستین کوتاه به خودی خود جایز است، مگر اینکه مفسده ای داشته باشد. (س ۴۴۳)

مسئله

۱. اگر صدای کفش زنان هنگام راه رفتن،

موجب جلب توجه و تحریک نامحرم یا مترتب بر مفسده نشود، اشکال ندارد. (۱۳۶۲)

۲. برای زنان پوشیدن لباس های تنگ یا بدن نما در عروسی ها و مانند آن، اگر از نگاه مردان نامحرم یا از ترتب مفسده یا تحریک اطرافیان در امان هستند، جایز است. (۱۳۶۴)

۳. اگر پوشیدن کفش سیاه براق، موجب جلب توجه نامحرم یا انگشت نما شدن او شود، حرام است. (۱۳۶۵)

۴. حکم لباس، مقنعه و پیراهن، از نظر رنگ، مانند کفش است. (۱۳۶۶)

۵. اگر تاتوی ابرو عرفاً زینت محسوب شود باید پوشانده شود. (س ۴۴۱)

۶. هرگونه زیور، حتی حلقه ازدواج یا آرایش معمولی ابرو باید پوشانده شود. (س ۴۴۲)

۷. پوشاندن بینی جراحی شده برای زیبایی واجب نیست. (س ۴۴۰)

۸. دختری که ازدواج کرده با دختری که ازدواج نکرده، در احکام فوق تفاوتی ندارد. (س ۴۳۹)

۹. زدن عطر یا کرم های ضد آفتاب، به خودی خود، جایز است؛ مگر آنکه موجب جلب توجه نامحرم شود، لذا باید از کنار مردان عبور نکنند. (س ۴۴۸)

۱۰. تولید و خرید و فروش جوراب نازک (و هر لباسی که پوشیدن آن در مقابل نامحرم حرام است) اگر به قصد این باشد که زنان خریدار از آنها در برابر نامحرم استفاده کنند، حرام است. (۱۳۷۰)

۱۱. کار کردن در فروشگاه های لباس زنانه، اگر مخالف مقررات نباشد (و برای مرد کارگر یا فروشنده مفسده ای مثل لذت جنسی یا خوف گناه نباشد) به خودی خود جایز است. (۱۳۷۱)

نکته:

در مورد تاتوی ابرو چند نکته باید توجه شود:

۱. اگر عرفاً زینت و آرایش محسوب شود باید از نامحرم پوشانده شود. اما کسانی که ابرویشان از بین رفته و فقط یک ابروی معمولی و بدون زیبایی خاصی را تاتو می کنند یا قسمت های از بین رفته لا به لای ابروان خود را ترمیم می کنند، به طوری که

عرفاً زینت و آرایش (حتی جزئی) حساب نمی شود، پوشاندن آن لازم نیست.

۲. زمان تاتو کردن، با این فرض که تا چند روز نمی توان به آن قسمت آب زد، باید زمان به خصوصی باشد. در غیر این صورت حرام است. و آن زمان عبارت است از زمانی که:

الف) نماز بر بانوان واجب نیست؛ مانند اینکه خانم عادت ماهیانه است یا وقت نماز نیست؛ مثل اینکه ساعت ده صبح است.

ب) نماز بر بانوان واجب است: (عادت ماهیانه نیست و اذان هم گفته شده) اول وضو گرفته شود (توصیه می شود اول نماز اقامه شود، بعداً تاتو صورت گیرد). برای نمازهای بعدی (مثلاً نماز مغرب و...) تا زمانی که آب برای آن قسمت ضرر دارد، طبق احکام طهارت عمل می گردد. پس از سپری شدن مدتی که آب برای ابرو مضر بود، چون به صورت زیر پوستی تاتو انجام شده، وضو و غسل معمولی صورت خواهد گرفت.

۳. لباسی که ترویج فرهنگ کفر و شرک است:

الف) پوشیدن هر نوع لباسی که ترویج فرهنگ ضد اسلامی است، حرام است.

ب) پوشیدن لباس هایی که روی آن حرف و تصاویر خارجی چاپ شده، به خودی خود ایراد ندارد. اما اگر ترویج فرهنگ ضد اسلامی شود، حرام است و تشخیص آن به عهده عرف است. (۱۳۷۳)

ج) مجرد اینکه لباسی از کشور های غیر اسلامی وارد شده، دلیل بر حرمت استفاده از آن نیست. (۱۳۷۴)

د) استفاده از کروات و سایر پوشش های غیر اسلامی، اگر منجر به ترویج فرهنگ غربی و ضد اسلامی شود، حرام است. (۱۳۷۹)

ه) پوشیدن لباسی که روی آن تبلیغ شراب وجود دارد، حرام است. (۱۳۸۳)

و) واردات و خرید و فروش لباس هایی که ترویج کننده فرهنگ غرب و ضد اسلام است، حرام است. (۱۳۷۴)

ز) اگر واردات و خرید و فروش این گونه لباس ها ترویج کفر و ضد اسلام نباشد، نباید به دولت اسلامی ضرر اقتصادی بزند.

اشتراک ماهنامه

هزینه اشتراک

نوع درخواست	پست سفارشی
تک شماره	۳۰,۰۰۰ ریال
شش شماره	۱۸۰,۰۰۰ ریال
ده شماره	۳۰۰,۰۰۰ ریال

نحوه پرداخت:

وجه اشتراک را به حساب ۱۰۰۷۸۵۰۲۵۰۶۴ نزد بانک شهر شعبه پیروزی کد ۲۲۰ به نام هیأت رزمندگان اسلام واریز و فیش بانکی را همراه فرم به نشانی (راز طریق رایانامه، آدرس پستی، فاکس) ذیل ارسال نمایید.
آدرس: تهران، میدان فاطمی، خ فلسطین، بعد از تقاطع زرتشت، پلاک ۵۵۴ ط ۴ واحد ۵ - معاونت فرهنگی هیأت رزمندگان اسلام

کدپستی: ۱۴۱۵۷۵۴۳۶۸ تلفن: ۰۲۱۸۸۹۶۰۴۳۰ فکس: ۰۲۱۸۹۷۸۰۳۱۳ ایمیل: Info@ehayat.com

تذکر:

از ارسال وجه نقد به نشانی هیأت خودداری نمایید.
در صورت تغییر نشانی خود، مراتب را به این هیأت اطلاع دهید.
چنانچه تمایل دارید از تخفیفات اختصاص داده شده استفاده نمایید، ضمن تکمیل و ارسال فرم اشتراک با شماره ۰۲۱-۸۸۹۶۰۴۳۰ تماس حاصل نمایید.

فرم اشتراک ماهنامه فرهنگی - مذهبی هیأت رزمندگان اسلام

نام خانوادگی ..... نام تحصیلات .....

شغل ..... نشانی دقیق: .....

کد پستی: .....

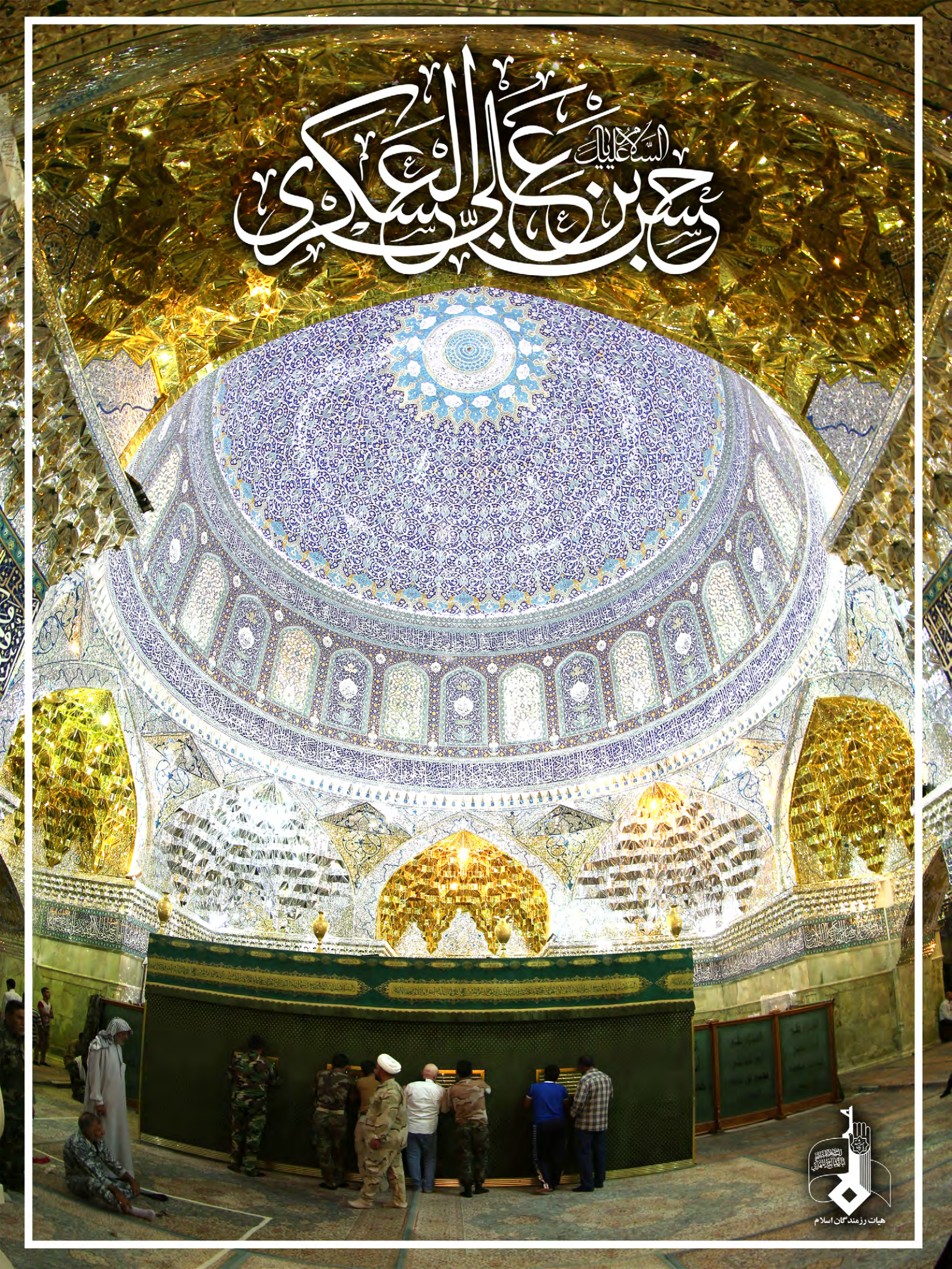
پست الکترونیک: ..... تعداد درخواستی: .....

شروع اشتراک از شماره: ..... تک شماره های: ..... مبلغ واریزی: .....

شماره سریال فیش واریزی: .....

محل امضاء

شهر زکات و الصدقات صلى الله عليه وسلم

از این پس می توانید سایت هیات را با نام فارسی جستجو کنید www.heyat.com

[telegram.me/eheyat](https://t.me/eheyat)

[instagram/eheyat.ir](https://www.instagram.com/eheyat.ir)

www.eheyat.com

مارا در بیسفون دنبال کنید

